

Anat.

4°

199

m

4° Anat. 199^m

Ex biblioth. Doellinger.

COMMENTATIO MEDICA

ANATOMIAM

SYSTEMATIS RESPIRATIONIS INSERENTIA

PATHOLOGICAM

4°

COMMENTATIO MEDICA

EXHIBENS

ANATOMIAM

SYSTEMATIS RESPIRATIONI INSERVIENTIS

PATHOLOGICAM.

COMMUNITATIS MEDICAE

EXIMIAE

ANATOMIAE

SYSTEMATIS RESOLUTIONE INSERUNTUR

PATHOLOGICAM.

COMMENTATIO MEDICA

EXHIBENS

ANATOMIAM

SYSTEMATIS RESPIRATIONI INSERVIENTIS

PATHOLOGICAM.

AUCTORE

CORNELIO JACOBO VAN DEN BOSCH,

Medicinæ et Artis Obstetriciæ Doctore.

CUM TABULA Aenea.

H A R L E M I,

Apud ALBERTUM KAMPMAN. H. F.

M D C C C I.

COMMENTATIO MEDICA

ANATOMIAM

SYSTEMATIS RESOLUTIONE RESERVANTIS

PATHOLOGICAM.

AUCTOR

CORNELIO JACOBO VAN DEN BOSCH

Medicus in hunc Obsequium hunc

CUM TABULA AEREA

H. A. R. E. M. E.

Apud ALBERTUM KAMPFMAN. F. L.

M D C C C

LECTURO S.

Quamvis anatomiae pathologicae studium, medicina nostris temporibus valde permutata et fere conversa, nunc medicorum non esse videatur: tamen hunc laborem suscepimus, in sciagraphia proponenda occupati, secundum quam Anatomia systematis respirationi dicti pathologica magis enucleari, pleniusque elaborari posset.

Illam anatomiae practicae partem nubes obscurae involvunt, quas praestantissimus MORGAGNI, VALSALVA, alique inclytæ famæ viri dispergere potuissent, nisi
ex

ex proposito cadavera, morbis pulmonaribus absumpta evitassent, timore quodam capti, ne in phthiseos periculum ipsi inciderent. Ego, inquit MORGAGNI, () illa fugi de industria adolescens, et fugio vel senex, tunc ut mihi, nunc ut studiosæ, quæ me circumstat, juventuti prospiciam, cautius fortasse quam opus sit, ac tutius. Itaque non multa VALSALVA, ego vix aliquid dissecui.*

Dolendum est, obscuritatem in multis præstantissimorum virorum observationibus adeo magnam, harum sensum perspicuum atque clarum impedire: quid scriptores e. gr. innuant, pulmones morbosos, phthysicos, aliaque mera verba scribentes, et penitiorem hujusce status morborum explicationem negligentes.

Nulli in colligendis et ordinandis factis molestiæ pepercimus. Hujus laboris fundamenta depromsimus ex Repertorio Medicinæ practicæ et chirurgicæ, in quo

(*) *De sedibus et causis morborum. L. V. Venet. 1761. fol. Ep. XXII. Art. 3.*

quo conscribendo, celeberrimus PLOUCQUET summas laudes consecutus est: quod, additis partim recentiorum, partim civium nostrorum observationibus, explere conati sumus.

Ut rem susceptam persequi, et ad exitum perducere possimus, Bibliothecam, regia liberalitate locupletissimam cum fructu adhibuimus. Facere simul non possumus, quin grato sensu incitati, palam confiteamur, nos clarissimis viris, tum Profesori REUSS, tum hujus Bibliothecæ Custodi BENECKE, plurima debere, adeo benignis et officiosis, ad nostrum conamen sustentandum.

*Interea campus patet adeo latissimus, ut nobis persuasum habeamus, hunc illumve illustrem scriptorem silentio prætermisum esse, vel alium minoris in re medica ponderis laudatum, ob singulam, cæteris re-
jectis, observationem probam. Interdum auctores nonnullos nominamus, qui, licet observata gravia non enarrent, tamen multos alios accumulunt scriptores,*

rem

rem nostram probantes. Quod hac mente egimus, ne tempus inutile tereretur. Plerumque auctoris ipsius opera commemoravimus, rarius conversiones, sæpius mutilas et imperfectas apparentes.

Neque expectamus lectorem nos reprehensurum esse, si quando virorum magni nominis observationes dubias et suspectas habuerimus, ob verba obscura, rei perspicuitatem atque veritatem impediencia; id quod scientiæ tribuendum duximus, longe alieni ab amore vituperandi, vanaque gloria.

Tandem optamus, ut brevitās nostra neminem offendat, nec ullus ægre ferat, si recentiorum systemati non prorsus faveamus. Quare, ab opinionibus non detenti, libere et intrepide sensum exaravimus.

Hasce studiorum primitias, ut æque dijudicare velis, L. B. abs te petimus. Si quid desit operi id supplet ætas: et si qua sunt dicta juveniliter, proindole accipiuntur.

GOETTINGÆ. MDCCC.

SEC-

SECTIO PRIMA ANATOMICA.

Cap. I. DE THORACE IN GENERE. p. 1.

§. 1. *De ossibus cavum thoracis formantibus.* p. 1.

- 2. — *cavo thoracis.* p. 3.

- 3. — *partibus thoracis mollibus.* p. 4.

- 4. — *musculis.* p. 4.

- 5. — *vasis sanguiferis.* p. 7.

- 6. — *vasis lymphaticis.* p. 10.

- 7. — *nervis.* p. 12.

— II. DE SITU PARTIUM IN COLLO ET THORACE. p. 14.

§. 1. *De situ partium in collo.* p. 14.

- 2. — *pleura.* p. 15.

- 3. — *situ pulmonum.* p. 17.

- 4. — *situ partium in mediastino anteriori.* p. 18.

- 5. — — — — — *posteriori.* p. 19.

- 6. — — *reliquarum partium.* p. 21.

— III. DE ORGANIS RESPIRATIONI INSERVIENTIBUS IN SPECIE.

p. 24.

§. 1. *De larynge.* p. 24.

- 2. — *aspera arteria.* p. 33.

- 3. — *pulmonibus.* p. 35.

- 4. — *vasis harum partium sanguiferis.* p. 38.

- 5. — — — — — *lymphaticis.* p. 39.

- 6. — *nervis harum partium.* p. 41.

BOERHAAVE.

1875

1. d. - Nervus splanchnicus.

S E C T I O

PRIMA ANATOMICA

C A P U T I.

DE THORACE IN GENERALE.

§ 1. *De ossibus cavum Thoracis formantibus.*

THORAX (1) in sceleto illam trunci partem constituit, quam a fronte sternum, a tergo vertebræ dorsi duodecim, cum interjectis cartilagineis laminis, a latere duodecim costæ (septem veræ, quinque spurix) componunt, et pro sua propria figura, summum, quod fieri potest, spatium in se habet. —

STERNUM (2) quod in anteriore pectoris parte medium occu-

(1) B. S. ALBINI. Tabulæ sceleti & muscalorum corporis humani. Lugd. Batav. 1747. Tab. I. II. III.

W. CHESELDEN. Osteographia or the anatomy of the bones. Lond. 1733. Tab. XIX. XX.

TH. F. TRENDLENBURG. (fil.) de Sterni costarumque in respiratione vera genuinaque motus ratione. Goett. 1779.

J. SUE. Traité d'Osteologie. traduit de l'Anglois de Mr. MONRO. Par. 1759. T. II. Tab. XI. XII.

S. TH. SÖMMERRING. Tabula sceleti feminini fol. maj. Traj. a Moen. 1797.

(2) ALBINI. Tabulæ ossium humanorum. Lugd: Bat. 1753. Tab. XIV.

EJ. Icones ossium foetus humani. &c. Lugd. Bat. 1737. Tab. IX. fig. 64—66.

CHESELDEN. l. c. T. XVI. XVII.

J. WEITBRECHT. Historia ligamentorum Corp. human. &c. Petrop. 1742. Tab. XIV. XV.

occupat locum, et thoracis cavum ibidem recludit, figuram habet oblongam, nec latam, atque paullo arcuatam. In statu corporis erecto, parte superiore vertebrae dorsalibus propinquius invenitur, quam inferiore. Tribus constat ossibus, superiore vel manubrio, medio vel corpore, inferiore vel processu ensiformi. Et claviculis, et cartilaginibus costarum septem verarum nectitur. Mediastino antico tegmini et praesidio est. Cartilagini mucronatae processus sternales Diaphragmatis, et musculi abdominales adherent. Propriis gaudet vinculis, quae *ligamenta propria cartilaginis ensiformis* (3) dicuntur. In ipsa ossis superficie periosteum firmum, albedine nitens, reperitur, vulgo *membrana sterni propria* (4) dictum.

COSTÆ (5) versus posteriora dorsi vertebrae junguntur, earumque quaelibet corporibus vertebrae, mediante capitulo, confociatur et processibus transversis vertebrae tuberculo suo articulari copulatur; versus anteriora sinibus sterni inferuntur. Omnes quas diximus partes, apparatu insigni ligamentoso, arctissime inter se nectuntur. (6) E dorso costae versus sternum, fornicis instar, ita flectuntur, ut media pars cujusque depressior sit posteriore et anteriore. Versus sternum costae omnes verae adscendunt, finiunturque cartilaginibus intercostalibus, quae ligamentis nitentibus sterno ita cohaerent, ut inde amphiarthrosis enascatur. (7) — Medium haec cartilagines itaque sternum costasque septem veras inter tenent. Costae septem superiores, recta sternum adeunt

HERISSANT in Hist. de la Soc. Royale d. Sciences. a. 1748. p. 241. Tab. X.

SUE. l. c. Tab. XV & XVI.

(3) WEITBRECHT. l. c. sect. IV. § 36. Tab. XIV. (f. f.)

(4) WEITBRECHT. l. c. § 35. Tab. XIV. XV.

(5) ALBINI. Tabul. ossium. Tab. XI. XII. XIII.

EJ. Icones Tab. VIII. fig. 60—63.

CHESELDEN. l. c. Tab. XIV. XV.

SUE. l. c. Tab. XV & XVI.

(6) WEITBRECHT. l. c. § 26—32. Tab. XIII. f. 46. 47. 48.

J. C. A. MAYER's Beschreibung des ganzen menschlichen Körpers. Berl. u. Leipz. 1783. 8vo. v. etiam Icon anatom. fasc. I. Tab. V. f. 1. (ε)

(7) WEITBRECHT. l. c. § 33. 34. Tab. XIV. XV.

adeunt, hinc costæ veræ dicuntur: quinque inferiores, ope costæ septimæ veræ, sternum attingunt, et spuriaæ appellatæ. —

VERTEBRÆ (8) dorfi, quarum duodecim prostant, *columnam vertebralem* (9) simul formantes, pectoris cavum a posteriore occludunt. Quæ quidem superne ad vertebrae colli accedunt, deorsum in lumbares sese demittunt, a latere costas accipiunt. Ex omnibus vertebrae quam arctissime inter se conjunctæ, expedito motu carent. Ligamenta et Cartilagines cum illis reliquarum vertebrae plane conveniunt. (10) Columna quam efficiunt plus minusve recurvatur, qua curvatura thoracis cavum capacitatem crescit. Simul in regione vertebrae tertiæ et quartæ (11) versus dextram nonnihil declinatur, quod tamen statum pathologicum non indicat.

§ 2. De Cavo thoracis.

Partes osseæ commemoratæ cavernam formant, quam *cavum thoracis* (13) vocamus. Superne ob brevitatem costarum arctius est; versus inferiora capacitatem sensim increfcit, ob augmentum costarum, et vertebrae dorfi curvaturam, sternique fornicatam figuram. Ubi costæ spuriaæ incipiunt, cavum iterum sensim coarctatur, quod vertebrae dorfi inferiores partim efficiunt, hac in regione magis prodeuntes. In respiratione formam mutat; sub inspiratione nempe spatium augetur, sub expiratione augustius red-

- (8) ALBINI. Tabulæ ossium. T. IX.
EJ. Icon. T. VII. VIII. f. 57. 58. 59.
CHESELDEN. l. c. Tab. XI.
SUE. l. c. Tab. XIV. f. 8—11.
(9) CHESELDEN. l. c. Tab. X. f. 2. Tab. XXI.
ALBINI Tabul. ossium. l. c.
EJ. Icones &c. T. VII.
SUE. l. c. Tab. XIII.
(10) WEITBREKHT. l. c. § 9—22. Tab. IX—XIII.
(11) Numerum a superioribus ducimus, a præstantissimis anatomicis introductum.
(13) A. BONN. De continuationibus membranarum. §. LI. *recus. in* E. SANDIFORT. Thesauro Disert. &c. T. II. p. 265.

redditur. A consilio nostro abesfet, diversas in mobilitatem thoracis opiniones jactatas hic subjungere; cui ulterior hujus rei indagatio placeat, adeat Physiologorum omnium facile Principem HALLERUM. (14)

Quod sequitur, nobis veritati maxime congruum esse videtur. — Experimentis sæpissime repetitis constat, costam primam parvo tantum mobilitatis gradu præditam esse: mobilitatem aliarum costarum, ea proportionem crescere, qua a costa superiore removentur. Probabile est, dum homo inspirat, costas lateraliter rotari et adscendere, sternumque fursum agitari, a motu costarum elevatum. Quibus omnibus, cavi thoracis spatium, miro modo, augetur. Dum vero vires, expirationem proferentes, agunt, costæ reliquæ, a prima longinquiores, ima petunt interioraque; sternum detruditur, cavumque thoracis in angustum denuo coaretatur.

§ 3. De partibus thoracis mollibus.

Prævisis partibus duris, thoracis cavum componentibus, jam venimus ad molles, hanc caveam circumdantes. Huc *musculos, vasa, nervosque* referimus.

Ut machina osseo - cartilaginea descripta sese moveat, certisque legibus dilatari et constringi possit, PROVIDA NATURA duos musculorum ordines constituit, quorum alii thoracem ampliantes, musculi inspiratorii, alii thoracem arctantes, expiratorii dicuntur. Præter hosce citatos, thoraci unice inservientes, huic multi alii adjacent, qui caput, cervicem, extremitates superiores, spinamque dorsi regunt. Nobis cum illis, qui respirationi inserviunt, potissimum res est; nec in enumerando alios, qui plurimis functionibus gaudent, multi erimus.

§ 4. De Musculis.

Diaphragma (15) si classem musculorum, qui inspirando agunt

(14) A. v. HALLER. Elementa Physiologiæ &c. Lauf. 1761. 4to. T. III. pag. 23.

(15) E.J. Iconum anatomicarum fasc. I. Goett. 1743. fol. Tab. I. ALBINI. tabul. sceleti &c. Tab. XIV. f. 4—7.

agunt, respicias, musculus, ex magni HALLERI sententia, excepto corde, facile princeps, cavum thoracicum ab abdominali dirimit. Arcuatam format superficiem muscularem, cujus pars convexa versus thoracem, pars concava versus abdomen spectat. Illam pleura obducit, hanc peritonæum. *Pars costalis et sternalis* fixæ sunt in superficie interna processus ensiformis, et in margine superiore partis cartilagineæ costarum VII inferiorum. *Pars lumbaris* crura Diaphragmatis complectitur, quorum in utroque latere tria, in vertebribus quatuor lumbaribus superioribus infiguntur. Omnes hi fasciculi musculares, ut radii versus centrum tendunt; qua via, naturam carneam amittentes aponeuroticam induunt, et *expansionem* sic dictam *tendineam* (16) constituunt. Diaphragma, quoad functionem, musculis inspirationi famulantibus, jure adnumeratur. Nam omnes fibræ musculares ab origine altiora petentes, in expansionem abeunt tendineam, in statu placido summum locum occupantem. Quæ quidem fibræ, si agant, mox centrum versus abdominis cavum trahitur, quod fieri potest, dum costæ, sternum et lumborum vertebræ, vi sua firmatæ, hærent. Diaphragmate nunc introrsum depulso, thoracis cavum insigniter augetur. (17)

Musculi intercostales (18) XLIV adsunt, costalium interstitiorum maximam partem obturantes. Dispersuntur in duo strata, *externum* et *internum*. Fibræ musculares externæ, si unicum interstitiumingas, decursum faciunt a labio superioris costæ extimo, ad idem inferioris et simul directione obliqua a tergo versus anteriora. Stratum contra internum, a labio illius costæ interno, eadem ratione ad hujus labium internum descendens, vicissim directione obliqua ab anterioribus versus posteriora decurrit. Quo factum est, ut utrumque stratum in singulo interstitio sese decuset. Insigne HALLERI ingénium functionem musculorum intercostalium prorsus evicit, e cujus magni viri experimen-

(16) HALLER. l. c.

ALBINUS. l. c.

(17) HALLER. Elem. Phys. l. c. pag. 83.

(18) ALBINI. tabulæ sceleti. Tab. XVII. fig. 9—13.

mentis repetitis, jam luce clarius est, strata utraque inspi-
rando occupari. (19)

Levatores costarum breves et longi. (20)

Levatorum brevium duodecim sunt, longorum plerumque
tres vel quator. Priores, ex vertebræ VII colli et X
vertebrarum dorsi superiorum processibus transversis pro-
deunt, inque partem inferiorem et superiorem extremitatis
posterioris costarum, non procul a tuberculo articulari,
 sese inferunt. Posteriores, a processibus transversis ver-
tebrarum VII. VIII. IX. X fere oriuntur, inque partem
posteriorem et superiorem costarum IX. X. XI. XII. sese
infigunt. Costas, quibus vinciuntur, attollunt.

Musculus subclavius. (21)

Oritur a margine inferiore claviculæ, costæque primæ
 sese inferit, ubi hæc cum cartilagine sterni adligatur.
Idemque, clavicula firmata a musculo sterno-cleido-mastoï-
deo et trapezio, costam primam attollit.

Ad maximas et profundas inspirationes efficiendas, non
solum muscoli jam descripti efficaciam suam intendunt, sed
ad dilatandum cavum pectoris sequentes adhuc in auxilium
vocantur. Musculi sc. sterno-cleido-mastoïdei, dum mus-
culi cervicis caput figunt. M. sterno-hyoïdei et sterno-thy-
reoïdei, si elevatores ossis hyoïdei et laryngis hasce partes
elevarent. Musculi scaleni tres, pectoralis major et minor,
ferratus major anticus, cervicalis descendens Diemerbroec-
kii, ferratus posticus superior, latisfimi dorsi et fasciculi
descendentes musc. sacrolumbaris. Brevi, ex adpectu asth-
matici huculenter adparet, quæ vires thoracis elevationem
adjuvent. Utrinque humeris lateribusque laborat, dorsum
antrorsum curvat, et caput paululum retrahit.

Ad

(19) HALLER. Elem. Phys. l. c. p. 35.

(20) ALBINI. Tab. scelet. Tab. XVII. fig. 14. 15.

(21) ALBINUS. l. c. fig. 20.

Ad ordinem musculorum expirationi dicatorum recipiuntur *Musculi abdominales*. (22) Hi dicuntur, qui parietem cavi imi ventris anteriorem, lateralem et posteriorem circumdant. Multiplices habent ad ossa vicina connexiones: sursum costis sternoque affixa, a tergo vertebrae lumbalibus, deorsum ossibus innominatis. Quinque varia strata muscularia, qualibet abdominis parte, invicem sese obtegunt: *Musculus obliquus externus* vel *descendens*, *obliquus internus* vel *adscendens*, *transversalis*, *rectus* et *pyramidalis*. Si, ad unum omnes agentes, thoracem vel saltem ejus partem inferiorem et anteriorem deprimant, illamque in diametro laterali arctiorem reddant, eodem momento viscera abdominis versus diaphragma premuntur, quod nullo modo reagens, in cavum pectoris intrat, et cogitur ad coarctationem hujus speluncae symbolum conferre.

Musculus triangularis sterni. (23) Nascitur ex parte inferiore et laterali corporis et processus ensiformis ossis sterni, unde se versus marginem inferiorem cartilaginum costarum III—VI flectit. Has cartilagineas illarumque costas deprimere potest.

Qui omnes musculi, in statu morbofo magis intenduntur, firmanturque sequentibus: Musc. ferrato postico inferiori, fasciculis descendentes musc. sacro-lumbalis et longissimi dorsi, quadrato lumborum.

Excepta hac utraque musculorum classe, in posteriori thoracis superficie, proprios etiam invenimus musculos, caput et columnam vertebralem moventes. Nostro vero scopo sufficit, eos, utpote partes integumentum universale constituentes, obiter enumerasse: siccoque pede penitior descriptionem transeamus, a consilio nostro alienam.

§ 5. De vasis sanguiferis.

Vasa harum partium e duobus fontibus sanguinem hauriunt, ex *Arteria subclavia* et *Art. aorta*.

Ar-

(22) ALBINUS. l. c. Tab. XIII. XIV.

(23) ALBINUS. l. c. Tab. XIV. fig. 1. (a—v.)

Arteria subclavia sequentes furculos diffundit. *Arteria mammaria interna* (24) a parte anteriore et inferiore arteriæ abligatur. Ex origine paulatim versus interiora et anteriora decurrit, iterque ita dirigit, ut cum vicino, fere ad perpendiculum, directione parallela, penes sternum, post costarum verarum cartilagine, usque ad cartilaginem intercostalem sextam properet, ubi dispescitur, in ramum musculo-phrenicum (25) qui parti anteriori diaphragmatis et spatio intercostali VI et VII furculos fundit; in *ramum epigastricum* (26) cujus ope, arter. mammaria interna cum epigastrica e crurali intime unitur. Priusquam ad costam primam pervenit *arteriam pericardiacophrenicam* (27) dimittit, quæ nervum phrenicum comitem viæ ad diaphragma habet. In decursu post cartilagine costales, versus interiora, *ramos sternales* et *ramum phrenicopericardiacum* (28) spargit, versus exteriora in singulo spatio intercostali efficit *duos ramos intercostales*, quorum superiores arteriis thoracis externis inosculantur, musculoque pectorali furculos perforantes suppetunt, per mammam et cutim externam sese explicantes, et cum arteriis intercostalibus, ex aorta, anastomosis ineunt. (29) Arteria intercostalis superior, (30) plerumque e pariete inferiore arteriæ subclaviæ nascitur, deorsum et extrorsum petit versus interstitium intercostale primum, cui sola prospicit.

Ramuli ad interstitia sequentia, ut et origo ex bronchialibus, lusus naturæ habendi sunt. *Arteria dorsalis superior*, (31) ejusdem originis cum nominatis scapulam superat, in dorso se dimittit hujusque regionis musculis arterias

(24) HALLER. Iconum fasc. III. tab. 3. (e.) not. 6.
Id. ——— VI ——— 1. (Æ) pag. 6. seq.

(25) Id. l. c. fasc. III. tab. 3. (2)
——— VI. ——— 1. (17. 18.)

(26) Id. l. c. fasc. VI. tab. 1. (26. 30. 39.)

(27) Id. l. c. fasc. III. tab. 3. (f.) not. 7.

(28) Id. l. c. tab. 3. (3) not. 13.

(29) Id. l. c. fasc. VI. tab. 1.

(30) Id. l. c. fasc. II. tab. 2. (Ξ) not. a.

——— VIII fig. 1 (R) pag. 64. not. 32.

(31) HALLER. l. c. fasc. VI. tab. 4. (f. f.)

Id. ——— VIII. fig. 2. (p. a—e) pag. 60. n. 30.

largitur. Ex *arteria axillari*, thorax *arterias mammarias* vel *thoracicas externas* sumit: dividuntur, in *arteriam thoracicam primam*. (32) Ramulos spargit per musculos pectorales anteriores, cutim et mammam. Commercium alit cum *arteria intercostali* ex *mammaria interna*. *Arteriam thoracicam secundam* (33) unde muscoli pectorales, integumenta et glandula lactifera furculos recipiunt. Tandem cum *prima* et *intercostali* ex *mammaria interna* annulos nectit. *Arteriam thoracicam tertiam* (34) quæ raro ex *arteria axillari*, sæpius ex *subscapulari* emanat. Musculo ferrato furculos insignes præbet. *Arteriam acromialem*, (35) musculis pectoralibus ramulos porrigit. *Arteriam alarem*, (36) quæ ramulos per musculos pectorales extendit, in cutim abeuntes.

Arteria Aorta pectori etiam insignes ramos impertit. In mediastino posteriori ex illa *arteriæ intercostales inferiores* (37) oriuntur. Per paria sociatæ, ex pariete dextro et sinistro propullulant. Numerum decem raro superant. Non procul ab origine in tres ramos dividuntur, *dorsalem* pro musculis dorsalibus; *spinalem* pro medulla spinali; *muscularem* vel continuationem trunci ipsius. Hi omnes musculis intercostalibus addicta sunt; superiores carnibus septi transversi ramos porrigentes. (38) Cum ramulis *arteriæ mammariæ internæ* et *externæ* miscentur. Priusquam *arteria aorta* thoracis cavo excedit, supra foramine diaphragmatis aortico duas *arterias phrenicas superiores*, (39) aliam dextram

(32) HALLER l. c. fasc. VI. tab. 1. (q. l.) p. 10.

Id. — — VIII. pag. 20. n. 8.

(33) Id. l. c. fasc. VI. tab. 1. (θ)

P. CAMPER. *Demonstrationes anatomico-pathologicæ*. Amstel. 1760. Tab. I. fig. 2.

(34) HALLER l. c. fasc. VI. tab. 4. (M. V. X. Y.)

(35) Id. l. c. fasc. VI. tab. 1. (k) tab. 4. (H.)

(36) Id. l. c. tab. 1. (σ.)

(37) Id. l. c. fasc. VII. tab. 4. 5. fasc. II. tab. 2 (β β β) p. 65.

Id. l. c. — VIII. fig. 1. 2.

(38) HALLER. *Icon.* fasc. III. p. 55. fasc. VIII. p. 68.

(39) IDEM l. c. fasc. III. tab. 3. (l. o.)

Id. — — VIII. p. 35. not. 10.

J. C. A. MAYER's *Beschreibung der Blutgefäße*. Berl. u. Leipz. 1788. 8vo. pag. 155. T. II. fig. 7. (r. r.)

tram, aliam finiftram, ablegat, quæ fuperiorem inferiorem-
que muscoli partem perreptantes, inter fe et ramulis ex
arteria phrenico-pericardiaca irretiuntur. Porro aorta in
abdominis cavum ingreffa, *arterias phrenicas inferiores*
(40) demittit, quæ diverfis modis conjunctæ, arcum arte-
riofum repræfentant, carnes costales (et fternales diaphrag-
matis adeunt, et ramos perforantes ad planum diaphrag-
matis fuperius mittunt. Præterea carnes diaphragmatis
lumbares ex arteriis lumbribus tribus fuperioribus ramos
fumunt. (41) Nostræ brevitati minus idoneum foret, arte-
riolas ex arter. capsularibus, renalibus, lienalibus et hepa-
ticis, capita diaphragmatis adeuntes, hic recensere.

Venæ mammariæ internæ fere ejusdem cognominis arterias
concomitantur, et fanguinem in venas jugulares fui lateris
effundunt. (42) *Vena intercostalis fuperior finiftra* in sub-
claviam finiftram recedit: *dextra* in subclaviam dextram
vel azygeam abit. (43) *Venæ mammariæ externæ* in axil-
lares fanguinem exonerant. (44)

Venæ intercostales inferiores in azygeam defcunt. (45)
Venæ tandem *phrenicæ* a vena cava adfcendente excipiun-
tur. (46) Omnes quæ in distributione venarum occurrunt
varietates et lufus de industria tranfeuntes, frequentatiffimum
tantummodo curfum indigitavimus.

§ 6. De vasis lymphaticis.

Vafa pectoris lymphatica recte in quatuor clafses dis-
pescuntur.

Prima complectitur, quæ partem anteriorem, lateralem et
posteriolem thoracis curant. Sub integumentis et in in-
ter-

(40) HALLER. Icon. fasc. III. tab. 6. Not. 1.

MAYER. l. c. p. 155. 156. f. 7. (f. f.)

(41) HALLER. l. c. fasc. III. p. 55.

(42) HALLER. l. c. fasc. III. t. 3. (d. 25.) p. 27.

(43) Id. l. c. tab. 4. fig. 1 (T.)

(44) CAMPER. Demonstrationes &c. T. I. fig. 2. (41. 46. 5. 6. 7.)

(45) HALLER. l. c.

(46) Id. l. c. fig. III. tab. 6. (A Æ) not. 3.

terstitiis musculorum nidulantia, ad glandulas, sub axilla locatas, confluunt, conjuncta cum illis, quæ sub clavicula versus jugularia vasa tendunt. Huc magnam vasorum absorbentium mammæ partem referendam quoque ducimus. (47)

Clasfi secundæ tribuimus omnia, quæ directione parallela cum vasis costarum rubris, in interstitiis, cursum tenent et plerumque in ductu thoracico finiuntur. Pauca superiorum in plexum subclavium properant. (48)

Quæ clasfi tertiæ adnumerantur, in mediastino anteriori procurunt. In interstitiis costarum verarum, sterno viciniora, non procul ab arteriis, venisque mammariis, extenduntur, ita collocata, ut pleuram inter et musculos intercostales lateant. Quorum plurima e glandula mammæ extrinsecus proveniunt illisque irretita, quæ e mamma in glandulas subaxillares intrant. Perforant musculos intercostales; vasa mammaria interna, dum plexum perficiant, ambiunt, in latere vasorum adscendunt, cumque vasis clasfis secundæ anastomofin ineunt et in plexum subclavium finiuntur. (49)

Clasfis tandem quarta in mediastino postico locata, vasa et glandulas dorsales continet. Quæ quidem glandulæ in an-

(47) T. REZIA. Specimen observationum anatomicarum et pathologicarum. Ticin. 1784. 8vo.

W. CRUIKSHANK. Geschichte und Beschreibung der einsaugenden Gefäße. Aus d. Engl. von C. F. LUDWIG. Leipz. 1789. 4to. p. 126.

Ej. Zusätze zur Geschichte. Aus dem Engl. von LUDWIG. Leipz. 1794. p. 4. 12.

P. MASCAGNI. Geschichte und Beschreibung der einsaugenden Gefäße. Aus dem Lat. von LUDWIG. Leipz. 1789. 4to. p. 86. sq. Ej. Ichnographia.

T. XIX. XXIV. XXV. XXVI. CAMPER. I. c. T. I. fig. 2.

(48) CRUIKSHANK. Geschichte, p. 172. Zusätze. p. 14.

MASCAGNI. Geschichte. p. 78. Ej. Ichnographia. T. XIX.

(49) P. CAMPER. Abhandlung von der wahren Natur der Entstehung des Krebses etc. in cl. viri kleine Schriften. Aus dem Holl. von HERBELL. Leipz. 1788. 8vo. T. III. P. II. p. 156. Tab. III. (V. Z. S. Z.*)

CRUIKSHANK. Geschichte. p. 123. 165. Zusätze. p. 12.

MASCAGNI. Geschichte. p. 83. sq. Ej. Ichnograph. T. XXVI. fig. 1 et 2.

antere spinae dorsi superficie observantur et vicissim inter duas vertebrae positae, cum nervis, e medulla spinali provenienti, nectuntur, mediante tela cellulosa. Verosimile nobis videtur, illas ad vasa lymphatica, e specu vertebrarum emergentia, referendas esse. (50)

Omnium ordinum vasa e pleura, mediastinis, superficie diaphragmatis convexa et musculorum pectoralium interstitiis originem ducunt, et in receptaculum universale laticem suum lymphaticum effundunt.

§ 7. De Nervis.

Restat suppellex nervosa, a nobis nunc describenda, quae ex quinque nervorum seriebus composita est.

Occurrit primus *Nervus recurrens* WILLISII (51) cuius ad partes descriptas palmites pro scopo nostro hic recensere sufficit. In vicinia vertebrae colli secundae, truncus divaricatur, tum in *ramum muscularem* musc. sternocleidomastoideo furculos exhibentem; tum in *communicantem* filamenta alia e nervis cervicalibus II et III accesorio accipientem. Hisce instructus, properat versus faciem musculi trapezii internam, cui maxime impenditur et simul musc. rhomboideo cutique dorsi alios ramulos mittit.

Nervus cervicalis quartus. (52) Plurimis ramulis in musc. cucullarem, dorsi musculos profundiores, et pectoralem majorem divaricatur.

E

(50) CRUIKSHANK. Geschichte. p. 124.

MASCAGNI. Ichnographia. Tab. XV. XIX.

(51) VICQ D'AZYR. Traité d'anatomie et de Physiologie. Paris 1786. Vol. I. Tab. XVIII.

A. SCARPA in Actis academiae Josephinae etc. Vindob 1786. Tom. I. T. X. fig. 1.

EJ. Tabulae neurologicae &c. Tic. 1794. Tab. I. II.

MAYER. Icon. fasc. V. tab. V. VI. fasc. VI. tab. II.

WRISBERG. in obs. de nervis Pharyngis. sect. III. §. 20. sq. in Commentat. T. I. p. 428. Goett. 1800.

(52) SCARPA. in Actis. l. c. fig. 1. (23.)

MAYER. l. c. fasc. V. tab. VI.

E plexu brachiali *nervi* nonnulli *thoracici* (53) inconstantes, originem ducunt, qui in thoracis facie anteriore et inferiore consumuntur.

Nervi intercostales numero xi utrinque vertebralem egressi speluncam, in margine cujusque costæ inferiore, vasisque intercostalibus conjuncti, iter tenent. Deinde musculos intercostales petentes, foras progrediuntur, et musculos pectorales, dorsales, abdominalesque attingunt. Hi abdominales simul e nervis lumbaribus ramos accipiunt. (54)

Omnes quos diximus *nervi*, cum nervo sympathico maximo et illius ope cum vago, in amicabilem unionem abeunt. (55)

Nervus phrenicus. (56) Fere e nervis cervicalibus iii et iv originem trahit; primamque nonnunquam radicem e ramo nervi hypoglossi descendente agit. In cavum thoracis ante plexum brachialem et arteriam subclaviam descendens, inter pulmones et pericardium, cui contextu celluloso annectitur, versus inferiora properat, et in diaphrag-

- (53) CAMPER. *Demonstration*. Lib. I. T. I. f. 2. (51. 52. 53. 55. 56.)
 SCARPA. *Tabulæ &c.* T. III. (180.)
 J. G. HAASE. *Cerebri nervorumque C. H. anatome &c.* Lips. 1781. §. 183. et 184.
 (54) MAYER. l. c. fasc. V. Tab. V. VI.
 J. G. WALTER. *Tabulæ nervorum thoracis et abdominis*. Berol. 1783. fol. T. I. f. 1. (72. 73. 75. 82. 83. 84. 105-109.)
 CAMPER. l. c. T. I. fig. 1. 2. Tab. II. fig. 1.
 (55) CAMPER. l. c. Tab. I.
 SCARPA. in *Actis* l. c.
 WALTER. *Tabulæ*. T. I.
 WRISBERG. de *nervis Pharyngis*. §. 22.
 HAASE. l. c. §. 182.
 (56) CAMPER. l. c. T. I. f. 1. (ubi ejus depicta est origo) L. I. C. II. §. 3.
 SCARPA. *Tabulæ neurologicæ*. T. III. (origo)
 J. E. NEUBAUER. *Descriptio anatomica nervorum cardiacorum*. Francof. 1772. T. I. (dextri lateris)
 WALTER. l. c. Tab. I. II. (expansio in diaphr.)
 MAYER. l. c. fasc. VI. tab. 2. fig. 1. (dexter.)
 WRISBERG. in *observat. de ganglio plexuque semilunari &c. sect. I.* §. 7. v. cl. *viri* Commentat. T. I. p. 248.
 E. KRUEGER. De *nervo phrenico*. Lips. 1758. *recus. in* cl. SANDIFORT. *Thef.* T. III. p. 501.

phragmatis fornicem superiorem radiatim decurrit; omittit vero carnes lumbares, e nervis lumbaribus furculos accipientes. Dum descendat, tenet intimum vinculum cum pari octavo et nono nervorum encephali, porro cum nervis cervicalibus, plexu brachiali, nervis dorsalibus et sympathico maximo. (56*) Tandem fibrillulæ ejus cum ganglio abdominali copulantur. (57)

C A P U T II.

DE SITU PARTIUM IN COLLO ET THORACE.

§ I. De situ partium in collo.

Cum in collo multas partes respirationi inservientes collocatas conspiciamus, nostri est hæc breviter adumbrare.

Collum illam corporis humani dicimus partem, quæ caput cum pectore nectit. Basis ejus osseo-cartilaginea e colli vertebri formatur, quæ canalem, in quem medulla spinalis se demittit, efficit, et in cujus processibus transversalibus, arteria et vena vertebralis absconduntur. Vertebrarum lateribus muscoli scaleni, levatores anguli scapulæ, multique alii, caput sursum tollentes, et columnam vertebralem regentes infiguntur. In anteriore colli parte pendet larynx, unde aspera arteria descendens, pulmones adit. Supra illam os hyoideum et linguæ radix

(56*) CAMPER. l. c. fig. 1. (17. 22.)

HALLER. Element. physiol. Tom. III. pl. 96.

NEUBAUER l. c. p. 137. KRUEGER. l. c.

(57) WALTER. l. c. Tab. I. (17) H (50)

locum altiore occupant. Gaudent insigni apparatu musculoſo, cujus ope, tum lingua in omnem partem et tota mobilis perſpicitur, tum os hyoïdeum in diverſas directiones trahitur. Larynge reſecta, pharyngem conſpicimus, cujus continuatio, œſophagus quippe, inferiora petens, ab aſpera arteria fere tegitur. Latera harum partium externa, arteriæ carotides communes amplectuntur, quas extrorſum amplius, venæ jugulares internæ attingunt. Inter hæcce vaſa, tam arterioſa, quam venoſa, nervus vagus latet, nervum alium, ſympathicum maximum tegens. Tandem ad colli latera exteriora ſequuntur, plexus nervorum brachialium, vaſaque ſubclavia, quæ ad brachium decurrunt. Omnia vaſa hujus regionis majora a musculis Sternocleidomastoïdeis teguntur, inter quos muscoli, laryngem et os hyoïdeum detrahentes ſternohyoïdeus, ſternothyreoïdeus et homohyoïdeus hærent.

§ 2. De pleura.

Præviſis partibus in collo ſitis, ad contemplationem illarum, quæ in cavo thoracis collocatæ ſunt, venimus. Antequam noſmet huic penſo accingamus, ut in illo recte ſitum exponere poſſimus, de membrana nobis dicendum erit, quæ ſub nomine *Pleuræ* (58) pectoris cavum occupat, et ſuo ſingulari decurſu in ſitum viſcerum influxum maximum exercet.

Pleura, ſtraguli inſtar, thoracis parietes intimos obducit; corporum vertebrarum faciem anteriorem, ſternique poſteriorem forſan excipias, utpote quæ a pleura, ſtrictè ſic dicta, non ſuum involucrum accipiant. Eſt ſimplex, (58*) albida, tenuis et robuſta ſimul membrana. Fa-

(58) A. KAAU. (*dein* KAAU BOERHAAVE) Perſpiratio dicta Hippocrati per univerſum corpus anatomice illuſtrata. L. B. 1738. 8vo. §. 140 et ſeq.

J. J. HUBER. Pr. ſiſtens obſervationes aliquot anatomicas. Caſſell. 1760. p. 26. ſq.

BONN. de continuat. membran. l. c. §. LI. ſq.

WRISBERG. de continuat. membran. §. 8. in Commentat. T. I. p. 352.

(58*) J. G. BOLTZ et C. F. RAST. De pleuritide. Regiom. 1707. §. VI.

Facies externa, ope telæ cellulosæ cum costarum periosteo coherens, villosa videtur. Interna pulmonibus objecta, glabra est. E finibus vasorum exhalantium, in superficie membranæ patulis, continuo vapor serofus, roris instar, surgit, *humor* v. *liquor pleuriticus* v. *pleuræ* (59) dictus, quo ad procurandum liberum pulmonum motum, pleura et pulmones intrigantur.

Hæc dicta membrana, in utroque pectoris Cavo, sacculum proprium format, cum illo vicini lateris non communicantem; *sacci pleuræ* appellantur. Qui figura gaudent elliptica, ita ut facies anterior, posteriore planior sit. Quia costæ superiores propius ad se invicem accedunt, superne acutiores sunt: inferne sensim dilatantur, ita ut in regione costæ VI vel VII, si spectes diametrum, maximæ sint. Bases margo anterior, altiore posteriore situm tenet, quippe qui in directione septi transversi posteriora et inferiora petat. Neque hisce eadem inest figura; diversa apparet, secundum cavitatis thoracicæ ambitum et partium vicinarum situm; saccus dexter brevior, sed latior, sinister angustior, sed longior est. A parte superiore sacculi a musculis scalenis et claviculis terminantur, quas superantes, supra costam primam, adscendunt; parietes laterales costarum decursum sequuntur; bases in diaphragma et pericardium incumbunt. Hi sacculi oblongi, medio pectore, intra sternum et columnam dorsalem collidentes, inter puncta contactus, a fronte et tergo, duo spatia triangularia, fere curvilinea, relinquunt. *Mediastina* appellantur. Quorum originem ut bene demonstrare possimus, pleuræ decursus præcipue describatur, necesse est.

Pleura, si costas, illarumque carnes utrinque obduxerit, et regionem cartilaginum costalium attigerit, duæ illius laminæ in cavum pectoris sese demergentes, introrsum flectuntur, et versus vasa pulmonum majora tendunt: quo fit, ut loculamentum sub sterno formetur, triangulo æquicrurio simillimum, cujus basis in sterno et processibus

car-

(59) HALLER. El. Phys. l. c. p. 119.
KAAU. l. c. §. 539. et §. 616. A.

cartilagineis posita est, et crura pleuræ laminis adjacent. *Mediastinum anterius* (60) vel *sternale* dicitur. Porro, ubi vasa majora coeunt, pleura utrinque pulmones adit, eosdemque ita involvit, ut oboriatur proprium involucrum *tunica pulmonum propria* dictum. Pulmonibus hac ratione vestitis, pleura ipsa, partem vasorum majorum posticam attingit; unde duæ aliæ laminæ postrosum et extrorsum descendentes, ad corporum vertebrarum latera recurvantur. Quo laminarum decursu, ante dorsi spinam, simile loculamentum triangulare componitur, quod *Mediastinum posticum* (61) vel *vertebrale* dicimus. Hujus trianguli basis corporibus vertebrarum insidet et apex vasa majora spectat. In pleuræ decursum diligenter attendentibus, conspicuum erit, non singulam membranam, sed harum duas adesce, quæ absolute separatae, non ut partes continuæ sed contiguæ considerari debent. E supra dictis constat, cavum pectorale in quinque minora loculamenta dividendum esse; sc. in duos faccos pleuræ, in duo mediastina, et in spatium quoddam intermedium, ubi partes latent, reliquis loculamentis non adnumerandæ. De singulis et contentis nunc agetur.

§ 3. De situ pulmonum.

Absoluta pleura, proximum est situm pulmonum considerare. In faccis pleuræ pulmones morantur, faccum dextrum, pulmo dexter, sinistrum, sinister occupat. Quorum pars acuta et superior clavicula et costa prima altior est. Facies externa et arcuata costas sequitur. Interna et pars excavata mediastinis et pericardio respondet, vasaque majora, aërem et sanguinem vehentia, recipit. Basis pulmonis dextri excavata, diaphragmatis fornice late nititur, ejus-

(60) HUBER l. c. KAAU. l. c. §. 149.

(61) HUBER. l. c. KAAU. l. c. §. 148.

J. E. HEBENSTREIT. De mediastino postico. Lips. 1743. rec. in HAL-
LER Disp. anat. T. IV.

ejusque descensum in posteriora imitatur. Sinistri vero basis, versus posteriora et exteriora, minus diaphragmati, versus anteriora et interiora, magis pericardio incumbit. Pulmones saccum pleuræ perfecte replentes, et parietibus thoracis internis proxime inhærentes, hac ratione optime custodiuntur et situm in omni corporis directione tenent. Anatomici interdum quædam ligamenta describunt, inter pulmonum basin et diaphragma sita. Sed quæritur an vera sint ligamenta? A pleura originem trahere nequeunt. Quare arbitror, statum esse pathologicum, et ligamenta illa, prægressa inflammatione, a lymphâ coagulabili formata.

§ 4. *De situ partium in mediastino anteriori.*

In mediastino anteriori glandula thymus et vasa mammaria interna, tam sanguifera, quam lymphatica, multo contextu celluloso inter se conjuncta, locantur.

Thymus (62) glandula, partim in collo, partim in pectore latet. Superne usque ad glandulam thyreoideam ascendit, et venam subclaviam sinistram, jugularem internam, venamque cavam descendentem velat. Inferne castra ponit in mediastino anteriore, pone sternum, arcumque aortæ cum vasis inde exsurgentibus obducit, versus pericardium sese demittens, in cujus parte anteriore et superiore cesfat. Plerumque glandula in duo cornua superiora vel acutiora, et totidem inferiora vel obtusiora et bulbosa finditur. Ex molli constat carne rubella, quæ in plurimos lobulos, cellulosa inter se junctos, comminuitur. Succum includunt lacteolum. Persæpe anatomici sibi ductus excretorios finxerunt, dum vasa minora sanguifera cum illis permutarent. Experientia nos de illorum vanitate edocuit.

Ma-

(62) F. G. DANZ. Grundriss der Zergliederungskunde des ungebohrnen Kindes &c. mit Anmerkungen von SÖMMERRING. D. I. Frankf. u. Leipz. 1792. D. II. Giesl. 1793. T. II. C. III. p. 53.

HALLER. Icon. fasc. III. Tab. 3.

G. HEWSON. Opus posthumum. Latine vertit et notas addidit J. T. VAN DE WYNPERSE. L. B. 1785. C. III. p. 56. Tab. IV. fig. 1. (g.g.g.)

Magnitudo glandulæ varia est; in fœtu, et pusillo neophyto maxima deprehenditur; post hac decrescens, provec-tiore ætate fere evanescit, inque corpus aridum et exsiccum mutatur. In fœtus œconomia partes magnas agit, certas autem illi adsignare arduum, nisi penitus impossibile est. *Arteriis* donatur e thyreoïdea inferiore et mammaria interna: (63) *venas* ad jugularem finistram vel cavam descendentem plerumque mittit. (64) Junioribus venæ arterias dignitate multo superant, forsânque hoc discrimine, ob majorem venarum copiam, usus glandulæ, in œconomia fœtus nititur.

De *vasis mammariis* (C. I. § 5.) egimus.

§ 5. De situ partium in mediastino posteriori.

In hoc cavo latent œsophagus, arteriæ aortæ truncus, arteria aspera, vena azygos, ductus thoracicus, nervi vagi, sympathici maximi, et splanchnici. (65) OEsophagum, ut partem eligimus præcipuum, secundum quem, reliquarum partium situm in mediastino, in ordinem redigimus.

OEsophagus, (66) pharyngis continuatio, thoracis vertebrarum corporibus impositus, cum aspera arteria, usque ad locum, ubi bifurca evadit, arcte conjunctus, superne pone aortæ arcum, inferne retro pericardium, libere dimittitur. Ante vertebram dorsi ix thoracicam, a spina discedit, anteriora denuo petit, et per foramen in diaphragmate, illi obvium, recta fere via descendens, in ventriculum explicatur.

Nervi vagi (67) cum illo eundem cursum dirigunt. In col-

(63) HALLER. l. c. fasc. III. tab. 3. (q. f. 19.) p. 24. col. a. p. 25. not. 9.

(64) HALLER. l. c. tab. 3. (t. 26).

(65) C. F. LUDWIG. Icones cavitatum thoracis et abdominis a tergo apertarum. Lips. 1789. fol. Ic. II.

A. SCARPA. Tabulæ neurologic. Tab. V.

(66) LUDWIG. Icon. II. (c)

(67) SCARPA. l. c. Tab. III. V. WALTER. l. c. Tab. V.

collo arterias carotides comitantes descendunt et post ingressum in pectoris cavum nervos recurrentes statim ablegant, tum oesophagum adeuntes, ejus parietes lambunt et plexus oesophageos componunt. Quocum confociati, thoracem linquentes, in ventriculum abeunt.

Oesophago anteriorem, *asperam arteriam* (68) conspicimus. E collo, pone sterni manubrium, se demittens, superiorem mediastini regionem occupat; aorta arcu tecta, non procul a vertebra dorsali II et III, in duos divaricatur ramos, quorum dexter a tergo venæ cavæ superioris, arteriæ venarumque pulmonalium et sub arcu venæ azygos repens, ad pulmonem abit, sinister sub arcu aortæ, juxta arteriam venasque pulmonales, pulmonem petit.

Arteria aorta (69) in vertebræ v dorsalis regione mediastinum posticum intrat. Quæ ad oesophagi latus sinistrum, paululum versus columinam vertebralem properans, versus diaphragmatis foramen aorticum vergit, cavumque abdominis superat.

Vena Azygos. (70) Ad dextrum oesophagi et aortæ latus, directione fere cum hac parallela, azygea vena, quæ in posteriore cavi abdominis parte originem duxit et diaphragma perforavit, in cavum mediastini posticum emergebat, et non procul a vertebra IV thoracica versus anteriora, supra ramum arteriæ pulmonalis et bronchum dextrum se inflectens, in venam cavam superiorem finitur. *Vena hemiazygea* in profundiore mediastini regione, ad sinistra oesophagi et aortæ locata est. Usque ad VIII vel IX vertebra pectoralem adscendit, pone oesophagum et aortam dextra petit, et in venam azygeam terminatur.

Duc-

(68) HALLER. Icon fasc. III. tab. 4. SCARPA. l. c. Tab. V.

(69) LUDWIG. l. c. Tab. II. (d)

(70) LUDWIG. l. c. — II. (e)

HALLER. Icon. fasc. III. tab. 4. fig. 1. (R.)

J. B. MORGAGNI. Adversaria anatomica. L. B. 1723. [No. V. Tab. I. (M)]

ALBINI. Tabula vasis chyli ferri cum vena azyga, arteriis intercostalibus, aliisque vicinis partibus. L. B. 1757 (m)

Ductus thoracicus, (71) e cavo abdominis pariter adscendens, per foramen aorticum pectoris cavum ingreditur. A dorsi vertebris haud procul abest. Inter venam azygos et arteriam aortam cursum ita tenet, ut hanc versus sinistra, illam versus dextra habeat. Hoc tramite pergit, usque in regionem vertebræ dorsalis v et vi, ubi antrorsum et sinistrorsum reflexus, venam subclaviam finistram attingit, hancque superans, in illam se dimittit, atque exonerat.

Si œsophagum respicias, *nervi sympathici maximi* (72) omnium partium maxime laterales et posteriores occupant locos. Pone arteriam carotidem in columnæ vertebralis directione collum relinquentes, cavum mediastini investigant, ubi ante capitulum cujuslibet costæ internum, et a latere corporum vertebrarum, iter prosequuntur, xii ganglia thoracica constituunt, et diaphragmatis carnes posteriores perforantes, in ventrem se demergunt. Dum v et viii thoracis vertebrae assecuti sunt, duos *nervos splanchnicos* (73) ablegant, qui in columnæ vertebralis superficie hærentes, versus septum transversum descendunt; quod transeantes, cum ganglio coeliaco copulantur.

§ 6. De situ reliquarum partium.

In loculamento, medium tenente, inter faccos pleuræ et mediastina, partes sequentes detinentur: cor cum pericardio, ejus vasa et nervi phrenici. Vasa in duas classes dividuntur, altera complectitur, quæ cor a corporis ambitu

(71) J. SALTZMANN. Encheiresis nova inveniendi ductum thoracicum. Arg. 1711. fig. I. *exstat in* HALLER Disfert. anat. T. I.

ALBINI. tabula vasis chyliiferi. (c. f. d.)

MASCAGNI. Ichnographia. l. XIX.

(72) MAYER. l. c. fasc. V. Tab. 5. fig. 1.

WRISBERG. De ganglio plexuque semilunari. Sect. III. §. 16 in commentat. T. I. p. 259.

(73) WALTER. l. c. Tab. I. fig. 1. (dextri lateris)

MAYER. l. c. fasc. VI. Tab. 6. 7. (sinistri lateris)

WRISBERG. l. c. §. 17.

bitu accipit vel illi impertit, altera quorum ope cor cum pulmonibus jungitur. (74)

Cor cum pericardio. (75) *Pericardium* ex membrana formatur simplici, quæ deorsum centro diaphragmatis tendineo illigata et sensim coarctata, sursum tendit. Versus truncos vasorum reflectitur, quibus involutis, tunicam cordis externam constituit. Pars hujus membranæ summa et anterior a thymo, lateralis a pleuræ saccis tegitur, ita ut utrobique contextu celluloso inter se vinciantur; pars postica versus mediastinum posterius oesophago adnectitur.

Situs *cordis* cum illo pericardii plane convenit. Basis sub corpore ossis sternalis oblique dextra petens, usque ad cartilagine III et IV hujus lateris intercostales sese extendit; apex sinistra spectat, et inferiora anterioraque quærens, usque ad cartilaginem V et VI intercostalem se porrigit; deorsum diaphragmati incumbit.

Arcus aortæ. (76) Aorta ex ventriculo cordis sinistro orta, statim adscendens paululum versus dextra flectitur; solitoque emensa spatio, arcum, sursum convexum, formans, in regione vertebræ thoracicæ IV sinistrorsum declinatur, et propius ad columnam vertebralem accedens, in mediastinum posticum penetrat. Hoc decursu arcus duo crura, alterum adscendens, alterum descendens, format, quorum illud versus dextra et posteriora, venam cavam superiorem, contra versus sinistra et anteriora arteriam habet pulmonalem, supra cujus ramum dextrum aorta viam sumit: hoc vero descendens bronchum sinistrum superat, et retro ramum arteriæ pulmonalis sinistrum, saccumque venarum pulmonalium cursum versus mediastinum posticum persequitur. Ex arcus pariete superiore, plerumque tria exsurgunt vasa præcipua: tum truncus innominatus, dextra

(74) HUBER. l. c.

(75) HALLER. Icon. fasc. III. tab. 3. (D. D.)

EJ. Element. Physiolog. Tom. I. Tab. I. fig. 1. 2.

(76) J. F. BLUMENBACH (*præceptoris summe colendi*) Institutiones physiologicæ. Goett. 1798. Tab. I.

maxime tenens, ante tracheam in subclaviam et carotidem dextram dispescitur; tum arteria carotis sinistra, inter hæc-
ce vasa medium occupat locum, et asperam arteriam finis-
trorsum habet: tum arteria subclavia sinistra, multum fini-
strorsum locata. Quæ omnia vasa, a jugulari vena sinistra
celantur.

Vena cava superior. (77) Inter omnia cordis vasa locum
maxime dextrum occupans, ex confluxu venarum jugula-
rium constituitur. Jugularis dextra a collo fere recta des-
cendit, et dextra tenet; sinistra vero recta quidem e collo
in pectus se demittit; sed in thoracis cavo oblique versus
dextra tendit, quo in decursu, super vasa, ex arcu aortae majora
iter faciens, vena jugulari dextra fociatur. Ex hisce fontibus
composita, vena cava descendens, ramum arteriæ pulmonalis
dextrum a tergo tenens, inter saccum pleuræ dextrum et crus
aortæ adscendens, versus atrium cordis dextrum vergit, inque
illud influit. *Vena cava adscendens. s. inferior* (*) directione op-
posita, ex abdomine emergens, foramen diaphragmatis quadri-
laterum ingreditur, cavum thoracis intrat, ubi in dextro
cordis latet, et trunco brevi in idem atrium finitur.

Arteria pulmonalis (78) E ventriculo pulmonari vel pos-
tico redundat. Respectu aortæ magis antrorsum et finis-
trorsum posita, illius radicem celat, unde oblique et fur-
sum tollitur, et sub aortæ arcum demissa, versus poste-
riora incedit. Dum in foetu arteria hanc viam absolvit,
ductum arteriosum Botalli ad aortam mittit, et statim post-
hac in duos dividitur ramos: *dextrum* qui inter venam
azygeam et pulmonales, ante bronchum dextrum, retro
aortam et venam cavam descendentem adscendit, saccum
pleuræ dextrum adit, intra cujus duplicaturam pulmonem
dextrum invadit: *sinistrum*, qui ante aortam et bronchum
sinistrum, supra venas pulmonales, simili ratione in pul-
monem penetrat.

Ve.

(77) MAYER. Beschreibung der Blutgefäße. Tab. I. f. 1.
(*) LUDWIG. Icon. Tab. II. (k.)
(78) MAYER. Beschreibung &c. Tab. II. fig. 5.

Venarum pulmonalium (79) situs cum illo arteriarum propemodum idem est. Sed earum quatuor sunt: e quolibet pulmone duæ oriuntur. Sub arteria pulmonali, ante aortæ crus descendens et bronchis positæ, in atrium sinistrum confluunt, illudque efformant.

Nervi phrenici (80) ante arterias subclavias a collo versus pectoris cavum descendentes, inter saccos pleuræ et pericardii, cui tela cellulosa vinciuntur, superficiem decurrunt; moxque diaphragma tangentes, in ramos disper-
tiuntur.

C A P U T III.

DE ORGANIS RESPIRATIONI INSERVIENTIBUS IN SPECIE.

§ 1. *De larynge.*

In supremo collo partem prominentem observamus, cuius angulus, mox obtusior, mox acutior, larynge formatur. Hæc *larynx* (81) ex cartilaginibus constat, quæ ope ligamentorum et membranarum, inter se connexæ, pro diverso motu et muneribus, egregio musculorum suppellectili gaudent. Quoad situm et nexum cum partibus contiguis, observamus, os hyoïdeum cum linguæ illi imposita radice, in suprema sede magis versus anteriora spectare; an-

(79) MAYER. l. c. BLUMENBACH. l. c.

(80) NEUBAUER. De nervis cardiacis. Tab. I. SCARPA. Tabulæ. Tab. III. IV.

(81) MORGAGNI. Adversar. anat. I. Tab. 1. 2.

antrorsum ; partem ejus inferiorem obtegere , glandulam thyreoideam ; postrorsum , pharyngis partem imam et a latere utroque , arterias carotides , venas jugulares internas , nervosque sympathicos illi attingere.

Cartilagines et ligamenta.

Cartilago thyreoidea vel scutiformis (82) omnium maxima et elegantissima , parietem fere laryngis anteriorem constituit ; antrorsum e duabus cartilaginibus , parallelogrammo similibus , fit , ad se invicem ad angulum obtusum et prominentem vergentibus. Postrorsum arcum majorem cartilaginis cricoideae excipit , in cujus arcu minore , thyreoideae margo inferior , imponitur. In margine superiore incisuram mediam observamus. Quatuor anguli in totidem processus excurrunt. Duo superiores sursum et retrorsum divergentes , tumidiore excurrunt : duo inferiores , qui et breviores sunt , deorsum convergunt in bulbo , crusta cartilaginea obliti. Nectitur ope ligamentorum , cum partibus vicinis. Apparent *ligamenta bijo-thyreoidea lateralia*. (83) Inter cornua thyreoideae superiora , et cornua ossis hyoidei majora , arctissimum vinculum constituunt ; quo quidem nexu , larynx cum osse dicto vincitur. In hujus ligamenti medio , nonnunquam parvulae cartilagines occurrunt , a quibusdam triticeae inepte appellatae.

Ligamentum bijo-thyreoideum medium (84) corpus ossis hyoidei cum margine superiore thyreoideae unit , in cujus incisuram mediam sese demittit.

Ligamentum bijo-thyreoideum membranaceum (85) marginem corporis ossis hyoidei inferiorem , cum margine thyreoideae superiore illigatur. *Ligamenta crico-thyreoidea lateralia*

- (82) MORGAGNI. l. c. ALBINI. osf. foetus T. XVI. fig. 155. EJ. tabulae sceleti. Tab. X. fig. 7. MAYER. Icon. fasc. III. Tab. II. fig. 3 et 4.
(83) WEITBRECHT. l. c. sect. VI. §. 20. Tab. XXVI. fig. 81. MAYER. l. c. fasc. III. Tab. II. fig. 1. (g. g. h. h.)
(84) MAYER. l. c. fig. 1 et 9. (k.) fig. 15. (q.)
(85) MAYER. l. c. fig. 1. 2. 9.

teralia vel *capsularia* (86) cornua thyreoïdeæ inferiora cum facieculis arcus minoris cricoïdeæ articulariis conjungunt. *Ligamentum crico-thyreoïdeum medium* (87) inter arcum cricoïdeæ minorem et marginem thyreoïdeæ inferiorem, commercium alit.

Cartilago cricoïdea. f. annularis. (88) Parietem laryngis posticam et lateralem fere constituens, situm tenet inter tracheæ segmentum primum cartilagineum et basin thyreoïdeæ: quo nexu, cartilagine scutiformem sustinet, et laryngis basin efficit. Speciem annuli refert, cujus basis plana, margo autem superior postiorum multo altior est, et in parte laryngis postica, spatium, a cartilagine thyreoïdeæ vacuum relictum, explet. Cujus pars anterior magis depressa, arcus minor dicitur; pars posterior et amplior, arcus major. Duæ crustæ articulariæ arcum minorem pro cornubus cartilaginis scutiformis inferioribus obsident, et aliæ duæ arcum majorem, basin cartilaginum arytænoïdearum suscipientes. Cum cartilagine thyreoïdea ope ligamentorum jam descriptorum conjungitur, ejusque basis cum primo segmento tracheali, ope *ligamenti crico-trachealis*.

Cartilagines arytænoïdeæ feu *gutturales.* (89) Illarum duæ superiorem parietis postici laryngis partem componunt. Pyramidem trigonam, faciebus irregularibus excisis, repræsentant. Basis crusta cartilaginea oblita, adplicantur sinibus, in arcu majori cartilaginis cricoïdeæ articulariis, quæ quidem articulatio valde mobilis evadit. Superiores cuspides sursum convergentes, itidem fulco articulari exsculptæ sunt. Cum cartilagine cricoïdea et inter se, plurimis ligamentis colligantur: Arcui cricoïdeæ majori *liga-*
men-

(86) WEITBRECHT. l. c. sect. VI. §. 21. T. XXVI. f. 81. (g.)

(87) MAYER. l. c. fig. 1. (l.) 9. (m.)

(88) MORGAGNI. l. c. Tab. 2.

ALBINI. osf. fœtus. l. c. fig. 156. 157. Ej. Tabulæ sceleti. l. c.

MAYER. l. c. fig. 5 et 6.

(89) MORGAGNI. l. c. Tab. 2. (d. d.)

ALBINI. osf. fœtus. l. c. fig. 158, 159. Ej. tabulæ scel. l. c.

MAYER. l. c. fig. 7 et 8.

mentis crico-arytænoideis capsularibus (90) agglutinantur. *Ligamentum ary-arytænoideum commune v. medium* (91) cartilagine jungit et transversim ex alia ad aliam tendit, ita ut hoc situ, in musculum crico-arytænoideum posticum antagonismum efficit. *Ligamenta suprema cartilaginum arytænoidearum* (92) ex apicibus cartilaginum exorta, introrsum ducuntur et in progressu fursum, in unum ligamentum confluunt, quod arcui cricoideæ majori infigitur.

Cartilagine Santorinianæ (93) apicibus cartilaginum ary-ænoidearum insidentes, et capsula ligamentosa involutæ, articulationem cum ary-ænoidearum cornubus mobilem perficiunt.

Cartilagine Wrisbergianæ (94) sequuntur, quas Vir, summæ in rebus anatomicis diligentiae ac dexteritatis, primus cognovit, et in additamentis ad editionem primarum linearum physiologiae *Hallerianæ* publici juris fecit. Conducet propria Præceptoris mei verba allegare: *Sedent hæc cartilagine inter epiglottidem et ary-ænoideam, in quolibet latere mediæ, ary-ænoideis tamen viciniores, super ligamentum glottidis superius. Rotundam pennæ corvi crassitie æqualem 3. lin. longam formant massam, quæ interiori laryngis tunicæ immediate subjacet. Optime conspiciuntur, si dissecta cartilagine cricoideæ pars posterior laryngis expanditur, tunc enim eminentes hæc per tunicam internam cartilagine facile distinguuntur.*

Epiglottis (95) pone os hyoideum et linguæ radicem, super glottidis rimam, e mediâ fere cartilaginis thyreoideæ parte exfurgit. Si lingua quiescat, hæc cartilago plus minus-

(90) WEITBRECHT. l. c. §. 24. fig. 81. (f.)

(91) WEITBRECHT. l. c. §. 23. f. 81. (h.) MAYER. l. c. fig. 14. (l.)

(92) WEITBRECHT. l. c. §. 25. f. 81. (i.) MAYER. l. c. fig. 14. (m.)

(93) SANTORINI. Observationes anatomicæ. p. 97. T. III. fig. 3.

MORGAGNI. l. c. Adv. I. T. 2. fig. 2. (e. e.)

WEITBRECHT. l. c. fig. 81. MAYER. l. c. f. 7. (d. d.)

(94) WRISBERG. in notis ad prim. lin. Phys. HALLERI N°. 83. pag. 157.

MAYER. l. c. fig. 15. (*)?

(95) MORGAGNI. Adv. l. c. MAYER. l. c. f. 1. 2. 9. 14. 17. 18.

nusve erecta, basi suæ, petiolum dictæ, insidet, et multis vinculis cum partibus vicinis ligatur. Cum lingua vincitur *ligamentis glosso-epiglottideis*, (96) quæ tunicæ propriæ, lingualis duplicaturæ et expansiones, observantur, et tum *medium*, tum *lateralia*, appellantur. Quæ e regione tonsillari proveniunt *ligamenta lateralìa* cl. WEITBRECHTUS vocat. Hæc antrorsum et introrsum in margines epiglottidis incurrunt. *Ligamentum* vero *medium* dictum, continuatio est, membranæ, linguæ dorsum tegentis, et in epiglottidem adscendentis. Hæc membrana epiglottidem omnem involvit, et deinde in laryngis cavum abit. Epiglottis cum corpore ossis hyoïdei unitur *ligamento hyo-epiglottideo*. Porro cum cartilagine thyreoïdea ope duorum *ligamentorum thyreo-epiglottideorum*, quæ epiglottidis petiolum illi adnectunt, Tandem cartilaginibus arytænoïdeis expansione membranaceo-ligamentosa conjungitur, quæ e regione cartilaginum arytænoïdearum versus lateralem epiglottidis marginem exfurgit. (97)

Cavum laryngis et ejus tunica.

Quod si cartilagines dictæ inter se coëant, nexum inter se intimum habent, et pyxis formatur, quæ *cavum laryngis* comprehendit, et ab epiglottide, quasi operculo, sub certis conditionibus, clauditur. In coronide hujusce cavi duo inveniuntur *ligamenta* robusta, quæ *thyreo-arytænoïdea* dicta, præcipuum præbent, voci formandæ instrumentum. Duplicem exstruunt ordinem, tum superiorem, tum inferiorem. Primi ordinis sunt, ligamenta thyreo-arytænoïdea *superiora*: (98) a parte anteriore et interiore cartilaginum arytænoïdearum, supra mediam, proveniunt, et in posteriorem thyreoïdeæ superficiem, non procul ab angulo, inferuntur. Secundi ordinis dicuntur, thyreo-arytæ-

(96) WEITBRECHT. l. c. fig. 80.

MORGAGNI. Adv. I. Tab. 1. fig. 1. (d. e.) MAYER. l. c. fig. 15.

(97) MAYER. l. c. fig. 14 et 15.

(98) WEITBRECHT. l. c. §. 26. fig. 82. (d.)

MORGAGNI. l. c. fig. 2. (f.) MAYER. l. c. fig. 15. (n.)

tænoïdea *inferiora*, (99) quæ prioribus validiora et duriora sunt. Supra basin earundem cartilaginum sub superioribus oriuntur, et cum cartilaginis scutiformis facie postica, paululum infra medium, nectuntur. In itinere e cartilaginibus arytænoïdeis ad thyreoïdeam convergunt. Spatium igitur fere triangulare includunt, quod situ gaudet maxime horizontali. *Rima glottidis* (100) dicitur, et sola sibi hoc nomen vindicat. Hiatus ille, legibus distinctis, immutatur, ita ut, mox coarctetur, mox dilatetur. Hisce partibus natura magnum tribuit musculorum apparatus, de quibus infra pluribus sermo erit. In utroque latere rima alia inter duo patet descripta ligamenta, quæ ad sacculum campaniformem ducit, jam a GALENO ventriculus dictum, sed temporibus recentioribus in magni MORGAGNI honorem, qui hujus structuram magis enucleavit, et accuratam adjungi delineationem curavit, *ventriculus* MORGAGNI (1) appellarunt anatomici. Per rimam glottidis *tunica* (2) lubrica continuatur, quæ a membrana pulpofa palati propagata, cum pituitaria narium confluit, et lingua, hacce obducta, in epiglottidem adscendit. Hic, ligamentis epiglottidis formatis, in laryngem demergit, cujus cavum investiens, in ventriculos Morgagni sese demittit, quibus obvolutis, in asperam arteriam prolongatur. Mucipara, vasculosa et aliqua rubedine prædita est. Plurimis scatet folliculis mucosis, qui pro vario situ, nomine variant. In epiglottide *folliculi mucosi epiglottidis* (3) dicuntur; qui inter cartilagines arytænoïdeas et epiglottidem, illi viciniore sedent, *glandulæ arytænoïdeæ* (4) vocantur. Ventriculi Morgagni propriis suis folliculis gaudent. Bre-

vi,

(99) WEITBRECHT. l. c. (e.) MORGAGNI. l. c. (g.)

MAYER. l. c. fig. 16. (h. b.) 15. (o)

(100) HALLER. El. Phys. T. III. 375. MAYER. l. c. fig. 16. (i.)

(1) MORGAGNI. l. c. pag. 16. Tab. 2. fig. 1—4.

HALLER. l. c. p. 376. not. (o)

L. HEISTER. in Act. nat. curiosor. Vol. I. obs. 179. Tab. XI. f. 3. (F. F.)

(2) BONN. De continuat. membran. §. XIX.

(3) MORGAGNI. l. c. Tab. 2. fig. 2. 3. 5.

WEITBRECHT. l. c. fig. 81. KAAD. l. c. §. 240. 244—247.

(4) MORGAGNI. l. c. fig. 2. (E. E.) fig. 6. (i. k.) KAAU. l. c.

vi, tota membrana, horum folliculorum ubique ostiis pertusa est, e quibus mucus blandus, limpidus, et subcœruleus indefessim exsudat, qui cum latice, quem vasa exhalantia arteriosa excernunt, aquoso mixtus, laryngis superficiem illinit, et humectat, ne perpetuus auræ transitus, membranam, stimulos ægre ferentem, lacescat. Eximia instructa est sensibilitate, quam physiologi laryngis sensibilitatem specificam lubenter appellarunt. Quam specificam quodammodo dicere potes, quum attactum humorum, quos membrana ipsa secrevit bene fert; sed aquæ, ut humoris inquilini, male. Quæ de fluidis diximus, etiam de aëre valent.

Glandula thyreoïdea.

Anteriori et inferiori laryngis parti incumbens, corpore suo cartilaginis cognominis anteriorem et inferiorem faciem, arcum cricoïdeæ minorem, segmentum fistulæ spiritalis cartilagineum primum, raro secundum obtegit. (5) Cornua lateralia, non raro osi hyoïdeo adhærent. Figuram quodammodo tetragoni æquat. Latet sub musculo sterno-thyreoïdeo et sterno-hyoïdeo. Musculo etiam gaudet proprio, *azygos glandulæ thyreoïdeæ* dicto, qui e corpore ossis hyoïdei profectus, in latiore fasciam expanditur, et in glandulæ superficiem finitur. Parenchyma tenax, a viscerum structura haud multum abhorret, qua ex causa visceribus jure adnumeratur. In fœtu hoc viscus majus, mollius et vasculosius est, quam in provectoribus, lymphamque albido-flavescentem continet. (6) Oleum et operam perdidit, qui ductus conjectabantur, e glandula in laryngis cavum mucosi aliquid excernentes. Quos vidisse multi contenderunt; quorum figuram pauci dederunt, nec ullus eosdem cultro anatomico evoluit et demonstravit; nam qui ductus excretorios observare putarunt, de vasis minorum ge-

(5) MORGAGNI. Adv. tab. I. MAYER. l. c. tab. II.

(6) DANZ. l. c. T. II. p. 49. HALLER. El. physiol. l. c. p. 396.

generum sanguiferis absque dubio locuti sunt. (7) Cum in foetu glandulam istam tantopere vasculis oppletam deprehendimus, quæ proVectiori ætate paulatim decrescunt: summo jure conjicere possumus, naturam res in foetu graviores moliri, physiologo hactenus prorsus incognitas. (8)

Mobilitas laryngis.

Ut larynx moveatur, cartilaginibus ejus apparatus insignis infidet musculosus, quo inter deglutitionem, loquelam et cantum, larynx diversis modis agitur. Quorum nonnulli, dum laryngem sursum vel deorsum movent, universalem quasi motum proferunt. Alii e contra in cartilagine omnem influxum impendentes, harum situm commutant. Illorum explicatio diligens et accurata non desideratur; ne vero quid prætermisum videatur, nec conspectus mobilitatis totius laryngis, hisce omisfis, difficilior reddatur, hic omnino recensentur.

Si musculi sterno-hyoidei, sterno-thyreoidei et omo-hyoidei vim suam exserant, larynx cum osse hyoideo deorsum tendit. Sursum vero, dum musculi, inter os hyoideum et maxillam inferiorem latentes, agant, sc. digastrici, stylo-hyoidei, mylo-hyoidei, genio-hyoidei, thyreo-hyoidei. Quorum vis augetur pharyngeis quibusdam, nempe stylo-pharyngeo, palato-pharyngeo et salpingo-pharyngeo.

Ad mutationes laryngis proprias proferendas, ejusque cartilagine accuratius movendas, alii inserviunt musculi. Cartilagine arytenoideæ et epiglottis, insigni sua mobilitate inter omnes excellunt, ad quam efficiendam, multi etiam musculi requiruntur. Quorum alii rimam glottidis in angustum contrahunt; alii hanc latius aperiunt, simulque cartilaginum arytenoidearum situm mutant.

Pri-

(7) A. F. WALTHER. De lingua humana. &c. Lips. 1724. Tab. III. fig. 2. (C et D.) *vel in* HALLER. Disf. anat. Tom. I.

(8) HALLER. El. Phys. T. III. p. 397—400. DANZ. l. c. II. p. 15. Multas ad probandum thyreoideæ usum hypotheticas opiniones collegerunt.

Primi ordinis sunt musculi, rimam glottideam angustantes; quo referimus, *musculos arytænoïdeos obliquos* (9) et *transversales*. (10) Illi ex baseos cartilaginum arytænoïdearum angulo externo et postico, originem ducentes, ad marginem superiorem internumque vicinæ oblique tendunt, quo fit, ut cuspide cartilaginum propius admota, rima glottidis coarctetur. Hi ex tota externa et postica unius cartilaginis facie proveniunt, et transversim ad eandem faciem finitimæ pergunt. Cartilagines illis sibi invicem appropinquantur.

Secundo ordini annumerantur musculi, qui rimam glottidis dilatant. Huic scopo *musculi thyreo-arytænoïdei* et *crico-arytænoïdei postici* et *laterales* laborant. *Thyreo-arytænoïdei* (11) utrinque ex angulo cartilaginis thyreoïdæ interno ad angulum cartilaginum arytænoïdearum internum feruntur, illasque foras et antrorsum diducunt, quo rima glottidis referatur, qui quidem simul in formando ventriculorum laryngis pariete postico adjuvant, cujus membrana ab horum motu compressa, muci effluxum faciunt. *Musculi crico-arytænoïdei postici* (12) e plano externo arcus cricoïdæ majoris proveniunt, divergentes versus sublimiora et exteriora, angulo postico et externo baseos cartilaginum arytænoïdearum sese adfigunt, illasque ad externa et posteriora rotantes, rimam glottidis aperiunt. *Musculi crico-arytænoïdei laterales* (13) e lateribus arcus minoris cartilaginis cricoïdæ externis, directione obliqua, retrogradaque, ad angulum baseos arytænoïdearum lateralem et externum abeunt. Cartilagines foras divertunt, quo rima glottidis, eadem ratione, solvitur.

Alii in motum epiglottidis conspirantes, hasce commutationes faciunt. Epiglottidem deorsum cogunt, ad rimam clau-

- (9) ALBINI. Tabulæ. T. X. f. 13. (θ. θ. θ. θ.) T. XII. f. 1. (a. a. b. b.)
 (10) ALBINI. l. c. f. 13. (η. η.) T. XII. f. 2. (a. b. c.) 3. (a. b. c. d.)
 (11) ALBINI. l. c. T. X. f. 6. (e.) T. XII. f. 3. (e.) 4. (a. a. b. c. d. e.) 6. 7.
 (12) ALBINI. l. c. T. X. f. 6. (a.) T. XII. f. 2. (d. d. d. e.) 4. (f. f. f. g.)
 13. (ι. κ. κ.)
 (13) ALBINI. l. c. T. X. f. 6. (b.) T. XII. f. 5. (a. a. b.)

claudendam. Sursum vero, epiglottis propria structura et nexu surgit. Epiglottidei in torosioribus tantummodo conspiciuntur, ubi sequentes fasciculos observare licet. *Musculi thyreo-epiglottici*, (14) duobus fasciculis, e plano postico cartilaginis thyreoideæ, ad superficiem posticam inferioremque epiglottidis exsurgentes, illam detrahunt. *Musculi crico-epiglottici* (15) e facie interna arcus cartilaginis cricoideæ minoris, sursum et antrorsum, versus epiglottidis partem posticam inferioremque petunt, et simili cum antecedentibus munere gaudent. *Musculi aryteno-epiglottici* (16) e regione anteriore et inferiore, supra basin cartilaginum arytenoidearum, nati, et oblique versus anteriora et altiora petentes, epiglottidem attingunt, eamque detrahunt.

Motui denique cartilaginum thyreoideæ et cricoideæ *musculi crico-thyreoidei* vel *thyreo-cricoidei* (17) favent, qui e superficie arcus minoris cartilaginis cricoideæ externa, ad marginis inferioris thyreoideæ mediam partem feruntur, et cartilagine propius adducunt.

§ 2. De aspera arteria.

Aspera arteria (18) quæ nomine aptiori *trachea* insignitur, fistula est, quæ a basi laryngis originem repetit. In collo œsophagum fere pone se habens, a fronte paululum discedens, media inter vasa carotidea, pone sternum, a dextra aortæ parte, in mediastinum posticum se demittit. Inde a III thoracis vertebra, in duos dispescitur ramos, angulum fere acutum includentes, bronchum sc. dextrum, breviorum atque latiorum, et sinistrum, longiorum, angustiorum.

(14) ALBINI. Tabulæ. T. XII. f. 3. (f. g. h.) fig. 7. (a—g. majores.)

l. c. f. 3. (i.) T. X. f. 7. (i. minores).

MAYER. l. c. fig. 18 et 19. (g. g. f.)

(15) MAYER. l. c. (i.)

(16) MAYER. l. c. (h.)

(17) ALBINI. l. c. Tab. X. f. 1. (v. w. x. y.) T. XI. f. 46. 47. 48.

(18) MORGAGNI. Advers. I. tab. 1. 2. MAYER. l. c. Tab. II. fig. 9.

tioremque, qui ante iv et v vertebram pulmonem sui lateris adeunt. Pro quoque pulmonum lobo *bronchi*, dexter, pro pulmonum lobis tribus, in tres, finister, pro lobis duobus, in duos denuo divaricantur. Uterque in substantia pulmonari, in innumeros tandem dividitur furculos, *bronchia* dictos. (19) Aspera arteria non plane cylindrica, parietem anteriorem arcuatum et cartilagineum, posteriorem vero, planum fere et membranaceum habet. E segmentis cartilagineis, (*) valde elasticis constat, quorum numerus xvii nunquam minor invenitur, nec xxiii excedit. Quoad structuram, observamus, partem segmenti aliqujus anteriorem, crassiorē esse, et versus posteriora in cornua tenuia abeuntem, cum membrana intermedia coire. Quo propius ad laryngem accedunt, eo latiora occurrunt. Omnis trachea, extrinsecus tela cellulosa involuta, hujus ope, et cuti, et vasis sanguiferis, et œsophago, adnectitur. Remoto contextu celluloso, inter omnes cartilagineas æquales videbis membranulas, segmenta connectentes, ubi nonnulli fibras musculares in corpore toroso observari crediderunt. Quæ quidem membranulæ, licet pulmones etiam ingrediantur, a tunica tamen tracheæ propria, probe discernendæ sunt. Tela cellulosa, a posteriori tracheæ parte adempta, tunicam muscularem veram, intervallum explentem, animadvertis. Que partim componitur e fibris transversis, ita ut utramque cujus libet segmenti finem inter se connectant; partim e longitudinalibus, quæ a laryngis basi originem ducentes, in pulmonum substantiam descendunt; quibus aspera arteria mox coarctari, mox contrahi, breviorque reddi potest. Interna tracheæ superficies vestitur membrana, vera tunicæ laryngeæ continuatione habenda, cui adglutinata, ad pulmones etiam tendit. (20) Hujus fabrica cum ea laryngis congruit. Scatet magna vasorum, nervorumque et folliculorum mucosorum, paul-

(19) MAYER. l. c. f. 9.

(*) MALOËT. in *Memoires de l'acad. R. d. sciences* A. 1733. p. 1. et seq. fig. 1.

(20) BONN. De continuat. membran. §. XIX.

paullulum prominentium, copia, quibus, tum perspirabili, tum muco, oblinitur. Illi propria etiam inhæret sensibilitas. Ubi aspera arteria bifurca evadit, hanc membranam in rugas complicatam videbis, folliculis mucosis plenissimas. (21)

§ 3. De pulmonibus

Utrique in cavo thoracis *pulmones* (22) locum tenent, unus dexter, alter sinister, faccis pleuræ inclusi. Inter se, bronchis, cum corde, vasisque pulmonalibus nectuntur. Dexter, latiori quam sinister basi diaphragmate nititur, tum ob majorem sinistri angustiam, tum ob cordis situm. Cavum cui inhærent accurate replent, hujus figuram plane imitantes. In statu sano, libere in illo versantur, nullis vinculis pleura ligatis. Dexter sinistro brevior est, ob diaphragma, in hoc latere, ab hepate subjacente altius propulsum, latior contra, ob profundiorum mediastini directionem versus sinistra, quo fit, ut ejus compensetur brevisitas. Pulmones pleuræ propagine, inde a vasis magnis super illos transeunte, amiciuntur, quam *pulmonum tunicam propriam* dicimus. Membrana continua, poris inorganicis prorsus destituta, ne aëri quidem transitum in pectoris cavum concedit. (23) Nihilominus, in ejus superficie, vasorum exhalantium magnus grex, rorem animale emittit, prohibentem, quo minus pulmones cum pleura cohæreant, et illorum motus atque libertas coerceatur. Pulmonum quisque, lobis majoribus constat, sectionibus profundis et obliquis productis: plerumque pulmonum dexter in tres, sinister in duos lobos semisectus est, quamvis hoc nonnunquam variet. (24) Membrana propria, e lobo in lobum migrante, processus format, *ligamenta* dictos *inter-*
lo-

(21) MORGAGNI. Adv. I. tab. I. 2.

(22) MAYER. l. c. Tab. I. II.

(23) P. VAN MUSSCHENBROEK. Disp. inaugur. med. de aëris præsentia in humoribus animalibus. L. B. 1715. C. III. §. 4. *recus. in* HALLER. Disf. anat. T. IV.

BARTHOLIN. De pulmonibus. L. B. 1672. S. V.

(24) MAYER. l. c. Tab. II. fig. 1.

lobularia. Color eorum pro diversis ætatum terminis mutatur. In fœtu, gremio matris nondum expulso, rubellus observatur, qui post partum sensim expallescit, deinde cum cinereo mutatus, proveciori ætate in lividum et cœruleum transit. Substantia hujus visceris, pro diversis vitæ periodis, multis etiam mutationibus laborat. Fœtu nondum excluso, parenchyma compactum est, duritie gaudet fere hepatica; post partum laxius spongiosiusque evadit. Quæ quidem durities, in fœtu, auram pulmonibus nondum excipiente, adeo magna est, ut pulmones, vel saltem frustulum aliquod, in aqua projectum, fundum petunt; qua hujus visceris gravitate specifica, in medicina forensi, *docimasia pulmonum* (25) nititur.

Si veram pulmonum structuram altius indages, agnoscas, illos e contextu celluloso, vasa aërifera, sanguifera, lymphatica et nervos, glandulasque religante, componi, et membrana propria teneri. Sane, difficilis, ancepsque res est, definire, qua ratione et comparatione, in substantia ipsa, partes singulæ inter se componantur, et vicissim connectantur. Substantiæ majorem partem tela cellulosa efformat, et laxitate omnia superans, raro, si unquam, pinguescit. Si contextum cellulosum respiciamus, seriem hujus telæ duplicem agnoscere fere cogimur, duplici fungentem officio. Una cellulosæ pars, cum tubulis aëriiferis conjuncta, vesiculas pulmonales antiquorum dissectorum formare videtur; loculamenta efficit majora et summo jure *tela laxa* dicenda est. In hac respiratio, ad mutandum aërem peragitur. Nam partes sanguini inimicæ, expiratione peracta extruduntur; inter inspirationem vero, partes corpori amicissimæ, vitæque saluberrimæ, absorbentur. Altera telæ cellulosæ pars, intervallis composita angustioribus, *stricta* melius appellari potest. Laxam quasi amplectitur, cum hac non communicans. Huic natura officium committit, vasa et reliqua omnia involuere, et versus laxiorem telam deducere. Qua re in hoc vapor aqueus indefessim destillat, quem vasa lymphatica excipiunt. Hæc dicta, de
du-

(25) DANZ. l. c. II. §. 159.

duplici telæ cellulosæ serie, sententia, probabilis nobis videtur. Nam quid cæteroquin conducunt pulmonibus vasa lymphatica, quæ inter respirationis officium, nullum afferre videntur emolumentum, nisi rorem absorbere debeant exsudatum? Qua ratione hydrops pulmonum oriri posset, si serum in hac cellulosa collectum, expiratione eveheretur? Attamen inexplicabilem hanc rem, tenebris fere obvolutam non prorsus attingimus, *ea etenim hominum fere est infelicitas, ut omnis ultima rerum physicarum historia parum firma sit, et ut altera illa, rerum gestarum memoratrix, in mythicos fines terminetur.* (*)

Vasa aërifera substantiam pulmonum ingrediuntur. *Bronchi* (26) in singulo lobo in plurimos furcantur furculos, qui rursus in innumeros minores abeunt, lobique substantiam perreptantes, *bronchia* (27) dicuntur, et in pulmonibus naturam fere omnem amittunt. Primo structuram sane cartilagineam servant, qua autem sensim sensimque amisfa, membranacea evadunt, inque telam cellulosam laxam dissolvi verosimile est; quorum enim finem indagare, inane hactenus fuit anatomicis opus.

Vasa pulmonum sanguifera, parenchyma perreptantia, duplicis sunt generis: partim circulationi sanguinis minori inserviunt, sc. arteria et venæ pulmonales: partim nutritioni canalium aëriferos famulantur, quæ vasa bronchialia dicimus. *Arteriæ pulmonalis* (28) truncus in duos ramos dividitur, quorum quilibet suum pulmonem aggreditur, et ut bronchia in innumeros fissus furculos, pulmonum substantiam cum illis percurrit. Similem *venæ pulmonales* (29) cursum tenent, ita ut vas aërifera, arteria et vena pulmonalis, semper sibi affines sint. Ductu aërifera in tela cellulosa confumto, arteria et vena pulmonalis in ultimis ramificationibus laxam ambire, et a stricta concomitari nobis videntur: quæ quidem vasa subtiliora, in laxam hiantia, respici-

(*) HALLER. Elem. physiol. T. III. p. 176.

(26) MAYER. l. c. Tab. II. fig. 9.

(27) MAYER. l. c. f. 9. II.

RUYSCH. Thesaurus anatom. III. p. 10. N°. VI. T. 2.

(28) MAYER. l. c. T. II. f. 10. (f.) f. 11. 12.

(29) MAYER. l. c. f. 10. (E.) f. 11.

pirationis actum efficiunt. *Vasa bronchialia*, quæ cum vasis aëriferis, simili ratione in pulmonum substantiam intrant, hæc concomitantur, ita ut credere fas videatur, illa nutritioni tubulorum aëriferorum sola inservire. De quibus, nec non de vasis lymphaticis et nervis §§ sequentibus plura dicentur.

§ 4. *De vasis harum partium sanguiferis.*

Vasa organorum respiratoriorum nunc aggredimur, ita ut sine prolixitate, hæc exposituri, a superioribus ad inferiora, singula enumeremus.

Pro *glandula thyreoidea* e duplici fonte sanguis scaturit, nempe ex arteria carotide faciali, unde *arteria thyreoidea superior* (30) ut ramus ejus primus provenit. Musculos aliquot hyoideos, laryngem et pharyngem prospicit, præsertim autem glandulam cognominem curat, et cum superiore alterius lateris, et inferiore sui lateris, annulos facit. Deinde ex altero fonte, sc. arteria subclavia, *glandula arteriam thyreoideam inferiorem* (31) accipit, quæ sursum petens, ramos *laryngeos* ablegat, inque inferiorem glandulæ regionem confumitur, ita ut superiore sui, et sodali lateris oppositi, irretiatur.

Larynx ex iisdem canalibus sanguinem accipit: partim e thyreoidea superiore *laryngea superior* (32) propullulat, quæ in superiori laryngis parte distribuitur, partim e thyreoidea inferiore *laryngea inferior* imam laryngis partem amplectens.

Sanguis ad asperam arteriam diverso modo fluit. Pro *trachea*, proprie dicta, tam in collo, quam in pectoris cavo, *arteriæ tracheales* (33) proveniunt; partim ex arteria thy-

(30) HALLER. Icon. fasc. II. tab. 1. (F. F.) not. b. tab. 2. (μ. v. v.) fasc. III. t. 1. (m.) fasc. VIII. f. 1. (r. f. t. u.)

(31) HALLER. l. c. f. II. t. 2. P. not. c. h. f. VI. t. 1. (d.) p. 3. fasc. VIII. fig. 1. (γ. δ.) p. 59. N°. 29.

(32) HALLER. l. c. fasc. II. t. 2 (ξ.) fasc. VIII. f. 1. (φ.)

(33) HALLER. l. c. fasc. II. t. 2. (κ. λ. λ. p. t.) fasc. III. t. 4. f. 1. (h. 1.) f. 2.

thyreoïdea inferiore, partim ex mammaria interna, partim ex intercostali superiore. *Aspera* vero *arteria* in bronchos difissa, *arteriæ bronchiales* (34) accedunt, cum bronchis pulmonum substantiam intrantes. Quæ quidem bronchiales plerumque immediate ex aorta propullulantes, singulæ pulmonem suum petunt, dum in decursu glandulis bronchialibus, œsophago et pleuræ ramulos largiantur. Quod ad arterias pulmonales attinet, harum origo et iter jam supra descriptum est. Harum omnium partium *venæ* in duplicem locum definunt. Quæ e glandula thyreoïdea, larynge et aspera arteria redeunt, utrinque in venas jugulares finiuntur, (35) bronchiales in venam azygeam. (36)

§ 5. *De vasis harum partium lymphaticis.*

Organa respirationi inservientia et præcipue pulmones, multis gaudent vasis absorbentibus, quæ in classem superficiale et profundam commode dispescuntur.

Prima jure superficialis appellatur, quippe quæ, immediate in pulmonum superficie, sub membrana propria conspicienda sit. Hujus vasa concatenata reticulum faciunt, quod MASCAGNI icone, omnibus numeris absoluta, exprimi curavit. (37)

Va-

(34) HALLER. Icon. fasc. II. t. 2. (8.) fasc. III. t. 4. f. 1. (k. l. n. n. o.) Not. 7. et 9. f. 2. (7. 8. 10. o.)

EJ. De arteriis venisque bronchialibus et œsophageis disq. Goett. 1743. recus. in coll. disert. anat. vol. III.

J. A. WOHLFAHRT. De bronchiis, vasisque bronchialibus. Hal. 1748. vel in HALLERI. coll. cit. Vol. VII. P. II. (cum icone.)

SCARPA. Tabulæ neurologicæ. T. V. (c—g. f.)

(35) HALLER. l. c. fasc. III. t. 3. (y. 8. 9. 10. 32.)

MAYER. Beschreibung der Blutgefäße. Tab. I. fig. 1. (π. ρ. σ.)

(36) HALLER. l. c. fasc. III. t. 3. (28. 31.) tab. 4. fig. 1. (a. d. t.) f. 2. (a. 5. 6. Σ.)

(37) KAAU. l. c. §. 452—464. 626. 627.

CRUIKSHANK. Geschichte. &c. p. 80. Tab. I.

MASCAGNI. Geschichte. &c. p. 80.

EJ. Ichnographia. T. XX. XXI. (Notandum est, nimiam hujus retis dilationem, in hoc subjecto, statum pathologicum fuisse.)

J. G. HAASE. De vasis cutis et intestinorum absorbentibus. &c. Lips. 1786. p. 11. et. seq.

Vasa secundæ clasfis profunda vocamus, quia in pulmonum parenchymate, pone vasa sanguifera et aërifera latentia, e recessibus hujus visceris imis, originem ducunt. (38)

Utriusque ordinis vasa, in numerosissimas glandulas bronchiales vertuntur, quibus conglobatas, bronchos circumdantes, adnumeramus. In statu sano livido colore illas facile agnoscas. (39) Maximam in angulo bifurcationis tracheæ invenies. (40)

Non arteriam solum asperam circumdant, sed illarum etiam magnus numerus in pulmonum substantia occurrit. Cl. PORTAL differentiam aliquam proponit, inter glandulas bronchiales et lymphaticas. Hanc sc. ideam fert: glandulas bronchiales corpora esse secernentia, quæ cum systemate lymphatico, nullum alunt commercium. Quibus ductus excretorios tribuit, succum lividum in asperam arteriam deponentes, unde sputa nigra. (41) Cum pathologia, anatomiam non probe informavit, antiquorum incisorum sententiam hactenus amplectentes, contendimus, illas *conglobati*, non conglomerati generis esse. (42)

Omnia vasa, diversis directionibus, glandulas bronchiales adeunt, ac tandem in sinistro ductus thoracici latere, se exonerant; dextri lateris vero, in truncum communem vasorum bronchialium et jugularium se effundunt. (43)

Va-

(38) CRUIKSHANK. l. c. p. 123. 167.

MASCAGNI. l. c. p. 80. Ichnographia. T. c. HAASE. l. c.

(39) CRUIKSHANK. l. c. p. 66.

BARTHOLIN. Epistol. medicin. T. IV. E. 18.

(40) J. VERCELLONI. De glandulis œsophagi conglomeratis. Astæ. 1711. Sect. I. A. XVII. p. 63. S. II. A. IX. p. 103.

MAYER. Icon. anat. l. c. tab. II. f. 9. (u.)

MASCAGNI. Ichnographia. Tab. XXI.

(41) PORTAL. in Mem. de l'ac. R. des sciences A. 1780. Mem. p. 315. A. 1781. Mem. p. 637.

(42) MASCAGNI. Zusätze. p. 35. HEWSON. l. c. p. 41.

ANONYMI *Commentatio in Giornale per servire alla storia ragionata della medicina. &c.* T. I. p. 1. *quam in linguam germanicam transtulit* cl. LUDWIG. in *Geschichte und Beschreibung der Saugadern &c.* T. III. p. 47.

HALLER. De C. H. fabrica. vol. I. p. 355.

CRUIKSHANK. *Geschichte &c.* p. 124.

(43) CRUIKSHANK. l. c. p. 152.

MASCAGNI. Ichnogr. T. XXI. XXVII. f. 4.

Vasa lymphatica asperæ arteriæ, glandul. thyreoideæ et thymi, partim mediantibus glandulis bronchialibus ductum thoracicum attingunt, partim immediate in illum transeunt.

§ 6. *De nervis harum partium.*

Adumbratione vasorum finita, ducimur ad contemplationem nervorum.

Nervus vagus (44) omnium plurimos ramos systemati respiratorio largitur, qua re, nostra prima singularique attentione dignus censendus est.

Par octavum, ut sciunt omnes anatomiae periti, componitur e duobus nervis, sc. glosfopharyngeo et vago. Ambo e medulla oblongata originem trahentes (45) et arctissime inter se conjuncti, per foramen lacerum e specu cranii egrediuntur. (46) Tum vagus a glosfopharyngeo separatur, et in collo, uno tractu cum carotide et venis jugularibus descendit. De nervis, ad propositum nostrum directe pertinentibus, ubiores simus, aliosque, huc non spectantes, silentio prætereamus, necesse est.

Primus nervus, quem a vago larynx accipit, *ramus laryngeus superior* (47) dicitur. Pone carotidem vagans, ramulos communicatorios dimittit, qui cohærent, partim cum pharyngeo, (48) partim cum nervis mollibus, e ganglio cervicali nervi intercostalis superiori obortis, ex quo conjugio nascitur novus *nervus pharyngo-laryngeus*

SCAR-

- (44) NEUBAUER. De nervis cardiacis. T. I. (dexter.)
 SÖMMERRING. Fragmentum descriptionis nervorum cardiacorum &c. in
 LUDWIG. Scriptores neurolog. minor. &c. Lips. 1792. T. II. p. 113.
 J. G. HAASE. Anatomie cerebri nervorumque l. c. T. I. f. 3. (2.)
 WRISBERG. in Obs. anat. de ganglio plexuque semilunari. S. II. §. 11. in
 Commentat. T. I. p. 252.
 EJ. Observ. de nervis pharyngis. C. II. §. 5. l. c. p. 413.
 SCARPA. Tabulæ neurolog. T. III. V. (dexter.) T. IV. (sinister.)
 MAYER. l. c. fasc. V. Tab. II. III. (dexter.)
 (45) VICQ D'AZYR. Traité d'anatomie, &c. Tom. I. Tab. XVII. XVIII.
 XIX. Descript. p. 54. Ils naissent *inquit* assez loin de l'eminence olivaire et
 un peu plus arriére que son bord externe du peduncule de la moëlle alongée.
 (46) SCARPA in Actis. l. c. T. X. f. 1.
 ASCH. De primo pare nervorum medullæ spinalis Goett. 1750. T. III.
 fig. 4.
 (47) SCARPA. Tabulæ. T. II. (42.) III. (137. 141.) HAASE. l. c. (3.)
 (48) SCARPA. l. c. T. II. (43.) pag. 20.

SCARPA, (49) qui in pharyngem, laryngemque et glandulam thyreoideam decurrit, cujusque ramuli rursus cum ramo pharyngeo, a nervo octavo, plexum perficiunt. (50) Hisce relictis, ramus laryngeus superior, iter ad laryngis superiora persequitur, et inter os hyoideum et cartilaginem thyreoideam ingressus, in tunicam pulposam, laryngem et epiglottidem obducentem, distribuitur. (51)

Tum nervus vagus, in tergo venæ jugularis se demittens, fere indivulsus manet, exceptis nonnullis *nervulis cardiacis* (52) qui ad plexum cardiacum augendum ablegantur.

Pectori se inferens, in dextro latere arteriam subclaviam, in sinistro partem arcus aortæ humiliorem, pone se relinquit. Hoc loco, nervum insignem ablegat, quem *nervum laryngeum inferiorem* vel *recurrentem* (53) dicimus; recurrentem, quia ex thoracis cavo, in latus asperæ arteriæ et œsophagi, recurvatus, ad collum denuo adscendit. Nervus recurrens dexter, qui altior est, truncum communem subclaviæ et carotidis circumdat, illumque veluti laqueum comprehendit, sinister profundior, arcum aortæ simili laqueo amplexitur. Sic resupinatus, ad plexum cardiacum minorem multos mittit furculos, (54) et pone subclaviam et carotidem adscendens, (55) œsophago, (56) asperæ arteriæ, (57) et constrictori pharyngis infimo, (58) nervos exhibet, deinde ad inferiorem laryngis partem properat, in cujus tunicam intimam, (59) glandulam thyreoideam, (60) te

(49) SCARPA. l. c. T. II. (44. 49—57.) III. (55. 77. 78. 138.)

HAASE. l. c. (f—g.)

(50) SCARPA. l. c. T. II. (41.) III. (139. 140.)

(51) SCARPA. l. c. T. III. (141. 143—145. 146—148) *Epiglottis insuper ex nervo glossopharyngeo duo filamenta nervea accipit.* l. c. T. II. (23.)

(52) SCARPA. l. c. T. III. (2. 3. 183.)

HAASE. l. c. Tab. I. fig. 3. (7. 10.)

(53) SCARPA. l. c. T. III. (5. 6. 9. 10. 11.) IV. (76.) V. (2.)

WALTER. Tabulæ nervorum thoracis. &c. T. III. (395.)

HAASE. l. c. Tab. I. fig. 3. (16.)

(54) SCARPA. l. c. T. III. (12. 13.) WALTER. l. c. T. III. (396—400.)

HAASE. l. c. (20.)

(55) SCARPA. l. c. T. III. (14.)

(56) SCARPA. l. c. T. III. (17—19.)

WALTER. l. c. T. III. (401—405.) HAASE. l. c. (21. 24. 27. 28.)

(57) SCARPA. l. c. T. III. (16. 20. 21. 25.) IV. (78.) HAASE. l. c. (22.)

(58) SCARPA. l. c. T. III. (17. 18. 19.)

(59) SCARPA. l. c. T. III. (16. 21. 25.) IV. (78.)

(60) SCARPA. l. c. T. III. (15. 20. 21.) IV. (79.) *Ex mollibus in collo*

es

et musculos (61) dispergitur, ramulis ad altiora porrectis, qui cum furculis nervi laryngei superioris, coeunt. (62)

Jam nervus vagus ipse, pulmonem inter et asperam arteriam, ima petens, (63) in decursu tracheae, oesophago (64) et plexui cardiaco (65) nervos impertitus, loco, ubi vasa pulmonum majora coeunt, potitur. Hic ex eo plurimi oriuntur nervi, cum vasis pulmonalibus et aëriiferis et sanguiferis pulmonum substantiam intrantes. Elegantem formant *plexum*, quem *pulmonalem anteriorem* vel *minorem* (66) dicimus.

Tum nervus vagus, retro vasa majora, in mediastinum posticum (67) abit, et multos spargit nervulos, pro trachea, (68) oesophago, (69) bronchis, et vasis pulmonalibus, qui collati, *plexum pulmonalem posteriorem*. v. *majorem* (70) componunt.

Cum nervus vagus provinciam, a natura illi adsignatam, ramis prospexerit, oesophagum adit, (71) ubi cum vago, lateris oppositi, *plexus oesophageos* (72) constituit. Nunc cum oesophago descendens, ita, ut dexter vagus posteriorem, sinister anteriorem oesophagi parietem appetat, per hiatus diaphragmatis oesophageum sese in abdominis cavum demittit. (73) Tandem, tum in ventriculum, tum in ganglion coeliacum, ob dignitatem *cerebrum abdominale* dictum, consumitur. Penitorem decursus nervi vagi delineationem, a plexu pulmonari majori, usque ad ultimum

ter-

et cardiacis superficialibus, glandula thyreoidea etiam ramos sibi sumit. l. c. T. II. (59. 60.) III. (75. 76. 86.)

(61) SCARPA. l. c. T. III. (23. 24. 26. 27.)

(62) SCARPA. l. c. T. III. (142. 143. 144. 22. 24. 28.)

(63) SCARPA. l. c. T. III. (29.) IV. (86.)

(64) SCARPA. l. c. T. III. (34-37.)

(65) SCARPA. l. c. T. III. (30. 111.) IV. (77. 80.)

(66) SCARPA. l. c. T. III. (31-33. 38-50. 116.) IV. (82-85.) V. (9. 10.)

WRISBERG. Not. 75. ad HALLERI. prim. lin.

NEUBAUER. l. c. Tab. I. HAASE. l. c. (31-35.)

(67) SCARPA. l. c. T. III. (29.) IV. (86.)

(68) SCARPA. l. c. T. V. (6-8.)

(69) SCARPA. l. c. T. V. (5.)

(70) SCARPA. l. c. T. V. (10. 11. 16-33.)

WALTER. l. c. T. III. (406-429.) WRISBERG. Not. 75. l. c.

(71) SCARPA. l. c. Tab. V. (34-36.)

(72) SCARPA. l. c. (5. 37-41.) WALTER. l. c. T. III. (430.)

(73) WALTER. l. c. (456. 486.)

terminum, non desiderabis, ne a via præscripta in diverticula incidamus.

Ut commercium, quod systema respirationem administrans, cum aliis machinæ nostræ partibus, quoad nervos, alit, accurate intelligere queas, nostri erit, breviter vincula adumbrare, quibus vagus cum aliis nervis copulatur.

Nervus vagus in anastomofin abit cum ramo inferiore, a nervo communicante faciei WRISBERGII (74) orto: porro cum nerv. glosopharyngeo, (75) hypoglosso (76) accesorio WILLISH, (77) phrenico. (78) Deinde nequitur cum sympathico maximo, (79) partim in collo, median-
tibus nervis mollibus, (80) partim ibidem et in thorace ope plexuum cardiacorum, (81) quo fit, ut hoc nexu, commercium cum omnibus fere spinalibus, iterum cum phrenico et cranii nonnullis nervis sequatur. (82) Denique in regione cœliaca cum ganglio abdominali irretitur, et hac via, in amicabilem unionem cum omnibus hujus systematis nervis, abit. (83).

(74) WRISBERG. in Observat. de ganglio plexuque semilunari §. 3. vel in commentat. T. I. p. 243.

EJ. Observat. de nervis arterias venasque comitantibus. §. 18. 19. l. c. p. 388.

(75) SCARPA. l. c. Tab. II. (4. 7. 8. 14. 34.) Tab. III. (135.)

HAASE. l. c. (a. b. 5.)

(76) SCARPA. in Actis. Tab. X. fig. 2. 4. 5. 7. (*Hoc nexu nervus vagus cum ramo linguæ, a ramo tertio quinti paris, coheret.*)

EJ. Tabul. Tab. I. (39. 43. 46.) HAASE. l. c. §. 163.

(77) SCARPA. in Actis. Tab. X. fig. 1—7.

EJ. Tabul. Tab. I. (47) Tab. II. (25. 27. 28.)

WRISBERG. De nervis pharyngis. §. 1. 22. l. c. Tom. I. p. 408. 430.

(78) WRISBERG. in Not. 75. ad HALLERI. prim. lin.

CAMPER. De theoria et curatione morborum chronicorum pulmonum in Dissertat. decem cur. HERBELL. Ling. 1798. T. I. N°. IV. S. I. C. III. §. 3.

(79) SCARPA. l. c. Tab. III. (7. 8.) CAMPER. l. c. §. 9.

(80) SCARPA. l. c. Tab. II. (57.) Tab. III. (54. 55. 77. 78. 115. 116. 133.)

HAASE. l. c. §. 163. fig. 3. (4.)

(81) SCARPA. l. c. Tab. III. (51. 79. 80. 89.)

WRISBERG. De ganglio semilunari. Sect. II. §. 11. l. c. p. 253.

HAASE. l. c. §. 228. fig. 3. (6 et seq.)

(82) WRISBERG. l. c. §. 3 et 11. S. III. §. 18. l. c.

CAMPER. l. c. S. II. C. X. §. 2. KRUEGER. De nervo phrenico. l. c.

(83) HAASE. l. c. §. 163.

SECTIO SECUNDA PATHOLOGICA.

Cap. I. VITIA SYSTEMATIS RESPIRATIONI INSERVIEN- TIS ORGANICA.

	p. 45.
§. 1. <i>De vitiis spinæ dorsi.</i>	p. 45.
- 2. — — — <i>costarum.</i>	p. 55.
- 3. — — — <i>sterni.</i>	p. 65.
- 4. <i>De vitioso thorace.</i>	p. 70.
- 5. <i>De vitiis partium thoracis mollium et præcipue de musculis.</i>	p. 71.
- 6. <i>De vitiis vasorum sanguiferorum.</i>	p. 81.
- 7. — — — <i>lymphaticorum.</i>	p. 81.
- 8. <i>De pleura morbofa.</i>	p. 84.
- 9. <i>De corporibus in cavo pectoris peregrinis.</i>	p. 90.
- 10. <i>Continuatio ejusdem argumenti.</i>	p. 101.
- 11. <i>De vitiis laryngis.</i>	p. 109.
- 12. <i>De asperæ arteriæ vitiis.</i>	p. 114.
- 13. <i>De pulmonum vitiis.</i>	p. 124.
- 14. <i>Continuatio.</i>	p. 137.
- 15. <i>Quædam de pulmonum suppuratione.</i>	p. 144.
- 16. <i>Alii inflammationis exitus.</i>	p. 155.
- 17. <i>De aqua, aëre &c. in pulmonibus.</i>	p. 157.
- 18. <i>De pulmonum calculis, &c.</i>	p. 160.
- 19. <i>De reliquis pulmonum vitiis.</i>	p. 164.

Cap. II. DE VI VITALI SYSTEMATIS RESPIRATIONI DICATI MORBOSA.

§. 1. <i>De vi vitali.</i>	p. 168.
- 2. <i>Argumentum continuatur.</i>	p. 170.
- 3. <i>De vi vitali in statu morbofo.</i>	p. 171.

— III. DE FUNCTIONIBUS HARUM PARTIUM MOR- BOSIS.

§. 1. <i>Generaliora quædam.</i>	p. 175.
- 2. <i>De secretionem et excretionem muci, harum- que vitiis.</i>	p. 176.
- 3. <i>De vitiosa respiratione.</i>	p. 188.

SECTIO SECUNDA PATHOLOGICA

Cap. I. VITIA SYSTEMATIS RESPIRATIONIS INSERVIENS.

p. 45.	1. De vitis spinis dors.
p. 45.	2. De vitis spinis dors.
p. 55.	3. De vitis spinis dors.
p. 65.	4. De vitis spinis dors.
p. 70.	5. De vitis spinis dors.

*O si liceat saepius! lubeatque multis examinare
post mortem mortis insolitæ aut inopinatæ causas,
reperirentur mala, quæ nunc terra perpetuis sepe-
rit tenebris.*

KERCKRING.

p. 127.	17. De vitis spinis dors.
p. 160.	18. De vitis spinis dors.
p. 164.	19. De vitis spinis dors.
p. 168.	20. De vitis spinis dors.
p. 168.	21. De vitis spinis dors.
p. 170.	22. De vitis spinis dors.
p. 171.	23. De vitis spinis dors.
p. 175.	24. De vitis spinis dors.
p. 175.	25. De vitis spinis dors.
p. 176.	26. De vitis spinis dors.
p. 188.	27. De vitis spinis dors.

Exhibitis momentis quibusdam anatomicis, systematicis respirationi inservientis pathologiam in hac sectione contemplaturi sumus.

Immensus se nobis pandit campus, quem, ob copiam rerum sese offerentium, accurate percurrere, ne a via præscripta aberremus, opus et labor erit. Igitur operam navabimus, in enumerandis omnium partium vitiis, quarum delineationem anatomicam in sectione prima exhibuimus, hæc solummodo spectaturi, quatenus anatomia pathologia illa arguat. Reliqua vero, quæ ad diagnosin et aetiologiam pertinent negligimus et silentio prætermittimus, tanquam supervacanea, nec scopo nostro apta, atque congrua. Certi sumus, corporis morbose defuncti examen, cum debita prudentia, reique anatomicæ scientia institutum, salutarem in artem medicam habere influ-

fluxum. Nam morbi sedem, naturamque non raro evoluit, et data accurata morbi historia, tum causas, tum effectus luculenter indicit. Unde medicus magnum capere potest emolumentum, et lux e tenebris sæpe affulgit. De hac veritate edocti, pro viribus nostris omnia facturi sumus, ad illustranda quodammodo et expedienda varia systematis respirationi inservientis vitia; etsi metuamus, tum virium nostrarum, tum temporis academici brevitatem, nos impedire, quo minus materiam propositam diligenter et severe enucleare possimus. Sed sufficiat voluisse.

S E C T I O

SECUNDA PATHOLOGICA.

C A P U T I.

VITIA SYSTEMATIS, RESPIRATIONI INSERVIENTIS, ORGANICA.

§ I. De vitiis spinæ dorsi.

Partes, tam duræ, quam molles, thoraci addictæ, vario modo morbosæ evadunt, ita ut cavum thoracis, respectu capacitatis, dilatationis et mobilitatis, multas, quæ respiratori detrimentum afferunt, ferat molestias.

Merito huc diversa vitia, et nominatim spinæ dorsi *Incurvationes*, (1) illis vertebrarum lumborum et colli, licet

(1) HIPPOCRATES. L. de articulis. Sect. III. Edit. utor HALLERI. Laus. 1784. T. I. p. 358.

P. FORESTUS. Opera omnia. Franc. 1672. L. XXIX. o. 23.

TH. BONNET. Sepulchretum. s. anatomia practica. Genev. 1700. L. II. S. XII.

M. A. SEVERINUS. De recondita abscessuum natura. L. VIII. L. B. 1724. L. VI. p. 376.

J. B. MORGAGNI. De sedib. et causis morborum. Ep. X. a. 13. 14. Ep. XXVII. a. 31.

TULPIUS. Observationes medicæ. L. B. 1739. L. III. C. I.

C. G. LUDWIG. Adversaria medico-practica. Lips. 1769. Vol. II. P. II. p. 327. P. III. p. 538. P. IV. p. 579.

P. CAMPER. Demonstrationes. &c. L. II. p. 9. a.

Id. in Verhandelingen van de Hollandsche Maatsch. d. Wetensch. vol. VII. P. II. C. V. p. 446.

E. P. SWAGERMAN. Verhandeling van het Waterhoofd, het Watergezwel en verdere bekende gebreken der ruggegraat. Tweede uitgaave met een verbeter-

O I (46) E S

cet cum infra recensendis persæpe conjunctæ sint, plane omis-
sis, primum recensemus; quoad vertebrae dor-
sali ratione observatas.

Columna dorsalis versus posteriora nimis recedit, emi-
nentiam formans, quam *Cyphosin* (2) vocamus. Etsi hoc
decursum ossium perverso, thoracis cavum augmentum ca-
pere videatur, tamen experientia edocemur, costarum ster-
nique directionem adeo vitari, ut cavum pristina capacitate
non amplius fruatur. Quo in casu, corpora vertebrarum
ab anteriori parte multo humiliora magisque compressa ob-
servantur, versus posteriora vero magis elata, figuram cu-
neï.

beterde bladwyzer en eene voorreden van A. BONN. Amst. 1789. §. 249-260.

A. HALLER. Opuscula pathologica. Laus. 1755. Obs. X. XI.

CL. POUTEAU. Oeuvres posthumes. Paris 1783. T. I. p. 537. et seq.

P. POTT. Remarks on the palsy of the lower limbs. Lond. 1779.

EJ. Farther remarks. &c. Lond. 1782. c. tab.

J. C. PLANCK. Disf. sistens morbum osteosarcomatos. &c. Tub. 1781.

p. 14. 36. 38.

D. VAN GESSCHER. Bemerkungen über die Entstellungen des Rückgraths.
&c. Aus d. Holl. übersetzt mit Anmerkungen und Zusätzen von J. G. WE-
WEZER. Gött. 1794.

C. F. CLOSSIUS. Ueber die Krankheiten der Knochen. Tüb. 1798. p. 189.

(2) CAMPER. Demonstrat. p. 3. a.

LUDWIG. Adversar. Vol. II. P. III. p. 564. adj. figura.

Id. De quarundam ægritudinum humani corporis sedibus et causis tabulæ
sedecim. &c. Lips. 1798. fol. N°. XXI. T. XIV. fig. 1.

POTT. Farther remarks. p. 53. Tab. I—III.

VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE Aphorism. de cogn. et
cur. morb. §. 1492. Tom. V. p. 658.

E. FORD. Observations on the disease of the Hipjoint. Lond. 1794. Tab. VIII.

B. CONNOR. in Actis eruditor. Lips. Dec. 1696. p. 558. Tab. IX. fig. 2.

v. etiam. Lettre écrite à Monsieur le Chevalier G. DE WALDEGRAVE
par M. B. CONNOR. &c. in Journal des sçavans. A. 1693. p. 590. fig. 1.

P. JONES. An Essay on Crookedness. Lond. 1788. Tab. III. IV.

P. J. HARTMANN. Disf. sistens efficaciam gibbositatis in mutandis vasorum
directionibus. Traj. a. Viadr. 1778. Tab. I—III.

S. TH. SÖMMERRING. De morbis vasorum absorbentium. Traj. a. Moen.
1795. §. LXXII. p. 167.

G. COOPMANS. De cyphosi. Fran. 1770.

J. T. VAN DE WYNPERSSE. De ancyloseos pathologia et curatione. L. B.
1783. §. XXV. Tab. II. f. 15. 16.

A. BONN. Descriptio thesauri ossium morbosorum Hoviani. Amst. 1783. p. 6.

E. SANDIFORT. Museum anatomicum. &c. L. B. 1793. fol. maj. L. I.
S. IV. p. 174. N°. CLI. Tab. XLIII. fig. 3. 4. l. c. p. 175. fig. 1. 2.

neiformem induunt. Huc pertinere censemus spinæ dorsi incurvationem senilem, vel illam juniorum, qui vitam sedentariam, corpore antrorsum inclinato, degunt. Simul in utroque statu, gradu cyphoseos minori laborant. (3)

Vertebræ dorsi versus anteriora rarius incurvantur, quia omnino inclinationem majorem retrorsum habent. (4) *Lordosis* (5) hic morbus appellatur, qua cavum thoracis valde coarctatur.

Denique vertebræ in hoc illudve latus distorquantur, *Scoliosis* (6) nuncupata, quæ uti vitia dicta, raro sola, sed ple-

J. P. FRANK. Oratio de vertebralis columnæ in morbis dignitate. p. 17. *recus. in cl. viri* Delect. opusc. med. Ticin. 1792. T. XI.

J. VAN HEEKEREN. De osteogenesi præternaturali. L. B. 1797. p. 93. 99. 101.

(4) Qua ex causa vertebræ lumborum, magis versus anteriora reflexa, non raro vitio, lordosi dicto, laborant.

(5) LUDWIG. Adversar. Vol. II. P. II. p. 336. HARTMANN. l. c. Tab. II.

ST. BLANKAART. Collectio medico-physica. Amst. 1680. Cent. I. o. 86. (?)

B. RAMAZZINI. Diatribe de morbis opificum. in Oper. omn. medic. Genev. 1717. cap. XXXIV. p. 913. (?)

Ephem Nat. Cur. Dec. II. Ann. V. obs. 219.

J. F. ISENFLAMM. Versuch einiger praktischen Anmerkungen über die Knochen. Erlang. 1782. §. 45. p. 288. (?)

N. GROOTENDORST. Verlosing van eene zeer wanschappen vrucht, met vier afbeeldingen van dezelve. Utr. 1800. p. 23. Tab. III. (g.) Tab. IV. (e. e.)

(6) MORGAGNI. De sed. et caus. morbor. Ep. IV. a. 16. E. LV. a 10. E. LXII. a. 11.

RUYSCH. Observation. N°. LXVII.

CHESELDEN. Osteographiæ. Tab. XLIII. XLIV.

BONN. l. c. p. 1. PLANCK. l. c. fig. III.

JONES. l. c. T. I. II. V. HARTMANN. l. c. T. II.

LUDWIG. Adversar. Vol. II. P. II. p. 396. fig. 2. 3.

EJ. Tabular. sedec. N°. XVIII. Tab. XII. fig. 2. 3.

G. MELM. De Rhachitide. Duisb. 1730. Tab. I. II.

C. H. à ROY. De Scoliosi. L. B. 1774. Sect. II.

BUFFON. Histoire naturelle. &c. Paris 1749. Tom. III. N°. 131. 132. Tab. I. fig. 1. 2.

MERY. in Mem. de l'ac. R. des sciences. a. 1706. p. 472. Tab. XVI. XVII.

PORTAL. in Mem. A. 1770. p. 242.

A. J. VAN DOEVEREN. Observationes pathologico-anatomicæ. L. B. 1789. obs. 1.

E. SANDIFORT. Exercitationes academicæ. L. B. 1785. L. II. C. IX. p. 87.

plerumque cyphosi vel lordosi juncta occurrit. Si triplicem morbum in uno subjecto deprehendas, spina dorsalis tortuosum vel sinuosum tractum format. Scoliosis originem trahere videtur e corporis iterata directione laterali, qua in altero corporum et cartilaginum vertebrarum latere, incrementum et nutritio cesat, in altero partes perpetuo succrescunt, quo fit, ut corpus directionem lateralem retineat. Neque conjuncta videtur cum cyphosi et scoliosi luxatio, sed simulac unum vertebrarum latus perpetue comprimatur, in hoc loco non solum cartilaginee intervertebrales, sed corporum etiam substantia ossea absumatur, et quidquid restat, coalitur et morbum constituit. Qua re in scoliosi non spinæ dorsalis solum curvaturam, sed tantam illius extorquationem observamus, ut processus spinosi in unum, corpora vero in aliud latus, et processus transversi versus anteriora et posteriora dirigantur. Præterea, simul inter vertebrarum corpora, in latere convexo, hiatus quidam observantur, e vertebra, e situ dimotis, oborti. (7)

Quis non intelligit, hac vertebrarum distorsione, costarum situm varia ratione quoque mutari. (8) Quæ enim, quamvis in statu sano ab origine modice a se invicem discedere debeant, in statu morbofo alium admittunt situm. In altero latere, ubi spinæ curvatio deprehenditur, fere di-

E. SANDIFORT. Museum anatomicum. L. I. S. IV. N°. CIV. p. 167. Tab. XXXVII. fig. 5. 6. N°. CV. p. 168. T. XXXVIII. f. 1. 2. N°. CXLVII. p. 173. T. XLI. N°. CXLVIII. p. 174. T. XLII. N°. CCX. p. 182. T. I—LIII. N°. CCXI. p. 183. T. LIV. LV. N°. CCXII. p. 184. T. LVI. N°. CCXIII. p. 188. T. LIX. LX.

(7) SANDIFORT. Museum. L. I. S. IV. N°. CXLVII. p. 172. Tab. XLI.

(8) MORGAGNI. l. c. Ep. IV. a. 16. E. X. a. 13. E. XIII. a. 3. E. XLIII. a. 17.

G. BIDLOO. Opera omnia anatomico-chirurgica. L. B. 1715. Dec. II. Exerc. VII. p. 192. Tab. IV. fig. 1.

LUDWIG. Adversar. vol. II. P. III. p. 435. P. IV. p. 630.

PLANCK. l. c. fig. 1. 2. p. 15. 48.

SANDIFORT. Exercit. l. c. Ej. Museum. Tab. L—LVI.

A. J. VAN DOEVEREN. l. c. obs. 1. PORTAL. in Mem. l. c.

GROOTENDORST. l. c. p. 19. Tab. III. IV.

divelluntur, et magis dehiscunt, in altero propius accedentes, sese fere contingunt et interstitium parvum includunt. Costæ si versus anteriora decurrant, in altero latere excavatæ, gibbum formant, in altero opposito, vel via fere recta ad sternum properant, ita ut sternum a spina valde protrudatur, vel depressæ et intropresæ apparent. Tandem, si sternum attingant, costæ magis coacervatæ, parvas fisuras includunt. Hunc costarum morbosum situm sternum etiam sequitur. Facile intelliges, hoc vario osium situ et decursu thoracis cavum valde mutari, ita ut in æquali ratione, mox hujus, mox illius partis ambitus, vel augeatur, vel restringatur.

Hæc morbosa spinæ dorsi conditio, in thoracis viscera magnam vim exercet. (9) Respiratio alias libera nunc impedita, et circulus sanguinis minor turbatus est, quare sanguinis congestiones in pulmonibus occurrunt; porro inflammationes, aliaque vitia et tandem mors scenam claudit: ex qua causa multi gibbosi peripneumonia, hydrope pectoris et phthisi cito extinguuntur. Respiratione impedita, sanguis caput adoritur; pulmones spatio necessario egentes, expandi nequeunt, nec sanguinis debitam quantitatem capere; quo fit, ut versus cerebrum sanguis impetum faciens, lethargo (10) et apoplexia (11) miserum necet. In aliis animadvertimus hæmorrhagiam narium, ob sanguinis, in capite stagnantis, per venas ethmoidales discesum, nares et labia livida, furrum aurium et ophthalmias chronicas. Thoracis cavo distorto, viscerum pectoralium et vasorum majorum (12) si-

(9) LUDWIG. Adversar. Vol. II. P. III. p. 427.

COOPMANS. l. c. §. XVI. à ROY. l. c. p. 132.

F. BARTOLETTUS. Methodus in Dyspnœam. Bon. 1733. L. IV. C. 26. p. 272.

(10) P. J. HARTMANN. Pr. ex scoliosi lethargum breviter describens. Traj. a. V. 1778.

(11) J. G. WALTER. De morbis peritonæi et apoplexia. Berol. 1785. P. II. §. 6.

(12) MORGAGNI. l. c. Ep. IV. a. 16. LUDWIG. l. c.

WALTER. l. c. §. 9. JONES. l. c. fig. 5.

A. J. VAN DOEVEREN. l. c. Obs. II. Tab. II. f. 1.

HARTMANN. De efficacia gibbositatis. &c. Tab. I—IV.

fitus non perversus solum est, sed viscera etiam abdominalia, præsertim quæ systema celiacum componunt, e situ naturali dimota sunt. (13) Graviditas, si adest, in hujus statum nocivum offert influxum. Uterus enim altiora petens, viscera abdominalia versus diaphragma premit, quod rursus cavum thoracis intrat, et respirationem vexat; quo circulatio sanguinis impeditur et versus caput truditur. (14) Omnes gibbosi simul debilitate et macie laborant, et systema nervosum majori incitabilitatis gradu præditum videtur.

Exceptis hisce vitiis jam enarratis, multa occurrunt singularia, quæ, etsi influxum non adeo nocivum in organa respiratoria exercent, tamen huc pertinent et recensenda sunt.

Ob rei affinitatem *Ancylosin* (15) nominamus, quæ cum vitiis spinæ dorsi, supra descriptis, semper fere in uno latere occurrit, et subinde observamus, vertebrae lamella ossea conjungi, partim e cartilaginibus intervertebralibus, partim e ligamentis spinalibus ossificatis composita. Interdum ancylosis partialis est, et nonnullæ partes tantummodo inter se coalitæ sunt, absque ullo columnæ vertebralis vitio.

- (13) MORGAGNI. l. c. Ep. IV. a. 16. E. XXVII. a. 31. sq.
 LUDWIG. l. c. p. 426. sq.
 SANDIFORT. Obs. anat. pathol. L. IV. C. V. p. 45. (d.) p. 60. (o.)
 EJ. Tabulæ intestini duodeni. L. B. 1780. p. 31. Tab. V. f. 2.
 (14) N. CHAMBON. Maladies des femmes grosses. Paris. A. VII. (1799.)
 Tom. I. C. XI. p. 94.
 (15) MORGAGNI. l. c. Ep. XXI. a. 47. E. XLVIII. a. 50. E. LVI. a. 36. E. LXIX. 8.
 RUYSCH. Obs. N°. LXVII. CHESELDEN. l. c. Tab. XLV. f. 5.
 Act. Nat. Curios. vol. VIII. o. 124. Vol. X. o. 32.
 B. CONNOR. l. c. BONN. Thesaur. p. 39. 40.
 J. T. VAN DE WYNPERSE. Ancyloseos pathologia. &c. §. XXV. Tab. II. f. 14.
 POUPART. in Mem. de l'ac. R. d. scienc. A. 1699. hist. p. 50.
 FORD. Observations. &c. Tab. VIII. VAN HEEREN. l. c. p. 93. sq.
 C. N. JENTY. Lectures on the human structure and animal oeconomy. &c. Vol. III. Lond. 1762. Vol. I. p. 129. sq.
 SANDIFORT. Exercit. acad. L. II. c. IV.
 EJ. Museum. &c. L. I. S. I. p. 6. S. II. p. 87. S. IV. p. 147. 167-176.
 189. Tab. XXXVIII. fig. 1-4. T. XL. f. 1-5. T. XLVII. f. 1. 2. T. LXI.

tio. (16) Vel exstant exempla, ubi omnia thoracis ossa ita inter se connexa erant, ut thoracem jure osseum appellare possis. (17)

Carie (18) corroduuntur vertebræ, quam diversæ causæ morbificæ, præsertim vasorum majorum vitia, proferunt. Ossium substantiam interdum excavatam et extenuatam videmus, et abest caries vera. Hoc in casu, substantia, ob perpetuam, quam vasa majora exserunt compressionem, evanescit. (19) *Pædarthrocace* etiam vertebrae dorso de-

vas-

- (16) J. BLEULAND. De sana et morbosa œsophagi structura. L. B. 1785. p. 67.
 (17) B. CONNOR. l. c. VAN DE WYNPERSSE. l. c. §. XXXIII. p. 34. Tab. I. f. 7. 8.
 SANDIFORT. Observat. anat. pathol. L. I. C. VII. p. 97. (d.) L. IV. C. X. p. 122.
 DESLANDES. in Mem. de l'ac. R. d. sc. A. 1716. obs. p. 25.
 (18) HILDANUS. Opera. Francof. 1546. Cent. I. o. 45. Cent. V. o. 66.
 BLEGNY. Zodiacus med. Gallie. A. 1670. Febr. obs. 13. p. 48.
 J. LIEUTAUD. Historia anatomico-medica. Par. 1767. 4°. L. II. S. VII. o. 793 — 795. 798.
 BONN. l. c. p. 6. 7. 8. et passim. Comment. Petropol. Vol. VI. p. 302.
 LUDWIG. Tabul. sedecim. N°. XVI.
 COOPMANS. l. c. §. VII. FORD. l. c. Tab. VIII.
 STÖRCK. Annus medicus. I. p. 143. Eph. Nat. Curios. Cent. VIII. obs. 23.
 CAMPER. Demonstrat. L. II. C. I. p. 2. b.
 SANDIFORT. Museum. L. I. S. IV. p. 174. N°. CXLVIII. Tab. XLII. fig. 1. 2. p. 175. N°. CLVI.
 POTT. Remarks. &c. p. 21. sq. Ej. Farther. remarks. p. 20—22. 29. 49. 52. Usque ad finem. Tab. I—III. V. VI.
 G. F. JONSIUS. De spina ventosa. Kil. 1718. Thes. III.
 F. L. BANG. Auswahl aus den Tagebüchern des Königl. Friedrichs-Krankenhaus zu Coppenhagen. Aus dem Lat. durch J. H. JUGLER. Coppenh. u. Leipz. 1790. April. 1783.
 ARNOULD. in Journ. d. Medec. T. XXXV. p. 528.
 J. F. ISENFLAMM. Anmerkungen. l. c. p. 299.
 AEPLI. in Museum der Heilkunde. Vol. IV. N°. II. p. 31.
 J. D. METZGER. Beobachtung eines Beinfrases an den Rückenwirbeln. in Neueste Samml. f. Wundärzte. Leipz. 1792. fasc. V. N°. 6.
 C. L. MURSINNA. Journal für die Chirurgie, Arzneykunde und Geburtshülfe. Berl. 1800. I. P. I. N°. 5.
 J. C. G. ACKERMANN. Bemerkungen über die Kenntniss und Cur einiger Krankheiten. Nürnberg. u. Altd. 1794. sq. III. Fasc. p. 48.
 (19) MORGAGNI. l. c. Ep. XVII. a. 47. E. XXVI. a. 3. 11. E. XL. a. 26. 29.
 MARCOT. in Mem. de l'ac. R. d. sc. A. 1724. p. 417. Tab. XXVI. f. 5.
 G. T. TOZZETTI. Osservazioni mediche. Firenz. 1752. p. 22.
 VAN GESSCHER. Bemerkungen. l. c. p. 39.
 A. F. AYRER. Ueber die Pulsadergeschwülste und ihre chirurgische Behandlung. Mit einer Kupfertafel. Goett. 1800.

vastans, in connubio scrofularum, non raro perspicitur. (20)

Vertebrae *luxantur* et *franguntur*, (21) quod in plurimis casibus in uno eodemque corpore observatum est, unde recentiori tempore jure contenditur, luxationem sine fractura constare non posse.

Osteomalacia (22) corripuntur vertebrae; hoc vitium vertebrarum, partem constituit morbi universalis, emollitio ossium dicti, qua ossa thoracis. quæ jam descripsimus, ita diversa flectuntur, et cavum thoracis variis modis vitiosum redditur.

Et si spina bifida proprius vertebrarum lumbalium morbus sit, et ad nostram provinciam non pertineat; tamen ob-

(20) C. G. T. KORTUM. De vitio scrofuloso. Vol. II. Lemg. 1789 et 1790. Tom. I. p. 237.

(21) MORGAGNI. l. c. Ep. LII. a. 34. E. LIV. a. 27. E. LVI. a. 35. 37. P. FORESTUS. Observationes et curationes chirurgicæ. Franc. 1661. L. IX. a. 3. HILDANUS. Opera. Cent. V. o. 68. 69.

Eph. Nat. Cur. Cent. I. II. o. 1. cum icone.

VAN SWIETEN. Commentar. Tom. IV. p. 22.

P. TABARRANI. Observationes anatomicæ. Luc. 1753. pag. 1—11. Tab. III. fig. 1.

F. A. F. CUËNOTTE. Diss. sistens casum subluxationis vertebrae dorso &c. Arg. 1761. *recus. in* SANDIFORT. Thes. II. p. 57.

J. L. SCHMUCKER. Vermischte chirurgische Schriften. Frankenth. 1784. L. I. o. 30.

SAVIARD. Recueil d'observations chirurgicales. Par. 1784. p. 124.

A. MURRAY. De spinæ dorso luxationibus. Lips. 1780.

S. TH. SÖMMERRING. Bemerkungen über Verrenkung und Bruch des Rückgraths. Berl. 1793. cum icone.

SCHACK *in* THEDEN. Neue Bemerkungen und Erfahrungen. Tom. III. p. 184.

MURSINNA. Journal. &c. N°. 8.

(22) J. P. BÜCHNER. De rachitide perfecta. Arg. 1754.

BARTHOLINUS *in* Act. Hafniens. Vol. III. o. 24. p. 40.

PLANCK. l. c. p. 8. 36.

C. G. LUDWIG. Pr. quo observata in sectione cadaveris foeminae, cujus ossa emollita erant, proponit. Lips. 1757. *recus. in* HALLER. Dissert. pract. Vol. IV. p. 325.

EJ. Adversar. Vol. III. P. III. p. 435.

MORAND. *in* Hist. de l'ac. R. d. sc. A. 1753. p. 541.

SAILLANT. *in* Hist. de la Soc. R. d. Medec. Vol. VIII. p. 101.

B. GOOCH. Cases and practical remarks in Surgery. Lond. 1758. p. 178.

THOMSON. *in* Medical Observations and Inquir. Vol. V. p. 268.

A. PORTAL. Beobachtungen über die Natur und Behandlung der Lungen-schwindsucht. Aus d. Franz. mit Anmerk. von G. F. MÜHRY. Hannov. 1799.

T. I. p. 141. 264.

observationes quasdam rariores allegamus, unde patet, vertebrae dorfi quoque *bifidas* (23) fuisse.

Vertebrae dorfi *desideratae* (24) sunt in foetu monstroso, quarum vices os sacrum et coccygeum occuparunt. In summo cyphoseos gradu vertebrarum corpora ita confluunt, ut e processibus spinosis superstitibus tantum concludere liceat, corpora antea adfuisse. (25) Ex altera parte WEPFER (26) in neonato monstroso spinam dorfi observavit, quae ab ultima cervicis vertebra, ad os sacrum usque manifeste *duplex* erat, interstitio plus quam pollicari existente: pars intermedia dura et ossea fuit, et vertebrae utrinque prominuerunt.

Corporum vertebrarum, quae adumbravimus vitia, in *processus* diversos etiam vim exercent, quos solito crassiores, inter se, et cum vicinis partibus confluentes invenimus: in spinæ dorfi curvaturis morbosus, situm similiter mutant, premuntur &c. Processus obliqui non raro in duas superficies, per mediam eminentiam dividuntur. (27) Raro processus transversales carie consumuntur. (28)

Alia-

(23) KERCKRING. Spicileg. anatom. p. 57. in Oper. L. B. 1729.

BIDLOO. Oper. Omn. Dec. 11. p. 193. Tab. IV. f. 2.

RICHARD. in Journ. de Medecin. T. XXIX. p. 141.

HEUERMANN. Vermischte Bemerkungen und Untersuchungen. Copp. u. Leipz. 1765. T. I. p. 307. Tab. III. f. 3.

MARET. in Mem. de l'ac. de Dyon. T. II. p. 105. adj. tab.

J. NESSI. Instit. di Chirurg. P. I. §. 574.

C. F. HÖCHSTETTER. Diss. de Spina bifida. in HALLER. Coll. Dissert. pract. T. VII. P. I. p. 491.

J. J. GILD. Diss. de Spina bifida. in coll. cit. p. 517.

GROOTENDORST. l. c. p. 23. Tab. IV. (d. d.)

(24) E. F. BLANCHOT. in Act. Nat. Cur. Vol. IX. p. 350. Tab. IX. f. 3.

S. TH. SÖMMERRING. Abbildungen und Beschreibungen einiger Misgeburt. Mainz. 1791. §. 52. p. 21.

(25) SANDIFORT. Museum &c. S. IV. p. 174. 175. N°. CLI. CLIV. CLV. Tab. XLIII.

(26) J. J. WEPFER. Observat. medico-practic. Scaph. 1727. Obs. XXVIII. p. 55.

(27) SANDIFORT. l. c. S. IV. p. 173. N°. CXLVII. Tab. XLI. *conf. etiam*. Tab. XXXVI. p. 171. N°. CXXXIII. T. XXXVIII. f. 5.

(28) POTT. Farther remarks. p. 54.

LUDWIG. Tabul. fedecim. Art. VII. Tab. V.

Aliaque plura mittimus, ob relationem cum vitiis ossium, jam descriptis.

Vertebrarum *cartilagine*s in ancylofi partim compri-
muntur, partim ossificantur. Omnino morbi, quibus ossa
invaduntur, minorem influxum in cartilagine ostendunt,
ubi aut plane illaesa, aut tardius, et minore gradu arrosae
reperiebantur. (29)

Ultimum tandem vitium observatur, ubi in vertebrae,
notabiles nodi prominentes inventi sunt, verae *Exostoses*,
a quolibet corporum latere, per degeneratam in os carti-
laginem, productae. (30) Specimen hujus status patholo-
gici ex supellectili RAUVIANO descriptum reperitur in *Mu-
seo* cl. SANDIFORT. Effusa, nempe substantia ossea, in
anteriori corporum quinque vertebrarum dorsi inferiorum
facie, tubera magna et inaequalia producit; omnesque
inter se firmiter nectit. (31) Eadem ratione, in spina se-
nis, a latere corporum vertebrarum sinistro, exostosis quae-
dam tophacea, seu crusta ossea continuata a VI ad XI ver-
tebram extensa, cernebatur. quae in suprema parte tenuior,
sensim crassior et inaequalis descendebat. Haec vere fi-
brofam et lamellatam ossis densi substantiam non referebat,
sed ex laminis exiguis irregularibus, crusta tamen tenui,
sed satis densa et alba, tectis constabat, et reliquis ossi-
ficationis exemplis in senibus, v. c. in arteriis et cartila-
ginibus laryngis obvenientibus, similis erat. (32) In hoc
specimine lamina continua erat, in alio exostoses articulatae,
ex marginibus vertebrarum corporum inaequalibus promine-
bant. (33) Magnus CAMPER insignes etiam vertebrarum exo-
sto-

- (29) MORGAGNI. l. c. Ep. XL. a. 26, 29.
HUNTER. in Medical Observat. and Inquir. Vol. I. p. 348. §. XI.
PETIT. in Hist. de l'ac. R. d. Sc. A. 1722. Mem. p. 230. obs. 1.
SÖMMERRING. Knochenlehre. Frankf. 1791. §. 27.
N. C. DE FREMERY. De mutationibus figurae pelvis, praesertim iis, quae
ex ossium emollitione oriuntur. L. B. 1793. p. 45.
(30) BLEULAND. l. c. p. 67.
(31) SANDIFORT. l. c. L. I. S. I. p. 6. C. N°: II.
(32) LUDWIG. Adversar. Vol. II. P. II. p. 364.
(33) Id. l. c. Vol. I. P. IV. p. 740. in adj. tabul. (a. a. b. γ. c. d.)
conf. Tabul. sedecim. N°: XIX. Tab. XIII. fig. 1.

stoses observavit, mites quidem, mole tamen peccantes. In syphiliticis tophos magnos vertebræ ostendebant. (33*)

§ 2. De vitiis costarum.

Ex jam recensitis elucescit, costarum *situm* et *curvaturam* (34) mutari, diversis distorsionibus, aliisque spinæ dorsi vitiis. Tum versus posteriora nimis arcuatae et prominentes, versus anteriora depressæ et applanatae apparent, tum nonnunquam longiores, tenuiores, sibi oppresæ, introrsum protrusæ conspiciuntur. Quarum varia figura, situ et nexu in gibbosis, cavum thoracis valde mutatur. Porro status viscerum pectoralium, vasorumque majorum præternaturalis, in costarum decursum magnum facit impetum. (35) Quæ quidem vi aneurysmatis, vel attolluntur, vel a se invicem removentur. (36) Tandem vi mechanica thoracum rigidorum vel balænariorum compresæ, singulæ vel plurimæ invitæ situm morbosum admittunt, dum introrsum flectuntur, et diaphragma, sursum elatum, suis muneribus, qua par est diligentia, perfungi nequit. (37)

Cos-

(33*) De Morbis pulmonum in Disf. decem. S. II. C. VIII. §. 4.

(34) v. supra §. I. not. 8.

(35) SCHMUCKER. Verm. chir. Schrift. T. II. o. 32.

J. G. LEIDENFROST. De hernia vel prolapsu cordis humani. S. II. *recus.* in Opusc. Vol. I. Lemgov. 1797.

(36) E. SANDIFORT. Verhandeling over eenen slagaderbreuk in de groote slagader, uitwendig opengebarsten. s'Gravenh. 1765. p. 16.

A. DE HAEN. Ratio medendi. &c. Tom. XV. Vindob. 1772. sq. T. IV. C. II. p. 18.

STOERCK. Annus medicus. I. p. 143.

NOORDWYK in Præfat. ad F. SOLANO DE LUQUE Observat. de pulsu. Ultraj. 1753.

G. P. SCHEIDIUS. Observationes medico-chirurgic. Hard. 1791. p. 51.

(37) I. J. VAN DEN BOSCH, *beati Patris, præmature nimis fato mihi erepti*, Natuur- en geneeskundige Verhandeling van de oorzaken, voorbehoeding en geneezing der ziekten, uit de natuurlyke gesteldheid van het Vaderland voortvloeiende. p. 485. sq. *exstat in* Verhandel. van de Holl. Maatsch. d. Wetensch. te Haarlem. T. XVIII.

SÖMMERRING. Ueber die Wirkungen der Schnurbrüste. Berlin. 1793. cum icon.

C. F. CLOSSIUS. Ueber die Krankh. der Knochen. p. 233.

Costæ *supernumerariae*, (38) quibuscum plerumque vertebra, ultra numerum, adest, morbosum influxum in organa, respirationi inservientia, non ostendunt.

Unius costæ, vel saltem partis ejus *defectus*, (38*) pleuræ exitum liberum e thoracis cavo suppeditat, et ad herniam thoracis gignendam occasionem dat. Qualem illustris Præceptor WRISBERG (39) observavit in infante, xv a natiuitate die defuncto, in cujus dextro thorace integra costa prima deerat. Quo factum est, ut per amplum hiatus, faccus pleuræ dexter, superiorem pulmonis dextri lobum continens, ad pugni magnitudinem protrusus sit. Cl. STOERCK (40) quoque herniam thoracis descripsit, quæ, deficiente corpore costæ lateris dextri septimæ cariosæ, pulmonis nigri et gangrænosæ partem continebat.

Costæ *Carie* et *Necrosi* (41) invaduntur, et plus minusve de-

- (38) HALLER. Elem. physiol. T. III. p. 5.
 Act. Medicor. Berolinens. Dec. I. Vol. IX. p. 58.
 MORGAGNI. l. c. Ep. V. a. 10. Id. in Hist. de l'ac. R. d. scienc. A. 1741. p. 76.
 P. E. FABRICII. Animadversiones medicæ. ed. G. R. LICHTENSTEIN, Helmst. 1783. p. 9.
 J. GEMMIL. in Medical Essays and Observations. Vol. V. p. 336.
 SUE. in Memoires présentés. &c. Tom. II. p. 572.
 BERTIN. Traité d'Osteologie. T. III. C. XVI. p. 129.
 P. A. BOEHMER. Institution. osteologic. Hal. 1751. p. 255.
 G. VAN DOEVEREN. Specimen observation. academic. Gron. et L. B. 1765. C. XIII. p. 198.
 (38*) J. E. GILIBERT. Adversaria medico-practica prim. Lugd. 1791. pag. CXXXVII. (Duæ costæ superiores deerant in foetu monstroso.)
 SÖMMERRING. Abbildungen einiger Missgeburten. l. c. §. 48. p. 19.
 (39) De continuation. membran. §. 9. l. c. p. 354.
 (40) STOERCK. Annus medicus. l. p. 140.
 MICHAËLIS in RICHTER. Chirurg. Bibl. T. VI. p. 728.
 SABATIER in RICHTER. Abhandlung von den Brüchen. Goett. 1785. p. 4.
 (41) RUYSCH. Observat. N°. XXXVII et XXXVIII.
 Eph. Nat. Curios. D. II. A. III. o. 140.
 Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 150.
 SCHMUCKER. Verm. chir. Schrift. T. II. o. 32.
 RICHTER. in Commentat. Societat. Regiæ Scient. Goetting. p. A. 1779. Vol. II. p. 32.
 Noël in Journ. d. Medec. Tom. LI. p. 131.
 L. E. SCHNEIDER. Chirurgische Geschichte. Chemn. 1773. Tom. IV. hist. 29.

depravantur, ita ut mobilitas thoracis impediatur, herniis thoracis locus detur, et partes molles corrodantur.

Costæ duplici modo *fissæ* (42) occurrunt: pars nempe anterior, duos apices; vel posterior, duo capita format, quibus cartilagine et vertebræ itidem respondent duæ. (43)

Concretio (44) costarum partialis vel universalis ab aucto-

- M. F. ALIX. Observata chirurgica. Altenb. 1774. fasc. I. p. 10.
 G. FORDYCE. Fragmenta chirurgica et medica. Lond. 1784. p. 4.
 R. DE HAUTESIERCK. Recueil d'observations de Medecine. T. II. Paris 1756. 1772. T. II. p. 325.
 CLOSSIUS. Krankh. der Knochen. p. 52.
 J. CAVILLARD. Observations Jatrochirurgiques. sec. ed. par. J. F. THOMASSIN. Strasb. 1791. o. XLIX.
 O. ACREL. Chirurgische Vorfälle. Aus d. Schwed. überf. v. J. A. MURRAY. Goett. 1777. T. I. p. 320.
 J. P. WEIDMANN. De necrosi ossium. Franc. a. M. 1793. fol. c. icon.
 P. R. WANDELER. Observat. de steatomatibus cerebri et pulmonis, in Prodromo prævertente Act. med. cont. Havniensia. Hafn. 1753. p. 119.
 KÖLPIN. in Act. Soc. med. Havn. Vol. I. p. 77.
 ROLOFF. in Hist. de l'ac. R. d. scienc. de Berlin. A. 1757. p. 163. Tab. III.
 J. VEIRAC. in Verhand. van de Holl. Maatsch. T. XXV. p. 73.
 SANDIFORT. Mus. S. IV. p. 173. N°. CXLVI. T. XLVII. f. 1. 2. p. 174. N°. CXLVIII. T. XLII. f. 1. 2. p. 179. N°. CCI. T. XLIX. f. 6. 7.
 (42) ALBINUS. Annotat. acad. L. H. C. XIII. T. VII. f. 8.
 RATHIER. in Hist. de la soc. R. d. Medec. A. 1779. p. 225. T. III. f. 5.
 HALLER. Elem. physiol. T. III. p. 3. not. (o.) BONN. Thesaur. p. 129.
 BARTHOLIN. Hist. anat. Cent. I. h. 32.
 VAN DE WYNPERSSE. l. c. §. XXXI. T. f. 13. 9.
 LUDWIG. Adversar. l. c. p. 630.
 SANDIFORT. Observat. L. III. C. X. p. 135. (f.)
 EJ. Museum. S. II. p. 87. N°. CCCLIII.
 G. VAN DOEVEREN. Spec. obs. acad. C. XII. p. 203.
 J. T. PYL. Auffätze und Beobachtungen aus der gerichtlichen Arzneywissenschaft. Berlin. 1786. Fasc. IV. S. I. p. 4.
 (43) SANDIFORT. Museum. S. IV. p. 179. N°. CCI. T. XLIX. f. 3. p. 181. N°. CCVIII. T. XLIX. f. 1. 2.
 (44) MORGAGNI. l. c. Ep. LVI. a. 17.
 RUYSCH. Dilucidatio valvular. C. IV. o. 1.
 C. F. KALTSCHMIED. Pr. de costis duabus primis veris in dextro puellæ latere per interpositam substantiam osseam coherentibus. Jen. 1767.
 BERTIN. Osteologie. T. III. C. XVI. VAN DOEVEREN. l. c.
 VAN DE WYNPERSSE. l. c. §. XXX. Tab. I. f. 11. 12.
 GILD. l. c. in Tab. adj. GREDDING. in LUDWIG. Advers. l. c.
 F. C. MEDICUS. Samml. v. Beobachtungen. p. 45. vel recens. in SANDIFORT. Geneeskundige Biblioth. T. II. p. 345. not. x. Hujusque Observ. anat.

toribus etiam recensetur. Partialem illam dicimus, ubi pars interstitii minima materia ossea agglutina est, universalem, ubi capitulis solummodo et apicibus distincte relictis, nullum fere interstitium occurrit. (44*) Tanquam hujusmodi concretionum principia, in costarum marginibus *processus* quosdam vel *lamellas osseas* (45) observamus, quæ sensim crescentes, nexum inter duas costas proferunt. Qui processus interdum immediate, et nonnunquam mediante ossiculi, ut ita dicam, Wormiani nectuntur. (46)

Fractura (47) costarum persæpe locum habet, ita ut pleu-

anat. pathol. L. III. C. X. p. 134. nec non Musei anat. S. II. p. 87. N°. CCCLIV. p. 173. N°. CXLVI. T. XLVII. f. 1—5. p. 174. N°. CXLVIII. T. XLII. f. 1. 2. p. 175. N°. CLIV. T. XLIII. f. 1. p. 180. N°. CXC VII et CXC VIII. T. XLVIII. f. 1—4. l. c. N°. CXCIX. T. XLIX. f. 4. 5.

SUR. in Hist. de la Soc. R. d. Sc. A. 1746. hist. p. 4.

(44*) Huc forsan icon, a cl. SANDIFORT in Musei Sect. IV. p. 181. N°. CCVIII. Tab. XLIX. fig. 1. 2. delineata, referenda est, ubi re vera duo capita et latissimum costæ corpus observamus. In hoc vero exemplo arbitramur, non unicam fuisse costam, duplici capite præditam, sed duas veras diversas, concretionem tantummodo universali coalitas, ita ut duplex caput relictum sit.

(45) SANDIFORT. l. c. S. IV. p. 180. N°. CXC VII. Tab. XLVII. fig. 6. 7.

(46) H. P. LEVELING. Observationum anatomicar. rariorum. Fasc. I. No. rimb. 1787. p. 147. Tab. V. f. 6. (a. b. c. d. d.)

(47) CELSUS. De Medicina L. VIII. Roter. 1750. L. VIII. C. IX. p. 528.

PARÆUS. Opera chirurgica. Franc. a. M. 1594. L. XIV. c. 11.

F. HILDANUS. Observat. chirurg. Cent. V. o. 85.

MORGAGNI. l. c. Ep. LII. a. 34. E. LIII. a. 5. 34. 37.

A. VICTORIUS. Historia palpitationis cordis et ruptarum costarum. Rom. 1613. p. 5. 22.

BLANKAART. Collect. med. phys. Cent. IV. o. 6.

W. BROMFIELD. Chirurgical observations. Lond. 1773. T. II. C. VI.

p. 88. ALIX. Observ. chirurgic. fasc. II. o. 24.

WILKINSON. in London medical Journal. Vol. IX. P. II. p. 130.

BERTIN. Osteologie. T. III. C. XIX. p. 152.

RATHIER. in Histoire &c. p. 225. T. V. fig. 9. 10.

B. CHESTON. Pathological inquiries and observations &c. Glocest. 1766.

Cap. I. HUNTER. in Medical Observ. and Inq. Vol. II. p. 17.

LEAKE. ib. Vol. III. p. 28.

LENTIN. Memorabilia. &c. Goett. 1779. p. 144.

KÖLPIN. in Act. Soc. med. Havn. T. I. p. 144.

TABARRANI. Observat. anat. p. 8.

SANDIFORT. Mus. S. IV. p. 127. N°. I. Tab. I—III.

J. F.

pleura, nonnunquam dilacerata, pulmonum substantia lædatur, insequente sputo sanguinis. Quo in casu, cute illaesa, Emphysema insequitur, dum aer ex pulmone velligato, in contextum cellulosum, inter pleuram et partes musculosas externas, migret. (48) Num vero in regione thoracis, pulmone illaeso, emphysema sequi possit, directe decernere non audemus.

Fractura prægressa, costarum figura valde mutatur, ita ut, mox introrsum pressæ, cavum thoracis angustare possint, mox extrorsum protrusæ, pectoris latera inæqualia forment.

Sequuntur nonnulla exempla, forsan rarissima, ubi in media costæ parte, articulationem formatam fuisse, quidam scriptores narrant. HESHUSIUS, (49) e. gr. in vetula quatuor invenit costas, quæ in media parte synchondrosi mobili gaudebant. Cl. VAN DOEVEREN (50) hanc deviationem vitium primæ conformationis appellat, et ill. SANDIFORT e supellectili *Doeveriano* hoc speciem in *Museo academico-*

J. F. BÖTTCHER. Vermischte medicinisch-chirurgische Schriften. Königsb. 1792. fasc. II. o. 7.

DUPUY in VAN DER MONDE. Recueil. &c. T. V. p. 57.

J. MEEK. The history of a fractured sternum. in Essays and Observations physical and literary. Edimb. 1771. T. III. p. 505.

RÜLING in cl. BALDINGER *diario* Neues Magazin *dicto*. T. I. P. III. p. 184.

J. P. FRANK. De vertebral. column. in morb. dignitate. &c. p. 15. 16.

HINZE in Archiv der praktischen Heilkunde für Schlesien und Südpreussen von ZADIG, KLOSE und FRIESE. T. I. P. I. hist. 2.

VIOLE. Theses de costarum fractura. Paris. 1788.

PYL. Aufs. u. Beobachtungen. &c. fasc. II. S. I. p. 57. fasc. IV. S. I. p. 55. 60. fasc. VIII. S. I. p. 3.

WÄHLIN in N. Schwed. Abhand. A. 1780. T. I. p. 181.

PORTAL in Hist. de l'ac. R. d. sc. A. 1784. p. 62.

RICHTER. Anfangsgründe der Wundarzneyk. Goett. 1787. T. I. C. XXV. §. 679.

(48) Tale post fracturam costæ veræ emphysema natum mihi observare licuit in *Nosocomio clinico Goettingensi*. Hæmoptylis secuta est. Simul emphysema apparuit capitis, artuum superiorum et trunci, cutem valde expandens. Durante per tres dies hæmoptysi, emphysema increscit, cessante sputo cruento die quarto, malum sensim decrescens, brevi tempore prorsus evanuit.

(49) Uitgezogte Verhandelingen. T. IV. p. 242.

(50) Observat. academic. C. XIII. §. X. Tab. VII. f. 4.

demico (51) descripsit; cumque illo consentire videtur. Num re vera primæ conformationis vitium fuerit? Nonne potius costæ fractæ huic nexui articulari ansam præbuerint? Ex icone articulatio vera non accurate dijudicanda est. Natura, dum mobilitas thoracis impediretur, hoc loco articulationem plane novam condere non posset.

Costarum nexus cum ossibus vicinis tollitur et *Luxatio* (52) apparet; num autem hæc tantum pro se stare possit, ita ut vincula articularia, salva costæ substantia, dilacerentur, ægre contendere possumus: nam diagnosi in utroque casu sibi fere est similis. Ex altera parte, nexum costarum nimis firmum cum vertebis, sc. *Ancylosin* (53) sæpe attendimus.

Osteomalaciam (54) universalem, costæ cum reliquis ossibus participant; cujus influxu, costas, innumeris modis, in uno eodemque sceleto fractas videmus. Hujusmodi spe-

(51) S. III. p. 98. N°. VIII. Similem costam in proprio Museo aservat ill. Vir et S. IV. p. 180. sub. N°. CCV. adumbrat.

(54) BLANKAART. Collect. med. phys. Cent. VIII. o. 80.

BARTHOLINI. Hist. anat. Cent. I. h. 22. C. IV. h. 66.

LIEUTAUD. Historiæ anatom. L. IV. S. III. a. VIII.

MARTIN in Journ. d. Medec. T. LIV. p. 378.

DE HORNE in Mem. de l'ac. R. d. Sc. A. 1779. p. 289. PORTAL in Mem. A. 1770. p. 242.

BUTTET in Mem. de l'ac. R. de chirurg. T. IV. p. 573.

(53) RUYSCH. Observat. anatom. N°. VIII.

B. CONNOR. l. c. COOPMANS. l. c.

A ROY. l. c. BLEULAND. l. c. VAN HEEREN. l. c. p. 86.

VAN DE WYNPERSE. l. c. §. XXIX. Tab. I. f. 5. 6.

SANDIFORT. Observ. anat. pathol. L. I. C. VII. p. 99.

Ej. Mus. S. I. p. 6. S. II. p. 87. N°. CCCL. CCCLI. S. IV. p. 172. N°. CXXXVIII. CXLII-CXLVIII. Tab. XLII. f. 1. 2. p. 174. N°. LC. CLI. p. 175. N°. CLII. CLIV. T. XLIII. f. 1.

(54) LUDWIG. Adversar. Vol. II. P. III. p. 436. 631.

SANDIFORT. Observ. anat. pathol. L. I. C. I. p. 9. (f.)

MORAND. l. c. Tab. scel. N°. XXIII.

SAILLAND. l. c. THOMSON. l. c.

N. CHAMBON DE MONTAUX. Merkwürdige Krankengeschichten und Leichenöffnungen. Aus d. Franz. Leipz. 1791. vel. recens. in Salzbg. Medic. chir. Zeitung. A. 1791. N°. 84. p. 124.

J. D. BRANDIS. Versuch über die Lebenskraft. Hanov. 1795. p. 173.

specimen notabile cl. SANDIFORT in *Museo academico* (55) exhibet.

In costarum superficie *Exostoses* (56) exsurgunt. Sic KORTUM commemorat juvenem scrofulosum, cujus costis infidebant tubercula, gangliis perfecte similia, quæ et passim jam in ulcera transierant. Etiam in altissimo sterni loco talis hæserat nodus, in ulcus latum jam continuatus.

Abscesus partium mollium, uti et aneurysmata vasorum; costas *arrodunt* et *excavant*, (57) unde *Exfoliatio* (58) sequitur. Admodum *fragiles*, vel valde *tenaces* in maniacis cl. GREDING (60) singulas invenit costas.

Phthysicorum cadavere aperto, sæpe certam quandam costarum *Incurvationem* vel *Depressionem* (61) in illo latere intueri licet, ubi pulmo læsus substantiæ jactura passus est.

Quæ

(55) S. IV. p. 127. N°. I. Tab. I. sq.

(56) SANDIFORT. l. c. p. 172. N°. CXLV.

KORTUM De Scrofulis. T. I. p. 82.

F. LOSSII. Observationum medicinalium L. IV. Lond. 1672. L. II. o. 3.

(In costarum cartilaginibus nodi.)

C. F. JAEGER. Phthisis pulmonalis casu notabiliore et epicrissi illustrata. P. I.

Tub. 1772. *recus.* in cl. BALDINGER. Syllog. selectior. opusc. Vol. IV. p. 246.

C. F. MICHAËLIS. Medicinisch-praktische Bibliothek. Goett. 1785. T.

I. P. II. p. 223.

(57) MORGAGNI. l. c. Ep. XVIII. a. 25. E. XXI. a. 47. E. XXVI. a. 5. 9.

LANCISIUS. De motu cordis et aneurysmatibus. Rom. 1728. fol. p. 109.

SCHREIBER in Nov. comment. Petropol. T. III. p. 401.

SCHMUCKER. Verm. chir. Schrift. T. II. o. 32.

SANDIFORT. Over eenen slagaderbreuk. p. 16.

J. VAN LIL in Verhandelingen van het Bataafsch Genootf. T. IV. p. 130. sq.

WÄHLIN in N. Schwed. Abhandl. l. c. p. 183.

RICHTER. Anfangsgr. d. Wundarzneyk. T. V. C. II. §. 100.

AYRER. Ueber die Pulsadergeschwülste.

M. A. WEIKARD. Vermischte medicinische Schriften. Frankf. 1779.

P. II. p. 35. sq.

Medicinisch-chirurgische Zeitung. A. 1800. T. III. p. 114.

(58) ISENFLAMM. Ueber die Knochen. p. 294.

(59) in LUDWIG. Adversar. l. c. p. 631.

(60) POUTEAU. Oeuvres posthumes. T. I. p. 319. 331.

TH. BEDDOES. Medicinische Schriften. Aus d. Engl. Leipz. 1794. T.

I. p. 136.

WÄHLIN in N. Schwed. Abhandl. l. c. p. 183.

Quæ quidem incurvatio, forsan a deficiente pulmonum impulsu in costas repetenda est. Nam in corpore, omnino, cessante alterius partis in alteram impetu, quasi antagonismo, partem, quæ illum perferre debet, nunc non amplius sentit, mox mutatam deprehendimus. In intestino recto, optimum hujus rei cernimus exemplum, dum intestinum in corpore, fistula stercoracea vexato, ex hac impetus fæcum inopia, præternaturali modo sese contrahat. Aliam in rachiticis incurvationem narrat ill. CAMPER, (62) ubi costas tam fortiter introrsum coactas observavit, ut non modo sterno acutam formam efficiant, sed respirationem adeo difficilem reddant, ut cum stertore spiritum agere videantur.

Partes costarum sternales non raro *crassiores*, quasi *bulbosæ*, (63) occurrunt. In infante rachitico, annorum VI, quod sub auspiciis dilectissimi Præceptoris STROMEYER, cui multa et magna debeo, cultro anatomico subjeci, præter scoliosin versus dextrum latus, costas in eodem postrosum, ultra dorsi vertebrae protuberantes et adeo eminentes reperi, ut proprie gibbum formarent; quarum curvatura, non multum a tuberculo articulari originem duxit, et angulum fere 90°. constituit, ita ut in cavo thoracis sulcus profundus formaretur. Ex quo curvamine costæ, multum applanatæ et introrsum pressæ, sternum adierunt. Harum pars sternalis egregie *bulbosa* erat, supra quam cartilaginee costales agglutinatas crederes, quæ utrinque, præsertim in dextro latere, longiores et depressiores videbantur. Sternum fere cartilagineum erat, ejusque corpus versus exteriora arcuatum.

Cartilaginee costarum etiam morbosas ferunt mutationes

(61) De morbis pulmonum. l. c. S. II. C. VIII. §. 7.

(62) CAMPER. l. c. PORTAL. Ueber die Lungenschwindsucht. l. c. p. 24. GLISSON. De Rachitide. in Oper. med.-anat. L. B. 1711. Tom. I. C. II. p. 11.

N. REMKES. De Rachitide. Gron. 1719. §. IV.

nes. (64) A costis vel sterno *separantur*, (65) quod in tenellis interdum fit, dum brachia graviter tolluntur vel retrahuntur.

Franguntur (66) etiam, dum in senio ossificatae erant. Lex naturae est, ut hae cartilagines usque ad summum vitae terminum elatere quodam imbutae maneant, et hujus ope costarum mobilitas multum adjuvetur. Magnus HARVEY (67) in dissectione *T. Parre*, et KEILL (68) in illa *J. Bayles* cartilagines intercostales immutatas et flexiles videbant. In *Bayles*, aorta abdominalis cum iliaceis jam cartilaginea erat, forsan primum indurationis instantis rudimentum, salvis tamen cartilaginibus. In vetula centenaria, quam illustris HALLER (69) aperuit, cartilagines molles erant, tunicis vasorum majorum et cordis valvulis punctis ossificationis quibusdam jam obsessis.

Cartilagines interea ætate ingravescente, plus vel minus, *osseam duritiem* (70) admittunt, qua, respiratione sensim mo-

(63) GREDING. l. c. p. 628.

(64) M. ALBERTI. *Systema jurisprudentiæ medicæ*. Hal. 1736. P. II. Cas. 62. p. 613.

LIEUTAUD. *Historiæ anatomicæ*. L. II. S. II. o. 432. L. IV. S. III. o. 124.

STOLL. *Ration. medend.* T. VII. p. 105. J. VAN LIL. l. c. p. 130. sq.

(65) MARTIN in *Journ. d. Medec.* T. LIV. p. 328.

LENTIN. *Memorabil.* p. 144.

(66) G. HARVEY. *Opera omnia a collegio medicorum Londinensi edita*. 1766. p. 605. *conf. etiam Philosophical Transactions* A. 1668. p. 886. *et Letterbode*. T. X. p. 207. *Nieuwe Letterbode*. T. IV. p. 207.

Kweekschool der ontleedkunde. T. II. P. II. p. 116.

(67) KEILL in *Philosophic. Transactions*. A. 1706. N°. CCCVI.

(68) HALLER. in *Phil. Transact.* A. 1747. N°. CCCCLXXXIII.

MORGAGNI. l. c. Ep. XXIII. a. 6. E. XXVII. a. 2.

(69) ID. l. c. Ep. V. a. 17. HALLER. *Elem. physiol.* T. III. p. 6. 11.

LIEUTAUD. *Histor. anatom.* L. IV. S. III. a. VII.

TABARRANI. *Observ. anatom.* p. 27.

J. RHODII. *Mantisfa anatomica*. Hafn. 1661. obs. 8.

Act. Medicor. Berolin. D. I. Vol. IV. p. 65. Vol. IX. p. 53. 58.

Act. Nat. Curios. Vol. X. o. 36. *Nova Acta Nat. Curios.* Vol. I. o. 100.

TH. SCHWENCKE. *Rari casus explicatio anatom. med.* Hag. Comit. 1733.

R. A. VOGEL. *Pr. de asthmate singulari ex cartilaginum costarum ossescentia*. Goett. 1773.

SANDIFORT. *Obl. anat. pathol.* L. III. C. II. p. 44. (f.)

Ej. Mus. L. I. S. IV. N°. CCXIII. p. 188.

molesta reddita, asthma senile, cuius artis praesidio reluctant, generatur. Neque raro cum hoc vitio ossificatio partium mollium, praesertim vasorum majorum connubitur. (71)

Singulae cartilaginee raro *imperfectae*, aut *absentes*, aut valde *crassae*, aut *duplices* erant: (72) ubi costae pars anterior bifurca evadit, ibi duae cartilaginee huic respondebant, aliquando versus sternum rursus in unam terminantes. (73)

Si-

- J. E. WICHMANN. Ideen zur Diagnostik. Hannov. 1797. T. II. p. 158.
 FOTHERGILL in Medical Observ. and Inq. T. V. p. 254.
 WALL in Medical Transact. T. III. p. 12.
 J. S. BERNARD in Epistol. ab erudit. viris ad Hallerum scriptis. Bern. 1774. P. I. Vol. III. N°. 603 et 611.
 HAUTESIERCK. Recueil. &c. T. I. p. 74. 81.
 DE HAEN. Rat. medend. T. V. p. 115. T. VI. p. 87. T. IX. p. 15.
 STOLL. Rat. medend. T. VII. p. 71. 71. 102. 130.
 ROUGNON. Lettre a Mr. LORRY in SANDIFORT. Geneesk. Biblioth. T. VI. p. 423.
 H. RIDLEY. Observationes de asthmate et hydrophobia. L. B. 1738. p. 159.
 G. E. KLETTEN. Ausführliche Nachricht von der mörderischen Verwundung Gustav's III Königs in Schweden nebst der Leichenöffnung. v. in Salz. Med. chir. Zeit. A. 1792. Beyl. zu N°. 57. p. 88.
 Krankheitsgeschichte des k. k. Rathes. &c. J. HUNCZOVSKY in Salz. Med. chir. Zeitung. A. 1798. T. IV. p. 48.
 MICHAELIS. Achter Brief aus Neuyork in RICHTER. Chir. Bibl. T. IV. p. 167.
 VAN HECKEREN. De osteogenesi. &c. p. 82. sq.
 (70) FOTHERGILL. l. c. WALL. l. c. WICHMANN. l. c.
 BLACK in Memoirs of the medical Society of London. T. VI. p. 21.
 F. BIUMI. Observat. anatom. Mediol. 1765. Sect. cadav. X. *recus.* in SANDIFORT. Thesaur. Vol. III. p. 341.
 J. C. A. BRUNN. in Memoria Wepferiana. Reperitur in coronide Observationum medico-practicarum a magno Wepfero conscriptarum. &c. Scaph. 1727.
 C. G. SELLE. Neue Beiträge zur Natur und Arzeney-Wissenschaft. Berl. 1783. T. II. o. 15.
 (71) BARTHOLINI. Epist. anatom. Cent. II. e. 73.
 G. VAN DOEVEREN. Observ. acad. C. XII. p. 204.
 SANDIFORT. Observ. anat. pathol. L. III. C. I. p. 15. T. V. f. 4. EJ. Mus. S. IV. p. 189. N^o. CCXIII. T. LIX.
 Memoir. de l'ac. R. d. Scienc. A. 1760. p. 47.
 J. G. PAULI. Pr. de siphone anatomico. *recus.* in HALLER. Diss. anatom. T. VI. p. 3.
 (72) SANDIFORT. Observat. l. c. C. X. p. 135. EJ. Museum. S. IV. p. 180. N^o. CCI. Pyl. l. c. p. 4.

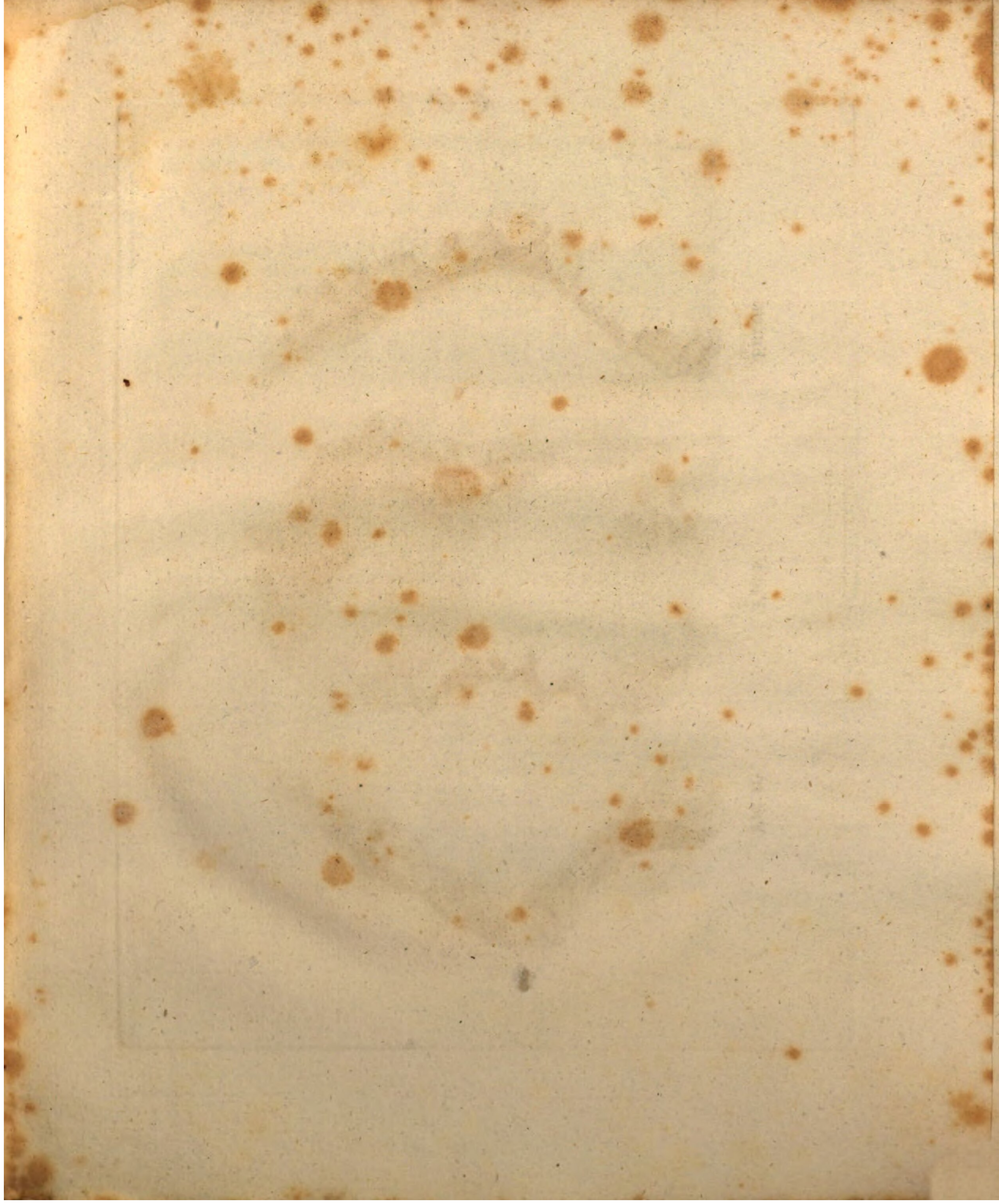

FIG. II.

FIG. I.

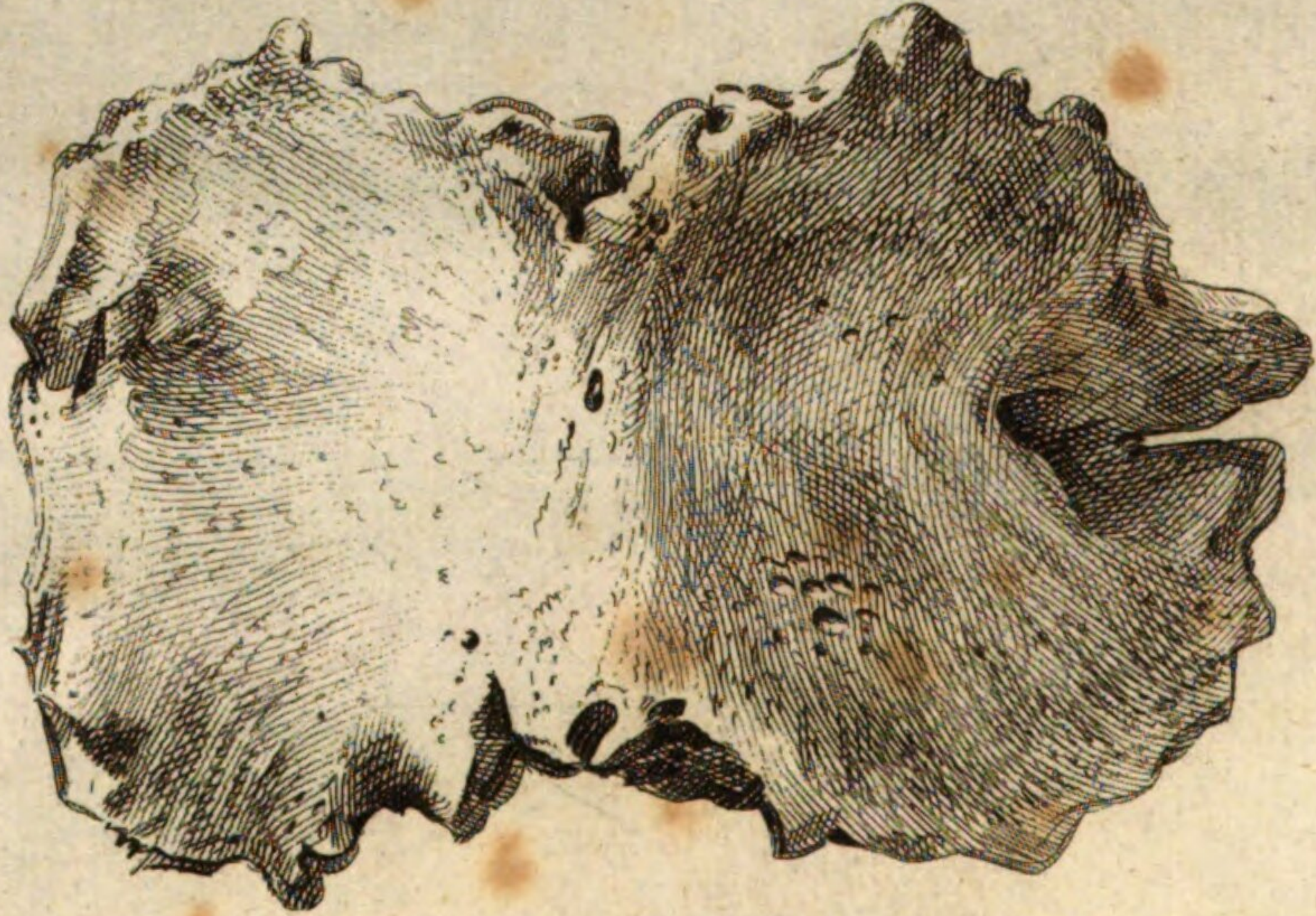

FIG. III.

Simul præfente carie costarum sternique, cartilagine hac etiam absumuntur. (74)

§ 3. De vitiis sterni.

In genere sternum, multa vitia cum vertebra, costisque commune habet. Vel a prima conformatione, vel a causis fortuitis, præsertim variis aliorum ossium detorsionibus, multis modis *flectitur* et *locum mutat*; (75) ita ut, non spinæ dorsi, sed cavo pectoris uni vel altero respondeat. Etenim *impresum* vel *allevatum* (75) vel *lateraliter flexum* occurrit. Mittimus singularia, a supra enarratis fere inseparabilia.

Porro sternum, pulsatione aneurysmatum indefessa, vel tumore quodam premente, vel pure, sub illo nidulante, partim *excavatur*, partim *eroditur*, et *cariosum* (76) red-

(73) v. infra §. 3. Not. (76.)

(74) TH. BONNET. Sepulchretum sive anatomica practica. Genev. 1700. fol. L. II. S. I. o. 117.

LANCISIUS. De motu cordis. &c. p. 110.

SCHENCK. Observat. medicar. L. II. p. 322.

LUDWIG. Adversar. Vol. II. P. III. p. 435. GREDING. ib. l. c. p. 628.

A. VATER. Asthmatis a depressione sterni casus singularis. &c. Witteb. 1730.

STOLL. Rat. med. T. III. p. 11. PLANCK. l. c. p. 15.

MURRAY. Spinæ bifidæ ex mala ossium conformatione initia. *recus. in Oper.* T. II. p. 210. Goett. 1786.

BLUMENBACH. Geschichte und Beschreibung der Knochen. Goett. 1786. p. 357. not. (*)

(75) MORGAGNI. l. c. Ep. IV. a. 16. E. XLV. a. 23.

GILBERT. Adversar. p. Cl. (?)

Tabula adnexa proponit veram sterni *Lordosin*. Hoc Specimen ex cl. Præceptoris BLUMENBACH museo accepi, cujus benevolentia ductus, hanc lordosin delineari curavi. Sc. totum sternum osseum erat, cujus inter manubrium atque corpus protuberantia apparet, veram formans lordosin. E tabula L. B. statim videbit, deficientibus quoque literis, loca, ubi hoc vitium situm est. Fig. I. indicat sternum a parte anteriori delineatum, fig. II. a sinistro et fig. III. a dextro latere.

(76) MORGAGNI. l. c. E. XVII. a. 25. 29 E. XXVI. a. 9.

BONET. Sepulchr. L. II. S. IV. o. 27. (ex Heurnio.)

LIEUTAUD. Histor. anatom. L. IV. S. III. a. IX. L. II. S. VII. o. 804.

VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 895. 913. 1191. T. IV. p. 57. 77. 678.

BARTHOLIN. Histor. anat. Cent. II. h. 59. Eph. Nat. Cur. D. II. A. III. o. 140. Act. Nat. Cur. Vol. II. o. 22.

redditur, eo facilius, ob hujus ossis texturam spongiosam. (76*)

Vi externa sternum, praesertim in junioribus, transversim (raro longitudinaliter) (77) *frangitur*; (78) quia in il-

J. VON MURALT. Chirurgische Geschichten. in Schriften von der Wund-
Artzney. Basel. 1711. N°. 24. p. 113.

SCHMUCKER. Verm. chir. Schrift. T. II. o. 32.

DE HAEN. Rat. med. T. VI. C. IV. p. 131. T. XIV. S. I. C. I. p. 32. 40.

J. VAN LIL in Verhandelingen. &c. l. c. p. 132.

SANDIFORT. Over eenen slagaderbreuk. p. 16.

EJ. Mus. S. II. p. 87. S. IV. p. 178.

CAMPER. De morbis pulmonum. l. c. S. I. C. I. §. 7.

BONN. Thesaur. p. 106. 107.

HAUTESIERCK. Recueil. T. II. p. 325.

G. HEUERMANN. Vermischte Bemerkungen und Untersuchungen. Coppenh.
u. Leipz. 1765. T. I. p. 56.

P. C. F. WERNER. Observata quaedam in morbis et sectionibus. &c.
Lips. 1776. vel in WEIZ. Neue Auszüge. T. VIII. p. 98.

HAYGARTH in Medical Transactions. Vol. III. p. 37.

Id. in Medic. Comment. of Edinb. Vol. II. p. 96.

Id. in Medic. and philos. Commentar. Vol. II. p. 84.

DOUBLEDAY in Medical Observations and Inquiries. Vol. V. p. 144.

ROLOFF in Hist. de l'ac. des sc. de Berlin. A. 1757. T. III. p. 163.

RICHTER in Comment. Goetting. Vol. II. p. 31.

AURRAN in Journ. d. Medec. T. XXXVI. p. 531. Noël. ib. T. LI. p. 131.

SIMONNEAU in DESAULT. Journ. de Chirurg. T. II. N°. VI. p. 42. Thie-
riot. ib. N°. XI. p. 64.

A. DUSSAUSOY. Sur la Gangrène des hopitaux. Genev. 1788. Aegr. VIII.

DE LA MARTINIÈRE in Memoir. de l'acad. de Chirurg. T. IV. Tab. V.

CONRADI in ARNEMANN. Magazin. Vol. I. P. I. p. 166.

C. E. DE FABRICE. De empyem. mediast. §. X. p. 21.

Gazette Salulaire de Bouillon. A. 1789. vel in C. W. HUFELAND. Neues-
te Annalen der Französischen Arzneijk. &c. Leipz. 1791. T. I. p. 420.

MURSIMA. Journal. l. c. N°. 6.

(76*) F. L. AUGUSTIN. De Spina ventosa ossium. Hall. 1797. cum
icon. IV. §. 2.

(77) W. A. FICKER. Beiträge zur Arzneywissenschaft. &c. Münster 1796.
Fasc. I. A. V. N°. 1.

(78) AURRAN. l. c. DE LA MARTINIÈRE. l. c. LIEUTAUD. Histor. anatom.
L. IV. S. III. o. 120.

I. C. BRUNS. Observation. anat - chir - medic. Goett. 1760. p. 8.

BORTHWICK in Medical Commentaries of Edinb. Vol. V. p. 185.

J. MEEK. The history of a fractured sternum. &c. in Essays and obser-
vations physical and literary. Edinb. 1777. T. III. p. 505.

J. G. KRÄMER in append. ad cl. CLOSSII. Abhandl. über die Durchboh-
rung des Brustbeins. Aus d. Lat. Marb. 1799.

LEIDENFROST. De prolapsu cordis. §. 72. l. c.

Id. De asthmate. §. 57. in Opusc. T. I. p. 135.

illis singulae sterni partes non arcte conjunctae sunt. Unde in asthmaticis infantibus, inspiratione profundiore facta, observamus aliquem, in commissura inter corpus et manubrium, motum. (79)

Anatomia nos edocuit, sternum e tribus constare partibus, quae invicem subarticulantur: vitiosa fit haec articulatio, et cartilaginibus, hanc symphyisin constituentibus ossificatis, sternum plane *osseum* redditur. E duobus sterni superioribus coalitis ossibus, cl. CAMPER, secus ac ex cartilaginum intervertebrali rigescentia, interdum asthma senile oriri, presumitur. (80)

Persaepe in sterni superficie *Tumores* conspiciuntur, qui a causa venerea exorti, gummata syphilitica, vel secundum diversam naturam, tumores cystici aut steatomata &c. dicuntur. (81)

Sternum vel *foramine*, quod lamella cartilaginea occludebat, *pertusum* (82) invenitur, vel plurimam partem *carti-*

(79) BLUMENBACH. Ueber die Knochen. p. 352. not (*).

(80) CAMPER. De morbis pulmonum. l. c. S. I. C. I. §. 7.

SANDIFORT. Mus. S. IV. pag. 127. N°. I. Tab. I. p. 178. N°. CLXXXVI. T. XLVI. f. 1. 2. p. 179. N°. CLXXXVII. l. c. f. 3. N°. CLXXXVIII. CXCH. f. 4.

VAN HECKEREN. l. c. p. 78. 84. V. supra. Not. (75)

(81) KLEIN. Interpr. clinic. p. 208. Eph. Nat. Curios. Cent. VII. o. 100.

TH. GREENHILL in Philosoph. Transactions. A. 1705. N°. CCC. p. 2009.

SANDIFORT. Exerc. acad. L. II. S. IX. o. 86.

ROEBER in Museum der Heilkunde. T. IV. p. 290.

PETIT in Mem. de l'ac. de Chir. Vol. I. p. 347.

KORTUM. De Scrofulis. T. I. p. 82.

DE HAEN. Rat. med. T. II. C. XI. p. 151.

HEUERMANN. Bemerkungen. T. I. p. 57.

HALLE in RICHTER. Chir. Bibl. T. IX. p. 358.

PORTAL. Ueber die Lungenschwindsucht. T. I. p. 264.

MICHAËLIS in Biblioth. l. c. p. 223.

(82) CHESELDEN. Osteograph. T. XVI. fig. 2. (B.)

NANNONI. Trattato di Anatomia, Fisiologia e Zootomia. &c. Siena. 1788. T. I. p. 83.

G. VAN DOEVEREN. Observat. acad. C. XIII. p. 206.

SANDIFORT. Mus. S. IV. p. 179. N°. CLXXXVII. T. XLVI. f. 3. N°. CLXXXVIII. p. 188. N°. CCXIII. T. LIX.

W. R. C. WIEDEMANN. Pr. Ueber das fehlende Brustbein. Braunschw. 1794. 8°. maj.

tilagineum (83) reperitur.

Singulare vitium primæ conformationis est *Defectus* (84) sterni, quem recentioribus temporibus viri fide dignissimi observarunt. Ex eadem forsan causa sternum *brevius* (85) erat, ita ut longitudo parum ultra quatuor pollices, latitudo ferme ubique duos superet.

Tandem *processus* hujus ossis *ensiformis* vario modo mutatur, qui in partes vicinas influxum subinde perniciosum habet. Ubi cartilago versus cutim *reflexa* (86) est, hoc vitium partibus subjacentibus nullo modo damnum infert. Nam ista elevatio non raro congenita est, vel a tumoribus et vitiis viscerum systematis coeliaci profertur, quo casu, ille protrusus, nullo modo symptomata morbosa urget. Qui vero versus interiora *recurvatus*, (87) partes sub-

- (83) STENO in BARTHOLIN. Act. Hafniens. T. I. o. 110.
Act. Nat. Curios. Vol. VIII. o. 31.
SANDIFORT. Observat. anatom. pathol. L. III. C. I. p. 15. Tab. V. f. 4.
(Fere cartilagineum in monstro septimestri.)
FABRICI. Animadvers. medic. p. 37. MURRAY. l. c. p. 210.
V. supra. p. 62.
(84) WIEDEMANN. l. c.
DINKLER in SANDIFORT. Geneesk. Biblioth. T. II. p. 652.
Mem. de l'ac. R. d. Scienc. A. 1760. p. 47.
TOURTELLE in Journ. d. Medec. T. LXII. p. 579. (In neonato monstroso.)
Eph. Nat. Curios. D. II. A. IX. o. 148. (In monstro acephalo)
P. G. BÜTTNER. Anatomische Wahrnehmungen. Königsb. u. Leipz. 1769.
p. 48. fig. 3. p. 124.
SÖMMERRING. Von den Misßgeburten. §. 48. p. 19.
(85) SANDIFORT. Mus. S. IV. p. 179. N°. CXCLII. Tab. XLVI. f. 4.
(86) L. HEISTER. De Rachitide. Helmst. 1723. §. 5.
DE HAEN. Rat. med. T. X. p. 50.
(88) BARBETTE. Anatom. pract. L. I. C. IV. p. 16.
B. CODRONCHUS. De morbo novo prolapsu scilicet mucronatæ cartilaginis.
Bonon. 1603. p. 56. *Ad calcem* Tract. de morbis qui Imolæ &c. vagati sunt.
L. SEPTALIUS. De morbis ex mucronata cartilagine provenientius. Mediol. 1632.
BARTHOLINI. Acta Hafniens. Vol. V. o. 79.
M. ETTMULLER. Opera medica. Genev. 1736. T. II. p. 682.
M. SCHURIG. Chylologia. Dresd. 1725. p. 461.
DE LA MOTTE. Traité complet des accouchemens. Paris. 1765. o. CXVI. p. 376.
MARTIN. in Hist. de l'ac. R. d. Sc. A. 1737. p. 48.
GILIBERT. Adversar. pag. XCII. N°. LXVII.
BROUZET. Essai sur l'éducation medicinale des enfans. Paris 1754. T. II. p. 151.
J.

subjectas, præsertim ventriculum, premit, quo appetitus prostratus, adsumptorum vomitus, imo ventriculi continuus dolor, totiusque corporis atrophia sequuntur. Cl. BREE ex tali incurvatione hepatidem et ventriculi affectiones chronicas observavit. Alia vita, a nobis huc referenda, minus nocent: processus ensiformis e. gr. *ossificatio* (88) et insolita *longitudo*; (89) vel prorsus *defuit* (90) vel a corpore sterni quasi *divulsus* (91) erat. Sed incertum, num hæc vera separatio sit, an sola reflexio versus exteriora: ob ejus situm nexumque, hanc avulsionem probe statuere non possumus. *Perforatum* (92) aut *duplicatum*, (93) *trifarium* (94) et *latisimum* (95) observatores illum contemplati sunt. (*) GREDING (96) in maniaco cartilaginem ensiformem non acutam et planam, sed *rotundiusculam*, exterius cavitatem dimidiæ testæ ovi gallinacei minoris, simillimam habentem, conspicuit.

§ 4.

J. TH. PVL. Auffätze und Beobachtungen aus der gerichtlichen Arznei-
wissenschaft. Fasc. VII. S. III. p. 254.

R. BREE. Praktische Untersuchung über krankhaftes Athemhohlen. Aus
d. Engl. m. Anmerk. Leipz. 1800. p. 44.

VAN HEEKEREN. l. c. p. 78.

(88) HALLER. Element. physiol. T. III. p. 15.

LIEUTAUD. l. c. L. IV. S. III. o. 123.

SANDIFORT. Mus. L. I. S. I. p. 9. B. V. S. IV. p. 178. N°. CLXXXVI.
Tab. XLVI. fig. 1. 2. VAN HEEKEREN. l. c. p. 78. fq.

(89) HALLER. l. c. ALBINI. Tabul. ossium. Tab. XIV.

G. H. TROSCHEL. De morbis ex alieno situ partium abdominis. Franc.
1754. §. 29. *recus.* in HALLER. Disput. pract. T. IV. p. 143.

VAN HEEKEREN. l. c.

(90) HALLER. l. c. p. 15. SANDIFORT. l. c. Tab. XLVI.

(91) SEGER in Eph. Nat. Cur. D. I. A. VIII. o. 33.

(92) BARTHOLINI. Epist. anar. Cent. II. E. LXXII.

(93) CHESELDEN. Osteograph. T. XVI. f. 1. (c.)

SANDIFORT. Mus. S. IV. p. 179. N°. CLXXXVII. CXCH. T. XLVI.
fig. 3. 4. p. 185. N°. CCXII. T. LVII. (z.)

VAN HEEKEREN. l. c. p. 80.

(94) P. H. G. MOEHRING in Epist. ad HALLER. script. Vol. I. N°. 163. p. 367.

(95) SANDIFORT. l. c. T. XLVI.

(*) *Multifarum* et in plures apices definens illum habet cl. SANDIFORT in
Museo. l. c. p. 178. N°. CLXXXVI. CLXXXVII. Tab. XLVI. f. 1—3.

(96) in LUDWIG. Adversar. Vol. II. P. IV. p. 628.

§ 4. De vitioso thorace.

Hæc omnia vel singula jam recensita vitia in multis occurrunt morbis, plurimum autem in rachitide, ubi, ob vitiosam ossium nutritionem et incrementum formatio partium pervertitur, thoraxque osseus in omnes directiones incurvatur.

Hoc morbo excepto, cum ingrato animi sensu, tristi officio etiam tenemur, thoracem osseum miserorum breviter adumbrare, qui secundum naturam ad tabem dispositi sunt.

In illis, termino pubertatis versantibus, compagis ossium thoracis prorsus singularem observamus conditionem. Qui quidem omnino graciles et extenuati cernuntur; vertebræ colli et dorsi longiores excurrunt, ita ut harum corpora altiora, costæ vero breviores et curvaminibus fortioribus præditæ appareant. Simul os sterni longius, tenue et planum videtur. Quibus ossium vitiis, thorax omnino propria donatur figura, ejusque cavum minore quam solet gaudet capacitate. Qua ex causa illi omnes ad phthisin ulcerosam damnati sunt, dum pulmonibus, ob angustius pectoris spatium, non ut decet expansis, circulus sanguinis turbetur. Qua re sanguis in pulmonibus stagnans, ex quocunque corporis motu fortiori, in cellulas pulmonales exsudat, hæmoptysin gignit et ulcera pulmonum sequuntur. Ob recessum costarum nimium versus posteriora, illorum scapulæ a dorso magis removentur et attolluntur, unde peculiaris ille habitus oboritur, quem antiquitas *homines alatos* (97) appellare solebat.

§ 5.

(97) ARETAEUS. De causis et signis diuturn. L. I. C. VIII. p. 71. Ed. HALLER. Lauf. 1787. Habitus vero, *inquit*, in id vitium proni, sunt graciles, delicatique, sectilibus tabulis similes, alarum instar habentes, prominenti gutture, albidî, rariore pectore.

C. BENNET. Tabidorum theatrum. &c. L. B. 1714. p. 91. *Ubi sequentia habet.* Hisque scapulæ acuminatæ, *πτερογῶδες* idcirco nuncupati, quarum præcordia contracta, pectus angustum et depressum, cervix gracilior et oblonga, omnium pectoralium tenor flaccidissimus, caroque totius corporis musculosa tenerrima. STOLL. Rat. medend. T. III. p. 14.

§ 5. De vitiis partium thoracis mollium et præcipue de musculis.

De fundamento thoracis osseo egimus, partes nunc molles sequuntur, de quibus generaliora quædam monere oportet.

Musculis morbosæ mutationes cum aliis communes sunt, quo referimus *contusiones*, *vulnera*, *exulcerationes*, (98) *tumores*, (99) aliaque vitia, quæ quasi aliud agendo, negligere non debemus.

CL. VELSE (100) pectoralem musculum intrinsecus arcissime cum costarum verarum cartilaginibus et musculis intercostalibus *connatum* vidit. Immo, in quibusdam locis, illi muscoli inter se invicem valde compressi, simul cum indurata pleura, in unam *scirrhosam duritiem* abierunt. Musculus subclavius itidem in *ligamentum* quasi conversus est.

ACREL (1) musculorum pectoralium mentionem facit, partim *durorum*, *calloforumque*, partim *scorbuto quasi solutorum*.

GRETING (2) in melancholicis, maniacis, et epilepticis musculos *pallidos*, *flaccidos* et quasi *semiputridos* observavit.

WOL-

(98) HUXHAM. De pleuritide. v. Oper. cur. REICHEL. T. II. p. 223.

Eph. Nat. Cur. D. II. A. III. o. 140.

Nov. Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 64.

ROLOFF in Hist. de l'ac. R. de Berlin. A. 1757. p. 163.

ISENFLAMM. Von den Eingeweiden. S. II. §. 53.

WÄHLIN in N. Schwed. Abhandl. I. c. p. 183.

J. VAN LIL. in Verhandl. van het Bataafsch Genootschap. T. IV. p. 131. 133.

C. W. HUFELAND. Bemerkungen über die natürlichen und inoculirten Blattern. &c. Berl. 1798. p. 156. sq.

(99) Sic refert CENSOR quidam in Salz. Med. chir. Zeitung. A. 1792. T. III. p. 143. *Er habe nach der Eröffnung eines tumoris cystici auf den Rücken, eine fettartige Substanz in demselben gefunden, die blätterigt, kohlschwarz war, und durchaus den Bruchstücken des Schiefers gleich.*

(100) in Disfert. De mutuo intestinorum ingresu. L. B. 1742. P. II. p. 31. *recus.* in HALLER. Coll. Disfert. anat. Vol. VII. P. I. p. 97.

(1) Chirurgische Vorfälle. T. I. p. 311.

(2) in LUDWIG. Adversar. I. c. p. 628.

WOLPHIUS (3) musculos intercostales, una cum diaphragmate, in *saniem conversos* retulit.

In empyemate spurio, veroque, multas *fistulas sinusque*, tela cellulosa consumpta, deprehendimus.

Defectum et illorum *statum præternaturalem* alii annotarunt. (4)

Materia arthritica, calcarea, alibi molliore, alibi duriore, in disposito musculos imbutos recensuerunt MORGAGNI et HOERNIGH. (5) Aneurysmate aortæ *degeneratos* apud DE HAEN, SANDIFORT et SCHEIDIUM relatos legimus. (6)

Gangræna et *sphacelo* correpti sunt in milite, febre putrida decumbente, dum materia morbofa, modo metastatico, ad illos delata sit, secundum SCHLEGEL. (7)

In scrofulosis, KORTUM, (8) musculos thoracis *exaridos* ac valde *infirmatos*, vidisse monet.

GREENHILL (9) carnes pectorales *scirrhusos* observavit.

Prægressa inflammatione et suppuratione mammarum, vel illarum carcinomate, non raro musculos subjacentes *correptos* imo vel *destructos* vidisse testarunt, MORGAGNI FABRICIUS et Præceptor celeberrimus RICHTER. (10)

Omnibus practicis constat, persæpe thoracis latera et dor-

(3) in BONET. Sepulchr. L. II. S. VI. o. 4.

(4) A. KAAU BOERHAAVE in Comment. Petropol. nov. Vol. II. p. 257. MORGAGNI. l. c. Ep. XLIII. a. 29.

J. J. HUBER. Pr. sistens observ. anat. l. c. vel in Act. Nat. Curios. Vol. X. o. 34. MAYER. Beschreibung. &c. Tom. III. app. p. 548. sq.

(5) MORGAGNI. l. c. Ep. L. a. 45.

R. G. HOERNIGH. De induratione partium præmatura. Lips. 1750. §. XII. fig. 3 et 4.

(6) E. SANDIFORT. Over eenen slagaderbreuk. p. 15. 16.

DE HAEN. Rat. med. T. IV. C. II. p. 18.

SCHEIDIUS. Observ. medic. chirurg. p. 54.

(7) J. C. T. SCHLEGEL. De metastasi in morbis. §. IV. recus. in GRUNER. Delect. Disert. Jenens. Altenb. 1779. Vol. I. p. 170.

(8) De Scrofulis. Tom. I. p. 117.

(9) Philosoph. Transact. A. 1705. N°. CCC.

(10) MORGAGNI. Ep. L. a. 48. FABRICI. Animadvers. med. p. 41.

RICHTER. in Comment. Goetting. Vol. II. p. 31.

EJ. Medicinische und chirurgische Bemerkungen. Goett. 1793. T. I. C. I. o. 17.

dorsum, post mortem, colore livido atroque induta esse. Qui vero male a quibusdam phlogosi tribuitur, et potius credimus, hunc ut effectum mortis et pressiois, a mera sanguinis stagnatione, oriri.

Præ omnibus conducit, sequentia de carnibus thoracis allegare. Qui thoracis faciem investiant anteriorem, sponte *Inflammatione* (II) quadam corripiuntur. Pathologia nos, hanc a statu sano deviationem, edocuit, quam e præsentē harum partium dolore et rubore inflammatorio cognoscimus. Jure hanc, tam musculorum stricte pectoralium, quam intercostalium phlogosin *Pleuritidem spuriam* vel *Pleurodynen* appellamus, ut hic morbus a pleuritide vera et pleuroperipneumonia debite dignoscatur. Pleurodyne sedem in integumentis externis solummodo tenet, pleuritis profundiora occupat. Diagnosin horum morborum, si evolvere vellem, a proposito nostro aberrarem, quorum vero exitum in suppurationem, hic adumbrare, non supervacaneum erit. Non raro in pectoris ambitu tumores emergunt, qui, integumentis apertis, verum pus fundunt. Experientia illorum sedem, originemque duplicem probavit. Observamus in altero casu, hosce tumores inter musculos pectorales, intercostales et pleuram nidulare, ita ut cavum pectoris crebro illæsum reperiās. Quod si laedatur, pus e regione pectoris externa, pleuram costasque arrodens, in cavum thoracis irrumpit et pulmones

- (II) MORGAGNI. Ep. XXI. a. 36. 45. E. LIII. a. 24.
 FORESTUS. Observat. medicinal. L. XVI. in Oper. Francof. 1660.
 C. PISO. Selectionum observationum et consiliorum liber, c. præf. H.
 BOERHAAVE. Amst. 1768. S. III. C. IX. p. 249.
 SCHENCK A GRAFENBERG. Observat. med. L. II. p. 263.
 BAGLIV. Opera Omnia. Lugd. 1745. L. I. in app. ad Cap. IX.
 J. B. BURSERIUS DE KANILFELD. Institut. Tom. IV. C. IV. §. CL.
 A. E. BÜCHNER. De pleuritide spuria. Hall. 1760.
 P. A. BOEHMER. De morbis quibusdam inflammationes simulantibus aut dissimulantibus. Hall. 1769. §. IX.
 CATUGNO apud SARCONE. Geschichte der Krankheiten in Neapel. Zür. 1770. T. I. p. 135. not. (*)
 J. P. FRANK. De curandis hominum morbis. Manh. 1792. L. II. p. 135. §. 187.
 J. H. G. FRICKE. De contusionibus pectoris. Goett. 1792. C. III.

nēs aut diaphragma confumit. (12) In altero casu deprehendimus, pus thoracis cavum occupans, ex illo provenire. Hoc, vel illaeso pulmone erumpit, vel vomica pulmonis rupta, et empyemate formato, vel pulmonum pars, praegressa inflammatione pleurae agglutinatur, quo fit, ut pus sine ullo empyemate, pleuram et musculos intercostales solvat, inter hos viam ad exteriora se sternat, et tumorem cutaneum formet. (13) Interdum vero integumenta

- (12) MORGAGNI. Ep. XVI. a. 28. E. L. a. 48. LI. 19. LIII. passim.
 F. HILDANUS. l. c. Cent. I. o. 71. C. II. o. 28.
 BONET. Sepulchret. L. II. S. IV. o. 15. L. IV. S. I. o. 14. §. 2. 5. 6.
 LIEUTAUD. l. c. L. IV. S. III. o. 126. a. S. V. o. 171.
 BARTHOLINI. Epist. anat. Cent. II. e. 97.
 Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 150. Vol. X. o. 40.
 DE HAEN. Rat. med. P. III. C. V. p. 185.
 STOERCK. Annus. medic. I. p. 124. STOLL. Rat. med. T. VII. p. 257.
 O. ACREL. Chir. Krankengesch. p. 148. EJ. Chirurg. Vorfälle. T. I. p. 315. 328.
 JUNGE in Collect. Hafniens. Vol. II. p. 175.
 L. E. SCHNEIDER. Chirurgische Geschichte. T. VI. p. 31. sq.
 SANDIFORT. Exerc. academ. L. II. C. IX. p. 88. 92.
 WRISBERG. in Comment. Goetting. Vol. VI. p. 3.
 CAMPER. De morbis pulmonum chron. l. c. S. II. C. V. §. 4.
 (13) MORGAGNI. Ep. XXVII. a. 2. TULPIUS. Observat. L. II. C. IV.
 VAN SWIETEN. Comment. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 892. 1191.
 Tom. III. p. 49. 678.
 HALLER. Element. physiol. T. III. p. 74. not. (f.)
 BONET. Sepulchr. L. II. S. VI. o. 5. L. IV. S. I. o. 14. §. 6.
 BRENDL. De pleuritide vernali et aestiva. recus. in Opusc. cur. Cl. WRISBERG. Vol. III. p. 176. §. III.
 P. DE MARCHETTIS. Sylloge observationum medico-chirurg. Patav. 1675. o. XLIV. Eph. Nat. Cur. D. II. A. III. o. 140. sq.
 Act. Nat. Cur. Vol. II. o. 17. RIDLEY. Observat. p. 85. o. 21.
 KÖLPIN in Act. med. Havn. T. I. p. 120. Collectan. Havniens T. II. p. 170.
 SCHMUCKER. Verm. chir. Schrift. T. I. o. 38.
 DE HAEN. Rat. med. T. I. C. VII. p. 84. T. II. C. II. p. 11. T. VI. C. IV. p. 131. T. VII. C. III. p. 121. T. X. C. I. p. 51. T. XV. C. II. p. 88. STOLL. Rat. med. T. I. p. 147.
 C. L. HOFFMANN. Unterricht von dem Collegium der Aerzte in Münster. &c. ib. 1777. p. 56. sq.
 Mem. de l'ac. de Chir. Vol. I. p. 717.
 J. A. P. GESNER. Samml. v. Beobachtungen aus der Arzneygelahrtheit. Nördl. 1769. T. I. p. 34. sq.
 L. E. SCHNEIDER. Chir. Gesch. l. c.

ta externa vi puris minime attolluntur, nec abscessum musculorum medicus augurat. Inscisso post mortem thorace pus profilit, et musculi foraminulis pertusi inveniuntur, e quibus pus plenis rivis emanat. (14)

Diaphragma multis vitiis laborat. Utut ceteræ corporis partes, ita et diaphragma vera inflammatione corripitur potest, quæ, si progenita sit, oritur morbus, a pathologis *Paraphrenitis* vel *Diaphragmitis* (15) dictus. Sectiones anatomicæ

J. H. SCHNEIDER. Chirur. Wahrnehm. in RICHTER. Chir. Bibl. T. VIII. p. 728.

POUTEAU. Oeuvres posthumes. T. I. p. 316. et passim. CAMPER. l. c. §. 4.

MUZELL. Med. u. Chir. Wahrnehm. P. II. p. 24.

J. P. SEIP. Beschreibung der Pyrmontischen Mineralwasser. Hann. u. Pyrm. 1750. S. III. N°. XLVII.

W. BAILLIE Anatomie des Krankhaften Baues. &c. Aus d. Engl. m. Zus. von S. TH. SÖMMERRING. Berl. 1794. p. 34.

C. F. JÄGER. Phthisis pulmonalis casu notabiliore et epicrisi illustrata. P. I. II. Tub. 1772. recus. in BALDINGER. Syllog. select. opusc. T. IV. N°. VII et VIII. ib. P. I. p. 221. sq. P. II. p. 273. sq.

LEIDENFROST. De prolapsu cordis. §. 17. l. c. p. 98.

J. VEIRAC in Handelingen van 't Genootschap Servandis Civibus. T. XIV. p. 131. 132. STARK. Klinische Bemerkungen. p. 165.

(14) ISENFLAMM. Praktische Anmerkungen über die Eingeweide Sect. II. §. 53.

(15) HIPPOCRATES. L. de morbis. III. C. IX. in Oper. cur. HALLER. T. III. p. 101.

VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 907. T. III. p. 72.

MORGAGNI. l. c. Ep. VIII. a. 13. 14. 25. E. X. a. 13. XXI. 35. 36. LIII. 5. 6.

BONET. Sepulchr. L. I. S. VII. o. 15. 37. S. XII. o. 14. a. L. II. S. IV. o. 19.

LIEUTAUD. Histor. anatom. L. II. S. VI. o. 773.

HUXHAM Oper. ed. REICHEL. T. I. p. 301.

BARTOLETTUS. Method. in dyspnoeam. L. IV. C. XX. p. 245. L. V. C. XIX. p. 545.

J. FANTONUS. Opusc. medic. Genev. 1728. p. 145.

BURSERIUS DE KANILFELD. Institut. T. IV. C. V. §. CLVI.

DE HAEN Rat. med. T. I. C. VII. p. 84. T. IX. C. I. p. 38. C. II. p. 66. T. XIV. S. I. C. I. p. 59. T. XV. C. II. p. 82. 86. 89.

STOLL. Rat. med. T. II. p. 339. T. III. p. 51. 239. T. VII. p. 51. 78. 149.

SARCONE. Krankh. v. Neapel. T. I. p. 259.

Act. Nat. Cur. Vol. V. o. 1.

G. CLEGHORN. Observations on the epidemical diseases in Minorca. Lond. 1751. p. 248. 250.

OOSTERDYK SCHACHT. Institut. medicin. practic. L. VI. C. XI.

mico-pathologicae asserptionis nostrae veritatem annuunt. *Suppuratio* (16) phlogosin subinde insequitur; attamen anceps hæreo, num omne, in plano diaphragmatis pectorali, præsens pus, ibi ortum sit. Interdum accidere potest; sæpius autem suspicamur, hocce pus nihil aliud fuisse, quam lympham coagulabilem puriformem, e vasis exhalantibus exsudatam, nec verum pus. Nam ea est conditio, quam pulmones inter et pleuram deprehendimus. Simul inflammatio diaphragmatis raro sola, plerumque pleuritide vel peripneumonia conjuncta occurrit. *Scirrhus* vel *sphacelo* correptum, a nonnullis visum est. (17)

Par-

- A. WIENHOLT. De inflammationibus occultis. &c. Goett. 1772. §. I.
 WENDT. De pleuritide et peripneumonia. Goett. 1762. Sect. I. II. X.
recus. in BALDINGER. Syll. Vol. IV. N°. III. p. 71.
 C. G. BEUSSER. Historia morbi et sectionis cadaveris, variolis confluentibus defuncti. Heidelb. 1731. *exstat* in HALLER. Disf. pract. T. V. p. 580.
 BAADER. Observat. anatomicar. o. 39. *rec.* in SANDIFORT. Thes. II. p. 1.
 SCHROEDER. De inflammatione diaphragmatis. Goett. 1772. in Oper. cur.
 ACKERMANN. Norimb. 1778. T. II. p. 260.
 AASKOW. in Act. Hafniens. A. 1777. T. I. p. 205.
 BANG. in Act. Hafn. A. 1783. T. I. p. 258.
 AEPLI in Mus. d. Heilkunde T. IV. o. 1.
 G. M. GATTENHOF. Specimen. sist. paraphrenitidis rationem et curationem. in cl. Viri Disfert. med. et programm. T. I. p. 1. Heidelb. 1791.
 G. G. PLOUCQUET. Delineatio systematis nosologici. Tub. 1791. T. I. Clasf. I. Phlegmasiæ. N°. 31.
 FRANK. De curandis hominum morbis. L. II. §. 208.
 S. G. VOGEL. Handbuch der practischen arzneuwissenschaft. Stend. 1795. T. IV. C. X. p. 266.
 PORTAL. in Hist. de l'ac. R. d. Sc. A. 1780. p. 327.
 SELLE in Berliner Monatschrift. A. 1787. März. p. 236. fq.
 (16) BONET Sepulchr. L. I. S. VII. o. 37. S. XIII. o. 24. L. II. S. II. o. 37. S. IV. o. 19.
 VESTI. Observat. medic. Dec. N°. 3.
 MECKEL. in Hist. de l'ac. de Berlin. A. 1764. p. 88.
 LIEUTAUD. Hist. anat. L. II. S. VI. o. 775.
 P. PAAUW. Observat. anatom. selectior. cur. TH. BARTHOLIN. Hafn. 1556. o. 29.
 VAN SWIETEN. Comment. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 912. T. III. p. 76.
 HAUTESIERCK. Recueil. T. II. p. 325. 611.
 WENDT. l. c. Sect. III. IV. V. J. VEIRAC. l. c. p. 176.
 B. JUNGE in Coll. cit. T. II. p. 170. fq.
 PYL. Aufsätze und Beobachtungen. &c. Fasc. II. S. I. p. 88.
 (17) PAAUW. l. c. o. 31. LIEUTAUD. l. c. L. II. S. VI. o. 779. PYL. l. c. Fasc. III. S. I. p. 87.

L.

Partem illius *ossificatam* vel *cartilagineam* multi observarunt. (18) Missis ambagibus, diaphragma ex parte ossificatum dicimus, observata in illo quadam substantia ossea, nec distinguimus, an vera fuerit ossificatio, vel sola materiæ osseæ depositio, id quod contendit CENSOR in *Salzburger Medicinisch-chirurgische Zeitung*. (19) Mirum nobis videtur, illum hasce notiones a se discernere.

Adduxerunt clar. viri exempla, diaphragmatis fere *deficientis*, (20) perraro totum, nonnunquam pars ejus dextra vel sinistra desiderabatur. Rudimentum partis diaphragmatis deficientis, annotavit celeberrimus LEIDENFROST. (21)

Ap-

- L. HEISTER. *Observat. medic.* Helmst. 1730. o. 15.
 SCHLERETH in BALDINGER. *Neues Magazin.* T. X. P. V. p. 455.
 Krankheits Geschichte des k. k. Rathes J. HUNCZOVSKY. l. c. p. 48.
 BAION. *Memoires pour servir a l'histoire de Cayenne et de la Guiane Françoise.* Paris. 1777. T. I. p. 62.
 (18) MORGAGNI. l. c. Ep. XXI. a. 19. E. LXX. a. 5.
 LIEUTAUD. *Histor. anatom.* L. II. S. VI. o. 778.
 BARTHOLIN. *Epist. medic.* Cent. III. e. 1. p. 7.
 EJ. *Histor. anatom.* Cent. II. h. 85.
 SCHREIBER in *Comment. Petropol.* T. VII. p. 228.
 STOLL. *Rat med.* T. III. p. 386. T. V. p. 135.
 R. G. HOERNIGH. De induratione partium præmatura §. XII. fig. 1. 2.
 J. T. KLEIN. *Versuche und Abhandlungen d. naturforschenden Gesellschaft in Danzig.* Danz. u. Leipz. 1754. T. II. p. 252.
 GUINOT et LEVEILLÉ in *Recueil periodique de la Soc. de Med. de Paris.* T. III. N°. XVI. Nivose. A. VI.
 (19) A. 1796. T. VI. p. 36.
 (20) Y. VAN DIEMERBROECK. *Anatom. L. I. C. XIII.* p. 73.
 C. W. CURTIUS. De monstro humano cum infante gemello. L. B. 1762. §. 6. fig. 4. 5.
 M. VAN GEUNS. in *Verhandel. van de Holl. Maatsch.* T. VIII. P. I. p. 174.
 J. TIMMIUS. *Observat. anatom. pract. rarior.* Brem. 1735. o. VI. p. 24.
 GILIBERT. *Adversar.* p. CXXXVII. (In monstro acephalo.)
 WILSON in *Philosoph. Transactions.* A. 1798. P. I. p. 346. Tab. XVIII. fig. 1. (H.) (Ubi defectus totius fere diaphragmatis, ut vitium primæ conformationis, depictus datur.)
 C. F. DANIEL. *Samml. medicinischer Gutachten mit einer Abhandlung über eine Siebenmonathliche besondere Misgeburt, ohne Herz, Lungen &c.* Leipz. 1776. p. 273.
 SÖMMERING. Von den Misgeburten. §. 54. p. 22.
 POUJOL in *Mem. de la Soc. R. de Montpellier.* T. I. hist. p. 105.
 (21) De prolapsu cordis. §. 6. not. b.

Apparebat, inquit, diaphragmatis musculosam anteriorem partem in confiniis costarum et cartilaginum earum, non finitam fuisse, potius musculosa ejus caro, ultra latum pollicem, descendebat, ipsique peritonæo ad superficiem ejus internam adnascebatur, quasi novus musculus esset. An in phthysicis et asthmaticis id pluries occurrat, investigatu dignum puto, siquidem hic musculus præternaturalis abdominalium musculorum antagonista et respirationis negotium quodammodo turbare compos erat.

Situs ejus vitiosus reperitur. (22) In cavum sc. thoracis nimis altius adscendens, hoc coarctat, omniaque, quæ a læsa respiratione testantur symptomata profert. Minori gradu diaphragma ab utero gravido sursum premittitur, majori vero in hydropibus, vitiis hepatis, tympanite,
tu-

- (22) MORGAGNI. l. c. Ep. XXVII. a. 2. E. XXXVIII. a. 34.
 BONET. l. c. L. II. S. II. o. 39. 40. LIEUTAUD. l. c. L. I. S. VI. o. 712. 724. S. XVI. o. 1755.
 KERCKRING. Observat. anat. o. LXXXIX. p. 170.
 RIDLEY. Observat. p. 208. C. PISO. De morbis a terrosa colluvie. S. III. C. IV.
 BANG. in Act. Havniens. A. 1783. T. I. p. 244.
 HALLER. Elem. physiol. T. III. p. 74. not. (f.)
 R. DE HAUTESIERCK. Recueil. T. II. p. 580.
 F. BIUMI. Observat. anatom. med. S. II. recus. in SANDIFORT. Thes. III. p. 341.
 LUDWIG. Adversar. Vol. II. P. III. p. 426.
 SCHMUCKER. Verm. chir. Schrift. T. III. o. 23.
 P. G. BÜTTNER. Anatomische Wahrnehmungen. Kön. u. Leipz. 1769. p. 3.
 DE HAEN. Rat. med. T. II. C. V. p. 65. T. V. C. II. p. 57.
 STOLL. Rat. med. T. VII. p. 148.
 Commentar. Institut. Bononiens. T. V. P. II. p. 81. T. VI. p. 65.
 JÄGER. De phthysi pulmonali. l. c. P. I. p. 248.
 PLENCIZ. Act. et observat. medic. p. 147.
 RAHN. Mus. d. Heilkunde. T. I. p. 36.
 MECKEL. Hist. de l'ac. de Berlin. A. 1758. p. 58. 63.
 FABRICII. Animadvers. p. 51. G. VAN DOEVEREN. Observat. C. III. p. 64.
 BAADER. Observat. N°. IV. XXXII. XLIII.
 SIMMONS in C. F. MICHAËLIS. Medicinische Beyträge. Goett. 1785. T. I. p. 106. H. WATSON. ib. p. 166.
 J. PRINGLE. Observations on the diseases of the army. Lond. 1764. P. III. C. VI. p. 249.
 KÜHN und WEIGEL. Italienische medicinisch-chirurgische Bibliothek, Leipz. 1793. T. I. P. II. p. 143. not. (6.)
 TH. SKARTE in London medical Journal. A. 1785. P. III. p. 274.

tumoribus abdominalibus &c. Simul ac prima fronte observationes, de diaphragmatis fornice, usque ad costam secundam veram adscendente, animum valde tangant, ob spatium parvum pulmonibus relictum: tamen non adeo angustum apparet, dum non sacci pleuræ etiam quodammodo super claviculas adscendant, sed centrum solum diaphragmatis præcipue plus minusve agitetur, reliquis hujus musculi partibus quiescentibus. Quo fit, ut pulmones versus inferiora bene descendere possint. Ex altera parte a causis, in cavo thoracis latentibus, diaphragma versus abdomen gibbum (23) flectitur. Persæpe corpora peregrina, pectori inhærentia, tam solida quam fluida, vel viscerum hujusce cavi degeneratio, fornicem detrudunt.

E superficie diaphragmatis prodibant *tumores* duri, strumosi, (24) steatomata, (25) pustula, carbunculi instar, gan-

- (23) MORGAGNI. l. c. Ep. XVI. a. 26. 27. E. XXVI. a. 11. 21. XLV. 16.
 HALLER. Elem. l. c. LIEUTAUD. l. c. L. I. S. II. o. 209.
 DE HAEN. l. c. T. V. C. III. p. 114. HAUTESIERCK. l. c. T. II. p. 587.
 BOERHAAVE. Rariorum morborum historiæ. &c. *rec. cur.* BALDINGER.
 Franc. et Lips. 1771. hist. alt. p. 95.
 SANDIFORT. Exercitat. academ. C. VII.
 MECKEL. Hist. de l'ac. de Berlin. A. 1758. p. 42. Tab. II. (G.)
 J. HOOPE in Memoirs of the medic. Soc. of London. T. I. p. 238.
 C. G. SELLE. Neue Beiträge zur Natur- und Arzneiwissenschaft. Berlin.
 1782. T. II. o. VI.
 Mem. de l'ac. R. de Toulouse. T. II. p. 45.
 Hist. de la Soc. R. de Medecine a Paris. A. 1786. p. 122.
 SÖMMERRING in add. ad BAILLIE. Anatomie. &c. p. 81. (II.)
 SCHRÖER in HUFELAND. Journ. d. prakt. Heilk. T. I. p. 415. HEINECKE.
 ib. T. VI. p. 90. JÖRDENS. ib. T. VIII. P. II. p. 163.
 CAMPER. De morbis pulmon. S. I. C. II. §. 3.
 J. VEIRAC. in Verhand. van de Holl. Maatsch. T. XXV. p. 49.
 P. G. SCHACHER. Pr. incisionem cadaveris phthisici continens. Lips.
 1730. *rec. in* HALLER. Disfert. pract. T. II. p. 397.
 G. C. CONRADI. Handbuch der pathologischen Anatomie. Hannov. 1796. p. 385.
 (24) TH. KERCKRING. Observat. anatom. p. 170. o. 89.
 HEURNIUS apud LIEUTAUD. l. c. L. II. S. VI. o. 839.
 FERNELIUS. Patholog. L. V. C. XI. in Univers. medicin. Genev. 1679. p. 465.
 SCHENCK A GRAFENBERG. Observ. medic. L. II. Cap. de diaphragm. p.
 317. *quocum confer* M. A. SEVERIN. Derecondita abscessuum natura. L. I. p. 79.
 DE HAEN. Rat. med. T. II. C. XI. p. 151.
 (25) J. VESLING. Syntagn. anatom. C. XI. p. 111.

gangrænosa. (26) Aliis pustulis oblitum vidit in syphilitico GESNER. (27) Pleura, diaphragma tegens, hydatidibus a multis magni nominis viris referta videbatur. (28) GRE-
DING copiosissimis corpusculis, sordide albis, a circumfe-
rentia feminis cannabis, ad lentis usque majoris magnitu-
dinem, duris, elevatis, in summitate acuminatis, occupa-
tum invenit. (29) Tumorem, materia calcarea repletum,
in fibras tendineas insertum, nuperrime WINSLOW obser-
vavit, (30) SANDIFORT indurati et incrassati adduxit exem-
plum. (31)

Diaphragmatis *fibræ* et *lacerti musculares* sæpe, perraro
tendineæ, a se recedunt, (32) quod in aliis ut vitium pri-
mæ conformationis, in aliis ut effectus vulnerationum con-
siderandum est. In utroque casu non partes solitæ, sed
peregrinæ, cavo abdominis excessæ, pectus invadunt, ejus-
que viscera prementes, illis obstant, quo minus fungen-
tur munere. Cum aliis hoc §. 10. enucleatur, ubi etiam
consumptio diaphragmatis partialis, a pure hepatico, ex
proposito tractatur.

Motus ejus non raro præternaturales sunt: qui sim-
plex et fortis *singultus*, (32*) tremens atque confusus,
convulsio (33) diaphragmatis dicitur.

§ 6.

(26) COUZIER *apud* LIEUTAUD. I. c. L. II. S. V. o. 782.

(27) GESNER *apud* LIEUTAUD. I. c. o. 786.

(28) H. P. JUCH et G. C. P. BREHM. De hydatidibus. Erf. 1745. *recus.*
in HALLER Disf. pract. T. IV. p. 253. Tab. XVI. N°. I.

J. C. POHL. De hydrope saccato (diaphragmatis) ex hydatidibus. Lips.
1747. *in* Coll. laudat. p. 267.

BARTHOLINI. Histor. anatom. Cent. II. h. 66.

(29) v. LUDWIG. Adversar. T. III. P. I. p. 79.

(30) *in* cl. TODE. Medicin. Bibl. T. III. P. II. p. 180.

(31) *in* Exercit. academ. L. II. C. IX. p. 88.

(32) J. T. KLINKOSCH. De herniarum divisione Prag. 1764. §. 7. 9.
recus. in cl. viri Disfertat. select. Prag. Vol. I. *vel in* SANDIFORT. Thef.
Vol. III. N°. XVIII.

Eph. Nat. Cur. Cent. X. o. 11.

BERENDS. De letalitate vulnere septi transvers. Franc. 1794. §. 8.

(32*) v. infra. C. III. §. 3.

(33) Eph. Nat. Cur. D. II. A. IV. o. 61.

P. SALMUTH. Observation. medic. Cent. III. Brunsvic. 1648. Cent. III. o. 78.

§ 6. De vitiis vasorum sanguiferorum.

Quod ad pathologiam vasorum thoracis sanguiferorum pertinet, ex scriptis liquet, illa interdum *aneurysmate vero* (33*) laborare.

De læsionibus et vulneribus, extra limites anatomiae pathologicae fitis, nihil agitur.

His subnectere vero liceat observationem, quam cl. SCHREIBER (*) sequentibus habet verbis: *aorta, quamdiu in pectore procedit, indurata erat; inque interna ejus superficie, usque ad curvaturam magnam, hinc inde spectabantur excrescentiae, sive villi oblongi, de natura ut adparebat gelatinae. Tunica interna infra illum arcum erat incrassata; et posteaquam ab incumbente musculo separata esset, in oculos incurrebant tumores exigui, flavi, quos steatomata putavi, orificia arteriarum intercostalium ambientes. et inconsueto modo coarctantes. Hæc est valde rara observatio, nec infoecunda novarum propositionum practicarum.*

§ 7. De vitiis vasorum lymphaticorum.

Vasa pectoris lymphatica, tam externa quam interna, in quinque classes subdivisa, variis vitiis implicata, nunc a nobis pertractentur.

Quæ regioni axillari inhærent, non idiopathice solum, sed etiam consensuali modo, in multis occasionibus, corripuntur. Sic BURSERIUS DE KANILFELD (34) monet, illa, ante eruptionem inflammationis erysipelatosæ, paululum dolere et tumere. Si vulnera et extravasationes in pectore interno vel externo adsint, sanguinem gerunt. (35)

In

(33*) RUYSCH. Thesaur. IX. p. 11. N^o. V. (Aneurysma verum arteriarum intercostalium sæpius observavit.)

SCHMUCKER. Verm. chir. Schrift. T. II. o. 32.

LB CLERC apud LIEUTAUD l. c. L. IV. S. III. o. 119.

J. J. WELTINUS. De aneurysmate vero pectoris externo. Bas. 1700.

(*) in Nov. Comment. Petropolit. T. III. p. 398.

(34) Institut. T. II. C. II. §. XXII.

(5) SÖ MMERRING. De vasis absorbentibus morbofis. §. I. p. 4.

In panaritio glandulae illae multum attolluntur. (36) In suppuratione mammarum v. carcinomate, interdum glandulae ex consensu, interdum idiopathice turgescunt et pure repletae erant. (37) Praesente digitorum vulnere, glandulae, resorpta quadam materia, dolorificae et tumidae factae sunt. (38) Neque minus in peste inflatae et suppurantes, bubonum instar, observantur. (39) Eadem ratione, immisso viru varioloso, tam naturali, (40) quam vaccino, (40*) illas inflari, cuilibet notissimum est. Porro in illa syphilitidis periodo, ubi collum, faucesque eroduntur, ex consensu augentur. In scrofulosis, cum omnibus fere in consensum tractae, etiam sensim crescunt. (41) Neque minus inflatae apparent in morbo glandulari Barbadiensium, a cl. HENDY egregie adumbrato. (41*) In puerperis, quae infantibus mammas negarunt, obstructas, et ob lactis absorptionem, tumentes inveniuntur; ut et in puerperis, ubi metastasis lactea formata fuit. (42) In pulmonum denique phlogosi, cum internis dolentes ac tumidae evadunt. (43)

Va-

(36) Id. l. c. §. V. p. 10.

(37) Id. l. c. §. V. p. 9. 11.

G. COOPMANS. Neurologia. Fran. 1789. §. 211.

VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 499. T. I. p. 887.

RICHTER. Anfangsgr. d. Wundarzneyk. T. IV. C. XVI. §. 522.

P. BIERCHEN. Abhandl. von den wahren Kennzeichen der Krebschaden. &c. Aus d. Schwed. (von A. MURRAY.) Goett. 1775. Alique de mammarum carcinomate observatores.

(38) SÖMMERRING. l. c. not. (g.)

(39) Id. l. c. §. IX. p. 15.

(40) Id. l. c. §. X. p. 19.

C. W. HUFELAND. Bemerkungen über die natürlichen und inoculirten Blattern. &c. Berl. 1798. p. 20. 46.

(40*) E. JENNER. An inquiry into the causes and effects of the Variolae vaccinae &c. Sec. ed. Lond. 1800. 4. c. ic. passim.

W. WOODVILLE Reports of a series of inoculations for the Variolae vaccinae or Cowpox. &c. Lond. 1799. passim.

A. AUBERT. Rapport sur la vaccine. &c. Patis. A. IX. p. 22.

(41) KORTUM. De scrofulis. T. I. p. 79. §. 7. 9.

FABRICII. Animadv. p. 37.

(41*) J. HENDY. A Treatise on the glandular disease of Barbados. Lond. 1784. passim.

(42) SÖMMERRING. l. c. §. LXXXVII. p. 197.

Conf. PUZOS, ASTRUC, RAULIN, ceterique de lactis metastasibus auctores.

(43) GRAUISHANK. Geschichte. &c. l. c. T. I. p. 126.

Vasa lymphatica mammæ, plerumque materiam vehunt, quam in ejus substantia deprehendimus, sive sit pus in exulceratione, sanies vel ichor in carcinomate, sive lac in puerperis. (44) Secretione lactis in mammis peracta, aliqua hujus pars denuo absorbetur, vel illo stagnante, pars non coagulata sola in vasa illa reducitur, vel incoepta ablactatione, fluidum omne, horum vasorum efficacia, prorsus evanescit.

Vasa intercostalia ejusdem lateris in empyemate pure repleta observata sunt, dum illa lateris oppositi a statu naturali nihil abhorrent. (45) Extravasato in pectus, vel intra pleuram et musculos, sanguine, eadem hoc latice rubro referta erant. (46)

Recentiori tempore b. CAMPER, vir supra meam laudem evectus, maximas laudes consecutus est, in exaranda vasorum lymphaticorum pathologia, quartam, secundum nostram divisionem, classem constituentium, quæ mediastinum anterius et interstitia costarum intercartilaginea præcipue occupant. Qui quidem vir nobis illarum conditionem in phthificis et cancriosis luce clarius exposuit. In utroque sc. casu, tumentes, pure velichore inflatæ observantur. (47)

Ne quid desit, etiam illas citamus, quæ in mediastino postico, in directione œsophagi, plerumque cum illo conjunctæ sunt, etsi harum mutationes morbosæ minorem influxum in respirationem, quam in deglutitionem habeant. Qua re summas laudes meruerunt, doctissimi viri VAN GEUNS, NAHUYS, BLEULAND aliique, in commentationibus de Dyscatabrosi. (48) In phthificis, scrofulosis aliisque

(44) SÖMMERRING. l. c. §. XXII. p. 43.

(45) Id. l. c. §. L. p. 139.

(46) Id. l. c. §. XXI. p. 39. MASCAGNI. Geschichte. &c. p. 27. 28.

(47) SÖMMERRING. l. c. §. XXIV. p. 112. §. L. p. 139.

P. CAMPER. Abhandlung von der wahren Natur der Entstehung des Krebses. &c. l. c. T. III. P. II. p. 156.

(48) VAN GEUNS. Geneesk. Verhandeling over de belette neerzwelging. in Verh. van de Hollandsche Maatsch. T. XI. P. I. p. 1. c. icon.

NAHUYS. Verhandeling over de langzaam belette doorzwelging. ib. l. c. P. 177.

BLEULAND. Observationes de sana et morbosa œsophagi structura. L. B. 1785.

RIDLEY. Observation. p. 222.

que subjectis , illæsis pulmonibus induratae et majores occurrunt.

§ 8. *De pleura morboſa.*

Jam in eo erimus, ut thoracis provinciam externam relinquentes, interna adeamus, ubi se nobis primum ostendit pleura costalis, de qua nunc disferendum est.

Præcipuus quo pleura tenetur morbus est *Inflammatio*, (49) illamque re vera phlogosin experiri, sectionibus defunctorum evictum est. In inflammatione valde rubet, sed

(49) MORGAGNI. l. c. Ep. VII. a. 11. 13. E. XVI. a. 40. E. XX. a. 51. 53. 55. 56. XXI. 33—35. XXII. 16. XLV. 16.

Act. Medicor. Berolinens. D. I. A. VI. o. 99.

VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 877. sq. T. III. p. 5. sq.

BONET. Sepulchr. L. II. S. IV. o. 14.

BURSERIUS DE KANILFELD. Instit. T. IV. C. IV. §. CII.

Y. VAN DIEMERBROECK. Anatom. L. II. C. XIII.

SCHENCK A GRAFENBERG. Observ. med. L. II. p. 314.

HUXHAM. De pleuritide. in Oper. cur. REICHEL. T. II. p. 211. VELSE. l. c. §. 3.

GHISI. Lettere mediche. Cremon. 1749. N°. 2.

J. G. BRENDL. De pleuritide vera et pleuropneumonia. &c. in Opusc. cur. WRISBERG. P. II. p. 45. Id. De pleuritide vernali et æstiva. l. c. p. III. p. 171.

E. G. BALDINGER. Commentat. III. de sede pleuritidis. recus. in GRUNER. Delect. disert. Jenens. T. I. p. 144. sq.

DE HAEN. Rat. med. T. IX. C. I. §. V. C. IV. §. IV. T. X. C. I. p. 39. T. XIV. S. I. C. I. p. 31. 41. 59. C. III. T. XV. C. I. p. 18. C. II. p. 80. 89.

STOLL. Rat. med. T. III. p. 51. 239. 365. T. VII. p. 96. 215.

STOERCK. Annus medicus. II. p. 259.

J. P. FRANK. De curandis hominum morbis. L. II. §. 187. p. 133.

CAMPER. De morbis pulmon. S. II. C. II.

BOLTZ et RAST. De pleuritide. §. VI.

A. TATTARINOF. De pleuritide vera, singulari casu illustrato. Goett. 1768.

F. C. MEDICUS. Samml. von Beobachtungen aus der Arzneywissenschaft. Zur. 1766. T. II. p. 689.

SARCONE. Krankh. v. Neapel. T. I. p. 118.

VOGEL. Handbuch. l. c. T. IV. p. 248. BAILLIE. Anatomie. p. 29.

HASENOEBRL. ad calcem Diss. de febre petechiali. Vindob. 1760. obs. II.

J. FERRIAR. Medical histories and reflections. Warringt. 1792. Vol. I. p. 42. 73.

PORTAL in Hist. de l'ac. d. Sc. A. 1789. p. 563.

J. C. REIL. De locis in pleuritide affectis. Hall. 1795.

sed non semper, vivente ægroto, dolorem excitat; e contrario, ex observatoribus discimus, pleuram sine dolore prægresso, post mortem inflammata se ostendisse. Hujusce membranæ inflammatio, unicum subinde occupare potest locum, nec sua continuatione pulmones vel diaphragma invadit. Quo vero incendio, non partes solum dictas, sed pectorales etiam musculos teneri, ex pathologia elucescit. In systemate nosologico morbum nostrum *Pleuritidem* appellamus, cujus diagnosin et symptomatum enarrationem hic sicco pede transaturi sumus. Pleuræ inflammatio multum peculiare omnino habet, quod in eodem peritonæi, aliarumque membranarum incendio non reperies. Primum observamus, illam præ omnibus aliis membranis celerrime inflammari; unde hoc petendum phænomenon, in medio relinquimus; verosimile est, illam vasorum sanguiferorum magnam, quam ex arteriis intercostalibus depromit copiam, ad phlogosin disponere. Porro hanc flammam in omni vitæ periodo non semper deprehendimus, sed in termino pubertatis præcipue. Num ex congestionibus sanguinis versus pectus in hisce subjectis, dispositio ad harum partium incendium eruatur, decernere non audemus.

Prægressa inflammatione, hæc membrana varias patitur mutationes. Soluta nempe inflammatione, pleura *spissior* atque *mollior* relinquitur, et superficies pulmonibus respondens, quadam lamella, ex lymphâ coagulabili composita, tegitur; (50) qua vero non discussa, pleura secundum communem phlogoseos exitum *gangræna* (51) vel *suppuratio* ne

- (50) MORGAGNI. l. c. Ep. VII. a. 11. sq. E. XXI. a. 29. 30. E. XXII. a. 8.
 HAUTESIERCK. Recueil. T. I. p. 77. WENDT. l. c. Sect. III. VIII. X.
 CLEGHORN. Diseas. in Minorca. l. c. C. VI. p. 248. not. (*)
 BRENDÉL. De pleurit. vernal. §. III. v. infra. §. 13.
 (51) C. AURELIANUS. Morb. acut. L. II. C. XVI. ed. HALLER. Lausann. 1787. T. I. p. 132.
 MORGAGNI. l. c. Ep. XXI. a. 35. 45. E. LII. a. 8. E. LIII. a. 14.
 SCHENCK A GRAFENBERG. Obs. med. L. II. p. 321.
 LIEUTAUD. Histor. anat. L. II. S. IV. o. 741. 742.
 STOLL. Rat. med. T. VII. p. 71. STORCK. Ann. med. p. 259.

ne (52) corripitur. Interdum evenit, ut *pus*, in pleura observatum, non ab inflammatione hujus membranae praegressa, originem ducat, sed a pulmone, hac ratione affecto, et illaesa membrana ipsa.

Porro post mortem pleurae singulas regiones *induratas* (53) invenimus; quas alii tendinosas, alii scirrhosas vel callofas (53*) appellarunt. Neque minus cartilaginofam vel osseam duritiem induit. Unde haec degeneratio repetenda? Sine dubio ex inflammatione praegressa, non dissipata, ubi, ob neglectam lymphae plasticae absorptionem, durities illa relicta est.

Sectionibus edocti sumus, in multis hominibus, morbis chronicis interemtis, *pleuram a costis dimotam* fuisse, qua-

- Eph. Nat. Cur. D. I. A. 1. o. 15.
 THILENIUS in HUFELAND. Journ. &c. T. IV. p. 813.
 (52) LIEUTAUD. l. c. o. 735. sq. FRANK. l. c. p. 137.
 STOERCK. l. c. WENDT. l. c. Sect. I. II. IV. VI. IX.
 (53) MORGAGNI. l. c. Ep. XVI. a. 26. 30. E. XXI. a. 19. 22. 23. 35.
 36. E. XXXIV. a. 18. L. 48.
 HALLER. Elem. phys. T. III. p. 119. Id. De induratis c. h. partibus.
 Goett. 1753. §. 2. Ej. Opusc. pathol. obs. XLVIII.
 LIEUTAUD. l. c. o. 746. S. VIII. o. 857. VELSE. l. c. §. 3.
 Eph. Nat. Cur. D. II. A. IV. o. 103. D. III. A. IX. X. o. 43.
 DE HAEN. Rat med. T. IX. C. 1. §. 22. STOLL. Rat med. T. I. p. 230.
 STOERCK. Ann. med. II. p. 259.
 BIUMI. Observ. anat. Sect. cad. IX.
 HAUTESIERCK. Recueil. T. I. p. 365. T. II. p. 613.
 BAILLIE. Anatom. p. 35. SÖMMERRING in not. N°. 73.
 WALTER. Observationes anatomicae. Berol. 1775. fol. Obs. II. p. 43.
 Tab. VII. fig. 6
 S. G. MILLS in Medic. Commentaries. &c. Vol. V. P. IV. p. 432. G.
 WAUGH in Medic. Essays. Vol. II. p. 318.
 C. G. BÜTTNER. Anatom. Wahrnehm. o. XIV. p. 203.
 PEQUEULT in VAN DER MONDE Recueil. &c. T. VI. p. 212.
 F. L. BANG. Auswahl aus den Tagebüchern. &c. vel Commentar. de rebus. &c. T. XXXIV. p. 88.
 MOHRENHEIM. Beiträge. &c. p. 218.
 J. G. BECK. De viro palpitatione cordis et asthmate violento mortuo. &c. Giesf. 1718. §. 17. *recus.* in HALLER. Coll. disert. practic. T. II. p. 525.
 (53*) LEIDENFROST. e. gr. in cadavere phthifici reperit discum callosum, in pleura dextra haerentem. In mediis costarum. IV. V. VI. VII. arcubus locatus, prope circularis erat, diametrum 3. pollicum Rhenanorum, crassitiam in centro dimidii pollicis habens, margine obtuso gracilescens, substantia tota alba erat, et instar cornu dura. V. cl Viri Comm. de asthmate. l. c. §. 56.

quale vitium, præsertim in hydrope pleuræ v. pectoris faccato (54) occurrit, ubi intra pleuram costarumque parietem, aqua congeritur, vel in empyemate spurio (55) pus verum. Exstant interdum quædam exempla, ubi cum pleura simul periosteum a costa discedit et hanc inter membranam et costam ipsam, aqua coacervata deprehenditur. (56) Opportune huc sequentem observationem, tam erudite quam accurate, a clarissimo Rouppe conscriptam, recensere possumus, quam sequentibus fere verbis, auctor in lingua sua narrat: *Laminam, inquit, mediastini posterioris, in decursu œsophagi, in tumorem sublatam vidi, materiam tenacem, albescentem et puriformem includentem, in qua glandulæ degeneratæ natabant. Huic tumori ulcus œsophagi occasionem præbuit; qui, cum corrosus, ingesta retinendi non compos esset, illa una cum pure effudit in cellulofam telam, qua re pleuræ fines non parum dilatati sunt.* (57) Eodem jure hydrops mediastinorum hic recensetur, qui a pleuræ hydrope faccato, loco tantum differt, quippe in hoc, aqua intra pleuram et costas, in illo vero, pleuram inter et sternum

- (54) HALLER. Opusc. pathologic. o. XII.
 STOLL. Rat. med. T. VII. p. 253. Eph. Nat. Cur. D. I. A. IV. V. o.
 29. (?) STOERCK. Anni med. p. 154.
 C. F. KALTSCHMIED. Pr. de hydrope pectoris faccato rarissimo. Jen. 1736.
 J. H. SCHULZIUS. De hydrope pectoris faccato. Hall. 1742.
 BERGEROU. Sur l'hydropisie de poitrine. Paris. 1736. p. 22.
 D. MONRO. On the dropsy. Lond. 1765. p. 249.
 REIL. Memorabilia clinica. Hall. 1792. Vol. II. Fasc. II. p. 17.
 AVEROS in Mem. de l'ac de Toulouse. T. II. hist. p. 46.
 (55) BRENDL. De pleuritide vernali. l. c. §. III.
 G. HEUERMANN. Verm. Bemerkung. Fasc. II. p. 220.
 ISENFLAMM. Versuch über die Knochen. §. 46. Act. Nat. Cur. Vol. II. o. 18.
 C. TONINI in Atti d'ell Academia di Siena. T. III. p. 232. *vel recens.*
 in SANDIFORT. Geneeskund. Biblioth. T. X. p. 536.
 J. E. WICHMANN. Kleine medicinische Schriften. Hannov. 1799. p. 127. sq.
 FRANK. De curandis hominum morbis. l. c. §. 186. p. 132. §. 187. p. 137.
 AEPLI in HUFELAND. Journal. &c. T. VI. p. 769. (?)
 SANDIFORT. Exercit. acad. L. II. C. IX. p. 88.
 (56) STOLL. Rat. med. T. VII. p. 105.
 (57) L. ROUPPE. Waarneeming van eene moeilijke doorzwelging. l. c. T. XI. P. I. p. 272.

num occurrit. Clarissimus Præceptor WRISBERG in juniore, hydropem mediastini describere videtur. Num vero aqua ex pericardio vel mediastino solo eruerit, ex narratione non clare elucescit. (58)

Exceptis dictis fluidis, *sanguis* (59) etiam, vi externa admota, intra pleuram et costas congeritur, qui membranam versus pulmones trudit, illosque valde comprimit.

Pleuræ superficies externa, alias plana et glabra, vario modo *inaequalis* et *aspera* redditur. Sic totam hanc membranam, in puella, variolis exstincta, immensa exiguorum scirrhorum, aut verrucarum copia obsitam, illustris WRISBERG invenit, (60) eo loco expresse monens, hasce partes quidem scirrhis, sed neutiquam variolis, ab his corpusculis prorsus diversis, occupari. Sic MORGAGNI, FABRICIUS et DE HAEN (61) pleuram grandinibus miliaribus inspersam, globulis multis exasperatam, vel granulofam prehenderunt.

Pleura quasi *siderata* vel *petechizans* (62) occurrit. Quem qui-

(58) HAUTESIERCK. Recueil. T. I. p. 77.

WRISBERG. De continuat. membranar. §. 8. in Comment. T. I. p. 353.

(59) MORGAGNI. l. c. Ep. LIII. a. 32. WENDT. l. c. S. IV. (?)

PLENCIZ. Acta et observata medica. p. 162.

(60) WRISBERG. De variolis internis. §. 19. Tab. XIV et XV. in Comment. l. c. p. 78. sq.

(61) MORGAGNI. l. c. Ep. XXII. a. 32. E. XXXVIII. a. 35.

FABRICII. Animadvers. p. 9. DE HAEN. Rat. med. T. IX. C. III. p. 81.

(62) MORGAGNI. l. c. Ep. XX. a. 49. 63. E. XXI. a. 32. E. XXXVI. a. 2. E. LVI. a. 7.

SCHENCK A GRAFENBERG. Observat. L. II. p. 289.

LANCISIUS. De subitaneis mortibus. Rom. 1709. p. 219.

SEVERINUS in L. de pestilente ac præfocante pueros abscesu. p. 528.

PANAROLUS Pentecoste observationum. Rom. 1709. p. 219.

BARTHOLINI. Epist. medic. Cent. III. e. 29. Id. De pulmonibus. S. I p. 18. sq.

RIDLEY. Observation. p. 216.

ROEDERER et WAGLER. De morbo mucoso. Sect. III. IV. XIII. STOLL. Rat. med. T. II. p. 355. T. VII. p. 71.

PLENCIZ. Act. et observat. med. p. 159.

GREDDING in LUDWIG. Adversar. l. c. p. 641.

BARD in Transactions of the American philosoph. Society. Vol. I. S. IV. p. 328. MEDICUS. Beobachtung. l. c. p. 52.

REIL. Memorabil. clinic. Vol. I. Fasc. I. p. 12.

S. G. VOGEL. Versuch einiger medicinisch-practischen Beobachtungen. Goett. 1777. p. 38.

quidem statum pathologicum, varii observatores diverso modo annotarunt. STOLL et BARD singulas maculas majores invenerunt, veras fugillationes mentientes, et sanguine liquido plenas. ROEDERER membranam, acinis, five areolis, cum ambitu nigro, rubris, variegatam depinxit. IDEM rursus lineas in margine loborum fugillatas adnotavit. (63) Huc adnumeramus maculas, peripneumonicorum pulmonibus proprias. (64)

Post osfium fracturam et aneurysmatum, vel corporum in pectoris cavo peregrinorum pressionem, *laceratur* et *vastatur*. (65)

Pleura quandoque ultra pectoris limites progreditur, *herniamque thoracis* (66) format. Semper fere paries pectoris vitiosus est. Nam mox costa quaedam tota deest, ut in observatione Præceptoris WRISBERG, mox aliqua pars deficit, uti STOERCK vidit; mox salvis costis, interstitia harum musculosa vulneribus aperta sunt, quo fit, ut pulmone, vel ejus parti, liber exitus e cavo suo præparetur.

§ 9.

- (63) ROEDERER et WAGLER. l. c. BARD. l. c.
STOLL. l. c. T. II. p. 355.
(64) WRISBERG. l. c. §. 19. p. 78.
(65) MORGAGNI. l. c. Ep. LII. a. 34. 35.
E. SANDIFORT. Over eenen slagaderbreuk. p. 16.
BOURIENNE. Journ. d. Medec. T. XXXIX. p. 185.
(66) WRISBERG. De continuat. membranar. §. 9. l. c. p. 354. STOERCK.
Ann. med. l. p. 140.
TULPIUS. Observat. L. II. o. 17. RUYSCH. Observat. anat. chir. o. LIII.
BLANKAART. Collect. phys. med. Cent. III. o. LXI.
H. PELARGI. Observation. clinicæ. Lips. 1726. Dritter medicinischer Jahrgang. p. 85.
GILBERT Adversar. med. pract. p. LXXXVII. N°. LXII.
GRATELOUP. in Journ. de Medec. T. LIII. p. 416.
BRUNS. Sendschreiben an HENKEL. Hannov. 1774.
MICHAËLIS in RICHTER. Chir. Bibl. T. VI. p. 728.
SABATIER in RICHTER. Abhandl. von den Brüchen. p. 4.
R. BELL in DUNCAN. Medical Commentaries. Dec. II. Vol. I. p. 349.

§ 9. *De corporibus in cavo pectoris peregrinis.*

Cavum pectoris in statu morboſo, exceptis viſceribus propriis, variis interdum repletur corporibus, quæ in ſtatu ſano deſunt, et in ſitum viſcerum, influxum valde nocivum oſtendunt. Omnia quæ in pectoris cavo verſantur peregrina, commodè in duas diſpescuntur claſſes: prima talia comprehendit corpora, quæ in cavo ipſo formantur, altera quæ foras in illud irrumpunt: quam vero claſſificationem hic accurate ſequi non poſſumus.

Peregrinis illis in cavo thoracis ipſo natis, adnumerari primo loco debet, *Aqua*. Hæc intra pectoris cavitatem nimia copia effunditur. In ſtatu, a naturali nihil alieno, e vâſis pleuræ exhalantibus, humor pleuriticus, quod ſupra jam monuimus, aſidue deſtillat. Quo in ſtatu, æquilibrium quoddam, ſecretionem inter et excretionem locum habet; hoc vero ſublato, liquor nimia quantitate congeritur, et corpori peregrino ſimilis ducendus eſt. Morbus inde ortum ducens, a noſologis *Hydrothorax* nuncupatur. Quo quidem ingraveſcente, non cava pleuræ ſolum, ſed pericardium etiam diluvio iſto obruuntur. Facile intelligitur, hanc inundationem in partes huic regioni inhabitantes, magnum detrimentum allaturam eſſe. Nam pulmonibus vi aquæ compreſſis, varia cernuntur phænomena morboſa. Reſpiratio turbatur, aſthma inſequitur, motum cordis regularem palpitationes excipiunt, diaphragma verſus abdomen arcuatum, ſyſtematis cœliaci viſcera e ſitu depellit, coſtæ divelluntur, aliaque inſequuntur ſymptomata, quæ turbatum viſcerum pectoralium ſitum, et ſolutas illorum functiones produnt. Qui vero effectus poſt inundationem pectoris non ſemper eodem vigore obſervantur. Ex adminiſtrationibus anatomico-pathologicis conſtat, aquam in pectore inventam fuiſſe, vivente ægroto minime præſagitam, et altera ex parte, prægreſſis quibusdam, quæ hydrothoracem arguere poſſunt ſymptomatibus, poſt mortem cavum omni aqua deſtitutum, inventum eſſe. Unde diagnoſis hydrothoracis anceps eluceſcit.

Aquæ

Aquæ *quantitas* (67) et *sedes* (68) admodum variant, et
a conditionibus, nobis plane ignotis, dependere videntur.
Mox

- (67) MORGAGNI. l. c. Ep. X. a. 11. E. XVI. a. 2. 4. 8. 14. XVII. 10. XVIII. 28. XX. 30. XLIII. 17. 29. XLVI. 17. LIII. 14. LVI. 26. LXI. 5.
BONET. Sepulchret. L. II. S. I. o. 74. 76. 78.
L. HEISTER. Observat. medic. Helmst. 1730. p. 15.
VELSE. l. c. LIEUTAUD. l. c. L. II. S. VIII. o. 855. 860. STOERCK.
Ann. med. I. p. 121. Ann. II. p. 259. 266.
C. PISO. Select. observat. et consil. S. III. C. VII. o. LII.
DE HAEN. Rat. medend. T. VI. C. III. p. 87. 91.
STOLL. Rat. med. T. I. p. 217. T. VII. p. 41. 152. 228. 253.
SALMUTH. Observat. medic. Cent. III. Brunsv. 1648. Cent. I. o. 13.
G. KLAUNIG. Nosocomium charitatis. Uratisl. 1718. p. 11.
BIUMI. Observat. anatom. Sect. cad. X.
MEDICI URATISLAVIENSES. De hydropse pectoris. §. 16. *Ad calcem* Historiæ
morborum, qui Uratislaviæ grassati sunt. c. præf. HALLERI. Laus. et Ge-
nev. 1746.
W. GRANT. Von den Fiebern. Aus d. Engl. Leipz. 1775. p. 66.
Eph. Nat. Cur. D. I. A. III. o. 137. Cent. VII. o. 100. Act. Nat. Cur.
Vol. I. o. 4. Vol. V. o. 34.
R. A. VOGEL. De hydropse pectoris. Goett. 1763. §. V. FRANK. De
curand. homin. morb. l. c. p. 133.
BAILLIE. Anatomie. &c. p. 35. GREDING. l. c. p. 633.
A. MURRAY in Actis Medicorum Suecicorum. Ups. 1783. p. 335.
SERVAAS VAN DE COPPELLO in Verhandel. van de Holl. Maatschappy.
T. III. obs. p. 616.
M. VAN GEUNS. Over de belette neerzweiging. l. c. obs. II. p. 132.
VEIRAC. l. c. T. XXV. p. 49. 73.
HEINECKEN in HUEBLAND. Journal. &c. T. VI. p. 90.
(68) MORGAGNI. l. c. Ep. X. a. 2. 5. E. XVI. a. 10. 12. 19. 26. 38. 40.
XVII. 6. XX. 30. 33. 36. 39. 43. XXII. 14. 16. XXIII. 4. XXXVIII. 4. 6.
16. 30. LI. 6. LIV. 49. LVI. 7.
BONET. l. c. L. II. o. 75. 84. PISO. l. c. o. LIII.
LIEUTAUD. l. c. L. II. S. VIII. o. 875.
ROEDERER et WAGLER. l. c. S. XIII. GREDING. l. c. p. 633. sq.
J. J. HUBER. Observat. anat. l. c. J. VEIRAC. l. c. p. 51. 54. 58.
Eph. Nat. Cur. D. III. A. V. VI. o. 8. Cent. III. IV. o. 115. Cent.
IX. o. 62. Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 78. Vol. V. o. 34.
STOLL. Rat. med. T. I. p. 138. 144. T. III. p. 373. 396. T. VI. p. 94.
T. VII. p. 111. 119. 170. 193. 233. 235.
R. DE HAUTESIERCK. Recueil. T. I. p. 72. 91. DE HAEN. Rat. med.
T. V. C. II. p. 50. C. III. p. 114.
J. FANTONUS. Opuscul. medic. p. 135. 176. CAMPER. De morbis pul-
mon. S. I. C. II. §. 3.
M. BAILLIE in Transact. of a Society for the improvement of medical
and chirurgical knowledge &c. Lond. 1793. p. 204. FERRIAR. Medical
histories. l. c. p. 73.
SALOMON in Schwed. Abhandlung. A. 1772. Vol. XXXIV. p. 330.

Mox in altero, mox in utroque thoracis cavo hæret; mox in uno majori, in altero minori quantitate adest. Quo fit, ut mediastinum et pulmo illi adjacens, in cavum pectoris oppositum intrudantur. Neque minus aquæ etiam *qualitas* (68*) diversa est. Colore vario prædita, mox serosa, limpida et transparens, (69) mox citrina, flava, subflava, urinosa, (70) mox turbida, (71) mox sanguinolenta, cruenta

- BERGEROU. Sur l'hydropisie de Poitrine. p. 73. HEINECKEN. l. c. p. 90.
 MARTEAU. in Journ. de Medec. T. XXXII. p. 236.
 HALLÉ in Hist. de la Soc. de Medec. A. 1786. p. 114. 123.
 Abhandlungen der Medicinisch-chirurgischen Academie zu Wien. T. I. p. 271. 273.
 C. G. SELLE. Neue Beiträge. T. II. o. 15. VOGEL. Beobachtungen. p. 7.
 (68*) KLOEKHOF in Verhandel. van de Holl. Maatschappy. T. VI. P. II. p. 451. sq.
 (69) MORGAGNI. l. c. Ep. XVI. a. 6. 8. E. XVIII. a. 2.
 LANCISIUS. De motu cordis. p. 10. GREDING. l. c. p. 634.
 WRISBERG. De continuat. membran. §. 8. HUBER. l. c.
 STOERCK. Ann. medic. I. p. 121. 138. 145. 149. VOGEL. l. c.
 MEDICI URATISLAVIENSES. l. c. §. 15.
 BAADER. Observat. medic. N°. 29. 30. 34. 38. 40. 47.
 PAEONIS (J. J. HARDER) et PYTHAGORAE. (J. C. PEYER) Exercitationes. &c. Basil. 1682. Exerc. 10. p. 47.
 LAWSON in DUNCAN. Medical Commentaries. Dec. II. Vol. III. p. 299.
 FRANK. De curandis homin. morbis. l. c. p. 132.
 (70) MORGAGNI. l. c. Ep. VII. a. 11. E. XVI. a. 10. 28. 38. XXIII. 6. XXIV. 34. XXVI. 9. 32. LXIV. 5.
 BOERHAAVE. Histor. alter. p. 88. BONN. Thesaur. p. 70.
 STOLL. Rat. med. T. I. p. 231. 332. 334. T. VI. p. 407. T. VII. p. 71. 105. 108. 111. 119. 141. 152. 170. 181. 228. 235. 332.
 SANDIFORT. Over eenen slagaderbreuk. p. 17.
 ALIX. Observat. chirurgic. T. I. p. 10.
 A. PACCHIONI. Opera. Rom. 1741. p. 219.
 ROEDERER et WAGLER. l. c. S. XIII. WENDT. l. c. S. II. IV. V. VII.
 VOGEL. l. c. Act. Nat. Cur. Vol. VI. o. 143.
 FORLANI. l. c. in SANDIFORT. Geneesk. Bibl. T. X. p. 586.
 J. BAADER. Observat. medic. N°. 12. 14. 19. 37. 42. 44. 45.
 STOERCK. Ann. med. II. p. 256. GREDING. l. c.
 PLENCIZ. Act. et obs. med. p. 152. 159. BAILLIE. Anatomie. p. 35.
 JUSTI in BALDINGER. Neues Magazin. T. XI. p. p. 445.
 GILIBERT. Adversar. p. 285. o. 20. SELLE. Neue Beiträge. T. II. o. 3.
 JÖRDENS in HUFELAND. Journal. T. VIII. P. H. p. 162.
 FOTHERGILL in Medic. Observ. and. Inq. T. V. p. 239.
 SARCONI. Krankh. in Neapel. T. II. §. 455.
 MEDICUS. Beobachtungen. l. c. p. 49.
 WEIKARD. Verm. medic. Schrift. P. II. p. 36.

ta vel sanguine grumoso intermixta, (72) mox lixiviosa, lactea, vel chylosa (73) viridis vel cœrulea (74) apparet. Ratione consistentiæ, plerumque fluida, non raro spissata (76) evadit, et multa filamenta, materiam albumini semicocto similem continet: quam nonnulli gelatinosam vel

- (71) BLANKAART. Coll. med. phys. Cent. VIII. o. 89.
MORGAGNI. l. c. Ep. XXI. a. 24. E. XXXI. a. 30. XXXVII. 30.
STOLL. Rat. med. T. VII. p. 77. GREDING. l. c.
(72) MORGAGNI. l. c. Ep. VI. a. 26. E. X. a. 11. XI. 11. XIV. 35. XVII. 23. XVIII. 8. XXI. 3. 15. XXII. 22. XXVI. 21. 31. 35. XXX. 7. 10. LII. 8. PACCHIONI. Oper. p. 214.
J. J. WEPFER. Historiæ apoplecticorum. Amst. 1724. p. 343.
Act. Medicor. Berolin. Dec. I. Vol. III. p. 27. Vol. VI. p. 89.
LANCISIUS. De subitan. mortib. p. 219. Eph. Nat. Cur. Cent. III. IV. o. 45.
ALIX. Observat. chirurg. Fasc. II. o. 24. GREDING. l. c. WENDT. l. c. S. I. IX. X.
DE HAEN. Rat. med. T. VI. C. III. p. 81. T. XIV. C. I. p. 58. T. XV. C. II. p. 78. 83. 80.
STOLL. Rat. med. T. IV. p. 499. T. VII. p. 90. 133. 141. 181. 197.
RICHTER in Commentat. Goettingens. T. II. p. 32. Pyl. Aufsätze. Fasc. IV. S. I. p. 8.
BAILLIE. Anatomie. p. 35. SCHEIDIUS. Observation. p. 55.
FUCHS in BALDINGER. Neues Magazin. T. VII. P. III. p. 233.
VEIRAC. l. c. T. XXV. p. 73. MILLS. l. c. p. 430. VOGEL. l. c.
VAN SWIETEN. Constitutiones epidemicæ. &c. edidit M. STOLL. Vindob. et Lips. 1782. T. II. p. 133. SANDIFORT. Exercit. anat. pathol. L. IV. C. I. p. 11.
HASENOEHL. De febr. petechial. obs. I. FRANK. De curand. homin. morb. p. 133.
C. H. PARRY. An inquiry into the symptoms and causes of the Syncope anginosa. Bath. 1799. p. 11. 12.
J. C. GUTBERLET. De signis hîdropis pectoris. Wirceb. 1795. hist. 3.
LA MOTTE. Traité complet de Chirurgie. T. II. p. 186.
LENTIN in BLUMENBACH. Biblioth. T. III. P. I. p. 116.
(73) MORGAGNI. l. c. Ep. XX. a. 7. 47. E. XLV. a. 16.
LIEUTAUD. l. c. L. II. S. VIII. o. 942. VOGEL. l. c.
MONRO. On the Dropsy. p. 22. Eph. Nat. Cur. D. III. A. V. VI. o. 154.
H. BASS. Observation. anatomico-chirurgic. Hall. 1731. Dec. II. o. 7.
(74) MORGAGNI. l. c. Ep. XVI. a. 17. 30. 34. 36. E. XXXVIII. a. 30. LII. 8. LVI. 26.
BARTHOLINI. Epistol. Cent. III. e. 97. GREDING. l. c. VOGEL. l. c.
(75) SARCONE. Krankh. in Neapel. T. II. §. 455.
(76) MORGAGNI. l. c. Ep. XXI. a. 34. E. XXXVIII. a. 15.
Act. Medicor. Berolin. D. I. A. IV. p. 68. SARCONE. l. c. VOGEL. l. c.
Eph. Nat. Cur. Cent. VII. o. 100. Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 78.

vel hydatidosam invenerunt; (77) alii plane puram vel sanguine aut pure (78) intermixtam viderunt. Neque omni odore destituta, interdum male olet (79) urinæ vaporem spargens. (80)

Simili modo cavum *Sanguine* (81) plus vel minus reple-

(77) MORGAGNI. l. c. Ep. XVI. a. 12. 14. 40. E. XX. a. 30. 32. 36. XXII. 8. XXV. 12. L. 4.

STOLL. Rat. med. T. VII. p. 253. HAUTESIERCK. Recueil. T. I. p. 91. PYL. Auff. Fasc. IV. S. I. p. 25.

BAADER. Observat. N°. 2. GREDING. l. c. p. 635. JÖRDENS. l. c. p. 162.

POUTEAU. Oeuvres posthumes. T. I. p. 387.

FERRIAR. Medical histories. l. c. p. 156.

(78) MORGAGNI l. c. Ep. XX. a. 53. 56. E. XXII. a. 16. 22.

LIEUTAUD. l. c. L. II. S. VIII. o. 970.

F. DELEBOE SYLVIUS. Praxeos medicæ idea nova. L. I. C. XXIV. §. VIII. in Oper. medic. Amst. 1679. p. 221.

BONET. Sepulchr. L. II. S. VI. a. o. 1. §. 2.

BLANKAART. Coll. phys. med. Cent. VIII. o. 92.

Act. Medicor. Berolin. D. I. Vol. VI. p. 94. Eph. Nat. Cur. D. II.

A. V. o. 98. D. II. A. VII. o. 125.

FANTONUS. Opusc. p. 189. PANAROLUS. Observat. o. XLVI.

DE HAEN. Rat. med. T. XIV. C. I. p. 31. STOLL. Rat. med. T. I. p.

151. 252. T. VII. p. 133. 225. 241. VELSE. l. c. p. 31.

HAUTESIERCK. Recueil. T. I. p. 76. 104. 106. HUBER. Observat. l. c.

MOHRENHEIM. Beobachtungen. &c. Desfau. 1783. T. II. p. 92.

G. VAN DOEVEREN. Spec. exercit. acad. C. IV. p. 73.

Salzbürger Medicinisch-chirurgische Zeitung. A. 1792. T. II. p. 197.

(In Imperatore Leopoldo II.)

FRANK. De curandis homin. morb. l. c. p. 133.

(79) MORGAGNI. l. c. Ep. XXI. a. 32. E. LXX. a. 7.

LIEUTAUD. l. c. L. II. S. VIII. o. 848. 868.

Act. Medic. Berol. D. I. Vol. III. p. 34. HUXHAM. De pleurit. l. c. T.

II. p. 223.

HALLER. De morbis pulmon. §. VI. Ej. Opusc. patholog. o. XVII.

BARTHOLINI. Histor. anatom. Cent II. h. 7. Ej. Act. Hafn. Vol. II. o.

16. Vol. V. o. 33.

MORIN. in Journ. de Medec. T. XLVI. p. 151.

POHL. De defectu lienis. p. 11. recus. in HALLER. Disf. anat. T. III. p. 74.

DE HAEN. Rat. med. T. IV. C. II. p. 20. T. VI. C. III. p. 87. VOGEL. l. c.

GREDING. l. c. p. 632. 635. STOLL. Rat. med. T. I. p. 217.

J. BAADER. Observat. medic. N° 20. ALIX. Observat. medic. Fasc. II. p. 10.

VEIRAC. l. c. p. 49. 73. J. BLEULAND. l. c. p. 101.

(80) CAMPER. De morbis pulmonum. S. I. C. II. §. 3.

(81) MORGAGNI. l. c. Ep. IX. a. 4. E. XX. a. 17. LIV. 10.

LIEUTAUD. l. c. L. II. S. III. o. 678. S. VI. o. 781. S. VIII. o. 922.

922. a. 925. 926.

WEPFER. De apoplex. p. 351. Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 142.

P. DE MARCHETTIS. Observation. med. chirurg. Syll. Patav. 1675. p. 48.

M.

pletum, apud scriptores notatur. Major ejus copia eadem ac aqua morboſa evolvit ſymptomata, quibus alia pejora accedunt. Ubi nempe ſanguis purus et integer effuſus eſt, mox coagulatur, et preſſione ſua, viſcera thoracis magis moleſtat, periculo exinanitionis etiam excepto. Sanguinis præſentia majus affert periculum: partim, quia extravafatus non paulatim, ut ab aqua fit, ſed expedite atque celerrime viſcera infeſtat; partim quia ſanguis majori cum difficultate e cavo elicitur. Hæc a ſanguine inundatio facta, a cauſis oritur interdum externis variis, aut instrumentis acutis, cavum thoracis intrantibus, quæ pulmones vel vaſa majora aperiunt, aut ictubus, quæ pectus commovent; vel ſine ulla prægreſſa vi externa, in thorace vas aliquod majus ex improviſo rumpit, et ſanguis in cavum effunditur, quo homo e vita ſubito tollitur. Fontes, unde hoc in caſu, ſanguis ſcaturire poteſt, ſequentes plerumque obſervantur. Arteria ſc. aorta, (82) vena ca-

- M. DONATI. L. VI. De medica hiſtoria mirabili. Venet. 1597. L. III. C. IX. p. 94. BLEGNY. Zodiac. A. 1670. Febr. o. 13.
 STOLL. Rat. med. T. III. p. 231. 240. 420. T. VII. p. 96.
 MOHRENHEIM. Beyträge. T. II. p. 295. MASCAGNI. Geſchichte. l. c. p. 27.
 BOERHAAVE. Pathologiſche Betrachtung des Herzens. *vel* Samml. anſerleſener Abhandl. zum Gebrauche praktiſcher Aertze. T. IX. P. III. p. 494.
 LOUIS *apud* SANDIFORT. Obſ. anat. pathol. L. IV. C. X. p. 109.
 VERATTUS *in* Comment. Bononiens. T. II. P. I. p. 187. TACCONI. *ib.* T. VI. p. 65.
 VALENTIN. Recherches critiques ſur la chirurgie moderne. Amſt. et Par. 1772. p. 40. PYL. l. c. Faſc. I. p. 9. 12.
 PLENCIZ. Act. et. obſervat. C. IX. S. V. p. 166.
 SELLE. Neue Beiträge. o. 11. RÜLING *in* BALDINGER. Neues Magazin. T. I. P. II. p. 183.
 PORTAL *in* Hiſt. de la Soc. R. des Sc. A. 1784. p. 64.
 MARCOT *in* Hiſt. de la Soc. R. de Montpellier. T. II. hiſt. p. 157.
 (82) MORGAGNI. l. c. Ep. XVII. a. 14. E. XXI. a. 47. XXVI. a. 3. II. XXVII. 28. XL. 29.
 LIEUTAUD. Hiſtor. anat. L. II. S. VII. o. 794. 795. 798.
 PYL. l. c. Faſc. IV. S. I. p. 45.
 P. DE MARCHETTIS. Obſervation. o. 48.
 ZIMMERMANN. Von der Erfahrung in der Arzneykunſt. Zür. 1794. L. III. C. IV. p. 158.
 ACKERMANN. Bemerkungen Faſc. III. p. 47. 48.
 WEIKARD. Verm. medicin. Schrift. Faſc. II. p. 36.

cava, (83) arteria pulmonalis, (84) venæ pulmonales, (85) arteria subclavia (86) vel phrenica, (87) porro vena sine pari, (88) (quæ in hoc subjecto capacitate venæ cavæ gaudebat) quin imo vena pancreatica (?) (89) Observatores historiam dederunt de pulmonibus, (90) sanguinem in pectoris cavum fundentibus.

Nonnunquam *Pus* in cavo thoracis collectum reperitur, unde morbus nascitur, quem *Empyema verum* (91) appell-

(83) BONET. l. c. L. II. S. V. a. o. 1. LIENAUD. l. c. L. II. S. VIII. o. 928. 929. PVL. l. c. Fasc. IV. S. I. p. 34.

(84) A. MATANIUS. De præcordiorum morbis aneurysmaticis. Liburn. 1761. §. LXIII.

(85) Act. Medicor. Berolin. D. I. Vol. X. p. 75. PORTAL. l. c. p. 64. SCHNEIDER. Chirurg. Geschichte. T. VI. p. 35. PVL. l. c. p. 45.

G. W. VON EICKEN. Sammlung interessanter Auffätze und Beobachtungen. Elberf. 1797. T. I. p. 145.

(86) Hist. de l'ac. R. de Medec. A. 1779. p. 300.

(87) Nov. Act. Nat. Cur. T. VI. o. 10.

(88) MORGAGNI. l. c. Ep. XXVI. a. 29.

(89) ST. ANDRE in Philosoph. Transact. N°. CCCLI. A. 1717. p. 593. *A rupture of the pancreatick vein caus'd an internal hæmorrhage, which fill'd all the left cavity of the thorax, insomuch that the whole left lobe of the lungs was compress'd almost under the musculus scalenus.*

(90) MORGAGNI. l. c. Ep. IX. a. 4. E. XX. 17.

RÜLING. l. c. p. 163. VALENTIN. l. c.

J. VEIRAC. in Handelingen van Servandis Civibus. T. XIV. p. 128.

PVL. l. c. Fasc. VIII. S. I. p. 3.

(91) MORGAGNI. l. c. Ep. XX. a. 6. 12. E. XXXVI. a. 4. LI. 20. LIV. 6.

CAELII AURELIANI. Morborum chronicorum. L. V. C. X. l. c. T. II. p. 397.

BONET. l. c. L. II. S. I. o. 85. S. VI. a. o. 1. §. 2. o. 4.

P. BORELLUS. Histor. et observat. Francof. 1670. Cent. I. o. 72.

BARTOLETTUS. l. c. L. IV. C. V. p. 294. PISO. l. c. S. III. C. IX. p. 256.

VAN SWIETEN. Comment. in H. BOERHAAVE. Aphor. §. 1183. T. III. p. 665.

BARTHOLINI. Act. Hafniens. T. V. o. 28.

Eph. Nat. Cur. D. I. A. V. VI. o. 147. Act. Nat. Cur. Vol. II. o. 18. Vol. IX. o. 83.

DE HAEN. Rat. med. T. XIV. C. I. p. 41. STOLL. Rat. med. T. I. p. 146. T. VII. p. 59.

BLANKAART. Coll. med. phys. Cent. VIII. o. 80.

LIENAUD. l. c. L. II. S. I. o. 356. sq. 360. 361. 376. 384. 390.

MORTON. Phthisiolog. L. III. C. X. p. 113.

BIANCHI. Histor. hepatis. T. I. P. II. p. 149. P. III. p. 455.

KELLER. Empyematis singularis historia et epicrasis Argent. 1769.

pellamus. Quamvis prægressa inflammatione, ubique fere hoc fluidum generetur, tamen a nonnullis contenditur, pus alieno loco formatum, modo metastatico versus pectoris cavum deduci posse, quæque sententia ex autopsia desumpta, a multis observatoribus defenditur.

De empyemate locuturi, pus nobis in cavo thoracis collectum semper proponimus; simulac vero hanc rem enucleamus, patebit, hoc non omnia cavi thoracis loca occupasse. Nam experientia persæpe monstravit, pus castra posuisse, vel in mediastino anteriori, vel intra pleuram costarumque faciem internam, quo fit, ut a pure premente, pleura versus interiora multum promoveatur, et medicus illudatur. Hoc in casu, si ille cultro abscessum

ex-

A. VATER et J. E. MUTILET. Empyema e vomica pulmonis rupta. Wi-
temb. 1731. *recus. in* HALLER. Coll. Disf. pract. T. II. p. 403.

HAUTESIERCK. Recueil. T. I. p. 88.

GALLANDAT *in* Verhandel. van de Holl. Maatsch. T. X. P. II. p. 443.

CACKSTRYCK *in* VAN DER MONDE. Recueil. T. VI. p. 287.

MARTIN *in* Journ. de Med. T. XIX. p. 352. BOURIENE. *ibid.* T. XXXIX.
p. 185. BALME. *ib.* T. LXVI. p. 253. o. 3.

KÖLPIN. *in* Act. Havniens. A. 1777. p. 120. JUNGE. *in* Collect. Hav-
niens. T. II. p. 170.

WÄHLIN *in* N. Schwed. Abb. A. 1780. Vol. I. p. 182.

J. JAMIESON *in* Medical Essays. Vol. V. p. 422. J. RAND *in* Medical
Papers. &c. Boston. 1790. No. I. p. 66. W. DEASE. An introduction to
the theory and practice of Surgery. Lond. 1780. p. 107.

L. E. SCHNEIDER. Chirurg. Wahrnehm. *in* RICHTER. Chir. Bibl. T. V. p. 547.

ACREL. Chirurg. Gesch. p. 136. EJ. Chirurg. Vorfälle. T. I. p. 315.

BAILLIE. Anatomie. p. 32. sq. SÖMMERRING *in* addit. ad BAILLIE. l. c.
p. 34, not. 71.

CAMPER. De morbis pulmonum. l. C. S. II. C. VI. p. 312.

SANDIFORT. Exercit. L. II. C. IX. p. 88.

CLEGHORN. Diseas. in Minorca. C. VI. p. 248.

HEFFELLE *in* ARNEMANN. Magaz. für die Wundarzneywissenschaft.
T. II. P. II. p. 248.

ISENFLAMM. Ueber die Eingeweide. S. II. §. 53.

PORTAL. Ueber die Lungenschwinds. T. I. p. 126.

MAYER. Besch. des menschl. Körpers. T. IV. p. 165. not. (*)

ANONYMUS *in* HUFELAND. Journal. T. VI. p. 829.

T. HOOGEVEEN *in* Fasc. observat. anatomic. *Ad calcem* Tractat. De foetus
humani morbis. L. B. 1784. o. II. p. 3.

C. L. HOFFMANN. Geschichte einer mit seltenen Zufällen verknüpften
Brustkrankheit. *in* cl. viri Verm. medicin. Schriften, herausgegeben von
H. CHAVET. Münster. 1792. T. III. p. 29. 291. 327. 339. 348.

GAUTERON *in* Hist. de la Soc. R. de Montpellier. T. II. hist. p. 156.

externum curare studet, illumque aperit, in cavo thoracis aditum liberum patere credit; id quod re vera non accidit, quoniam pleura a costa tantummodo dimota, abscessum obvestit et recludit. (92) Quamquam singula quidem exempla, licet rarissima, puris in pleurae faccis inclusi existant, tamen plerumque pus e pulmonum superficie, vomicae instar erumpens, in faccos pleurae non effunditur, sed potius viam versus exteriora sibi parans, tumorem in pectore externum elevat. (93) Ratio hujus phaenomeni in praegressa inflammatione ponenda est, qua pulmones cum pleura connexi, pus cogunt versus exteriora sese convertere. Quod tamen non semper, vel cito accidit. Constat enim, pus per longum temporis intervallum in vomica sepultum, nec versus latera effusum esse. Talis inter pleuram et pulmonem vomica, in decubitus aegroti nullum influxum habet, qui in utroque latere liber manet. (94) Hujus puris in pectore praesentia, damnum pulmonibus haud contemnendum infertur. Effectus fere idem est quam aquae, si excipias, puris effusionem celeriore, ejusque absorptionem citius febrim phthysicam cum colliquatione et mortem parare. Si vero pus thoracis limites egressum, versus exteriora tendat, empyema sensim sensimque evanescit, et vulnus clauditur. Simul vero in morbi decursu observamus osium thoracis situm mutari, dum in mitiori gradu pectus in uno latere attollitur, unde jam magnus HIPPOCRATES signum diagnosticum empyematis pectoris depromsit; (95) vel in graviore subinde cyphosis vel scoliosis accedit. (*) Collecta magna in

(92) v. supra. §. 8.

(93) v. supra. §. 5.

(94) VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 893. T. III. p. 52.

STOLL. Rat. med. T. III. p. 156. Eph. Nat. Cur. D. III. A. IV. o. 118.

ISENFLAMM. Bemerkungen über die Knochen. p. 154.

Observationum medicinalium fasciculus. vel Comment. de rebus. &c. T. VII. p. 598.

(95) HIPPOCRATES. De morbis L. II. C. XVI. Ed. HALLERI. T. III. p. 69.

(*) WÄHLIN. l. c. p. 180. 184.

HERZ. in HUFELAND. Journal. T. II. P. I. p. 4.

CELLIEZ. in Journ. de Medec. T. XVIII. p. 168.

in uno cavo puris copia, diaphragmatis fornix versus abdomen premitur, et simulac pus cavum unum adimpleverit, mediastinum cum pericardio in thoracis cavum alterum dislocatur. (96) Ossa pectoris, sub quibus pus depositum jacet, non semper illæsa evadunt, quod vel in mediastino anteriori latens sternum erodit, (97) vel in lateribus costas et pleuram (98) consumit, nec diaphragma parceretur. (99) Pulmones contra, non raro incolumes fervantur. (100)

Nonnunquam in puerperis cavum pectoris, prægressa lactis metastasi, *Humore lacteo* (1) impletum erat.

Bilem alii in thorace invenerunt, quæ conditio a cl. STOLL sequentibus verbis adumbratur. *In quibusdam dilutam bilem, croceam, et quæ linteum aut chartam croceo colore tingebat, modicissime pendulam, ut vinum pendulum solet, atque illi bili per omnia experimenta simillimam, quam ex vesicula fellea depromptam, aqua diluebam, ad varia corporis loca, e. g. ad cavum thoracis, translata offendit. Liber nihilominus erat effluxus bilis in duodenum.*

Por-

- (96) WÄHLIN. l. c. p. 182. STOLL. Rat. med. T. I. p. 147.
SÖMMERRING. De morbis vafor. absorbent. §. L. p. 139.
(97) VAN SWIETEN. Constitut. epidem. T. I. p. 460.
FRANK. De curandis hominum morbis. p. 157. §. 196.
BAION. Histoire de Cayenne. &c. T. II. p. 132. sq.
(98) STOECKER. Ann. medic. II. p. 265. GILIBERT. Adversar. p. 167. o. 43.
ISENFLAMM. Ueber die Eingew. S. II. §. 53. CLOSSIUS. Ueber die Krankh. d. Knochen. p. 52. Eph. Nat. Cur. D. II. A. VII. o. 125. Cent. VII. o. 82. Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 174. Vol. VI. o. 14. Vol. X. o. 83.
(99) VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 836. T. II. p. 752.
BONET. l. c. L. II. S. IV. o. 15. Act. Medic. Berolin. D. I. Vol. VI. p. 97.
HEUERMANN. Abhandl. der vornehmst. Operation. T. II. p. 251.
E. BARRY in Medical Essays. T. I. p. 273. J. TAILOR. ib. T. II. p. 325.
HALLÉ in Hist. de la Soc. R. d. Medec. A. 1786. p. 112.
J. VEIRAC in Handelingen van Servandis Civibus. T. XIV. p. 133.
LOESEKE. Observation. anat.-chirurg.-medic. Berol. 1754. in præfat. p. 6. et not. (g.)
(100) Medicinische Chronik. Wien. 1794. IV. B. I. p. 84. citatur a b. CONRADI in Handbuch. &c. p. 382.
(1) N. CHAMBON. Maladies des Femmes. Quatrième partie, Maladies chroniques. T. II. C. IX. §. 2. p. 66.
SANDIFORT. Observ. anat. patholog. L. IV. C. I. p. 10. (d.)

Porro *Aër* (3) in faccis pleuræ accumulatur, qui duplici (4) modo in cavum penetrat; five integumenta thoracis externa dilacerantur, ita ut facto vulnere in cavum penetrante, aër atmosphæricus huic illabatur; quod si vulnus penitus penetrans pulmones ipsos lædat, aër simili modo per hæc viscera in pleuræ faccos effunditur; five si alteram respicias viam, illæsis integumentis externis, pulmones foli vellicantur, et ex superficie ipsa aërem efflant. Id quod præsertim fracta costa locum habet, si hujus cuspides et pleuram et pulmones dilacerent, quare aëre hac ratione effuso, emphysema universale plerumque sequitur. Ut aër ex pulmonibus in cavum pectoris intrare possit, vulnus inflictum recens sit, necesse est. Nam ex plaga vetusta, sc. ex vomica, in superficie interna rupta, aër non prodit, quod ex observationibus pathologicis luce clarius patet. Cum enim pleura in eo, ubi vomica hæret, loco cum pulmone connata est, aër vel ulcus solummodo invadi, nec in cavum thoracis penetrare potest: vel constat, ulceris pulmonalis vasa aërifera conglutinata esse. (5)
Ne-

(3) LITRE *in* Mem. de l'ac. R. des Sc. A. 1713. p. 4. MERY. *ib.* eod. p. 116.

POUTEAU. Oeuvres posthumes. T. I. p. 316. 341. BALME *in* Journ. de Medec. T. LXVI. p. 253. o. 3.

MECKEL. Mem. de l'ac. de Berlin. A. 1759. 42.

B. GOOCH. Medical et chirurgical observations. Lond. p. 122. 126. sq.

W. HUNTER *in* Medical Observat. and Inquir. Vol. II. p. 17. sq.

HEWSON. *ib.* Vol. III. p. 372. sq.

KELLIE *in* Medical Commentaries. Vol. II. P. IV. p. 427.

J. DRYDEN *in* DUNCAN. Medical Commentaries. D. II. Vol. III. p. 311.

M. BAILLIE *in* Transactions of a Society for the improvement of medical and chirurgical Knowledge. Lond. 1793. p. 202. *Id.* *in* Anat. l. c. p. 61.

MASCAGNI. Geschichte. p. 29. SELLE. Neue Beiträge. T. II. o. VI.

DE HAEN. Opuscul. inedit. Vindob. 1795. T. I. o. VI.

LEIDENFROST. De prolapsu cordis. §. 10. 16. sq.

HOFFMANN. Geschichte einer Brustkrankh. l. c. p. 257. 305.

GRETING *in* LUDWIG. Adversar. Vol. III. P. IV. p. 668. not. (**)

(4) Tertia via adhuc datur, qua aër in cavum thoracis pervenire potest, sc. oesophago rupto, uti BOERHAAVE observavit *in* L. B. DE WASSENAER, *Reipublicæ Batavæ Architalasfo.* v. Histor. prior. p. 41.

DRYDEN *in* DUNCAN. Medic. Commentaries. l. c.

(5) RICHTER. Anfangsgründe der Wundarzneykunst. Goett. 1787. Tom. I. C. XXV. §. 679. Tom. IV. C. XV. §. 506.

Neque HEWSON et GOOCH adfentire possumus, contrarium contendentes. Cl. viri illi contendunt, ulcere in pulmonis superficie rupto, pus et aërem effundi. Qui si emitteretur, asthma oriatur, et ægrotus spiritus difficiles trahat, opus est; nec hocce phænomenon deprehendimus, ægrotus contra breve sentit levamen.

Aëre re vera in pectoris cavum effuso, non symptomata solum gignuntur, quæ ex accumulata aqua vel pure vel sanguine sequuntur, sed periculum etiam suffocationis magis ingruit, ob aërem calore rarefactum, et pulmones valde comprimantem, quo respiratio citius supprimitur. Præterea ex contactu aëris, pulmones vellicantis, horum inflammatio facile efficitur.

§ 10. *Continuatio ejusdem argumenti.*

Multi *Tumores* in cavo thoracis orti, corporibus peregrinis annumerandi sunt, quos ob vim mechanicam, dum premant, non pulmonibus solum, sed fistulæ etiam spiritali præcipue periculosos habere potes. Cordis vasorumque majorum vitia, hic non curamus, quippe quæ occasione passim oblata recensentur, unde eorum influxum in nostrum systema L. B. facile intelliget. Seriem sequentem corporum peregrinorum huc referimus.

Steatomata. (6) Occurrit primum historia steatomatis illa, quod magnus BOERHAAVE in *Marchione* DE ST. AUBAN invenit. (7) Hanc jam notissimam, et more suo tam elegant-

- (6) Eph. Nat. Cur. D. II. A. VI. o. 221. Cent. VII. o. 40.
 STENTZEL. De Steatomatibus in principio aortæ repertis. &c. Witteb. 1743. *recus.* in HALLER. Disp. pract. T. II. p. 527.
 MECKEL. Mémoires de l'Ac. de Berlin. A. 1759. p. 44.
 PFÜNDEL in BALDINGER. Neues Magaz. T. VII. P. II. p. 174.
 LETTSOM. in Memoirs of the medical Society of London. Vol. I. p. 77.
 TH. GREENHILL in Philos. Transact. A. 1705. N°. CCC.
 P. R. WANDELER. Observat. anat.-pract. de steatomatibus cerebri et pulmonis. &c. in Prodomo. l. c.
 BRANDIS. Ueber die Lebenskraft. p. 173. (Osteosarcosis.)
 (7) BOERHAAVE. Rariorum morborum histor. alter.

ganter ab illo descriptam, denuo adumbrare, supervacaneum foret; quare aliam, minus forsan notam, tumoris steatomatosi historiam, hic explanare licebit, a cl. DE WIND folerte depictam. (8) Tumor sc. cysticus erat tactu durus, colore albus, inaequalis, polita membrana vestitus et totum pectoris spatium a claviculis ad infimum costae v. marginem adimplens, qui pro varietate materiae in hac mole conspectae, tres illas cysticorum tumorum species continebat. Nam in latere tumoris dextro faccus hærebat magna pultaceae materiae copia turgens; in sinistro alius delitescibat mellicerosa materia repletus, qui tamen ambo sacci peculiaribus suis membranis vestiti, appendices alterius erant corporis intermedii, a quo facile separari poterant. Corpus ipsum veram steatomatis naturam induerat, crassiori membrana involutum, ac duriori materia infarctum: III. libras ponderabat.

Sic JAMIESON (9) vidit tumorem ingentem steatomatosum, pleurae utriusque lateris, mediastino et pericardio adnatum, qui simul cum oesophago diaphragma transeuns, ad utrumque ventriculi ostium protrudebatur, quo factum est ut partes vicinae a mole incumbente multum comprimerentur.

CAMPER (10) in parte thoracis sinistra gibberosae feminae ingentem observavit meliceridem, plenam materiae cinerea non olente: sub vertebrarum dorsi periosteo similis adparuit, quae osseae substantiae veluti annihilatae vices obtinuit.

MORGAGNI (11) costas inter et pleuram non parvum tumorem, quasi ex putrido sanguine congestum, reperit, cum labe respondentis pulmonis.

Hisce exceptis, alia tumorum concretionumque genera in

(8) G. DE WIND in *Verhandelingen van het Zeeuwsche Genootschap*. T. III. p. 491. c. icon.

(9) JAMIESON in *Medical Essays and Observations*. T. III. p. 353.

(10) CAMPER. *De morbis pulmonum*. S. II. C. VIII. §. 3.

(11) MORGAGNI. l. c. Ep. LIII. a. 32.

in thoracis cavo occurrunt, quorum naturam hic accurate depingere, temporis angustia vetat. (12)

Enarratis hisce infolitis corporibus, propriæ thoracis partes tumorum instar indurantur et mole augentur; quo pertinent *glandularum degeneraciones, magnitudines auctæ et induraciones*. Sic clar. HEINECKEN (13) *Profesor Bremensis*, glandulam thymum degeneratam vidit in tumorem, decem pollicum longum, octo latum explicatam. Latus thoracis dextrum hæc moles omne explevit, et sinistrum attigit. E multis constabat acinulis vel lobulis, qui glandulosi corporis faciem præ se ferebant. Hæc congeries triplicem tumorum cysticorum seriem includebat, cujus alia pars materiam sebaceam, alia lardaceam, alia osfescentem complexa est, interjecta massa dura, carnosæ, fere cartilaginosa.

HOFFMANN (14) commemorat glandulam thymum tumefactam, induratum et caseosa substantia refertam, in juvene phthisi scrofulosa extincto.

Alii hanc glandulam scirrhusam, steatomatosam, majorem, materia cretacea inbutam, deprehenderunt. (15) FABRICIUS e. gr. observavit glandulam thymus, instar lapidis induratum, ad monstrosam molem et figuram adeo excretam, ut totam asperam arteriam et bronchos, ad ingres-

(12) GREENHILL. l. c. DE HAEN. Rat. med. T. II. C. XI.

PORTAL. Hist. de l'ac. R. des Scienc. A. 1784. p. 63.

MILLS in Medical and philosophical Commentaries. Vol. V. P. IV. p. 430.

Eph. Nat. Cur. D. II. A. IV. o. 103. D. III. A. III. o. 86.

MOHRENHEIM. Beiträge l. c. p. 218.

G. FRANCUS. Lapidina microcosmi in thorace. Heidelb. 1688.

J. F. MECKEL in Epist. ad HALLER. ser. T. III. N°. 595. p. 748.

(13) in HUFELAND. Journal. &c. T. VI. p. 74. (Adj. tab. nitid.)

(14) F. HOFFMANN. Consultation. et responsion. medic. Franc. 1734. Tom. I. cas. 85. p. 350.

(15) BONET. Sepulchr. L. II. S. I. o. 6. VELSE. l. c. §. 3.

HALLER. Opusc. patholog. obs. XV. p. 34. o. XLV. p. 122.

Eph. Nat. Cur. D. III. A. III. o. 172. Cent. I. II. o. 106. Cent. IX. o. 161.

THIBAUD in Mem. de l'acad. de Berlin. A. 1786 et 1787. p. 51.

HAUTESIERCK. Recueil. T. I. p. 88. BAILLIE. Anatomie. &c. p. 61.

HARLES in HUFELAND. Journal. T. VI. p. 579.

gressum usque in pulmones obtegeret, et cum iis arcte cohæreret. (*)

Porro cl. PLOUCQUET thyreoïdæ glandulæ singularem annotavit degenerationem, quam illius verbis hic exponere liceat: *glandulæ thyreoïdæ pars sinistra inferior, qua cartilaginem cricoïdeam ambit, formabat corpus quasi pyriforme, duos pollices longum, et maxima sua diametro ultra pollicem æquans. Reconditum hoc erat sub sterno, costa prima et extremitate anteriore claviculæ; apex hujus corporis (cum thyreoïdæ unum continuum formantis) superiora, basis lata autem inferiora spectabat, unde factum ut tactus visusque in collo viri nil admodum præternaturale detegere possent, etenim reliqua pars glandulæ illius parum tumida et homo struma nulla affectus erat. Idem hocce præternaturale corpus ad tactum valde durum, nucleum osseum in se recondibat durissimum, secundum omnes dimensiones pollicem æquantem, irregularis superficiei, fere nuclei nucis juglandis instar.*

Glandularum conglobatarum vitia non hoc loco, sed infra cum aliis sui generis vitiis, ex proposito recensentur.

Omnino observabis tumorum, cujusve sint naturæ, vim in thoracis viscera valde infestam et noxiam esse, dum constet, motum pulmonum illis prementibus restringi, eosque post mortem parvos, collapsos et in angustissima spatia redactos inveniri: cor vero, quod comprimi nequit, e situ naturali removeri, ejusque motus turbari.

Tandem *Adipis* (17) congregationem præternaturalem in pec-

(*) Conf. cl. viri Animadversion. p. 9. 37. 42.

(16) G. G. PLOUCQUET. Diss. qua Dyscatabrosis pharyngo-œsophagea thliptica, choeradica casu illustratur. Tub. 1792. Nov. Act. Nat. Cur. Vol. III. o. 95.

(17) MORGAGNI. l. c. Ep. XXVII. a. 2. BONET. Sep. L. II. S. XI. o. 16. LANCISIUS. De subitan. mort. p. 242.

LIEUTAUD. Histor. anat. L. II. S. V. o. 753. 753. a.

BERTOLETTUS. De respirat. L. IV. C. III. p. 291.

BARTHOLINI. Histor. anat. Cent. II. h. 151.

J. J. VON BERGER in Act. Havniens. A. 1771. T. I. p. 245.

SCHMUCKER. Verm. chir. Schrift. T. III. o. 23.

PARRY. On the Syncope anginosa. p. 12. 31.

WALL in Medic. Transact. Vol. III. p. 12.

pectore annotare debemus, ut vitium valde periculofum, ob locum quem plerumque occupat, fc. mediaftinum anticum. Nimia hujus copia collecta, afpera arteria multum premitur, pulmonumque motus liber valde limitatur, unde asthma oritur.

In eundem cenfum referimus, *Corpora aliena*, (18) quæ ob rupturam œſophagi prægreſſam et eroſionem, in thoracis cavum transgreſſa ſunt. Oefophagus prius læſus apparet, vel adſumpto emetico, vel ulcere præſente, vel deglutito vitro. Semper mediaſtini poſterioris lamella una dilacerata eſt.

Ex abdominis cavo nonnunquam *Viscera ſingula* vel *plurima in pectus irrumpunt*, ubi diaphragmatis triplex obſervatur ſtatus. Partim, illæſo fornice, nimis alte tollitur contentis abdominis variis naturalibus ac præternaturalibus. Saccum quaſi cœcum et muſculoſum format, partes dictas recipientem, quo cavum thoracis, cum detrimento organorum reſpirationi inſervientium, reſtringitur. (19) Partim diaphragma ipſum vitioſum eſt, et vel prægreſſa ſup-
puratione et ſubſtantię conſumtione, vel ſeparatis ſponte, aut vi quadam accedente, fibris, hiatus formatur, cujus ope abdominis viſcera thoracis cavum intrare poſſunt. (20) Hujusce foraminis conditio non ſemper eadem eſt. CHAUVET (21) illius marginem annulo cartilagineo circumdatum vidit, cum diaphragmate arcte connato. Atque PREISZ (22) lim-

- WALE *in* Medic. Obſervat. and Inquir. T. III. p. 69.
BERDOT. (*ſil.*) *in* Epift. ad HALLER ſcript. T. IV. N°. 108. p. 285.
GODART *in* VAN DER MONDE. Recueil periodique. T. XIV. p. 406.
BALME *in* Journ. de Medec. T. LXVI. p. 248. o. 2.
PORTAL *in* Mem. de l'ac. R. des Sc. A. 1784. p. 55.
(18) H. BOERHAAVE. Rarior. morbor. hiſtor. prior.
J. M. HOFFMANN *in* Verhand. van de Holl. Maatſch. T. II. p. 251. ſq.
THILOW *in* BALDINGER. Neues Magazin. T. XII. P. II. p. 114.
J. HOFERUS *in* Act. Helvetic. T. V. p. 165.
J. WATHEN *in* Memoirs of the medical Society of London. T. I. a. 20.
p. 288. J. DRYDEN *in* DUNCAN. Medic. Commentar. Dec. II. Vol. III. p. 311.
(9) v. ſupra. §. 5. pag. 78.
(20) l. c. p. 80.
(21) *in* Hiſt. de l'ac. R. d. Sc. A. 1729. p. 11.
(22) Geſchichte eines ſogenannten Zwerchfellbruchs. *in* Salzbg. Medic. chirurg. Zeitung. A. 1798. T. IV. Beylage zu N°. 92. p. 265.

limbum nodosum, glabrum, tumidum et tendinosum observavit. Confimilem hujusce foraminis statum præbent observationes cl. virorum HOLT (*) et BONN. (**) Perforato diaphragmate, peritonæum vel pleura non semper finduntur, sed sæpius, instar sacci herniosi veri sursum prolongati, viscera peregrina occludit. Partim tandem per raro propria diaphragmatis foramina relaxata, partes alienas in pectus transire sinunt. (23)

Sic hepar, (24) vesica fellea, (25) ventriculus, (26) duo-

(*) in Philos. Transact. A. 1701. N°. CCLXXXV. p. 992.

(**) in Thesaur. p. 70.

(23) ST. ANDRE in Philos. Transact. A. 1717. N°. CCCLI. p. 593. Cujus verba adjiciam: *The greatest Disaster was the Dilatation made in the Diaphragm, as i suppos'd, made just upon the Chink, which remits the intercostal Nerve to the viscera of the abdomen, through which a portion of the Colon was forc'd, and the greatest part of the Omentum and Pancreas.*

FANTONUS. Opuscul. p. 167. Eph. Nat. Cur. Cent. III. IV. app. p. 148. N°. 12. C. I. §. 7.

(24) WRISBERG. De continuation. membran. §. 9.

VAN GEUNS in Verh. van de Holl. Maatsch. T. VIII. P. I. p. 175.

STEHELIN. Tentam. medic. Thes. III. recus. in HALLER. Diss. anatom. T. III. p. 675.

(25) SIMMONS in MICHAËLIS. Medicin. Beytr. T. I. N°. 5. p. 104. (Cystis fellea hydatidosa in thoracem migrata.)

(26) MORGAGNI. l. c. Ep. LIV. a. 10. sq.

BONET. Sep. L. III. S. VIII. o. 27. L. IV. S. XII. a. o. 23.

BARTHOLINI. Histor. anatom. Cent. VI. h. 55.

HALLER. Elem. phisiol. T. VI. p. 118. (e.)

Act. Medic. Berolin. D. II. Vol. IV. o. 1. p. 69.

Eph. Nat. Cur. D. II. A. V. o. 193. Cent. III. IV. o. 2. a. p. 149.

LIEUTAUD. Histor. anatom. L. II. S. VI. o. 779.

Breslauer Samml. A. 1723. Winterquart. p. 561.

WRISBERG. l. c. VAN GEUNS. l. c. CHAUVET. l. c. STEHELIN. l. c.

P. KIRSCHBAUM. De hernia ventriculi. Arg. 1749. recus. in HALLER. Diss. chir. T. III. p. 213.

J. J. BERGER. De submersorum morte sine pota aqua. &c. vel Act. Erudit. Lips. A. 1706. April. p. 171. FANTONUS. l. c.

FOTHERGILL. Medical and philosophical Works. Lond. 1781. p. 120. sq.

MACAULEY in Medical Observ. and. Inquir. Vol. I. p. 25. sq. T. II.

SÖMMERRING in not. ad BAILLIE. Anat. p. 81. a. V. not. 166.

DERRECAGAIX in DESAULT. Journ. de chirurg. T. III. p. 6.

J. L. BAUSCH. De lapide hæmatite et ætite. Lips. 1665. p. 3.

J. L. PETIT. Traité des maladies chirurgicales. &c. Par. 1774. T. II. p. 262. 267.

duodenum, (27) intestina tenuia (28) vel crassa, (29) lien, (30) pancreas, (31) omentum (32) vel ex parte, vel tota, vel singula, vel simul plura, sedem relinquentia, emigrant. Quin imo, si hanc observationem credere fas sit, cl. WEPFER annotavit, cerebrum in foetus collo destituti thorace sinistro, repertum fuisse. (33)

Præter viscera abdominalia, etiam *Pus verum* ex cavo infimi ventris in cavum pectoris irrumpit. (34) Diversa

vi-

- (27) STEHELIN. l. c. HOLT. l. c.
 J. J. WEPFER. Observation. medico-practic. Scaph. 1727. obs. XXII. p. 44. (Ileum in thorace dextro repertum in monstroso septimano.)
 PREISZ. l. c. (Ileum, jejunum, cum magna coli parte et mesenterii in thoracis cavo dextro locata.)
 STOLL. l. c. VAN GEUNS. l. c. Eph. Nat. Cur. Cent. III. IV. in app. l. c.
 (29) A. PARAEI. Oper. chirurgic. L. IX. C. XXX. p. 230.
 PLENCK. Sammlung von Beobachtungen. Wien. 1769. T. p. 169.
 A. COOPER in Medical records and researches. Lond. 1798. p. 1. c. icon. elegantiss. BOWLES. ib. p. 14.
 DERRECAGAIX. l. c. PREISZ. l. c. PETIT. l. c. HOLT. l. c.
 BONN. l. c. CHAUVET. l. c.
 (30) T. CRAANEN. De homine. L. B. 1689. C. XVI. p. 133.
 WRISBERG. l. c. CHAUVET. l. c.
 ELLER. De liene. L. B. 1716. *recus. in* HALLER. Disf. anat. T. III. p. 23.
 VAN GEUNS. l. c. STEHELIN. l. c.
 (31) BAUSCH. l. c. Eph. Nat. Cur. D. I. a. I. o. 99.
 (32) FERRIAR. Medical histories and reflections. T. II. p. 43.
 Eph. Nat. Cur. D. III. A. II. o. 124.
 BONET. l. c. L. II. S. IV. a. o. 23. BAUSCH. l. c. STEHELIN. l. c.
 VAN GEUNS. l. c. MORGAGNI. l. c. COOPER. l. c. PETIT. l. c.
 BONN. l. c. FANTONUS. l. c.
 (33) WEPFER. l. c. p. 45.
 (34) MORGAGNI. l. c. Ep. XXXVI. o. 4.
 DIEMERBROECK. Anatom. L. I. C. XII. p. 72.
 VAN DER WIEL. Observat. rarior. Cent I. o. 46.
 BARTHOLINI. Epistol. Cent. II. e. 97. Ej. Hiltor. Cent. IV. h. 18.
 TULPIUS. Observation. L. II. o. 27. 146.
 BURSERIUS DE KANILFELD. Institution. T. IV. C. IV. §. CXLII.
 DE HAEN. Rat. med. continuat. T. II. P. II. p. 18. Tab. VI. f. 1.
 SCHMUCKER. Verm. chir. Schrift. T. I. o. 38.
 HAUTESIERCK. Recueil. T. III. p. 346.
 FORDYCE. Fragment. chirurgic. et medic. p. 4.
 FRANK. l. c. §. 249. p. 277. §. 254. p. 286.
 M. JAMESON in Mem. of the medical Societ. of London. T. III. p. 573. sq. A. LUDLOW. ib. p. 137. sq.
 BANG. Auswahl. &c. *vel* Commentar. de rebus. T. XXXIV. p. 79.

BOUR-

viscera exulcerata hoc fluidum fundunt, sc. hepar, ventriculus, lien, renes: (35) attamen e sectionibus anatomico-pathologicis constat, pus, quod per diaphragma sibi viam paravit, raro in saccos pleuræ effundi, plerumque pulmones cum diaphragmate connatos invadit, eosque implet. Quem quidem statum pathologicum infra revocemus, ubi de pulmonibus sermo erit. Hæc mora partium in regione, illis non destinata, incolis hujusce propriis damnum inferre debet, id quod vel cuique intellectu facile est. Quarum enim partium situs et functiones plerumque vi, quam exferere solent peregrina, perturbantur. Quæ vis eo fortior est, quo majus quod occupant spatium, datur. Hoc peregrinorum impetu, non aliter fieri potest quin *situs viscerum a statu naturali secedens*, efficiatur. Quam tamen conditionem, jam sæpius trutinatam, ne dicta repetemus, hic non amplius movemus: Quæ vero sequuntur non plane hoc loco reticenda sunt, sc. post mortem situm perversum sæpe observatum esse, ita ut præcipue *cor*, plane *dislocatum* (36) appareret. Cum vero autores symptomata, quæ ab

BOURDIER in Journ. de Medic. T. XXXVIII. p. 44.

GRATELOUP. ib. T. LXI. p. 36.

BAION. Hist. de Cayenne. T. II. p. 108. sq. Nov. Act. Nat. Cur. Vol. III. o. 15. Vol. VIII. o. 9. VOGEL. Handbuch. T. IV. C. XIX. §. 18.

MACLEAN. De hepatitide. Edinb. 1790. p. 21.

GEOFFROY in FOURCROY. La médecine éclairée par les sciences physiques. Paris. 1791. T. II. p. 285.

JOHNSTONE. Medical Essays and Observations. Evesh. 1795. C. VIII. p. 237. sq.

J. CLARK. Observations on the Diseases in long voyages to hot Countries. Lond. 1773. p. 269. 276.

(35) Ut ut sursum pus adscendit, ita a collo descendere potest. Sic ex cl. HENRY observatione constat, pus e glandula parotidea exulcerata, ad latus trachæ se dimisisse in saccum pleuræ. Conf. Journ. de Medec. T. XII. p. 443. o. 5. MONTEGGIA. Fasciculi pathologici. Mediol. 1789. p. 73. sq.

(35) CRAANEN. De homine. l. c. HALLER. Elem. physiol. T. I. p. 303.

BOERHAAVE. Histor. alter. p. 93. Ej. Pathologische Betrachtung des Herzens. l. c. p. 499.

BARTHOLINI. Histor. anatomic. Cent. II. h. 29.

BÜTTNER. Anatomische Wahrnehm. p. 51.

ESCHENBACH. Observata. &c. Rost. 1769. o. 1.

SANDIFORT. Observat. anat. patholog. L. IV. C. VI. p. 55. 60.

Nov. Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 80.

STARK. Klinische Bemerkungen. Fasc. I. p. 25.

Мон-

ab hujusmodi cordis conditione redundabant morbosa, non distincte indicarint, sufficiat hanc in genere recensuisse.

§ 11. *De vitiis laryngis.*

Via, qua aër versus pulmones tendit, post mortem magnam malorum seriem ostendit.

Primum de larynge disferitur, cujus *cartilagines* sc. thyreoidea, (37) cricoidea, (38) arytaenoidea, (39) vel singulae, vel totus larynx, i. e. omnes cartilagines simul, fere osium instar *durae* erant. (40) Num ancylosis cum hac

- OS-
 MOHRENHEIM. Beyträge. T. II. p. 305. VAN GEUNS. l. c. in Tab. adj. (K)
 MONTEGGIA. Fascicul. patholog. p. 138.
 LEIDENFROST. De hernia vel prolapsu cordis. l. c.
 CAMPER. De morbis pulmonum. S. I. C. II. §. 3.
 MERY in Hist. de l'ac. R. d. Sc. A. 1688. p. 44.
 WALTER in Nouv. mem. de l'ac. de Berlin. A. 1775. p. 149. T. VI. fig. 4.
 TORREZ in Memoires presentés. Vol. I. p. 136. SUE. ib. p. 292. Tab. XIV.
 AUBERTI in Journ. de Medecine. T. XLV. p. 408.
 RAMEL. ib. T. XLIX. p. 423.
 WILSON in Philosoph. Transact. A. 1798. P. I. p. 346. T. XVIII. fig. 1.
 BAILLIE in DUNCAN. Medic. Commentar. Dec. II. Vol. III. p. 427.
 J. ABERNETHY in SIMMONS. Medical Facts and Observations. Vol. VII. p. 1 o.
 SÖMMERRING in Not. ad BAILLIE. Anatomie. p. 27. a. IV. not. (53)
 Abhandl. der Medicinisch-chirurg. Academie zu Wien. T. I. p. 273.
 POUJOL in Hist. de la Soc. de Montpellier. T. I. hist. p. 110.
 E. G. ELVERT. Binæ observationes — nec non de phthisi pulmonali in viro, cui cor in dextro pectore pulsabat. Tub. 1780. Ej. Einige Fälle aus der gerichtlichen Arzneikunde. Tüb. 1792.
 (37) MORGAGNI l. c. Ep. LVII. a. 10.
 HALLER. Elem. phys. T. III. p. 369. not. (x.)
 DE HAEN. Rat. med. T. VI. C. IV. p. 160. Act. Nat. Cur. Vol. X. o. 12.
 BONN. Thesaur. p. 144. VAN HEEKEREN. De osteogenesi præternaturali. p. 73.
 BLEULAND. De fan. et morbos. œsoph. structur. p. 113.
 SANDIFORT. Observat. anatom. pathol. L. III. C. II. p. 44.
 Ej. Exercit. academ. L. II. C. VII. p. 64.
 (38) MORGAGNI. Adversar. L. p. 29. HALLER. l. c. p. 367. not. (a)
 VAN HEEKEREN. l. c. p. 72. BLEULAND. l. c. SANDIFORT. Exerc. l. c.
 A. J. VAN DOEVEREN. Observation. l. c. o. II. p. 27. Act. Nat. Cur. l. c.
 A. H. FLORMANN in N. Schwed Abhandl. A. 1790. T. XI. p. 288. sq.
 PYL. Aufsätze und Beobachtungen. Fasc. III. S. I. p. 53.
 (39) VAN HEEKEREN. l. c. p. 73. BERTIN. Osteologie. T. IV. p. 291.
 (40) SCHENCK. Observation. medic. L. II. De larynge. p. 229.
 BARTHOLINI. Histor. anatom. Cent. I. h. 32.
 SANDIFORT. Observat. l. c. STOLL. Rat. med. T. I. P. 236.
 J. C. SMYTH in Medical Communications. T. II. p. 480.
 VAN HEEKEREN. l. c. p. 74.

ossificatione juncta sit observatores non indicarunt; quæ quidem ob minutiam partium, aciem visus et attentionem forsan fugit? Quo gradu hæc vitia adscendunt, eo dilatatio et contractio laryngis difficilior redditur, et cartilaginum musculorumque, præsertim glottidis motus corrumpitur, unde multa in formanda voce redundant vitia.

Porro cartilagines, mox *diffranguntur*, cui facile emphysema colli insequitur, (41) mox *luxantur*, (42) mox suppuratione vel carie *eroduntur*. (43) Cornua cartilaginis thyreoideæ solito *longiora*, *ossea* et *incurva* observavit SINDRÈN. (44) *Defectum* cornuum superiorum s. hyoïdeorum vidit SANDIFORT. (45) Secundum magnum ALBINUM (46) thyreoïdea ipsa *pertusa* erat foraminulis.

Epiglottis etiam multis modis corrumpitur. Ejus *defectum* descripsit TOZZETTI, (47) autumans, musculos arytenoïdeos torosiores, illius vices subeuntes, clausisse rimam glottidis. BRANDNER (48) glottidem omnem fere *destructam* et *verrucosam* refert. Ligamentum thyreo-arytenoïdeum superius sinistri lateris etiam exulceratione *destructum*

(41) MORGAGNI. l. c. Ep. XIX. a. 13. Eph. Nat. Cur. D. III. A. II. o. 136. PYL. l. c. Commerc. Noric. A. 1745. p. 188.

P. A. MARHERR. Prælectiones in H. BOERHAAVE. Institution. Vienn. et Lips. 1785. T. II. p. 165.

J. J. PLENK. Sammlung von Beobachtungen. 2e Aufl. p. 152.

(42) MORGAGNI. l. c. Ep. XLIV. a. 15. Act. Nat. Cur. Vol. VII. o. 90. SCHREIBER. Almagestum medicum. Lips. et Vienn. 1757. p. 353.

BARTHOLIN. De pulmonib. S. III. p. 82.

(43) LIEUTAUD. Histor. anatom. L. IV. S. II. o. 68. 81.

KNAPE in Nov. Act. Nat. Cur. T. VIII. o. 29.

FLORMANN. l. c. p. 289. sq. HOPFENGÄRTNER in HUFELAND. Journal. T. VI. p. 558.

CRUIKSHANK. Geschichte. l. c. p. 124. (Ubi cartilago cricoïdea, ex magni HUNTERI sententia, prægressa suppuratione, tussi ejecta traditur. Sed hæc observatio ambigua nobis videtur.)

(44) Nov. Act. Upsal. Vol. III. p. 40.

(45) Exerc. academic. L. II. C. VIII. p. 64.

(46) Icon. ossium foetus. fig. 155.

(47) G. TARGIONI TOZZETTI. Prima raccolta di osservazioni mediche. Fir. 1752. p. 137.

(48) THOMAN. Annales instituti medico-clinici Wirceburgensis. Wirceb. 1799. p. 169.

tum erat; ventriculus laryngis sinister cute densa, s. pseudomembrana repletus erat. Multi alii hujus cartilaginis *inflammationem, exulcerationem, indurationem, situm prævum* vel *distorsionem* descripserunt. (49) Ex plana in cylindricam formam *convoluta*, naturali tertia parte major, depicta est. (50) Rimam glottidis præter naturam *contractam* vel *clausam* vidimus, a quibusdam fragmentis cartilaginum laryngis incurvatis, vel struma, vel polypis, vel spasma, ut in tussi convulsiva. Neque minus laryngis cavum *obturatum* cernimus, partim a pure vel aqua sub tunica intima, quæ illam in tumorem tollunt, collectis; (*) partim

(49) MORGAGNI. l. c. Ep. VIII. a. 27. (Membrana epiglottidis crispata.) E. XXVIII. a. 10. (Ulcere perforata.) E. XLII. a. 40. (Ulcusculis foedata.) E. XLIV. a. 3. (Inflammata.) a. 15. (Inæqualiter contracta, caninæ similior quam humanæ.)

BERTIN. Osteologie. T. IV. C. XXXVIII. p. 298. (Ulcere, a demi rongé.)

PETSCH. Observation anatomic. §. 87. (Erofa, fere deperdita.) *recus. in*

HALLER. Disf. anat. coll. VI. p. 763.

SCHURIG. Chylolog. p. 257. (Erofo.)

BARBETTE. Anatom. pract. L. I. C. IV. p. 15. (Induratio.)

STOLL. Rat. med. T. IV. p. 94. (Arrofa epigl.)

Eph. Nat. Cur. D. I. A. III. o. 112. (Erofo.)

Act. Nat. Cur. T. II. o. 84. (Induratio.) T. VI. o. 26. (Antrorsum flexa, ligamento nimis curtato.)

MAINWAIRING in Medical Facts and Experiments. T. I. p. 3. (Inflammatio.)

MAJAUULT in VAN DER MONDE. Recueil. T. V. p. 91. (Erofo.)

HALLER. Opuscul. pathologic. o. VIII. (Dimidia pars epiglott. ulceroso tumore tecta et passim erofo.)

C. M. KOCH in Auszug aus der Sammlung auferlesener Abhandlung. &c. T. III. p. 722. not. (*) (Ulcusculis tecta, marginibus crispatis.)

SANDIFORT. Observation. anat. pathol. L. III. C. II. p. 44. (Ossea.)

WRISBERG. De variolis internis. §. 16. in Commentat. T. I. §. 73. (Inflammatio.)

VOGEL. Handbuch. T. IV. C. VI. §. 19. FLORMANN. l. c. (Inflammatio.)

LENTIN. Beobachtungen. p. 131.

VAN HEEREN. De osteogen. præternat. p. 73. sq. (Induratio.)

HOPFENGÄRTNER in HUFELAND. Journal. T. VI. p. 558.

ANONYMUS. ib. T. X. P. II. p. 53.

MICHAËLIS. Sechster Brief. in RICHTER. Chir. Bibl. T. VI. p. 119. (Valde tumens.) *confer etiam* cl. viri Comment. De angina polyposa. Arg. 1778. p. 257.

(50) C. TONINI in Atti di Siena. T. III. p. 237. *vel recens. in* SANDIFORT. Geneesk. Biblioth. T. X. p. 536.

(*) L. F. B. LENTIN. Beobachtungen einiger Krankheiten. Goett. 1774. p. 131. FLORMANN. l. c.

VOGEL. Handbuch. l. c. p. 133. not. (i)

tim a corporibus, vi mechanica extrinsecus illam comprimantibus, quo tumores varii et struma referri debent. (51) Margines rimæ glottidis *duræ, corrugatæ, verrucosæ*, cuti bufonis, seu cornu adusto similes repertæ sunt. (52) Etiam ligamenta et muscoli glottidis sanguine repleti et aqua tumidi recensentur. (53) Glandulæ arytænoideæ consumptæ, in phthisi laryngea raucedinem creare possunt. (54)

Tegmentum harum partium universale, quod continuatio membranæ pulposæ faucium est, multis vitiis corrumpitur. Omnium præcipuum est *inflammatio* (55) in Nosologia *Angina* dicta; ad quam gignendam viæ aëriferæ, ob magnam sanguinis copiam et aëris attactum, semper dispositæ sunt. Illa anginae species a nobis peculiariter hic commemor-

- (51) MORGAGNI. l. c. Ep. XV. a. 13. E. XLIV. a. 3.
LIEUTAUD. l. c. L. IV. S. II. o. 63. TULPIUS. Observ. L. II. C. VII.
SAVIARD. Observat. chirurgiq. p. 304. FLORMANN. l. c. p. 290.
PLENCK. l. c. Eph. Nat. Cur. D. II. A. II. o. 116. D. II. A. III. o. 59.
PORTAL. Von der Lungenschwindsucht. T. I. p. 155.
JACKSON in Medical Commentaries of Edinburg. T. VI. p. 208.
SCHMUCKER. Verm. chir. Schrift. T. II. o. 23.
SÖMMERRING in Add. ad BAILLIE. Anatomie. p. 49.
T. CLOSSY. Observations on some of the Diseases of the parts of the human Body. Lond. 1764. p. 35. *vel recens. in* SANDIFORT. Geneesk. Biblioth. T. II. p. 798.
(52) REIL. Memorabil. clinic. Vol. II. Fasc. I. p. 123. sq.
(53) MECKEL in REIL. l. c. p. 128.
BÄCK in Schwed. Abhandl. übers. von A. G. KÄSTNER. A. 1772. T. XXXIV. p. 340.
(54) FANTONUS. Anatom. corpor. human. Disf. 13. *Citatur a* cl. LEIDENFROST in Disf. de asthmate. §. 38.
(55) MORGAGNI. l. c. Ep. IV. a. 26. E. XLIV. a. 3.
ROEDERER et WAGLER. De morbo mucoso. S. VI. p. 186.
VAN SWIETEN. Comment. in H. BOEKHAAVE. Aphorism. §. 802. T. II. p. 657. PORTAL. l. c. p. 59. 63.
WRISBERG. De variolis internis. §. 16. l. c. T. I. p. 73.
STOLL. Rat. med. T. IV. p. 94.
REIL. Memorab. p. 120. 125. MECKEL. ib. p. 129.
MICHAËLIS. De angin. polypos. p. 257.
CLOSSY. Observat. l. c. FRANK. De curand. homin. morb. L. II. §. 173. p. 105.
BICKER in Verhandl. van het Bataafsch Genootsch. T. IV. p. 256.
SERANE in Hist. de la Soc. de Montpellier. T. II. p. 391.
HOPFENGÄRTNER in HUFELAND. Journal. T. I. p. 492. 494.
VOGEL. Beobachtungen. p. 23. EJ. Handbuch. T. IV. C. IV. §. 6.

moratur, quæ *laryngea* dicitur, quamque ex unica ratione anatomico-pathologica attingimus. Quod eo magis nobis licebit, quominus in ægrotantis lectulo hanc speciem a reliquis usitatis bene segregare possis. Unde quæso signa essentialia v. pathognomonica repetenda sunt, quibus angina laryngea a pharyngea distinguitur? Quæ in illa, quoad structuram mutatam observantur, præcipua sunt. Prægressa inflammatione membrana laryngis intima tumida videtur, quo tumore lumen ipsius, præsertim circa epiglottidem, rimamque glottidis, valde restringitur, unde hoc in morbo vox mutata, respirationisque difficultas. (56) Hæc angina laryngea plerumque modo suffocativo hominem necat, simulac membrana valde tumefacta, rimam glottidis prorsus occludat. Aegroto hoc casu non extincto, nec inflammatione discussa, *suppuratio* vel *gangræna* morbo fines imponunt. (57)

Tunica intima laryngis etiam vasis varicosis intertexta occurrit. (58) TONINI sequentis historiæ memoriam profert: colluvies serosa circa laryngem inventa est, quæ omnem ejus fabricam ita destruxerat, ut muscoli, cartilagine, glandulæ et ligamenta distincte cerni non possent. (59)

§ 12.

(56) DE GORTER. Praxis medicæ Systema. Hard. 1750. T. II. N°. 310. p. 27. N°. 315. p. 34. V.

BAYLEY. London medical Journal. A. 1781. p. 217. Medical Commentaries. Vol. VI. p. 208.

MICHAËLIS. Schreiben aus Neuyork. in RICHTER. Chir. Bibl. T. V. p. 743. T. VI. p. 119.

FLORMANN. l. c. p. 289. REIL. Memorab. l. c. MECKEL. l. c. Sect. X.

HOPFENGÄRTNER. l. c. p. 492. SERANE. l. c. p. 392.

(57) MORGAGNI. l. c. Ep. V. a. 19. E. VIII. a. 25. XV. 13. 14. XIX. 49. XLIV. 3. SERANE. l. c. p. 393.

F. HOME. An inquiry into the nature, cause and cure of the Croup. Edinb. 1765. obs. 12.

COTUNNI. De sedibus variolarum. Vienn. 1771. §. 48.

STOLL. Rat. med. T. IV. p. 94. T. VII. p. 90. HOPFENGÄRTNER. l. c.

PORTAL. Von der Lungenschwindf. p. 59. 60.

CHAMBON. Mem. de la Soc. de Medec. A. 1782. 1783. p. 82.

J. WATHEN. Mem. of the medical Societij of London. Vol. I. p. 288.

(58) PORTAL. Von der Lungenschwindf. p. 21.

(59) in SANDIFORT. Geneesk. Biblioth. l. c.

§ 12. De asperæ arteriæ vitiis.

Secundum similem cum larynge organisationem, similibus morbis, partes, quas ordo tractationis nunc tangit, adficiuntur.

GILBERT (60) prodit historiam asperæ arteriæ *deficientis* in foetu acephalo. *Pulmones* inquiens *erant bene conformati, sed nihil simile cum trachea arteriali exhibebant*. E cl. SANDIFORT (61) Exercitationibus proferre liceat exemplum asperæ arteriæ, in tres bronchos *diffisæ*.

Segmenta ejus cartilaginea *ossea duritie* (62) imbuta, *suppuratione* et *carie*, aliisque causis *consumta* vel *soluta* (63) apparuerunt. DE HAEN tria priora segmenta in unum *coalita* notavit. (64) Annulorum pars media, solito *latior* in oculos incidit, ita ut singulus, duos *conos*, basi sese *tangentes*, repræsentabat. (65) Segmenta *inflexa* sunt, quo factum est ut lumen canalis plus vel minus claudatur; variæ causæ ansam præbuerunt, sc. vis comprimens, aneurysma aortæ, vel tumores contextui celluloso, tracheam obvolventi, hærentes, (66) vel extrinse-

(60) in Adversar. p. CXXXVII.

(61) L. II. C. VII. p. 65.

(62) MORGAGNI. l. c. Ep. VII. a. 11. E. XV. a. 18. E. XXIV. a. 16. LVII. 10. DE HAEN. Rat. med. T. VII. p. 90. 99.

STOLL. Rat. med. T. I. p. 236.

J. A. STÖLLER. Untersuchung des Wachstums des Menschen in die Länge. Magdeb. 1729. p. 68.

BLASIUS. Observat. med. rarior. P. VI. o. 6. Tab. VIII. f. 9.

VAN HECKEREN. l. c. p. 74.

CARDANUS. De rerum varietate. Bas. 1757. XIV. 76.

POUTEAU. Oeuvres posthumes. T. I. p. 375.

BAILLIE. Anatomie p. 48. SÖMMERRING. ib. not. 100.

(63) MORGAGNI. l. c. Ep. XV. a. 13.

PETIT in Mem de l'ac. de Chirurg. T. I. p. 347.

LIEUTAUD in Hist. de l'ac. R. d. Scienc. A. 1756. p. 70.

Id. in Histor. anatom. L. IV. S. II. o. 81.

(64) Rat. med. T. XV. p. 71.

(65) MORGAGNI. l. c. Ep. XXIV. a. 16.

(66) MORGAGNI. l. c. Ep. XVII. a. 25. E. XVIII. a. 22. XXVIII. a. 9. 10. LXVIII. 12.

A. MONRO. De Dysphagia. Edinb. 1797. Tab. VIII. (Q.)

TULPIUS. Observat. L. I. C. XLIV.

fecus in canalem sese emergentes. (67) Porro *lapides* vel *glomeri tophacei*, in magnum detrimentum capacitatis et muneris hujus fistulæ, externam superficiem occupant. (68) ROEDERER et WAGLER (69) ad bifurcationem tracheæ, calculum bronchiale, vi—vii lin. longum, iv lin. crasum; alium ejusdem molis in prioris vicinia; porro alium majorem irregularem, pone vasa pulmonalia locatum invenerunt. Singulus sua quisque cystide, pertinaciter adhærente, inclusus erat, substantia aspera, tophacea, ex albo leviter cinerea, fragili et friabili. GILBERT (70) lapides plurimos reperit in divaricatione asperæ arteriæ, nucis avellaneæ magnitudine.

Struma etiam vim nocentem habet in tracheam, non ab illa solum e situ naturali detrusam, sed *lumen* ejus hacce premente, valde *angustum* redditum, (71) cujus rei cl. AEPLI exemplum insigne notavit, quod occurrit in *Salzbürger medicinisch-chirurgische Zeitung* ubi memorat. *Durch der Druck einer verhärteten Schilddrüse, fand man*
den

BAYFORD in Mem. of the medic. Society of London. A. 1789. Vol. II. p. 24. *conf.* MONRO. l. c. p. 42. Tab. IX. (Arter. subclavia dextra transiens inter œsophagum et tracheam.)

RUSCH in Medical Observat. and Inq. T. V. p. 96.

Eph. Nat. Cur. D. III. A. VII. o. 129. 144.

Nov. Act. Nat. Cur. T. III. o. 95.

B. WILMER. Cases and Remarks in Surgery. Lond. 1779. p. 92.

(67) MORGAGNI. l. c. Ep. XV. a. 15. 16.

LIEUTAUD in Hist. l. c. p. 70. Id. Hist. L. IV. S. II. o. 79. 80.

HUNTER et HALL. in Medic. Observ. and Inquir. T. VI. p. 23.

(68) MORGAGNI. l. c. Ep. XV. a. 19. Eph. Nat. Cur. Cent. IX. o. 15.

F. HILDANUS. Observat. Cent. I. o. 11. *Commerc. lit. Noric.* A. 1732. p. 277.

KERCKRING. Spicileg. anatom. C. XXVII. T. X.

SCHREIBER. in Comment. Petropol. T. VII. p. 227. 228.

J. BAADER. Observat. med. N°. 33.

PORTAL. Ueber die Lungenschwinds. T. I. p. 244.

(69) De morbo mucoso. S. I. p. 159.

(70) Adversar. p. 190. o. 8.

(71) AEPLI in Salz. Medic. chirurg. Zeitung. A. 1790. N°. 22. p. 399. Beyl. zu N°. 23. p. 419. KLEIN. Interpr. clinic. p. 263.

SÖMMERRING ad BAILLIE. p. 49. not. 101.

CAMPER. De morb. pulmon. S. II. C. IX. §. 3.

J. GAUTIERI. Tyrolensium, Carynthiorum, Styriorumque Struma. Vindob. 1794. p. 191.

den obersten Theil der Luftröhre so geschwächt, und zusammengedrückt, daß die knörplichten Ringe dem gelindesten Drücke der Finger keinen Widerstand leisten konnten, und alle Elater verlobren hatten. Deswegen waren ihre Ende, an der hintern Wand der Luftröhre, über ein ander geschoben, und die Luftröhre also hier widernatürlich verengert.

Subinde etiam aliqua hujusce canalıs pars ossificata vel cartilaginosa a diversis autoribus memoratur. (72)

Asperæ arteriæ tapetum internum, prolongatio tunicæ laryngis internæ, *Inflammatione* (73) etiam arripitur, quam ultimo tempore, *Anginam polyposam* v. *membranaceam* pathologi nuncuparunt, ob concretionem, quam post mortem

- (72) MORGAGNI. l. c. Ep. XV. a. 18.
 STOLL. Rat. med. T. I. p. 236. T. VII. p. 238.
 BIUMI. Observation. anat. S. X. BAADER. Observation. medic. N°. 33.
 VAN HEEREN. l. c. p. 74.
 (73) MORGAGNI. l. c. Ep. VIII. a. 25. M. GHISI. Lettere mediche. N°. 2.
 VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 801. T. II. p. 655.
 BONET. l. c. L. I. S. XXII. o. 1. COTUNNI. De sedib. variolar. §. 23. 48.
 ROEDERER et WAGLER. l. c. S. III. p. 171. S. VI. p. 168.
 DE HAEN. Rat. med. T. XV. C. I. p. 18. C. II. p. 71. 84. 89.
 STOLL. Rat. med. T. III. p. 365. T. VII. p. 93.
 HOME. On the Croup. obs. 4. 7. 9. 10. 11.
 MICHAËLIS. De angina polyposa. p. 257. EJ. Schreiben aus Neuyork in
 RICHTER. Chir. Bibl. T. V. p. 743. T. VI. p. 120.
 W. CULLEN. Anfangsgründe der praktischen Arzneykunst. Aus d. Engl.
 Leipz. 1789. L. II. C. V. §. 325.
 SALOMON in Schwed. Abhandl. A. 1772. T. XXXIV. p. 330.
 FLORMANN in N. Schwed. Abhandl. l. c.
 SERANE in Hist. p. 391. sq. PORTAL. Ueber die Lungenschwindl. T. I. p. 155. 251.
 BABINGTON in Medical Communications. T. I. p. 17.
 FERRIAR in Medical Histories and Reflections. T. III. p. 140.
 S. BARD in Transactions of the American philosophical Society. Vol. I.
 S. IV. p. 331. FIELD in Mem. of the medical Society of London. T. IV. p. 141.
 BAILLIE. Anatomie. p. 45. SÖMMERRING. ib. not. 97.
 FRANK. De curand. homin. morb. T. II. p. 107. §. 173. p. 112. §. 176.
 WRISBERG. De variolis internis. §. 16. 18. l. c. T. I. p. 75.
 REIL. Memorab. l. c. MECKEL. ib. l. c. S. VIII. IX. X.
 VOGEL. Beobachtungen. p. 83. EJ. Handbuch. T. IV. C. VI. §. 7. 8.
 F. L. KREYSIG. De peripneumonia nervosa. Lips. 1796. p. 120.
 N. CHAMBERLAIN DE MONTAUX. Merkwürdige Krankengeschichten und Leichenöffnungen. Aus d. Franz. Leipz. 1791. vel recens. in Salzbg. Medic. chir. Zeitung A. 1791. N°. 84. p. 121.

tem invenerunt, quasi polyposam, lumen totius fistulae spiritalis fere claudentem. Quamvis secundum aetiologiam diu autumarint medici, hanc membranam, ut corpus delicti ducendam esse, morbiq; causam constituere, tamen res sese non habet, sed omni sensu, ut effectus morbi considerandus est, licet viam aëriferam irritando et occludendo, causa mortis censenda sit. Natura ipsa morbi, qui asperae arteriae tunicam internam invadit inflammatoria est, quo fit, ut ejus vasa exhalantia lympham coagulabilem respuant, unde *pseudo-membrana* formatur. Num diversa sit a pseudo-membranis, praegressa inflammatione, viscera nectentibus, et a crusta pleuritica sanguinis sola, obortis? Nonne potius, tum ex lymphâ coagulabili, tum e mucô tenaciori simul, in formam membranæ cylindricæ coactæ, formetur? Nullo modo cum dissectionibus corporum defunctorum convenit, membranam tracheæ propriam ab annulis sese separasse: quo quidem facto, destructio nimis magna et auxilium vanum foret. Non raro hic polypus, membranæ tracheæ propriae ita adstrictus adparet, ut non sine magna vi, nec dilaceratione, a se invicem removeri queat. Quæ quidem conditio, ni fallor, opinioni, tunicam intimam ipsam solutam ejici, ansam præbuit, cujus multa in promptu sunt exempla. (*) Sufficiat unum tantummodo allegare. SCHREIBER, (**) qui in errorem ductus est, se a pregressa inflammatione pulmonum dira correptum, re vera membranam tracheæ internam excreasse, ex nostra sententia, nil nisi lympham coagulabilem ejecit.

Restat, ut nonnulla, huic pseudo-membranæ propria, enarremus. *Forma* illius magna gaudet diversitate, secundum sedem variante. Alii illam *cylindricam* et *polyposam*

(*) PORTAL in Hist. de l'ac R. d. Sc. A. 1780. p. 321.

(**) in Epistol. ad HALLER. script. T. III. N°. 471.

lam (74) observarunt. VOGEL (75) *valvula* similem hanc descripsit, quæ sub expiratione lateribus tracheæ apposita est, sub inspiratione ab illis discedens, canalis lumen clausit, et aëre impervius reddidit. Cum doctissimus auctor dicit, hanc valvulam se accurate observasse, hoc credere coacti sumus, quamvis non intelligamus, quomodo inter inspirationem hæc membrana viam aëriferam claudere possit? MENTZEL et LENTIN (76) *globulum pituitosum*, magnitudine pisi majoris viderunt. Quoad *consistentiam*, etiam magna intrat varietas. Sæpe muco liquidiori vel puri spissiori (*) similis, interdum etiam adeo tenax et dura adest,

- (74) M. A. SEVERINUS in L. de pestil. ac præfoc. pueros abscesu. p. 528.
GHISI. l. c. BARD. l. c. p. 328. HALLER. Elem. physiol. T. III. p. 150. (r)
RUYSCH. Thes. II. p. 28. V. N°. IV. FERRIAR. l. c. p. 140.
MARTIN in AURIVILLII. Diss. de angina infantum. recus. in SANDIFORT. Thesaur. II. p. 352.
A. ROSÈN VON ROSENSTEIN. Ueber die Kinderkrankheiten. Uebers. und mit Zuf. von MURRAY. Sechste Aufl. m. Anmerk. von LODER und BUCHOLZ. Goett. 1798. c. XXV. p. 673.
HOME. On the Croup. Obs. 4. 7-10. COTUNNI. De fed. variolar. §. 23.
STOLL. Rat. med. T. VII. p. 93. VOGEL. l. c. §. 8.
SERANE. l. c. p. 392. sq.
MICHAËLIS. De angin. polypos. p. 257. 266. 272. 281. 285.
Ej. Schreiben. l. c. T. V. p. 739. 744. T. VI. p. 120.
BAILLIE. Anatomie. p. 47. sq.
R. BAYLEY in London medical Journal. A. 1781. p. 217.
JACKSON. in Medical and philosophical Commentaries. T. V. p. 208.
PORTAL. in Mem. de l'ac. R. des Sc. A. 1780. p. 320.
CHAMBON. ib. A. 1782. 1783. p. 81.
Id. Des maladies des enfans. Paris. A. VII. T. II. C. LXXVIII.
T. CRAWFORD. De Cynanche stridula. Edinb. 1771.
A. COOKSON. De asthmate infantum suffocativo. Ib. 1780. p. 14.
J. YELLOLY. De Cynanche tracheali. Ib. 1796. p. 12.
H. LANG. De Cynanche tracheali. Ib. 1799. §. 32.
SALOMON. l. c. p. 330. 333. Bäck. l. c. p. 339.
HARLES in HUFELAND. Journal. T. VI. p. 579.
HECKER. ib. T. IX. P. III. p. 3. 10. sq.
L. F. B. LENTIN. Beiträge zur ausübenden Arzneywissenschaft. Leipz. 1797. T. I. p. 342.
D. MACBRIDE. Methodical introduction to the theory and practice of Physic. Lond. 1772. p. 439.
(75) VOGEL. l. c. p. 119. 120.
(76) MENTZEL in Eph. Nat. Cur. D. H. A. IV. o. 62. fig. XVI.
LENTIN. l. c.
(*) CHAMBON in Mem. p. 82. SERANE. l. c. p. 394.

adeſt, ut cultri aciem eluſerit. *Colore* quoque variat, quem plerumque cum cruſta, ſanguinis ſuperficiem tegente, communem habet, vel color in cinereum, rubellum et lividum mutatus eſt. *Nexus* cum tunica tracheæ vera, mox fortior mox debilior eſt, multæque obſervationes conveniunt, intra membranam veram et ſpuriam, laticem puriformem adesſe. (**)

Secluſa hac phlogoſi univerſali, aliæ inflammationes, ex aliis oriuntur cauſis, quæ in *Suppurationem* (77) abeunt. Hæc cum morbo jam adumbrato nihil quidquam commune habet, et nomine proprio condonatur, dum in Noſologia ſub titulo *Phtifiſis trachealis* exſtet.

Porro *lumen* aſperæ arteriæ et bronchiorum multis *obturatur* corporibus, quæ citius vel ocius mortem ſuffocativum contrahunt. Huc relegamus *Polypus*, (78) a cl. LEI-

- (**) VOGEL. Handbuch. l. c. p. 120.
FRANK. De curand. homin. morb. L. II. p. 106.
(77) PORTAL. Ueber die Lungenſchwindſ. T. I. p. 181.
(78) MORGAGNI. l. c. Ep. XXI. a. 20. KAAU. l. c. §. 247. 248.
LOSSII. Obſervation. L. II. o. 13.
RUYSCH. Epiſt. VI. 12. Tab. VII. f. 4. Theſaur. IV. p. 22. N°. 93.
TULPIUS. Obſervat. Lib. II. o. 12. 13. Tab. III. IV. Lib. IV. o. 9.
Act. Med. Berolin. D. I. Vol. IV. p. 69.
Eph. Nat. Cur. D. I. A. II. o. 91. Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 116.
Nov. Act. Nat. Cur. Vol. II. o. 41. Tab. I. fig. 5. Vol. VI. o. 31.
Hiſt. de l'ac. R. d. Sc. A. 1704. p. 23. A. 1764. p. 53. 54.
DE HAEN. Rat med. T. II. C. VII. p. 106.
LIEUTAUD. Hiſt. de l'ac. R. d. Sc. A. 1754. p. 73. o. 5.
Ej. Hiſtor. anatom. L. IV. S. II. o. 63. 64.
R. CLARKE in Philoſoph. Tranſact. A. 1697. N°. CCXXXV. p. 779. fig. 1.
BUSSIÈRE. ib. A. 1700. N°. CCLXIII. p. 545. fig. 1.
SAMBER. ib. A. 1727. N°. CCCXCVIII. p. 262. fig. 3.
NICHOLLS. ib. A. 1731. N°. CCCCXIX. p. 123. fig. 1.
STARR. ib. A. 1750. N°. CCCCXCV. p. 435. fig. 2.
PORTAL. Ueber die Lungenſchwindſ. T. I. p. 202.
HOME. l. c. SALOMON. l. c. FIELD. l. c.
CAMPER. De morbis pulmonum. S. II. C. I. §. 1. not. (*)
BARTHOLINI. Hiſtor. anatom. Cent. III. h. 98. adj. tabul.
Ej. Act. Hafniens. T. V. o. 30.
CALLISEN in Act. Hafn. A. 1777. Vol. I. p. 176.
J. A. MURRAY in Nov. Comment. Goettingens. T. IV. p. 44. vel in
Opusc. T. I. p. 253. Tab. II.
DALBY in VAN DER MONDE. Recueil. T. XI. p. 730.

LEIDENFROST observatos. Qui dicit, *hos in arteria aspera et bronchiis natos, massam quandam carneam referre, sine muscularibus fibris, ex vasculis sanguiferis conflatos, inter quæ telam quandam, quasi cellulofam, sine adipe, intertextam esse, ex tunica interna tracheæ propullulantem. Similes polypos in narium interna tunica sæpe generari, nec non in utero muliebri. Quos autem omnes differre a vero polypo cordis, qui ut plurimum membranofus aut tendineus quasi est. Minime esse mucosos, sed vascula habere vera sanguifera, sanguine plena, quæ acu pertusa, sanguinem plorent, æque ac polypi narium facere solent.* Huc usque b. m. Profesfor. Alii tracheam *frusto rupti pulmonis (79) repletam* se vidisse contendunt, quo jure, deinde (Cap. III. §. 2) exploraturi fumus.

Multi, qui de infelicibus in aqua submersis scripserunt, notitiam ferunt, de *humore spumoso, (80) in aspe-*
ra

Expectoration supposée des vaisseaux pulmonaires. v. in Mem. de l'acad. de Chirurgie. T. V. p. 539.

R. WARREN in Medical Transact. T. I. p. 407.

J. DIXON in Medical Commentar. T. IX. p. 254.

J. C. STARK. Auszug aus dem Tagebuch des klinischen Instituts. Jen. 1789. p. 177. WICHMANN. Ideen zur Diagnostik. T. II. p. 126. c. icon.

BAILLIE. Anatomie. p. 46. 47. SÖMMERRING. ib. l. c. add. VIII.

LENTIN. Beyträge. l. c. p. 337. 341. Id. in HUFELAND. Journal. T. II. p. 181.

THILENIUS. ib. T. IV. p. 813. HARLES. ib. T. VI. p. 581.

STRACK. ib. T. VII. P. III. p. 162.

(79) TULPIUS. Observat. L. II. o. 14. Tab. V.

Eph. Nat. Cur. Dec. I. A. I. o. 41.

(80) HALLER. Opuscul. pathol. o. LXII. p. 156.

DE HAEN. Rat. med. T. XIII. C. III. p. 190. T. XV. C. I. p. 1. C. II. p. 26.

WALTER. De morb. periton. et apoplex. P. II. §. 30.

E. A. NICOLAI. Fortsetzung der Pathologie. Halle. 1784. T. III. p. 227-271.

ROEDERER. De suffocatis. Goett. 1754. recens. in Opusc. T. I. P. II. p. 285.

TISSOT. Avis au peuple. Lauf. 1775. T. II. §. 401. fq.

POUTEAU. Oeuvres posthumes T. II. p. 139. fq.

LEIDENFROST. De prolapsu cordis. §. 13. fq.

FAISOLE et CHAMPEAUX. Sur la cause de la mort des noyés. Lyon. 1768.

W. G. PLOUCQUET. Ueber die gewaltsame Todesarten. Tüb. 1788. S. I.

C. IV. §. 67. Id. in LODER. Journal für die Chirurgie. &c. T. II. P. IV. N°. 12.

E. GOODWYN. The connection of Life with Respiration. vel recens. in

DUNCAN. Medical Commentaries. D. II. Vol. IV. p. 83.

ra arteria accumulato, qui gigni videtur a tracheæ pituita, aërem involvente.

Alia porro fluida cavitatem tracheæ replent; recensentur *aqua* (81) in hydrope cavi bronchiorum; nimia *mucosi* (82) copia, ex folliculis muciparis depulsi, et interdum nimis tenacis; deinde *pus*, (83) quod vomica rupta plerumque e pulmonibus scaturit, raro ex œsophago (84) vel thyreoïdea exulcerata (85) profilit; *sanguis* (86) præeunte

- (81) J. DE GORTER. Praxis medicæ Systema. T. II. N°. 338. p. 68.
 G. TARGIONI TOZZETTI. l. c. p. 83. 86.
 (82) MORGAGNI. l. c. Ep. VIII. a. 4.
 Eph. Nat. Cur. D. II. A. IV. o. 62. Cent. III. IV. o. 119.
 BONN. Thesaur. p. 144. FLORMANN. l. c. REIL et MECKEL. l. c.
 HARLES. l. c. p. 579. DE HAEN. Rat. med. T. VII. C. II. p. 93.
 STOLL. Rat. med. T. I. p. 138. 170. BAILLIE. Anatomie. p. 42.
 BAADER. Observation. N°. 18. 34. 39.
 WRISBERG. De variolis internis. §. 18.
 MICHAËLIS. De angina. p. 256. GREDING in LUDWIG. Adversar. l. c. p. 646.
 (83) MORGAGNI. l. c. Ep. XXII. a. 6. BONET. Sep. L. II. S. II. o. 11.
 Eph. Nat. Cur. D. II. A. VIII. o. 219.
 FABRICII. Animadversion. p. 17. STORCK. Ann. medic. I. p. 143. 154.
 STOLL. Rat. med. T. I. p. 187. WENDT. De pleuritide. S. 2.
 VOGEL. Handbuch. l. c. p. 120. SERANE. l. c. p. 394.
 PORTAL. Ueber die Lungenschwind. T. I. p. 84. 212. 274.
 CAMPER. l. c. S. II. C. V. §. 2.
 HOFFMANN. Gesch. einer Brustkrankh. l. c. p. 291. 292. 339.
 STARK. Klinische Bemerkungen. p. 65.
 (84) MONRO. De Dysphagia. p. 43. 52.
 KEIR. in Medic. Communications. Vol. I. p. 160.
 (85) MONTEGGIA. Fascicul. pathologic. p. 73. sq.
 (86) MORGAGNI. l. c. Ep. LIII. a. 21. BONET. Sep. L. II. S. II. o. 3.
 LIEUTAUD. Hist. anat. L. II. S. I. o. 2.
 STORCK. Ann. med. II. p. 266.
 B. VERZASCHAE. Observationum medicarum Centuria. Bas. 1677. p. 308.
 REIL. Memorab. l. c. Pyl. Aufsätze. Fasc. I. p. 73.
 GREDING in LUDWIG. Adversar. l. c. p. 647.
 MALOËT in Mem. de l'Ac. R. d. Sc. A. 1733. p. 108. (Ex aneurysmate arteriæ subclaviæ dextræ, arrosis arteriæ asperæ parietibus.)
 HUNTER et HALL. in Medic. Observat. and Inquir. T. VI. p. 23. (Ex aneurysmate aortæ, consumtis tracheæ tunicis.)
 THILENIUS in HUFELAND. Journal. T. IV. p. 813.
 WILMERS. Cases and Remarks. l. c. p. 93.
 TACCONI in Comment. Bonon. T. VI. p. 65.

te pulmonum inflammatione, vel hæmorrhagia, vel sanguinis solutione putrida. Multa alia *peregrina*, e. gr. nummi, ceraforum nuclei, (87) cibi et potus; (88) vel sponte, per rimam glottidis illapsa sunt, vel oesophago consumto, et trachea etiam arrosa, asperam arteriam ingrediuntur. Quæ omnia, partim suffocationem inopinatam, partim inflammationem et suppurationem movent, unde phthisis trachealis proficiscitur.

Classem propriam constituunt *pulveres* (89) varii, quos cum aëre assidue inhauriunt gypfarii, calcarii, fabri murarii, pistores, molitores, frugum et gypsi cribratores, menforesque, lapidicæ, cotiarii, capillorum crispatores, denique opifices, herbam Nicotianam, Cannabin &c. tractantes, et omnes in officinis, multo pulvere imprægnatis, degentes. In his omnibus tracheæ parietes quasi incrustati sunt, et pulmones eadem ratione infarcti, ad respirationis negotium probe perficiendum inhabiles cernuntur, illique tandem in phthysicorum familiam transeunt.

Neque minus sequentia *tracheæ vitia*, a nobis lustrari debent.

THILENIUS in dissectione corporis defuncti observavit, *fissuram* asperæ arteriæ, per duos transversos digitos a larynge dimotam, e qua excrescentia spongioso-ligamentosa pro-

(87) MARTIN in *Philos. Transact. A.* 1765. Vol. LV. p. 39.

SCHURIG. *Chylolog.* §. 85—95. p. 349—361.

G. G. PLOUCQUET. *Initia Bibliothecæ medico-practicæ et chirurgicæ.* T. II. p. 855. T. VI. p. 440. T. VII. p. 321. 589.

J. G. ECKOLDT. *Ueber das Ausziehen fremder Körper aus dem Speisekanale und der Luftröhre.* Mit 5 Kupfert. Leipz. 1790.

(88) MORGAGNI. l. c. Ep. LIII. a. 26.

A. J. VAN DOEVEREN. l. c. obs. II. p. 28.

J. E. ZUVIANI in WEIGEL. *Italien. Bibl.* T. IV. P. I. p. 60.

A. F. WALTER. *Suffocationis historia, et alia anatomica. recus. in HAL-
LER. Disfert. anatom.* T. VI. p. 704.

H. QUEYE. *De Syncope.* ib. T. VII. P. I. p. 297.

(89) RAMAZZINI. *Diatriba de morbis opificum in Oper. omn. Genev.* 1717. passim.

B. PATRIS. *Verhandeling over de Ziekten van het Vaderland.* l. c. §.

CXXXIX. LEIDENFROST. *De asthmate.* §. 52.

PORTAL in *Hist. de l'ac. R. d. Sc. A.* 1780. p. 320.

Id. *Ueber die Lungenwindf.* T. I. p. 244. v. infra. §. 13.

propullulabat. (90) Alias videmus *rimas* in trachea morbosas, quas provehunt, varia genera tumorum et hydatidum, aneurysmata vasorum majorum et ulcera syphilitica, quæ semper fere in œsophago, raro in pulmonibus orta, pure suo corrosivo, tunicas tracheæ solverunt, et causam mortis inopinati porrexerunt. (91)

Membrana hujus fistulæ, in statu sano glaberrima, pulposa, *aspera* et *inaequalis* redditur, a multis corpusculis, e superficie ejus esurgentibus. Nonne hæc, quæ cl. BAILLIE observavit folliculorum mucosorum status morbosus fuisse videantur? PORTAL illam concretionibus, partim glandulosis, partim steatomatosis oblitam vidit, quæ nonnunquam exulceratæ, pure scatebant. Tunica, ex observatione cl. WRISBERG, verrucis multis, diversæ magnitudinis obfesa fuit, quæ mox stigmata rotunda, mox figuram oblongam formarunt. (92) Præter ea, ejusdem pars superior etiam *gangræna* (93) destruitur.

§ 13.

- (90) THILENIUS in HUFELAND. Journal. T. IV. p. 813.
 (91) MORGAGNI. l. c. Ep. XV. a. 15. 16. E. LHI. a. 26.
 LIEUTAUD. Histoire de l'ac. R. d. Sc. A. 1754. p. 70.
 EJ. Histor. anatom. L. IV. S. II. o. 79. 80.
 HUNTER et HALL. l. c. p. 23. BAILLIE. Anatomie. p. 49.
 ZUVIANI. l. c. W. KEIR. l. c. p. 160.
 HAUTESIERCK. Recueil. T. I. p. 402. MALOËT. l. c.
 A. J. VAN DOEVEREN. l. c. confer cl. SANDIFORT. Museum. L. I. S. V. p. 243. N°. XIV. Tab. CVI. fig. 3.
 A. BALTHASAAR in Kweekschool der Heelkunde. Amst. 1771. T. III. o. XXVII. p. 172.
 E. J. THOMASSEN A THUËSSINK in Verhandelingen van het Genootschap ter bevordering der Heelkunde te Amsterdam. T. III. p. 25. Tab. II. fig. 2.
 J. WATHEN in Memoirs of the medical Society of London. Vol. I. p. 287.
 MONRO. De Dysphagia. l. c. p. 43. Tab. X. fig. 1. (E E E) fig. 2.
 (DDD) p. 52. Tab. XI. (D—E)
 ANONYMUS in HUFELAND. Journal. Vol. X. P. I. p. 53.
 (92) WRISBERG. De variolis internis. §. 16. in Comment. Tom. I. p. 75. Tab. XIII. BAILLIE. Anatomie p. 48.
 PORTAL. Ueber die Lungenwindf. l. c. p. 21. 59. 155.
 TONINI. l. c. p. 536.
 (93) MORGAGNI l. c. Ep. V. a 19. E. VIII. a. 25.

§ 13. *De pulmonum vitiis.*

Duplici pulmonesprehenduntur statu morbofo, vel ab ambientibus diverfo modo adficiuntur partibus, vel propriis ægritudinibus obnoxii funt.

Primum a partibus contiguis, pulmones offenduntur.

In ftatu fano cavum pectoris plane implent pulmones, ita ut illorum fuperficies parietibus perfecte refpondeant. Vi fluidorum vel folidorum extrinfecus allata premente, adeo violenter interdum comprimuntur, ut pulmonem deficientem autumare poffis, quod omnia (§§. 9. 10.) jam recensita vitia majori vel minori gradu efficiunt; fimul etiam vitia cordis, (94) pericardii (95) et vaforum aneurysmata.

- (94) IDEM. l. c. Ep. XVII. a. 8. 25. E. XVIII. a. 30. E. XXI. a. 34. 39.
 LANCISIUS. De motu cordis, p. 133.
 BOERHAAVE. Patholog. Betrachtung des Herzens. l. c. p. 483.
 BAADER. Observat. anatom. N°. 40.
 P. DE MARCHETTIS. Observation. N°. 49.
 SANDIFORT. Observat. anat. pathol. L. I. C. I. p. 27.
 P. TABARRANI. Observat. anat. p. 22. fq.
 DE HAEN. Rat. med. T. VI. C. III. p. 118.
 PYL. Auffätze. Fasc. IV. S. I. p. 18.
 J. G. BECK. De viro palpitante cordis et asthmate violenti mortuo;
 Giesf. 1718 recus. in HALLER. Disf. pract. T. II. p. 507.
 MECKEL in Hist. de l'acad. de Berlin. A. 1750. p. 163.
 (95) MORGAGNI. l. c. Ep. XVI. a. 6. 19. 21. 34. E. XVIII. a. 28.
 XXXVIII. 2. HILDANUS. Observ. Cent. I. o. 43.
 A. PACCHIONI. Oper. p. 211. 214.
 DE HAEN. Rat. med. T. IV. C. II. p. 21. T. IX. C. I. p. 41. T. XIV.
 S. I. C. I. p. 30. STORCK. Ann. medic. II. p. 235.
 SANDIFORT. l. c. p. 28. Hist. de l'acad. R. d. Sc. A. 1753. p. 130.
 PORTAL in Hist. cit. A. 1784. p. 51. 58.
 T. OGLE in Memoirs of the Medic. Soc. of London. T. I. p. 197.
 J. HOOPER. ib. p. 238. G. VAN DOEVEREN. Specimen. &c. C. IV. p. 72.
 J. SIDRÈN in Actis Medicor. Suecicor. T. I. p. 410.
 THOMSON in Medical Observat. and Inq. T. IV. p. 330.
 STOLL in MOHRENHEIM. Beyträge. T. II. p. 235. fq.
 MAZZI in Samml. auferlesener Abhandl. &c. T. XV. P. I. p. 71.
 SCHREIBER in Nov. Commentar. Petropolit. T. III. p. 402.
 HOOGEVEEN in Observ. anatom. o. V. p. 7.
 CONRADI in ARNEMANN. Magaz. f. die Wundarzneijwiffensch. T. I. P. I. p. 84.

ta. (96) Qualem, e tali compressione effectum in œconomiam viscerum, tum respirationem, tum circulationem minorem famulantium sequitur, nemini latere credimus.

Ubique cum pleura *conglutinetur* (97) superficies pulmonis.

- (96) MORGAGNI. l. c. E. XVIII. a. 25. E. XXI. a. 47. LIII. 7.
SCHEIDIUS. Observat. med. chir. p. 56.
T. LAUTH. Collectio scriptorum Latinorum de aneurysmatibus. Arg. 1785. c. XV. icon.
D. MONRO. Cases of aneurysms with Remarks. *vel* Essays and Observations physical and literary. Edinb. 1771. Vol. III. p. 283. sq.
(97) MORGAGNI. l. c. Ep. VII. a. 11. 13. E. XVI. passim. E. XVII. a. 21. XX. 37. 56—62. XXI. passim. XXII. 5. XXIV. 34. XXXVIII. 22. XLV. 23. XLVII. 12. LII. 35. RIDLEY. Observat. p. 158.
VAN SWIETEN. Comment. in H. BOEKHAAVE. Aphorism. §. 843. T. II. p. 762. LANCISIUS. De subitan. mortib. p. 271. 286. 301.
HALLER. De morbis pulmon. §. IV. V.
EJ. Opusc. pathologic. o. XV. XVI. EJ. Elem. physiol. T. III. p. 121. 222.
PAEONIS et PYTHAGORAE. Exerc. N°. XV. p. 74.
LIEUTAUD. Histor. anatom. L. II. S. I. o. 14.
ROEDERER et WAGLER. l. c. S. III.
DE HAEN. Rat. med. T. I. C. VII. p. 84. T. II. C. VIII. p. 112. T. IV. C. V. p. 188. T. VI. C. VI. p. 262. 272. T. VII. C. II. p. 99. 103. T. IX. C. I. p. 14. 21. T. XI. C. II. p. 122. T. XII. C. IV. p. 288. T. XIV. S. I. C. I. p. 31. 39. 41. T. XV. C. II. p. 51. 78. 83. 86. 88.
STOLL. Rat. med. T. I. p. 138. 144. 171. 174. 187. 221. 236. 241. 252. T. II. p. 330. 338. 343. 358. T. III. p. 156. 364. 373. T. VII. p. 50. 51. 59. 63. 67. 102. 126. 215. 217. 223.
STOERCK. Ann. medic. I. p. 113. 117. 119. 131. 143.
R. B. CHESTON. Pathological inquiries and observations. App. cas. III.
HASENOEHL. *Ad calcem* Disf. de febr. petech. o. II.
FABRICII. Animadversion. p. 25. 26. 39. 42. 51. 52. 53. 55. 61.
FRANK. l. c. p. 132.
BAADER. Observat. medicar. N°. 4. 8. 12. 16. 21. 25. 33. 36.
BIUMI. Observat. anatom. S. VIII.
J. F. TOLLE. Observation. medico-chirurg. Goett. 1772. obs. II. p. 23.
R. DE HAUTESIERCK. Recueil. T. I. Detail des morts, et observations sur les cadavres de ceux qui ont été ouverts. p. 70—111.
LETTSOM in Mem. of the medical Societ. of London. Vol. I. p. 77.
FERRIAR. Medic. Histories. p. 151. et passim.
PLENCIZ. Act. et observat. medic. p. 147.
MICHAËLIS. De angina polyposa. p. 31. not. (o)
SANDIFORT. Observat. anatom. pathol. L. I. C. I. II. L. III. C. V. L. IV. C. VI.
SARCONE. Krankh. in Neapel. T. II. §. 454.
WRISBERG. De continuation. membranarum. §. 10.
GREDING in LUDWIG. Adversar. l. c. p. 636. sq.
CULLEN. Anfangsgründe. l. c. L. II. C. VI. §. 347.

monum externa, partim cum ea hujus membranæ parte, costas vel diaphragmatis fornicem obducente, partim cum mediastinis vel pericardio ipso. Hoc in casu, intra pulmones et pleuram mox filamenta singula, albida, rotunda et tendinosa, mox veram telam cellulosa, in membranam formatam, et vasis, (98) latice rubro repletis, (99) præditam observabis. Mox corpus continuum, flavidum, densum invenies, omnibus loculamentis destitutum, et crustæ sanguinis pleuriticae crassioris simillimum. Attamen sæpe gelatinosum, purulentum, quasi sebaceum evadit. Quo quidem corpore peregrino interveniente, catenæ quasi constituuntur, quibus pulmones, mox singulis, mox plurimis locis, naturali libertate orbantur, quod servitium interdum adeo durum est, ut omni prorsus motu destituti, cum pleura non partem contiguam, sed veram continuam formare videantur, ab hisce vinculis, quodocunque validioribus, non sine magna vi et dilaceratione pulmonum, pleuræque dissolvendi. Ubi pulmonum lobi, quod non raro fit, etiam concreverunt,

PORTAL *in* Hist. de l'acad. R. d. Sc. A. 1780. p. 327.

Id. Von der Lungenschwindf. *passim*.

SCHRÖER *in* HUFELAND. Journal. T. I. p. 415.

HOPFENGÄRTNER. *ib.* p. 494. 501. HILDEBRANDT. *ib.* T. II. p. 586.

NAUMBURG. *ib.* T. III. p. 717. 723. AEPLI. *ib.* T. VI. p. 769.

JÖRDENS. *ib.* T. VIII. P. II. p. 161.

(98) A. MONRO. Observations on the nervous System. Edinb. 1783. Tab. XLVII. *Confer* Præceptoris æstumatissimi BLUMENBACH harum Observationum recensionem *in* Biblioth. ejus medica. T. I. P. III. p. 470.

J. G. WALTER. De morbis peritonæi. §. 27.

STOLL. Rat. med. T. II. p. 362. T. III. p. 57. 368. T. IV. p. 57. T. VII. p. 216.

FRANK. I. c. L. II. p. 132. §. 186.

DE HAEN. Rat. med. T. XV. C. I. p. 17.

MICHAËLIS *in* RICHTER. Chir. Bibl. T. VI. p. 735.

Autoritatem magni Præceptoris WRISBERG pro sententia nostra hic afferre liceat; in prælectionibus anatomico-pathologicis, quibus interesse mihi contigit, contententis, se in hac membrana vasa, quæ cum illis pleuræ, pulmonumque anastomosis aiebant sanguifera, vidisse.

(99) LIEUTAUD. I. c. L. II. S. I. o. 57. 58.

STOLL. Rat. med. T. III. p. 56.

G. VAN DOEVEREN. Specim. C. IV. p. 75. XV. 262.

CAMPER. De morbis pulmonum. S. I. C. II. §. 4.

WRISBERG. Not. 74. ad HALLER. Prim. lin.

runt, viscera thoracis massam vere intricatam, omni modo inter se coalitam, exhibent. (100)

Omnes medici ex uno quasi ore confirmant, hanc concretionem omnibus fere mortalibus propriam esse, quin imo jam a FABRICIO (1) in puero quadrienni, a SANDIFORT in neoterico (2) inventam. De quo statu, summorum in arte medica virorum sententiam, hic proferre liceat. Sic DIEMERBROECK (3) hanc concretionem tertiæ vel quartæ hominum parti attribuit. TULPIUS (4) testatur, pulmones in paucis corporibus omnino liberos esse. FABRICIUS (5) vix cadaver quoddam cultro anatomico subjecit, ubi illa cohæsiō non observata est. VAN DOEVEREN (6) narrat, in nostratibus, hanc adhæsiōnem adeo frequentem esse, ut nullam, vel publicam, vel privatam, in adulto administratam sectionem, in memoriam revocare possit, ubi unus vel uterque pulmo, plus minusve, partibus adjacentibus non connatus fuisset. CAMPER (7) pleuras centies, nam plura notare, operæ pretium non duxit, quotidie occurrere, concretas vidit cum pulmonum exteriori membrana. HALLER (8) innumeris cadaverum exstipiciis edoctus, proponit, ejusmodi adhæsiōnem non morbosam, sed plane innocuam esse, ad quam vero opinionem non accedere possumus. Certi sumus, in subjectis, ubi hoc vitium observatur, prægressa inflammatione vel acuta vel chronica, impetum sanguinis in illas partes conversum fuisse, quo fit, ut tam pulmonum, quam pleuræ vasa sangu-

(100) DE HAEN. Rat. med. l. c. T. IV. VII. XV.

STOLL. Rat. med. l. c. T. I. JÖRDENS. l. c.

REIL. Memorabil. l. c. §. 15. passim. S. VI. HASENOEHL. l. c. o. IX.

RAULIN. Traité de la phthisie pulmonaire. p. 43. 162.

LEIDENFROST. De asthmate. §. 48.

RODERER et WAGLER. l. c. S. XIII. FRANK. l. c. p. 132.

(1) l. c. p. 25.

(2) Exercitat. academ. L. II. C. VII. p. 66.

(3) Anatom. L. II. C. XIII. p. 313. 19.

(4) Observation. medic. L. II. C. XVII.

(5) l. c.

(6) Specim. C. IV. p. 71.

(7) De morbis pulmon. S. I. C. II. §. 4. S. II. C. III. §. 3.

(8) Opuscul. patholog. o. XVI.

guifera, majorem lymphæ plasticæ copiam recusent, et partes inter se quasi illinantur. Quibus minori gradu coherentibus, illorum functio, ut videtur, non multum turbatur; paullo majori gradu aliquis ponderis sensus et respirationis difficultas absque dubio oritur; hisce vero prorsus coalitis, magna pulmonum pars facultate sese contrahendi orbatur, neque aërem, inspiratione exceptum, plane exhaurire potest, neque sanguinem allatum in venas pulmonales protrudere, unde asthma enascitur, quod diagnosis incertam, et omnem medicinam inanem esse jubet.

Quæ pulmonibus una cum fistula spiritali inserviunt *vasa lymphatica*, suis glandulis bronchialibus juncta, in directione tracheæ et bronchorum, usque ad pulmonum initium tendunt. In organorum respiratoriorum pathologia magnas agunt partes, et in singulo fere pulmonum morbo, *glandulas bronchiales morbosas* perspicimus.

Rubræ, fuscae, nigrae, lividaque inveniuntur in peripneumonia, phthisi pulmonali et empyemate. Potissimum tument, et quoad molem majores, nec tamen semper duriores vel obstructæ occurrunt. (9) Nam hoc in casu idem

- (9) MORGAGNI. I. c. Ep. XVIII. a. 2. E. XLIII. a. 29. XLVIII. 38. LIV. 37. HEISTER. Observ. med. o. 6.
 ROEDERER. De phthisi infantum pulmonaria. Goett. 1758. §. 3.
 ID. et WAGLER. I. c. S. I. V.
 TONINI. I. c. apud SANDIFORT. p. 536.
 DE HAEN. Rat. med. T. VI. C. V. p. 193.
 W. COWPER in Philosoph. Transact. A. 1703. N°. CCLXXXV. p. 1386.
 BÄCK in Schwed. Abhandl. I. c. p. 340.
 BERGER in Act. Helvet. Vol. VI. p. 162.
 WRISBERG. De variolis internis. §. 18. BAILLIE. Anatomie. p. 48. 59.
 SÖMMERING. De morb. vasor. absorbent. §. LII. p. 144.
 GILBERT. Adversar. p. 163. MASCAGNI. Zusätze. p. 38.
 REIL. Memorabil. I. c. S. V.
 HOPFENGÄRTNER in HUFELAND. Journal. T. VI. p. 556.
 BRANDNER in THOMANN. Annal. p. 170.
 L. LA FORGUE. Effets des Nerfs, et du fluide nerveux. Paris. 1788. vel
 in C. W. HUFELAND. Neueste Annalen der Französischen Arzneik. u. Wund-
 arzneik. Leipz. 1791. T. I. p. 491.
 PORTAL. Hist. de l'ac. R. d. Sc. A. 1780. p. 318. sq.
 ID. Ueber die Lungenschwindl. p. 251.
 CAMPER. De morb. pulmon. S. I. C. II. §. 3. C. IV. §. 10.
 EJ. Kl. Schrift. T. III. P. II. p. 168.

idem accidit, quod in glandulis mesaraïcis deprehendimus. Intumescunt quidem, nec reapse infarctæ et obstructæ reperiuntur, ita ut Mercurii ope facillime impleri queant. Quæ quidem morbosâ intumescencia, a debilitate glandularum sola pendere videtur, quam remediis roborantibus et leniter adstringentibus remove potest medicus. Præsente in pulmonibus vel pleuræ fâccis pure, similem videmus glandularum bronchialium tumorem; (10) ast quæritur, num hæc glandularum expansio effectus sit obstructionis et indurationis? Nobis sententia probabilior videtur, illas pure, quod, vi absorbendi aucta, hisce advehitur, adeo extolli. In phthisi pulmonali, aliisque plurimis morbis, pure vero repletæ cernuntur, non semper prægressa inflammatione harum glandularum bronchialium formato, sed efficacia vasorum absorbentium in illas translato. Unde patet, hoc vasorum systema magnam vim habere in efficienda curatione. Utinam medico tantum artis esset, ut perpetuam fere puris regenerationem in pulmonibus deminuere, et morbum in castris ipsis debellare posset, quo profecto modo, non adeo multi phthifici vitam traherent luctuosissimam, quorum nunc

lenta pereunt paulatim corpora morte!

Multis rationibus sanguine opplentur, (11) sive in pulmonum phlogosi, vel gangræna, sive in eorum vomica effuso. Porro constat, glandulas bronchiales eadem repletas esse materia, quam pulmonum tubercula gerunt, id quod præsertim in scrofulosis et cachecticis semper accidit, quorum

(10) MORGAGNI. l. c. Ep. XVII. a. 17. E. XXIX. a. 12.
 BARTHOLINI. Act. Hafn. T. V. o. 28. WRISBERG. l. c.
 SÖMMERRING. l. c. §. L. p. 139. (5.) HOPFENGÄRTNER. l. c. T. I. p. 501.
 LEIDENFROST. De asthmate. §. 56. CHAMBON. Maladies des Femmes. p. 66.
 PORTAL. Hist. &c. A. 1780. p. 321. A. 1781. p. 637.
 ID. Ueber die Lungenschwindl. p. 15. 25.
 (11) SÖMMERRING. l. c. §. XXI. p. 39. MASCAGNI. l. c. p. 27. 28.
 CRUIKSHANK. Geschichte. p. 37. 45.

rum systema glandulosum, æque ac pulmones tuberculo-
si, semper fere corrupti sunt. Variæ conditiones et glan-
dularum degenerationes in hisce subjectis occurrunt. Ni-
græ, lividæ, materia steatomatosa infarctæ, et scirrhosæ,
vel ossificatæ commemorantur; (12) quibus factis, singu-
læ glandulæ inter se conglutinatæ, præsertim in regione
tracheæ divisæ, formant insignes tumores, qui premen-
do, vias aëriferas multum infestant. Talem ROEDERER et
WAGLER (13) hisce verbis delineant: *ad omnem bifurca-
tionis tracheæ ambitum, passim etiam circa vasa pulmonalia,
scirrhorum congeries ludit, quorum alii ex ipsis glandulis
bronchialibus magnis, induratis, subfuscis, sunt enati; alii
nigricantes, intus inspersam materiam tophaceam foveant.
Omnes in unum glomus coaluerunt. Quidam nucem ju-
glandem mole æquant, reliqui minores sunt. In alio, in
eadem viderunt regione magnum scirrhum, cujus substantia
caseosa, subtrophacea, alba, exsiccationis ope in calculi spe-
ciem induratur, 1½ poll. longi et 9 lin. lati. Secundum
auctorem cl. CRUIKSHANK, (14) glandulæ asperæ arteriæ
scirrhosæ factæ, massam satis amplam formabant, quæ
sub sternum nidulans, versus dorsum repulsa, tracheam
ita compremittit, ut illius lumine sensim sensimque arc-
tius reddito, parietes ejus tandem agglutinati sunt. His-
ce summo jure ill. WRISBERG (15) observationem sub-
jun-*

- (12) DE HAEN. Rat. med. l. c. WRISBERG. l. c.
DEASE. Practice of Surgery. p. 137. FABRICII. Animadvers. p. 9. 37. 55.
HOPFENGÄRTNER. l. c. T. VI. p. 556.
M. J. MARX. Abhandlung von der Schwindlungenf. Hannov. 1784. p. 58.
WADSON in MICHAËLIS. Medic. Beijtr. T. I. p. 96. STARK. ib. p. 341.
CRUIKSHANK. Geschichte. p. 124. Zusätze. p. 13.
BERGER in Act. Helvet. Vol. VI. p. 163.
BOUCHER in VAN DER MONDE. Recueil. T. VIII. p. 533.
ROUPPE. Waarneeming van eene moeilyke doorzwelging. l. c. p. 273.
L. HEISTER. Wahrnehmungen. Rost. 1753. o. 497. Tab. VI. fig. 11.
EJ. Observat. medic. l. c.
C. M. FORLANI. Rariores observat. med. pract. anat. Senis. 1769. Dec.
l. o. 3. p. 45.
(13) De morbo mucoso. S. III. VI.
(14) Geschichte. p. 124.
(15) De vena azyga duplici. §. 19. l. c. T. I. p. 143. 144.
G. COOPMANS. In versione Neurologiæ cl. MONRO. Harl. 1763. p. 160.

jungimus, in qua meminit; glandulas lymphaticas ductu bronchi hinc inde scrophulosas et obstructas evasisse, quarum nonnullæ, cum in durissima corpora essent mutatæ, octavum par, ubi in dextrum thoracem descendit, recurrentem nervum formatum, tali ratione amplexebantur, ut nervum ab hac massa separari plane nequiverit; idem phrenico ejusdem lateris nervo contigisse. Similem fere casum refert cl. DE HAEN. (16) Etiam ill. VAN GEUNS, (17) de induratione harum glandularum et conglobatione in lingua nostra loquens audiatur: *Vervolgens zat 'er een groote en aanzienlyke klierverharding op de verdeling van de luchtpyp en vlak voor dezelve, zynde zeer vast daar aan gebegt. Zy was van onregelmatige gedaante, naar boven wat smaller, en naar de regterkant der luchtpyp opklimmende, van grootte als een moschaat, naar onder breeder en dikker, en gedeeltelyk agter de longe-slagaders zich verbergende; de grootte van dit onderdeel was als van een walnoot. Dit gantsche lichaam was zeer bard, en scheen op 't gevoel van binnen kraakbeenig. Het was over dwars bevat in den boog van de aorta, die als op hetzelfde rustte en het in 't eerst voor het oog bedekte.*

ISENFLAMM (18) in ambitu tracheæ, ubi divaricatur, tumorem, e tribus glandulis bronchialibus degeneratis formatum, septem et dimidiam uncia ponderantem deprehendit. BLEULAND (19) juxta latus asperæ arteriæ dextrum, paulo supra cordis basin, glandularum induratarum molem invenit, tantopere versus anteriora prominentem, ut divisio venæ cavæ superioris (?) inde valde comprimetur, et supra coarctationem valde distentam appareret.

Glandulæ bronchiales, proprie dictæ, sæpe, illæsis pulmonibus, morbosæ cernuntur. Includunt aliquando materiam cartilagineo-osseam, exulcerationes etiam cientem, qui-

(16) Rat. medend. T. V. C. IV. p. 127. 128.

(17) Over de belette neerzwelging. l. c. p. 135. Tab. III. fig. 7. (a. b. c. d.)

(18) Respond. DIMROTH. De difficili in observation. anatomic. epicrifi. Comm. VIII. Erl. 1792.

(19) De sano et morbofo cesophago. p. 102. o. II. Tab. VI. fig. 4. 5.

quibus membranæ bronchorum consumuntur, quo fit ut pus in illorum cavum effundatur. (20) Porro materia fabulosa, calcarea et gypsea replentur in jam recensitis opificibus, qui vi muneris coacti, pulverem alibi innocuum, partes calcareas, filiceas, farinaceas, gypseas, amylaceas, cum quolibet aëris atmosphærici haustu, imbibunt. (21) His addere possumus homines istos, qui præsertim, ut in Saxonia inferiore mos est, in cubiculo Margam (*Tuchstein*) spargunt; etiam qui in urbibus majoribus, uti de Vienna Austriacorum constat, multum pulveris inspirant. Quæ peregrina, non ab asperæ solum arteriæ, sed pulmonum etiam vasis absorbentibus inhalata, in glandulas bronchiales deponuntur.

Intactum hac occasione prætermitti non potest *Sputum nigrum*, (22) quod a quibusdam matutino tempore tus-

fien-

- (20) HALLER. El. physiolog. T. III. p. 151.
 BERGER. l. c. CRUIKSHANK. l. c.
 (21) MORGAGNI. l. c. Ep. XV. a. 17. 19. E. XXI. a. 35. XLVIII. 38.
 HALLER. Elem. physiolog. l. c. Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 180.
 RAMAZZINI. De morbis opificum. C. XI. p. 507. C. XXI. p. 574. C. XXIII. p. 582. C. XXIV. p. 585. BERGER. l. c.
 DIEMERBROECK. Anatom. L. II. C. XIII. p. 310. 311.
 DE HAEN. Rat. med. T. XV. C. II. p. 71.
 SANDIFORT Mus. S. IV. p. 280.
 PORTAL in Hist. de l'ac. R. d. Sc. A. 1780. p. 320.
 ID. Von der Lungenschwindl. T. I. p. 243.
 NICOLAÏ. Fortsetzung der Pathologie. T. III. §. 62. 66.
 DUPRÉ DE LISLE. Traité des maladies de la Poitrine. Par. 1769. p. 112.
 RICHTER. Opusc. medic. cur. TRILLER. T. I. p. 351.
 D. CHAVET. De phthisi pulmonali hæreditaria. Monast. 1787. p. 44.
 DES GENETTES in Journ. de Medecine. T. LXXXIII. p. 361. T. XC. p. 322. Conf. B. N. G. SCHREGER. Beiträge zur Kultur der Saugaderlehre. Leipz. 1793. Tom. I. p. 233.
 BAILLIE. Anatomie. p. 60. SÖMMERRING. ib. not. 86. 126.
 ID. De morb. vasor. absorb. §. XXIII. p. 45. §. LII. p. 145.
 W. TRNKA VON KRZOWITZ. Abhandlung von den Lungensteinen in MOHRENHEIM. Beiträge. T. II. p. 173. 199.
 S. F. SIMMONS. Observations on the treatment of consumptions. Lond. 1780. p. 10.
 TH. KIRLAND. Treatise of child-bed-fevers. Lond. 1774. p. 54. 55.
 (22) MORGAGNI. l. c. Ep. XXII. a. 21.
 BURSERIUS. Institut. T. IV. C. III. §. LIV. not. (***)
 VAN SWIETEN. Constitution. epidemic. T. II. p. 118.

R. MOR-

fiendo et exscreando expellitur. Unde in pauperculis hoc sputum proveniat, facile dicendum est? Observe quæso oculis frontem domuum, quibus pauperes inhabitant, quam nigris pictam videbis striis, ex cubilibus, ubi lampades adipe balænæ aluntur, exsurgentibus. Per inspirationem in pulmones, hæc materia nigra transfertur, ubi collecta, mane tussi ejicitur, quod per hyemem semper majori copia fit, ob plurimos lampadum vapores, per spatium temporis longius emisfos. Attamen qui simili causæ se non exposuerunt, in iis etiam interdum talem secretaum reprehendimus. Unde in his proveniat? Ob colorem nigrum, aliqui ex glandulis bronchialibus lividis illum repetere studuerunt, qua re ductus excretorios etiam demonstrarunt, unde succum lividum expresferunt. Falsa opinione seducti, glandulis bronchialibus ductus excretorios attribuerunt. Quomodocunque tamen res sit, in eandem sententiam ire non possumus, et arbitramur, hasce glandulas systemati lymphatico unice adscribendas et classi conglobatarum annumerandas esse. Quamobrem, salvo aliorum judicio credimus, mucum illum nigrum, effectum secretionis perversæ folliculorum asperæ arteriæ mucosorum, illamque ut statum pathologicum habendam esse, quia mucus in illis, qui organis respirationi inservientibus debilioribus præditi sunt, maxime observatur. Interea hæc res tenebris adhuc premitur; nam glandularum bronchialium physiologia studio penitiori indiget, antequam quid veri proferre pares simus.

Præ-

- R. MORTON. Phthisiolog. L. II. C. II. in Oper. medic. Lugd. 1737. T. I. p. 29.
 LEIGH. Phthisiolog. Lancastrens. o. XI. p. 20.
 C. A. A. BERGEN. Pentas observationum anatomico-physiologicarum. Franc. 1743. o. III. *recus.* in HALLER. Diss. anatom. Vol. VI. p. 103.
 PORTAL in Hist. de l'ac. R. d. Sc. A. 1780. p. 318. sq. A. 1781. p. 637.
 KORTUM. De scrofulis. T. II. p. 251. CRUIKSHANK. Geschichte. p. 124.
 SÖMMERRING. De morb. vasor. absorb. §. LIII. p. 148.
 ZIMMERMANN. Von der Erfahrung. L. III. C. VIII. p. 222.
 JÄGER. De phthisi pulmonali. l. c. T. IV. p. 209.
 E. DARWIN in Sammlung auferlesener Abhandlungen. &c. in Auszug gebracht von C. M. KOCH. T. II. p. 591. sq. not. (*)

Præter vasorum lymphaticorum vitia; hic etiam quædam *sanguiferorum pulmonalium* exhiberi debent. In quibus recitandis, non anxie peccata pathologica, sed quædam naturæ formativæ quæfivimus.

Aneurysmata vera, varices vel *dilatationes* (23) arteriarum, venarumque pulmonalium multo rariores sunt, quam arcus aortæ venarumve majorum, quia sanguinis torrens, præsertim in arteria pulmonali, directione magis recta versus pulmones tendit; cum e contra in arcu aortæ sanguis majori vi parietes pulsat.

Non in arteria pulmonali solum, sed et in vena, easdem etiam *concretiones polyposæ* (24) deprehendimus; num

- (23) MORGAGNI. l. c. Ep. XVI. a. 30. E. XXI. a. 4. (Arteriæ bronchialis) a. 32. (Art. pulmon.) E. XXV. a. 10. LXIV. 12. sq.
 LANCISIUS. De motu cordis. p. 137. sq. PACCHIONI. Oper. p. 215.
 HILDANUS. Observat. Cent. II. o. 99.
 ALBERTINUS in Comment. Bonon. Vol. I. p. 402.
 Eph. Nat. Cur. D. II. A. VI. o. 207.
 BAADER. Observation. medic. N°. 38. 49.
 DE HAEN. Rat. med. T. VI. C. IV. p. 122.
 STOLL. Rat. med. T. VII. p. 85. STÖRCK. Ann. med. I. p. 115.
 REIL. Memorabil. Vol. II. Fasc. II. p. 22.
 SCHMUCKER. Verm. chir. Schrift. T. II. p. 209.
 TOZZETTI. Osservazioni. p. 22. (Varix venæ azygos.)
 MORAND in Hist. de l'ac. R. d. Sc. A. 1729. p. 14.
 PORTAL in Hist. cit. A. 1784. p. 59.
 BACH in RICHTER. Chir. Bibl. T. VIII. p. 499.
 MONRO. Cases of Aneurysms. l. c. p. 288.
 WATSON in Philosoph. Transactions. A. 1764. Vol. LIV. p. 239.
 SANDIFORT. Observation. anat. pathol. L. I. C. I. p. 23.
 C. TORRACA in Epist. ad HALLER. script. T. VI. N°. 278.
 GILBERT. Adversar. p. 163. 285.
 (24) MORGAGNI. l. c. Ep. XVI. a. 30. E. XVIII. a. 34. XX. 55. XXI. 23. 32. XXIV. 13. XXX. 2. XXXIV. 18. XLII. 34.
 TH. SCHWENCKE. Hæmatologia. Hag. Comit. 1743. C. X. p. 107.
 BOERHAAVE. Patholog. Betracht. des Herzens. l. c. p. 532. sq.
 LANCISIUS. De motu cordis. p. 39.
 Act. Medicor. Berolinens. D. I. Vol. II. p. 78. 91. 96. Vol. VI. p. 90. 94.
 G. KLAUNIG. Nosocom. charitat. p. 14. 46.
 BARTHOLINI. Act. Hafniens. Vol. III. o. 56.
 HUXHAM. Disf. VII. De polypis. in Oper. cur. REICHEL. T. III.
 MORAND in Hist. l. c. HOMBERG in Hist. A. 1732. p. 433.
 FABRICIUS. Animadversion. p. 42. BAADER. Observat. medic. N°. 30. 34. 38.
 BIUMI. Observation. anatomic. medic. Sect. cadav. IV.
 RIDLEY. Observation. p. 217.

W. Cowe

num causa vel effectus mortis sint, res est in lite hærens: illud nobis non probabile videtur. (25)

Illarum tunicae interdum singulis locis *punctis osseis interspersæ* (26) conspiciuntur; quæ ossificatio interdum annuum format insignis magnitudinis.

Porro invenimus, corpora diversa peregrina, lumen vasorum valde *angustasse* vel *obturasse*. (27)

Alia

- W. COWPER in *Philos. Transactions*. A. 1701. N^o. CCLXX. p. 797. Adj. tab.
 BÜTTNER. *Anatom. Wahrnehm.* p. 11.
 ISENFLAMM. *Von den Eingeweiden*. S. II. §. 78.
 DE HAEN. *Rat. med.* T. VII. C. III. p. 121. T. IX. C. I. p. 21. 28.
 T. XIV. S. I. C. I. p. 31.
 SCHREIBER in *Epistol. ad HALLER. script.* T. II. N°. 341. p. 310. *vel*
in Nov. Comment. Petropolit. T. III. p. 398.
 STENTZEL. *De steatomatibus*. l. c. §. 2.
 BECK. *De viro palpitante cordis mortuo*. l. c. §. 14.
 F. A. TRIEBEL. *Disf. de concrementis polypolis*. Erl. 1787. *vel* *Com-*
ment. de rebus. &c. Vol. XXX. p. 325.
 PYL. *Auffätze Fasc. II. S. I.* p. 124.
 HOPFENGÄRTNER in *HUFELAND. Journal.* T. VI. p. 529. D. v. L. ib.
 T. VIII. P. I. p. 114. 115.
 JUSTI in *BALDINGER. Neues Magazin.* T. X. p. 465.
 MICHAËLIS in *RICHTER. Chir. Bibl.* T. VI. p. 167.
 ACKERMANN *Bemerkungen.* Fasc. III. p. 48.
 (25) PAEONIS et PYTHAGORAE. *Exercitat.* N°. XV.
 DE HAEN. *Rat. med.* T. II. C. VII. p. 101.
 J. PASTA. *De sanguine et de sanguineis concretionibus per anatomen in-*
dagatis. Bergom. 1786. VOGEL. *Beobachtungen.* p. 8. sq.
 (26) MORGAGNI. l. c. Ep. XVII. a. 17. 23.
 HALLER. *De induratis c. h. partibus.* Goett. 1753. §. V.
 POHL. *De ossificatione vasorum præternaturali.* Lips. 1774.
 Eph. Nat. Cur. D. II. A. III. o. 38. (In bove.)
 CHOMEL in *Hist. de l'ac. R. d. Sc. A.* 1707. p. 26.
 MORAND. l. c. PORTAL. l. c. p. 53. BIUMI. l. c. Sect. cadav. X.
 DE HAEN. *Rat. med.* T. IV. C. II. p. 16.
 STOLL. *Rat. med.* T. I. p. 200. HOPFENGÄRTNER. l. c. p. 532.
 (27) MORGAGNI. l. c. Ep. XVII. a. 12.
 LANCISIUS. *De subitan. mortib.* p. 242.
 BONET. *Sepulchret.* L. II. S. I. o. 9. S. VIII. a. o. 3.
 SANDIFORT. *Exerc. academ.* L. II. C. VII. p. 71.
 Ej. *Observat. anat. pathol.* L. I. C. I. p. 28—30. Tab. III. fig. 3. 4.
 L. IV. C. X. p. 106. Ej. *Mus. anatom.* S. V. p. 234. N°. VII.
 BAADER. *Observation. medic.* N°. 8.
 DE HAEN. *Rat. med.* T. VI. C. IV. §. IV. Probl. quart.
 CRUIKSHANK. *Zusätze.* p. 8.
 TACCONI in *Comment. Bononiens.* T. VI. p. 65. PORTAL in *Hist.* l. c. p. 53.

Alia vasorum *vitia insueta* hic tetigisse juvabit. LOE-
SEKE (28) in arteriæ pulmonalis organismo sequentem con-
scripsit deviationem: dicta arteria, in foetu, cum arteria
aorta ductui Botalli nexum negavit, et ipsa indivisa, ver-
sus arcum adscendens, vices hujus ductus quasi replevit.
Quæ, antequam cum aorta anastomofin inierit, ramos pul-
monales hisce organis porrexerit, vix calami straminei mag-
nitudinem æquantes. QUI, (29) altera ex parte, venas
pulmonales sinistri lateris observavit, quæ unico tantum
orificio in finem posteriorem terminabant. AGLIET-
TI, (30) *Medicus Venetus*, sequentem ductus Botalli ori-
ginem singularem cum cl. SANDIFORT communicavit, hoc
specimen rarum in Museo aservante. Bursa, in quam
truncus ipse aortæ descendens, statim infra arcum, sese
explicaverat, ductum arteriosum Botalli excepit, et sub-
claviam sinistram dimisit. GESNER (31) alium in vasis
pulmonalibus naturæ lusum detexit. Arteria ad pulmones
non nisi parvum ramum emisit, ipsa vera in aortam des-
cendentem tota mutata est; in exortu e corde recepit
ductum, ex sinu venoso dextro infra aortam decurrentem;
ab arteriæ subclaviæ sinistrae trunco canalis arteriosus ad
pulmonalem (quæ hic aorta descendens erat) ferebatur.
WRISBERG (31) duplicem ex ventriculo pulmonali exitum,
in puella VII. annorum annotavit. Paullo enim infra arte-
riæ pulmonalis ostium, alia apertura, priori aliquanto mi-
nor, in verum ductum arteriosum Botalli aortæ immis-
sum ducebat, ductus ipse perfecte erat apertus, uti post
partum solet; aorta itaque in hoc subjecto per VII. annos
ex utroque ventriculo, illæso tamen septo, sanguinem hau-

R. KINGLAKE in *London Medical Journal*. A. 1789. p. 341.

HUNTER in *Medical Observat. and Inquir.* T. VI. p. 291. c. icon.

NEVIN in DUNCAN. *Medic. Commentaries*. Dec. II. Vol. IX. p. 330.

Medicinische Nationalzeitung. A. 1798. Suppl. N°. 13. p. 213.

(28) *Observat. anat. chir. medic.* p. 26. Tab. III. fig. 1. 2.

(29) l. c. p. 26.

(30) SANDIFORT. *Mus. L. I. S. V.* N°. LXXIX. p. 273. Tab. CVII. fig. 1. 2.

(31) in *Epistol. ad HALLER. script.* T. IV. N°. 107.

(32) in *Not. 54 ad HALLER. Prim. lin.*

hausit. SANDIFORT (33) majorem vel minorem venarum pulmonalium numerum deprehendit.

§ 14. Continuatio.

Pulmones ipsi, varias subeunt mutationes morbosas, quarum nonnullæ hic a nobis exhibendæ sunt.

Diu in dubium revocatum erat, num natura in prima foetus formatione, pulmonum oblivisci posset. Fide dignissimi viri, quorum tantum nomina DANIEL, WRISBERG et SÖMMERRING recitare sufficit, *defectum pulmonum* (34) novissime statuerunt, nec illorum testimonium in dubium trahi potest.

Huic vitio aliud oppositum est, quod FAHNER (35) describit, qui, ubi in infantibus glandula thymus locata est, ibi *tertium lobum pulmonalem* invenit.

Pulmones, ab aliis absque incisuris interlobularibus descripti, (36) ab aliis plurimis vicibus semifecti (37) visi sunt.

Fons, unde magna omnium fere pulmonicorum morbo-

(33) in Observat. anat. pathol. L. III. C. I. p. 18. C. III. p. 41. not. (z. a.) L. IV. C. VIII. p. 97.

(34) C. F. DANIEL in Samml. medicinischer Gutachten. p. 273.

WRISBERG. De continuationibus membranar. §. 9. in Commentat. T. I. p. 354.

SÖMMERRING in Add. ad BAILLIE. l. c. p. 44. A. I.

Abhandl. der medicinisch-chirurgischen Academie zu Wien. T. I. p. 271. 273. Tab. VI. fig. 1. 2.

C. N. LE CAT. in Philosoph. Transact. A. 1767. Vol. LVH. P. I. p. 1. (In foetu monstroso.) Tab. II. fig. 3.

POUJOL in Hist. de la Soc. de Montpellier. T. I. p. 105.

Eph. Nat. Cur. D. I. A. IV. V. o. 30. D. II. A. II. o. 143. (In abortu monstroso.) D. II. A. IX. o. 148. (In monstro acephalo.)

(35) Beiträge zur praktischen und gerichtlichen Arzneykunde. T. I. B. Histor. VI. p. 186.

(36) DIEMERBROECK. Anatom. L. I. C. XIII. p. 73.

(37) HALLER. Element. physiologiæ. T. III. p. 141. not. (1.)

BARTHOLINI. Histor. anatomic. Cent. I. h. 14.

J. RHODIUS. Mantisfa anatomica. Hafn. 1661. o. XI.

(38) MORGAGNI. l. c. Ep. I. a. 2. E. VI. a. 10. 12. 14. VII. 4. 13. VIII. 23. 25. 27. XI. 4. 13. XIX. 58. XX. XXI. XXII. 6. 7. 10. 15. 16. 22. XXIV. 2. XXIX. 10. XXXVI. 11. 23. XXXVIII. 15. 18. XLIII. 5. XLV. 16. XLIX. 6. 8. 10. L. 51. LIH. 9. LIV. 14. 26. LXIV. 2. LXVII. 9. LXX. 10.

J. C. BENEDICTUS. Tutelaris columna. &c. Rom. 1643.

horum series provenit, *Inflammatio* (38) est, *Peripneumonia* vel *Pneumonia* dicta, cui pulmones, ob munus et structuram valde obnoxii sunt. Magnas subeunt hac phlogosi mutationes. Defuncto sc. ægroto, statim pulmones maculis variis, plerumque nigro-lividis variati occurrunt, (39) et cum pleura, huc illucve, ope pseudo-membranæ connati, (40) lymphæque plastica tecti.

- G. B. DE VIZ-ARNA. De peripneumonia. Fran. 1695.
 BARTHOLINI. Epist. medic. Cent. III. e. 90.
 Act. Medicor. Berolin. D. I. Vol. II. p. 75. 77. 95. 97. D. I. Vol. IV. p. 68.
 LIEUTAUD. Hist. anatomic. L. II. S. I. o. 57. 58.
 BLASIUS. Observat. med. rarior. Cent. I. o. 16.
 FANTONUS. Opuscul. anat. p. 133. 173.
 NANNIUS in Comment. Bononiens. T. I. p. 153.
 STOLL. Rat. med. T. I. p. 138. 144. 170. 221. 235. 252. T. II. p. 330. 332. 338. 345. T. III. p. 50. 52. 364. 368. T. IV. p. 94. T. VII. p. 108. 183. 196. 208. 215. 359. HAUTESIERCK. Recueil. T. I. 87. 89. 91. 103. 109.
 S. MUSGRAVE. Gullonian Lectures. &c. Lond. 1779. p. 40.
 RICHTER. De viis sputi pleuriticorum. Goett. 1744.
 BAILLIE. Anatomie. p. 37. TISSOT. Avis au peuple. Lauf. 1775. T. I. p. 80.
 SARCONI. Krankh. in Neapel. T. I. p. 188.
 TABARRANI. Observation. anatom. p. 27. CULLEN. Anfangsgründe. T. I. C. VI.
 D. MONRO. Observations on the means of preserving the health of soldiers. Lond. 1780. Vol. II. p. 20.
 J. P. FRANK. De curand. hominum morbis. L. II. §. 183. p. 123.
 J. S. FRANK. Observationes medicinales. Vienn. 1797. Hist. XIV. p. 80. XVII. p. 90. REIL. Memorabil. clinic. l. c. §. 15.
 Id. De locis in pleuritide affectis. l. c.
 VOGEL. Handbuch T. I. C. I. p. p. 28. 361. T. IV. C. VII. §. 9.
 CAMPER. De morb. pulmon. S. II. C. III. p. 269.
 J. MOSELEY. De peripneumonia vera. Edinb. 1780.
 J. SANDRA. Specimen historię peripneumonię verę et hujus morbi complicati casum sistens. L. B. 1788.
 C. G. DE LOGES. Nova peripneumonię sanguinę distinctio, cum brevi pulmonum historia et quibusdam observationibus. Monsp. 1784.
 STÖRCK. Nova theoria pleuritidis verę. &c. Mog. 1786. vel recens. in
 BLUMENBACH. Biblioth. T. II. P. IV. p. 662.
 PORTAL in Hist. de l'ac. d. Sc. A. 1789. p. 558. 560.
 GAHAGAN in DUNCAN. Medical Commentaries. D. II. Vol. III. p. 353.
 BANG in Act. Havniens. A. 1783. T. I. p. 271.
 J. PENADA in KÜHN und WEIGEL. Italienische Bibl. T. III. P. II. p. 155.
 HOPFENGÄRTNER. in HUFELAND. Journal. T. I. p. 492. 494.
 SCHMIDTMANN. ib. T. IV. p. 441.
 MICHAËLIS. Achter Brief aus Neuyork. in RICHTER. Chir. Bibl. T. VI. p. 167.
 BICKER in Verhand. van het Bataafsch Genootsch. T. IV. p. 256.
 (39) v. supra §. 8. p. 89.
 (40) v. supra §. 13. p. 125.

ti. (41) Rubore majori (42) hæc viscera imbuta perspicimus, a sanguine versus pulmones coacervato repetendo, unde horum pondus auctum evadit, adeo insigne, ut pulmones, vel saltem ejus frustulum, aquæ immisum, hujus superficiem fugiens fundum petat, (43) quocum periphereiæ vel voluminis ipsius incrementum nuptum etiam est; interdum alter adeo expansus cernitur tumidusque, ut alterum valde comprimatur, quam conditionem HIPPOCRATES prolapsum pulmonis ad latus appellare videtur. (44) Quod ad-

- (41) DE HAEN. Rat. med. T. I. C. VII. p. 84. sq.
 PORTAL in Hist. de l'ac. d. Sc. A. 1789. p. 565.
 J. P. FRANK. l. c. p. 130. 132.
 MICHAËLIS. Ueber den Croup. in Medicin. prakt. Biblioth. T. I. P. I. p. 98.
 v. supra §. 13. p. 126.
 (42) PORTAL. l. c. p. 561. STÖRCK. Ann. medic. II. Cadav. XIV.
 STOLL. Rat. med. T. I. p. 142. VOGEL. l. c. §. 9.
 GREDING apud LUDWIG. l. c. p. 641.
 (43) MORGAGNI. l. l. c. c. et aliis plurimis.
 F. HOFFMANN. Medicina rationalis et systemat. T. IV. S. II. C. VI. o. I.
 p. 438. 439. Confer etiam. Disserat. Dec. II. N°. X. De generatione mor-
 tis in morbis. p. 528.
 HUXHAM. De peripneumonia. in Oper. T. II. C. II. p. 167.
 SEVERINUS. l. c. app. p. 528.
 HALLER. Opusc. pathologic. o. XIV. Id. De morbis pulmonum. §. 3.
 BRENDÉL. De pleuritide vernali et æstiva. §. 1.
 ROEDERER et WAGLER. l. c. S. III. FANTONUS. Opuscul. p. 147. 152.
 STOLL. Rat. med. T. I. p. 142. 187. T. IV. p. 57. 60. T. VII. p. 201.
 213. DE HAEN. Rat. med. T. IX. C. I. p. 8. 22. T. XV. C. II. p. 81.
 WENDT. De pleuritide. S. III. IV. V. IX. X.
 PERCIVAL in Medical Commentar. of Edinburg. Vol. III. p. 181.
 LETTSOM in Memoirs of the medical Society of London. Vol. I. p. 77.
 SMYTH in Medical Communications T. II. p. 475.
 WRISBERG. De pulmonum docimasia. §. 14. (q.) l. c. T. I. p. 94.
 HASENOEHRL. De febre petechiali. l. c. p. 108.
 CLEGHORN. Diseases in Minorca. C. VI. p. 246.
 CULLEN. l. c. not. (*) ad §. 360. VOGEL. l. c.
 BANG. l. c. p. 258. FABRICI. Animadversion. p. 53. o. 25.
 A. L. SANTESSON in N. Schwed. Abhandl. T. XI. p. 137.
 F. L. KREYSIG. De peripneumonia nervosa. p. 120.
 HOPFENGÄRTNER. l. c. p. 501. THILENIUS. l. c. p. 813.
 J. P. FRANK. l. c. p. 130.
 (44) HIPPOCRATES. L. H. De morbis. C. XXIII. Ed. HALLER. T. III. p. 81.
 HOFFMANN. l. c. BURSERIUS DE KANILFELD. Institut. T. IV. C. IV. §. CV.
 STOLL. Rat. med. T. I. p. 138. T. III. p. 49. 52. T. VII. p. 183.
 WENDT. l. c. S. II. IV. VIII. PLENCIZ. Act. et observat. p. 144.
 LEIDENFROST. De prolapsu cordis. §. 31.

adduximus pulmonum pondus, nonnunquam summum gradum attingit, et pulmones, alioquin magna laxitate præditi, hanc prorsus amittentes, duritiem adsumunt veram sic dictam hepaticam, quæ tandem in stridentem transgreditur. Omisfis hisce a congesto sanguine productis effectibus, alii etiam ex inflammatione explicantur, morbo nostro faciem vere suspectam præbentes. Unde cum reliquis phænomenis prodeunt, dolor inter respirationem, mox punctorius, mox premens, irritatio ad tusim, et exsudatio lymphæ plasticæ vel pleuriticae e vasis exhalantibus scaturientis, vel sanguinis ipsius in vias aëriferas communes effusio, unde promanat hæmoptysis, qua absente, peripneumonia vera nulla est. Hinc muci, simul materiam pro sputis coctis propinantis, secretionem auctam oriri etiam putamus. Hisce omnibus a phlogosi effectis, sanguinis viæ in pulmonibus obtruduntur, ejusque circulatio libera valde impeditur, unde respirationis vitia et symptomata quædam, a sanguine in capite congesto consensualia, originem ducere existimamus, e. gr. faciei, oculorum, genarumque ruborem et capitis dolores. (45) In hac forsan periodo, tam in pulmonum superficie interna quam externa, lymphæ coagulabilis effunditur, quæ non pulmones solum impervios et ponderosiores reddit, sed ad nexum cum partibus vicinis etiam vincula præbet; nam, omnibus rite perpensis elucescit, pulmones æque ac pleuram symbolum ad hanc conjunctionem morbosam conferre. Præter talem lymphæ hujus coagulabilis in vias aëriferas, hasce claudentis effusionem, hæc certe minori gradu copiosa, et cum muco pulmonum auc-

VOGEL. l. c. FRANK. l. c. p. 130. PORTAL. l. c. p. 561.

(45) ARETÆUS. L. II. De causis et sign. morbor. acutor. C. I. p. 18.

MORGAGNI. l. c. Ep. VI. a. 11. sq. FRANK. l. c. §. 186. p. 128. 133.

BALLONIUS. L. I. Consilior. medic. C. CXV. in Oper. T. II. p. 428. Venet. 1734.

PORTAL. Observations sur le sang des phthisiques. in FOURCROY. La Médecine éclairée. &c. Vol. III. P. 45. sq.

PHYSICI HARLEMENSES in Beschryving van de epidemische Zinkingkoorts te Haarlem. &c. Haarl. 1782. Obs. VI.

CHALMERS. Diseases of South-Carolina. T. II. p. 70.

aucto, atque materia exhalabili conjuncta, basin sputorum pleuriticorum, morbum phlogisticum pulmonum judicantium, constituit. Raro inflammatio pulmonum in substantia sola subsistit, plerumque etiam pleuram, ex continuatione membranarum invadit, unde morbus secundarius promanat. Dum signa diagnostica peripneumoniæ vel pleuritidis veræ adeo incerta sint, medici, præsertim recentiori tempore, haud securi hanc complicationem satis ambigue pleuoperipneumoniam vel pleuropneumoniam vocarunt. Quæ tamen incertitudo, ut ita dicam pathologica, in commodum ægrotantium nullam vim nocivam exercere potest, dum ceteris paribus, uterque morbus remediis profligatur antiphlogisticis.

Summo jure phænomenon quoddam, a cl. BAILLIE commemoratum, attentionem nostram meretur, quod aperto cadavere, inflammationi thoracis correpto, statim in oculos incurrit, sc. in pulmonum regione dorsali sanguinis accumulationem observamus, quæ colore nigro cognoscitur; quam quidem conditionem, quamvis multi et insignes medici statum phlogisticum signarint, tamen longe abest, ut inflammationem appellare queamus, ut potius congestio post mortem habenda sit, e situ defuncti horizontali oborta, et sanguis pondere suo inferiora quærens, hasce pulmonum regiones invadit. (46) Hinc in subjectis, qui angina polyposa interierunt, multoties illa loca sanguine infarcta et tincta sunt. Hinc forsan opinio medicorum fere universalis, inflammationem pulmonum, tandem anginam, in pejus ruentem, insequi. Hic vera phlo-

- (46) ROEDERER et WAGLER. l. c. S. I.
 Act. Medicor. Berolinens. D. I. Vol. VI. p. 86. 90.
 BAILLIE. Anatomie. p. 37. REIL. Memorabil. §. 15.
 DE HAEN. Rat. med. T. X. C. I. p. 38. 129. T. XIV. S. I. C. I. p. 41. T. XV. C. I. p. 17. 73. 78. 86.
 STOLL. Rat. med. T. VII. p. 188. VOGEL. l. c. §. 9. not. (o.)
 CONRADI. Handbuch. p. 443. MICHAËLIS. De angin. p. 15. 256. 282.
 J. P. FRANK. l. c. p. 131. §. 190. p. 143.
 PASTA. De concretionibus sanguineis. passim. PVL. Aufsätze. Fasc. I. p. 45.
 LENTIN in BLUMENBACH. Biblioth. T. III. P. I. p. 118.

phlogosis non apparere videtur, sed mera sanguinis, ob respirationem suppressam, congestio.

Natura duce informati sumus, phlogosin veram pulmonis lobum superiorem, (47) ejusque superficiem solam plerumque corripere, id quod evidentius ex suppuratione insequente apparet, quam multo magis sub forma vomica- rum in superficie loborum superiorum externa, quam in intima substantia vel in lobo medio et imo invenimus. (*) Si in ægroto dolorem topicum exacte perpendas, plerum- que videbis, illum regionem thoracis superiorem occupare, quo fit ut medicus par sit, peripneumoniam ab hepatitide probe distinguere, hujus faciem subinde induentem. *Jecoris inflammatio*, inquit BAGLIV *aliquando similis est pleuritidi, et medicos frequenter decipit similitudo.* (48)

Durities pulmonum accensorum, etsi evicta sit, tamen quæritur, num omnis pulmonum compacta substantia et pondus, nobis veniam concedat ad suspicandam prægres- sam inflammationem? Cadaverum extispicia contraria pro- bant. Nam vis aliqua in pulmones impetum mechanicum faciens, hanc duritiem persæpe efficere potest, cui referen- da sunt, aqua in hydrope thoracis universali vel cystico, (49)

pus.

(47) MORGAGNI. l. c. Ep. XXI. a. 11. FRANK. l. c. p. 132.

STOLL. Rat. med. T. II. p. 338. T. IV. p. 58.

CAMPER. De morbis pulmonum. S. II. C. V. §. 3.

W. STARR in MICHAELIS. Medicin. Beitr. T. I. p. 340.

GESNER. Beobacht. T. I. p. 41.

J. A. HEMMANN. Medicin. chirurg. Aufsätze. Berlin. 1778. p. 119.

(*) Summus incisus CAMPER pulmonem dextrum sinistro sæpius inflamma- tum observavit: sed magna aliorum observationum pars contraria dicit. v. cl. viri Diss. de morb. pulmon. S. II. C. V. §. 3.

(48) MORGAGNI. l. c. Ep. XX. a. 31. CAMPER. l. c. S. II. C. II. §. 5.

BAGLIV. Oper. omn. Lugd. 1745. p. 88.

CLEGHORN. Diseases in Minorca. C. VI. p. 250.

VERNER in BIANCHI. Historia hepatis. T. I. P. II. C. V. § VII. p. 149. P. III. p. 455.

(49) MORGAGNI. l. c. Ep. XVI. a. 2.

LIEUTAUD. Histo. anatom. L. II. S. I. o. 857.

HALLER. Prælect. in H. BOERHAAVE. Institution. §. 102. Not. 17.

DE HAEN. Rat. med. T. V. C. II. p. 50. C. III. p. 105.

BAILLIE. Anatomie. p. 35. 43. SÖMMERRING. ib. not. 71. SELLE. l. c.

STOLL. Rat. med. T. VII. p. 253.

VELSE. l. c. S. II. §. 3. REIL. l. c. Vol. II. Fasc. II. p. 22.

GRE-

pus in empyemate spurio vel vero, (50) emphysema thoracis, (51) hæmorrhagia interna, (52) omnium generum tumores et corpora. (53) Sed in utroque casu magnum intercedit discrimen. In altero, prægressa inflammatione, pulmonum substantiam compactam et duram videbis, simul cum voluminis incremento a sanguine et lymphâ coagulabili facto. In altero eundem pulmonem, absente inflammatione, durum reperies, sed exsuccum, coreaceum et contractum, ob vim ab extus comprimentem et sanguinem deficientem.

Inflammationum pulmonum varius est *exitus*, secundum phlogoseos gradum et vehementiam. Ubi incendium non multum sævit, facile exstinguitur, sanguinis congestione deminuta, et lymphâ plastica, partim sputis, partim resorptione, a pulmone remota. Spes si delusa sit, nec inflammatio discussa, pulmones pus verum gignunt, in parenchymate vomicas foventes, unde phthisis ulcerosa. Neque semper post statum phlogisticum vomica extemplo insequitur, sed tubercula quædam oriuntur, quæ sensim sensimque pus fundunt. Vel inflammatio interdum scirrhus relinquit, vel gangræna pulmonem invadit, totamque ejus organisationem devastans, ægrotum subito necat. Vel in summo phlogoseos gradu, a materia phlogistica pulmones qua-

GRETING apud LUDWIG. l. c. p. 639.

CAMPER. De morb. pulmon. L. I. S. II. §. 3.

VAN GEUNS. Over de belette neerzwelging. l. c. p. 143. Tab. III. fig. 7. (C. D. E.) v. supra. §. 8. p. 87. §. 9. p. 90. sq.

(50) MORGAGNI. l. c. Ep. XXII. a. 6. 7. E. LIV. a. 6.

VATER. Museum anatomicum. Helmst. 1750. p. 141. Tab. IX.

Id. et MÜTILET. De empyemate. l. c. T. III.

KÖLPIN in Act. Havniens. A. 1777. T. I. p. 120.

BAADER. Observation. N°. 36. MORIN in Journ. de Medec. T. XLVI. p. 151.

SCHNEIDER. Chirurg. Wahrnehm. in RICHTER. Chir. Bibl. T. V. p. 547.

SÖMMERRING. l. c. not. 71.

HOFFMANN. Geschichte einer Brustkrankheit. l. c. p. 292. 339.

v. supra §. 8. p. 87. §. 9. p. 96.

(51) LEIDENFROST. De prolapsu cordis §. 11. v. supra §. 9. p. 100.

(52) v. supra. §. 9. p. 94.

(53) DRYDEN in Medical Commentaries. l. c. v. supra. §. 10. p. 104.

quasi obruuntur, ita ut nimia lymphæ plasticæ copia in vesiculas pulmonales effusa, motum omnem amittant, quem inopinata suffocatio insequitur. Loco lymphæ, sanguis ipse pulmones interdum inundat, maximeque contextum cellulosum implet, quo facto, pulmones ponderosiores et duriores fiunt, colorem fuscum admittunt, et latex ille ruber extravasatus, ad suffocativam mortem etiam contri-
buit. (54) Alium tandem morbum ex pulmonum inflam-
matione enatum scimus, sc. hydropem pectoris, improprie
phlogoseos effectum proximum appellatum, qui potius ex
debilitate post morbum primarium relictâ universali, ori-
ginem trahit. (54*) De hoc morbo jam prius locuti su-
mus. Omnino ex perlustratis a nobis observationibus con-
victi sumus, non raro omnes effectus et sequelas inflam-
mationis, in uno eodemque pulmonali systemate occurrere.
Abstineamus vero allegationibus, quas numerosas ad ma-
nus haberemus.

§ 15. *Quædam de pulmonum suppuratione.*

Quamvis hactenus morbos ab inflammatione secundarios in universum recensuerimus, jam in sequentibus singulatim indagemus, necesse est.

Pulmonum substantia, antecessa semper inflammatione, in *suppurationem* convertitur. Attamen respectu originis hujus status purulenti multa peculiaria occurrere, negari non potest. Pulmoni, antehac sano, prægressa inflamma-
tione, status suppurans inhærere potest. Quo vero casu excepto, pulmo diu tubercula fovere potuit, quæ sub certis conditionibus inflammantur, et puris secretionem movent. Porro, pus alieno loco paratum, ad pulmones fa-

(54) HALLER. Opuscul. pathologic. o. XIV.

Id. De morbis pulmon. §. 3.

BRENDEL. l. c. §. i. CAMPER. l. c. S. I. C. IV. §. 3.

PORTAL in Hist. de l'ac. d. Sc. A. 1789. p. 561.

SMYTH in Medical Communications. T. II. p. 471.

(54*) H. VAN DEN BOSCH. Bemerkungen über das Muskelvermögen der Haargefäßen. &c. Münst. u. Osnabr. 1786. p. 120. PORTAL. l. c. p. 562.

sanos, more metastatico transfertur, illosque consumit. Pulmo vulneratus, ubi fauciatus non celeriter obtruncatur, in suppurationem abit, unde etiam citius vel ocius mors phthysicorum contrahitur. Tandem pus, thoracis ambitui inhærens, pulmones invadit, illosque consumit, quod præcipue fit in empyemate spurio vel vero, abscessibus pectoris externis vel cancro mammarum, secundum observationem cl. RICHTER, (55) qui in cancrosa, pulmonem totum lividum, maceratum, fere putridum, et illius partem, quæ costis cariosis suberat, exesam et exulceratam conspexit. (55*) Omnis ex qualicunque causa pulmonum suppuratio, morbum constituit, quem Nosologia phthisin pulmonum ulcerosam nuncupat, lenta tabe tandem ægrum e medio tollentem.

Si quando, pulmonum phlogosin suppuratio hujus visce-

- (55) MORGAGNI. l. c. Ep. VII. a. 11. 13. E. XX. a. 2. 5. 9. 11. 20. 35. 41. 43. 61. 63. XXI. 17. 27. XXII. 14. 15. 16. 18. 24. LI. 18. 19. LXII. 9. LXIII. 2. LXIII. 19. LOSSIUS. Observat. L. II. o. 11.
 LIEUTAUD. l. c. L. II. S. I. Art. XII. XIII. XIV.
 BONET. l. c. L. II. S. VI. VII.
 HALLER. De morbis pulmon. §. 2. 6. Ej. Opuscul. patholog. o. 13.
 FANTONUS. Opuscul. p. 153. 185. FABRICII. Animadversio. p. 26. 57.
 VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 832. T. II. p. 741.
 R. DE HAUTESIERCK. Detail des morts et observations sur les cadavres. p. 71. 72. 74. 76. 77. 86. 88. 94. 99. 104. in Recueil. T. I.
 BURSERIUS DE KANILFELD. Institution. T. IV. C. IV. §. CXLII.
 CULLEN. Anfangsgr. T. II. C. IV.
 WENDT. De pleuritide. S. II. VI. IX. X.
 MONRO. Observations. T. II. p. 21.
 G. B. D. SCHARFFIUS. Præf. J. L. C. BERINGER. Phthisis theoretice et practice illustrata. Heid. 1725. §. VII.
 FOUBERT in Mem. de l'acad. de Chirurgie. T. I. p. 717.
 PORTAL in Hist. de l'acad. des. Sc. A. 1789. p. 560. sq.
 Id. Von der Lungenschwindt. T. I. p. 211. 294.
 SIMMONS in MICHAËLIS. Beyträge. T. I. p. 107.
 FAHNER. Beyträge. T. I. p. 72. BAILLIE. Anatomie. p. 38.
 PYL. Aufsätze. Fasc. II. S. I. p. 88.
 GREDDING apud LUDWIG. l. c. p. 649. CHAMBON. Maladies des Femmes. §. 3. p. 73.
 A. E. METTERNICH. Vom schaden der Brechmittel in der Lungensucht. Mainz. 1792. p. 43.
 (55*) RICHTER in Comment. Goettingens. Vol. II. p. 32.
 LE DRAN. Sur le Cancer in Mem. de l'acad. de Chirurg. T. III. p. 39.

ceris excipiat, non raro pus in cystide majori vel minori inclusum observamus, cui *vomicae* (56) nomen tribuitur, qui

- (56) ARETAEUS CAPPADOX. De causis et signis acutorum morborum. L. IV. cur. HALLER. Laufann. 1772. L. I. C. X.
 CAELIUS AURELIANUS. Acutorum morborum. L. III. Chronicorum. L. V. cur. HALLER. Laufann. 1772. T. II. L. V. C. X.
 MORGAGNI. l. c. Ep. XX. a. 11. 61. E. XXI. a. 32. 33. XXII. 14. 15. 18.
 BONET. l. c. S. VI. TULPIUS. Observat. L. II. C. X.
 FORESTUS. Observation. L. XVI. o. 51.
 MORTON. Physiolog. L. III. C. X. p. 113.
 Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 174.
 Act. Medicor. Berolinens. Dec. I. Vol. VI. p. 92. Vol. VII. p. 792.
 BARTHOLINI. Act. Hafniens. Vol. II. o. 14. 15. Vol. V. o. 26.
 EJ. Histor. anatomic. Cent. III. h. 95. Cent. V. h. 76. Cent. VI. h. 12.
 SCHENCK A GRAFENBERG. Observation. L. II. p. 174.
 BLANKAART. Collect. med. physic. Cent. II. o. 30. Cent. VIII. o. 45.
 BALLONIUS. Consil. med. L. II. Conf. VI. in Oper. T. III. p. 36.
 VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 835. T. II. p. 746 sq. DE HAEN. Rat. medend. T. XV. S. I. C. I. p. 17.
 STOLL. Rat. med. T. I. p. 235. T. V. p. 394. T. VII. p. 59. 67. 88. 193.
 STOERCK. Ann. medic. I. p. 143. 231. Ann. II. p. 249.
 HEMMANN. Aufsätze. p. 119. GESNER. Beobachtungen. T. I. p. 41.
 BURSERIUS DE KANILFELD. Institution. l. c.
 R. A. VOGEL. De vomica pulmonum sine cystide. Goett. 1762. §. 2—7.
 SANDIFORT. Observat. anat. patholog. L. III. C. V. p. 80.
 OOSTERDYK. ib. L. I. C. I. p. 9. GREDING apud LUDWIG. l. c. p. 650.
 STARK in MICHAËLIS. Beyträge. T. I. p. 336.
 FRANK. De curand. homin. morb. T. II. p. 154.
 BRANDNER in THOMANN. Annal. p. 170. RAULIN. Traité. S. IV. C. IV. p. 111.
 ROEDERER et WAGLER. l. c. S. II. HASENOEHRL. l. c. S. X.
 CULLEN. Anfangsgr. T. II. C. IV. p. 366. not. (*)
 GILIBERT. Adversar. p. 300. o. 47. p. 302. o. 49.
 J. BLEULAND. De sano et morbos. oesophag. p. 100.
 J. H. SLEVOGT et C. GRANZIN. De vomica pulmonum. Jen. 1708. recus.
 in HALLER. Disf. pract. Vol. II. p. 309.
 ISENFLAMM. Von den Eingeweiden. S. II. §. 47.
 D. W. TRILLER. De ingenti differentia vomicarum opertarum et apertarum. in Opusc. T. III. p. 281. TISSOT. Avis. T. I. p. 66.
 DUNCAN. Medic. Commentar. Dec. II. Vol. IV. p. 399.
 PORTAL in Hist. de l'ac. d. Sc. A. 1789. p. 560. sq.
 ID. Von der Lungenschwindsucht. passim.
 J. VERRAC in Verhand. van het Zeeuwsch Genootsch. T. III. p. 512.
 Krankheitsgeschichte des k. k. Rathes J. HUNCZOVSKY. l. c. p. 48.
 WRISBERG. Docimas. pulmon. §. 14. 9. l. c. T. I. p. 95.
 ABPLI in HUFELAND. Journal. T. VI. p. 769.
 HOPFENGÄRTNER. ib. T. VI. p. 539. HARGENS. ib. T. IX. P. IV. p. 179.
 KEL-

qui quidem faccus interdum adeo expanditur, ut totam pulmonis substantiam tum comprimatur, tum simul resolvatur, ejusque loco faccus pure refertus supersit. Hujusmodi vesica reclusa, statum vasorum pulmonalium singularem tueri poteris. In genere, simulac vasa tam aërifera, quam sanguifera, ad vomicae limites propius accedant, plus vel minus impervia redduntur. In cystide vero, thrombo gelatinoso vel cartilagineo clausa videbis. (57) Hinc forsitan, quod in istis phthificis, licet vasa quasi denudata lateant, rarissime emphysema vel hæmorrhagia interna insequatur. Quæ quidem vasorum oblitteratio universalis, quamquam in eorum orificiis plerumque cernitur, tamen lumina ipsa, apertis istis orificiis, seclusa sint, necesse est, id quod ex absentia emphysematis et hæmorrhagiæ argumentari licet; nam HALLERUS sequentia testatur: *asperam arteriam et vasa majora arteriosa venosaque, quasi resecta, patulo sine, in pectoris caveam biasse, ut sanguinis effluxum, quid moraretur, ægerrime invenires.* EX CAMPERI sententia patet, vasorum embolum, interdum parva violentia protrudi posse; *inspiravi* inquit, *sæpe aërem in arteriam pulmonalem, in venam, imo in asperam arteriam, donec facile admodum et pleno veluti rivo ex magnis ostiis in abscessu conspicuis exiret.* Interdum quasi cultro descissa, interdum fere omnia immunia et in pure nantia apparent. (58) Fines vomicae, ejusque margines certa qua-

KELLIE in Medic. Commentaries. Vol. II. P. IV. p. 427.

HOFFMANN. Geschichte einer Brustkrankh. I. c. p. 248. 289.

STARK. Klinische Bemerkungen. p. 65.

(57) LIEUTAUD. Hist. anat. L. II. S. I. o. 379.

HALLER. Opus. pathol. o. XVII.

R. A. VOGEL. De cognosc. et curand. c. h. affect. §. 643.

STARK. I. c. p. 338. RITTER in Act. Nat. Cur. Vol. VI. o. 14.

MUZELL. Medic. u. chirurg. Wahrnehm. Collect. I. p. 15.

MAYER. Beschreib. des menschl. Körpers. T. IV. p. 165. not. (*)

BAILLIE. Anatomie. p. 38. 39. SÖMMERRING. ib. not. 79.

CAMPER. De morbis pulmon. S. I. C. IV. §. 8.

PORTAL. Von der Lungenschwindl. T. I. p. 212.

HEMMANN. Medic. chirurg. Aufsätze. p. 102.

(58) PORTAL. I. c. p. 185. (Ex Heurnio.)

quadam duritie præditæ sunt, quam scirrhosam vel callosam interdum appellare possumus, a pure formatam, pulmonum parenchyma semper cogente et adigente. Quæ quidem durities, si inflammatoria sit, sensim sensimque emollita, suppurationi insequenti ansam præbet. Ulceris vero marginibus, in callum quasi conversis, phthificos videbis, sine dubio ulcus in pulmonibus fovens, qui quotidie, præsertim hora matutina, verum pus ejiciunt, et nihilominus vitam diu protrahentes, tabidi dici nequeunt. Hoc in singulo casu, ulcus a pulmonum substantia mutata et fere massa cartilaginea circumdatum, undique includitur, quo factum est, ut pus, pulmonum substantiam non amplius perreptare possit. In hacce cystide quasi solitaria, quotidie certa puris quantitas præparata, sine molestia exscreatur, nec novum incendium excitat, quare phthifici illi fonticulo suo pulmonali præditi, vitam diu servare possunt. (59) Perraro ex sententia cujusdam CENSORIS (60) ulcus pulmonum evacuatum clauditur, et non nisi cicatrix in pulmonum superficie relictæ est. Vomica plerumque sequenti modo enecat: vel premendo, motum tam læsi quam vicini sani pulmonis turbat, et ægrotus, nil timens, inopinanter suffocatur; vel subito rumpit, et pus in bronchia atque asperam arteriam effusum miserum strangulat; (61) vel lente pus in bronchia destillatum, tusiendo expellitur, et æger phthisi ulcerosa detentus vocatur; vel pus versus remotiores partes ductum e. gr. versus pectoris superficiem externam (rarius thoracis cava occupans) empyema constituit; vel etiam versus oesophagum

(59) BURSERIUS DE KANILFELD. Institution. T. IV. C. III. §. LVII.
KLAUNIG. Nosocom. charitat. Hist. X. p. 39. PORTAL. l. c. p. 19. 265. 316.
R. A. VOGEL. De cognosc. et cur. c. h. affect. §. 645. not. (*)
JÄGER. De phthisi pulmonali. in BALDINGER. Syllog. T. IV. p. 203.
ROEDERER. De phthisi infant. pulmonar. §. 1. 3.
(60) in Salz. Medicin. chirurg. Zeitung. A. 1797. T. III. p. 252.
(61) VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 836.
T. II. p. 750. sq. §. 1185. T. III. p. 666.
HAGENDORN. Observation. Cent. I. o. 95.

gum (62) et abdomen (62*) migrat. Quæritur, num alia via adfit, qua pus versus longinquiora tendat, ita ut hoc modo pulmo ab illo liberetur? Nam vasa abforbentia sub certis conditionibus queant pus verum recipere et veram metastasin formare. (63) Quamvis animadvertamus, hoc in statu ægroto, pus remotiores partes, e. gr. hepar, lien, renes, tibiam aggredi, tamen hoc phænomenon metastasi adscribere non possumus, dum verosimilius nobis sit, pus pondere suo lente sese dimisisse, et in loca disrita accumulatum esse, (64) quam quod assumamus, pus in sanguinis communem massam reductum, denuo in alias partes deponi.

Alter adhuc datur fons, unde, prægresso pulmonum in-

- (62) A. J. VAN DOEVEREN. l. c. Obs. II.
 W. KEIR in Medical Communications. Vol. I. p. 160.
 BLEULAND. De œsophago sano et morbofo. Obs. I. p. 100. Tab. VI. fig. 1. (i. i.) fig. 2. (i. i.)
 (62*) FRANK. De curandis homin. morb. §. 186. p. 130.
 (63) VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 406. T. I. p. 706. §. 837. T. II. p. 753. §. 1191. T. III. p. 679. §. 1210. T. IV. p. 96. DIEMERBROECK. Anatom. L. I. C. XVII. p. 103.
 BALLONIUS. Oper. T. III. p. 136. 137.
 STALP. VAN DER WIEL. Observat. Cent. I. o. 34. 35.
 Eph. Nat. Cur. D. I. A. VI. VII. o. 147. Cent. VII. o. 68.
 Act. Nat. Cur. Vol. II. o. 16.
 J. SCULTETI. Armamentarium chirurgicum. Amst. 1741. o. LI. p. 290.
 A. G. BUECHNER. Diss. sistens solutionem empyematis per mictionem purulentam. Hal. 1762.
 M. J. DE MAN in Handelingen van Servandis Civibus. T. II. p. 155.
 MURRAY. De puris absque prægressa inflammatione origine. §. 21. *recus.*
 in Opusc. T. I. p. 172. RAULIN. Traité. p. 33. 117.
 METTERNICH. Vom Schaden der Brechmitt. p. 60. 63.
 KORTUM. De scrofulis. T. I. p. 274. JÄGER. Dephthisi. §. VIII. l. c. p. 278.
 (64) TULPIUS. Observation. L. II. C. VI.
 Act. Nat. Cur. Vol. X. o. 83. Nov. Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 5.
 STOERCK. Ann. medic. II. p. 265.
 HALLÉ in Hist. de la Soc. R. de Medec. A. 1786. p. 112.
 CELLIEZ in Journ. de Medecine. T. XVIII. p. 163.
 PHYSICI HARLEMENSES in Beschryving van de epidemische Zinkingkoorts. &c. Obs. IX.

incendio, pus profilit, sc. *tuberculum* (65) pulmonit, a quo phthiseos species *tuberculosa* vel *scrofulosa* nomen du-

- (65) HIPPOCRATES. De internis adfectionibus. C. IV. Ed. HALLER. T. II. p. 407.
 ALEXANDER. De arte medica. L. XII. cur. HALLER. Lauf. 1772. T. I. L. V. C. III. p. 195.
 MORGAGNI. l. c. Ep. XVII. a. 19. E. XXI. XXII. LI. a. 17. 20. LX. 2.
 BONET Sepulchr. l. c. S. VI. VII. LIEUTAUD. l. c. L. II. S. I. A. XVI.
 VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 1205. T. IV. p. 60. 61. MORTON. Phthisiolog. in Oper. T. I. L. II. C. III. sq. L. III. C. I. V. p. 99. C. XIV. p. 155. SALMUTH. Observat. Cent. I. o. 7.
 BAGLIV. Prax. medic. L. I. C. IX. p. 35.
 BURSERIUS DE KANILFELD. Institution. T. IV. C. III. §. LIV. not. (**)
 HUXHAM. Oper. cur. REICHEL. T. II. p. 223.
 J. LOESEL. Scrutinium renum. Regiomont. 1642. p. 59.
 REIL. Memorabil. l. c. §. 15. S. V.
 DE HAEN. Rat. med. T. VI. C. III. p. 82. T. IX. C. I. p. 44. T. XIV. S. I. C. I. p. 58.
 STOLL. Rat. med. T. I. p. 129. 187. 221. 229. 236. T. II. p. 326. T. III. p. 22. 58. 373. 382. T. VII. p. 63. 75. 111. 126. 168. 240.
 BAADER. Observation. N°. II. XVI. STÖRCK. Ann. medic. I. p. 117. 119.
 KORTUM. De scrofulis. T. II. p. 248.
 ROEDERER. De phthisi infantum. pulmon. §. 2.
 EJ. et HANSEN. Disf. de rhachitide. Goett. 1762.
 F. GLISSON. Oper. med. anatom. L. B. 1711. C. II. A. III. p. 13.
 J. C. LINCKE. Par casuum clinicorum. in Prodomo prævertente continuat. Act. medicor. Hafniens. A. 1753. p. 84.
 C. WINTRINGHAM. De morbis quibusdam commentarii. Lond. 1782. o. 180.
 W. DAVIDSON. On the pulmonary system. C. IV. p. 109.
 ST. CLAIR in Medical Essays. T. II. p. 298.
 DUNCAN. Medic. Commentaries. Dec. II. Vol. IV. p. 399.
 BAILLIE. Anatomie. p. 39. 40.
 SIMMONS. On the treatment of Consumptions. p. 9.
 RAULIN. Traité de la phthisie pulmonaire. S. IV. C. I—III. p. 95. sq.
 REID. An essay on the nature and cure of the phthisis pulmonalis. Lond. 1785. sec. edit. enlarg. C. II. p. 37.
 W. STARK in MICHAËLIS. Beyträge. T. I. p. 334.
 J. C. SMYTH. ib. Anmerk. zu STARK. l. c. p. 354.
 PORTAL. Ueber die Lungenschwindf. p. 13. 19. 21. 23. 24. 56. 62. 64. 89. 91. 128. 195. 215. 275. VOGEL. Beobachtungen. p. 2. 4. 38.
 H. O. CRAANEN. De tuberculis pulmonalibus, phthiseos causis. Harder 1791. vel recens. in Salz. Medic. chirurg. Zeitung. Ergänz. Band. T. IV. p. 350.
 S. A. DEIMAN. Ueber den Schnupfen oder den Katarrh. *Exstat in* Holländisches Museum für Deutschlands Aerzte und Wundaerzte. Bresl. 1794. T. I. p. 47.
 L. S. DAVIDS. Ueber die erblichen Fehler. ib. p. 124.
 NAUMBURG in HUFELAND. Journal. T. III. p. 718. 724.
 HARGENS. ib. T. IX. P. IV. p. 179. STARK. Klinische Bemerk. p. 98.
 FYL. Aufsätze. Fasc. III. S. I. p. 93. Fasc. IV. S. I. p. 34. Fasc. VI. S. I. p. 72.

duxit. In phthificis, hocce morbo correptis, pulmonum parenchyma spongiosum et leve desideramus, cujus loco, numerosa corpuscula dura per totam pulmonum substantiam disseminata, occurrunt. Quæ dicta tubercula, multis sese distinguunt signis, quorum præcipua, e sectionibus pathologicis deprompta, a nobis exponenda sunt. Magnitudo admodum variat. A milii semine, usque ad nucem avellaneam, juglandem, ovum et pugnum virilem occurrunt. Quo minora, eo frequentiora, ita ut parvisima, tanto numero sibi invicem proxima adsint, ut pulmo nihil nisi congeriem ejusmodi tuberculorum constituat. Quorum figura certam raro regulam sequitur. Colore imbuta sunt albido, cineritio, fusco, flavido, rubro, livido, fere nigricante, quasi grumuli sanguinei simili. Neque minus contenta tuberculorum a se discrepant: notantur ab observatoribus materia mellea, pultacea, flavicans, caseosa, sebacea et cerea. Quæstio hic movenda est. Num corpuscula materiam cretaceam, tophaceam, calcaream, arenosam, lapideam includentia, hisce tuberculis vel concretionibus lapideis adnumeranda sint? Ab aliis tubercula, ab aliis concrementa, ab aliis lapides nuncupantur. Hæc permutatio facile accedit, dum tuberculi notio distincta et propria nulla sit, nec constet, quatenus tubercula calculorum rudimentum effingant. Ast facta digressionem, redeundum nobis est. Tubercula cartilaginis mollioris duriem, vel capsulam duram solidamque induerunt, pus, mucum, vel sanguinem includentem. Alia nucleo albido, duriori prædita sunt. Mox in pulmonibus tubercula adfunt, quæ seriem acinulorum alborum, durorum, ciceris magnitudine, in unum glomus congestorum, efformant. Quæ dicta tubercula lente et sensim in pus defluunt, ita ut in pulmonibus, uno eodemque tempore, et tubercula cruda, et suppurantia in oculos incidant. (66) Qua re
ex-

(66) MORGAGNI. l. c. Ep. XX. a. 18. HUXHAM. l. c. p. 223.
BAGLIV. Prax. medic. L. I. C. IX. p. 35. JÄGER. De phthisi pulmonal. p. 258.
PRINGLE. Observations on the diseases of the army. &c. Lond. 1764. P.
III. C. III. p. 159. PORTAL in Hist. de l'acad. R. d. Sc. A. 1780. p. 329.

expertissimus PRINGLE monet. *In the bodies, which I dissected of those who died of the phthisis pulmonalis, I found the Lungs full, both of tubercles and ulcers.* Parenchyma reliquum plerumque inflammatorum (*) vel steatomatosam duritiem, raro naturalem possidet, nonnunquam ex cl. STOLL (**) observatione friabile est. Ubi tuberculorum magna cohors pulmones occupavit, vasa tam aëri-fera quam sanguifera conferta, muneribus suis invalida reddunt. Deinde pulmones valde irritati, tusficulam movent, unde tandem phthisis conclamata proficiscitur. Nonnulli phthisi detenti talia tubercula tusfi ejecerunt, unde observatores signum pathognomonicum phthiseos tubercularis depromere ausi sunt. Quæ vidit cl. JAEGER (67) tubercula, a noverca tusfi expulsa, sequentibus adumbrat verbis: *Referabant ampullas, sive vesiculas rotundas, pisi magnitudinem æquantes, vel quoque majores, albicantes, subatras, integras, a muco et saliva circumposita facile distinguendas, intus materiam mollem, spissam, steatomatosam, cruentam quoque, vix foetentem continentes.* Ad signa phthiseos tubercularis hæc talium globulorum exscretio omnino pertinet, quamvis eandem rarius ab auctoribus annotatam deprehendam, attamen similem similium corpusculorum exscreationem in foemina per plures annos in *Litterariis Hamburgensibus* (68) et in *Sacerdote a RAULIN* (69) observatam lego. De natura tuberculorum quid veri proferre difficile est. Glandulas conglobatas degeneratas esse, minime veritati congruum videtur; nam culter anatomicus, in phthisi tuberculosa, glandulas bronchiales sanas elaborat. Credimus potius, ista tubercula, originem ducere a materia quadam, in contextum

(*) G. G. RICHTER. Prolus. exhibens conjecturas quasdam, de duplici novo inflammationum exitu, rigescendo et desquamando. in *Opusc. med. collect.* studio J. C. G. ACKERMANN. Franc. et. Lips. 1781. vol. III. p. 155.

(**) STOLL. *Rat. med.* T. I. p. 230.

(67) l. c. p. 257.

(68) Freye Urtheile und Nachrichten zum Aufnehmen der Wissenschaften. LV Stück. Hamb. 1754. p. 434. fq.

(69) *Observations de medecine.* &c. p. 71.

tum pulmonum cellularem effusa, unde, hac stagnante et sensim indurata, hæc corpora propullulant.

Ut omnes conditiones, sub quibus pulmones suppurantes evadunt dinumeremus, repetendum est, illos pure consumi, ex dimotis regionibus, (70) plerumque ex cavo abdominis, ebulliente. Quamvis jam supra (§. 10.), ubi de corporibus, in cavo pectoris peregrinis, sermo fuit, hanc rem leviter attigerimus, cumque documentis e medicina litteraria firmarimus: in præsentī tamen videbimus, quid de hac re ducendum sit: Plerumque inflammatio abdominalis, quam exulceratio sequitur, adeo extensa est, ut pulmones cum diaphragmate conglutinati sint. Simul ac pus abdominale diaphragma consumat, pulmo, simul arrosus, pus recipit, facile dein in bronchia effusum. Unde evenit, ut tales ægroti sputa purulenta excreent, absente phthisi pulmonali vera, et præsentē hepatica vel lienali. Tandem, alius adhuc modus superesse videtur, quo pus in pulmonum parenchymate collatum est, ita ut, nulla prægressa inflammatione, nec tuberculis suppurantibus, nec vomica latente, sed metastasi (71) sola, in illos depositum sit. Deprehendimus ulcus sc. quoddam, loco, a pulmonibus remoto; secretionē puris in hoc subito cessante, tussis, juncta cum sputis puriformibus, sequitur, illæsis cæteroquin pulmonibus. Observationum vi coacti, negare non possumus, verum pus, interdum ad pulmones deponi, et hoc colatorio evehi. Sed quæritur, num illa quæ

(70) Huc referimus observationem, a cl. VAN DOEVEREN nobis datam, ubi pus ex ulcere œsophagi promanatum, non tunicas solum aortæ consumserat, sed sub externa etiam pulmonis sinistri membrana sese extenderat. v. EJ. observ. II. l. c. Tab. II. fig. 1. et SANDIFORT. Mus. anat. L. I. S. V. N°. VIII. p. 242. Tab. CV. fig. 2.

(71) VAN SWIETEN. Commentar. T. IV. p. 622. MURRAY. l. c.
DE HAEN. Opuscul. inedit. T. I. o. VI. PLENCIZ. Act. et observat. C. IX.
MUZELL. Med. u. chir. Wahrnehm. T. II. cas. 1. 2. 4.
SÖMMERRING. De morb. vasor. lymphat. §. LXXVII. p. 173.
RICHTER. Anfangsgr. d. Wundarzneijk. T. I. C. II. §. 77.
CULLEN. Anfangsgr. T. II. C. IV. p. 338. not.
VOGEL. De vomica pulmonum. §. 8. 9. 10.
RAULIN. Traité de la phthisie. l. c. p. 32. 164.

quæ expellitur materies, semper pus verum sit? Nonne subinde deprehendatur fallacia quædam aut error? Nam simulac ex quacunque etiam causa puris secretio in ulcere remoto impediatur, mutatio quædam in corpore sequi videtur, qua presente, mucii secretio in pulmonibus etiam pervertitur, nec pus verum, ex ulcere absorptum, modo metastatico, versus illa viscera transfertur: sed sputa pulmonalia, puris formam nec ejus veram indolem acceperunt. Igitur credimus, rara esse exempla, ubi vera ad pulmones metastasis locum habet.

Suppuratione vera pulmones plus vel minus consumti, multis perforantur sinibus et canalibus, quæ communicationem inter se alunt. Substantia partitim solvitur, ita ut lobi defint, vel pulmonum alter interdum desideratur, pure totus fere disolutus, (72) vel alter saccum (73)

pu-

- (72) MORGAGNI. l. c. Ep. XXII. a. 7.
 BONET. Sepulchr. L. II. S. I. o. 85. 167. S. VI. a. o. 1. §. 2. o. 4.
 S. VII. o. 20. 103. SALMUTH. Observation. Cent. I. o. 14.
 LIEUTAUD. Histor. anatom. L. II. S. I. o. 356. 360. 361. 376. 384. 390.
 VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 1206. T. IV. p. 65.
 BARTOLETTUS. De respiratione. L. IV. C. III. p. 291.
 Eph. Nat. Cur. D. II. A. X. o. 176. D. III. A. III. o. 6. A. VII. VIII.
 o. 155. Act. Nat. Cur. Vol. II. o. 107. Vol. X. o. 83.
 Act Medicor. Berolin. Dec. I. Vol. III. p. 27. 36.
 DODONÆUS. Observat. C. XVIII. p. 43.
 PANAROLUS. Observat. med. o. XLVI. p. 68.
 BLASIUS. Observat. med. rarior. P. IV. o. 5.
 BIUMI. Observat. anat. S. IX. l. c. p. 395.
 MECKEL in Epistol. ad HALLER. script. T. III. No. 595. p. 748.
 B. PEROTTI. Raccolta. vel Commentar. de rebus. Vol. III. p. 647.
 HERISSANT in Hist. de l'ac. R. d. Sc. A. 1753. p. 130.
 HEMMANN. Med. chir. Aufsätze. p. 101.
 MUZELL. Med. u. chir. Wahrnehm. T. I. p. 15.
 POUTEAU. Oeuvres posthumes. T. I. p. 328.
 STOERCK. Ann. medic. II. p. 245. HAUTESIERCK. Recueil. Vol. I. p. 88.
 DEASE. Practice of Surgery. p. 107.
 FOTHERGILL in Mem. of the Medic. Societ. of London. Vol. IV. p. 133.
 ANONYMUS in DUNCAN. Medic. Commentaries. Dec. II. Vol. IV. p. 399.
 RAULIN. Nouvelles Observations sur la phthisie pulmonaire. Paris 1784. p. 55.
 GILIBERT. Adversar. p. 299. o. 46.
 PORTAL. Von der Lungenschwind. p. 89. 126. 212. 215. 265.
 W. CRUIKSHANK. Geschichte. p. 109. Ej. Zusätze. p. 13.
 SÖMMERRING ad BAILLIE. Anatomie. p. 34. not. 71.
 ANONYMUS in HUFELAND. Journal. T. VI. p. 829.
 FRITZE in Salz. Medicin. chirur. Zeitung. A. 1791. No. 47. p. 378.
 WÄHLIN in N. Schwed. Abhandl. l. c. p. 183.

pure spissiori repletum format, (74) vel rupto illo, pus, empyicorum more, multis fibrillulis, aqua et sanguine mixtum, in faccos pleurae fundit. (75)

§. 16. *Alii inflammationis exitus.*

Ubi pulmones, praeeunte phlogosi, *scirrhosti* (76) fiunt, du-

(73) B. VOLTELEN in phthisico mortuo, primo intuitu, pulmones illaefos, immo sanos suspicatus est, quos attolens, leves admodum reperit; cum vero cultro sibi viam in pulmonum substantiam parasset, totum viscus exenteratum et vacuum vidit, ita ut pulmo nucleum excavatum (pure repletum?) repraesentaret. v. cl. DAVIDS. Ueber die erblichen Fehler. l. c. p. 125. not. (a)

(74) VAN SWIETEN. Commentar. T. II. p. 749.

HALLER. Opusc. pathol. o. XV.

LIEUTAUD. Hist. anat. l. c. o. 359. 386. 391. 393. 394.

ISENFLAMM. Von den Eingeweiden. S. II. p. 54. PORTAL. l. c. p. 20.

METTERNICH. Vom Schaden der Brechmittel. p. 21.

MAYER. Beschreibung. T. IV. p. 165. not. (*)

VEIRAC in Handelingen van het Genootsch. Servandis Civibus. T. XIV. p. 132.

(75) v. supra. §. 9. p. 96.

(76) G. E. STAHL. De phthisi. Hall. 1704. *recus. in* HALLER. Coll. Disfert. pract. T. III. p. 583. J. J. HARDER. Apiarium. Bas. 1687. o. 46. 47.

VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 843. T. II. p. 761. l. c. p. 649. (Ex sententia cl. DE HAEN.) BONET. l. c. L. I.

S. XXI. o. 7. P. PAAUW. Observation. anatomic. selectior. cur. BARTHO-

LIN. Hafn. 1656. o. 22. HALLER. De morbis pulmonum. §. IV.

EJ. Opusc. pathol. o. XV.

LIEUTAUD. Hist. anat. L. I. S. II. o. 15. L. II. S. I. o. 215. 232. S. VIII. o. 357. PETSCH. Sijllog. observation. §. 87. l. c. p. 783.

ROEDERER. De phthis. infant. pulmonar. §. 4.

Id. et HIRSCHFELD. De pulmonum scirrho. Goett. 1762.

Id. et WAGLER De morb. mucos. S. I.

L. HEISTER. Observat. medic. o. 5.

Id. De asthmate scirrhosto, hactenus fere neglecto. Helmst. 1749.

DE HAEN. Rat. med. T. VI. C. V. p. 193.

STOERCK. Ann. medic. I. p. 118. 138. II. p. 231.

BAADER. Observat. anat. p. 38. 49. GREDING. l. c. p. 648.

STOLL. Rat. med. T. VII. p. 238. FABRICII. Animadversion. p. 25.

CLOSSY. Observations. p. 40. l. c. p. 799.

FIELIZ. Wahrnehm. coll. in RICHTER. Chir. Bibl. T. VII. p. 780.

HALLE in Hist. de la Soc. R. d. Med. A. 1786. p. 122.

P. C. F. WERNER. Observat. quaedam in morbis et sectionibus cadaverum humanorum. &c. Lips. 1776. vel F. A. WEIZ. Neue Auszüge aus Dissertationen. T. VIII. p. 101. PORTAL in Hist. de l'ac. d. Sc. A. 1789. p. 562.

Id. Ueber die Lungenschwindf. p. 184. 328.

WRISBERG. Docimasia pulmonum. §. 14. 15. in Comment. T. I. p. 95. 97.

Id. De vena azyga duplici. §. 19. l. c. p. 143.

HENNING in HUFELAND. Journal. T. VIII. P. IV. p. 52.

PYL. Auffätze. Fasc. III. S. I. p. 123. VOGEL. Beobacht. p. 7. 38.

duritiem fere callosam obtinent, et ambitus pulmonum latior evadit, quod cl. WRISBERG (77) distincte observavit in foetu præmature, cujus pulmo dexter sanus parvusque, sinister vero scirrhusosus, cavum suum ita replebat, ut remoto sterno, cum renisu quodam prorumperet. Mox parva pulmonis pars, mox lobus scirrhus corripitur. Quæ scirrhusitas cum tuberculis sæpe ab auctoribus confusa videtur, ita ut interdum ex descriptione ne distincte quidem appareat, num pulmo tuberculosus vel scirrhusosus fuerit. Ceterum scirrhus eodem plane modo ut tubercula, suppuratione amollitur. Tandem finem imponat, scirrhi cujusdam sciagraphia, a celeberr. ROEDERER (78) composita. *Scirrhi substantia in superficie albicans, interius rubella fit, homogenea quidem et dura, durior tamen in ambitu quam in nucleo tangitur. Integer scirrhus in acinos quasi distinguitur, quorum maximus durissimus et albisimus anteriorem lobi angulum obsidet; prismatica fere scirrhi figura est, pendet scirrhus 3ij et 3ij. Ut ponderis a naturali pulmone differentiam cognoscam, æquale scirrhus frustum resectum ponderis 3ij et 3ij. deprehendi. Alius in eodem lobo posterior scirrhus, albicans, globosus, cavo pus tenue comprehendens, pendet 3i; quin tertia adest uva scirrhusosa, ex pluribus globulis solidis composita, 3ij pondere æquans. Natant frusta pulmonis sani, subsident in aqua scirrhi. Nihil in scirrhis cellularum pulmonalium residuum est, quæ aërem tracheæ inflatum recipiant. Magna vasorum vis in scirrhis ludit.*

Pulmonum phlogosi, interdum Gangræna (79) succedit, in-

(77) De docimasia pulmonum. §. 15. l. c.

(78) De pulmonum scirrhuso. §. 4.

(79) MORGAGNI. l. c. Ep. VIII. a. 27. E. XX. a. 45. XXX. 4.

DODONÆUS. Observat. C. XXIV. p. 59.

LIEUTAUD. Histor. anatom. L. II. S. I. a. XX.

BARTHOLIN. Epist. med. Cent. III. e. 90. (Ex libro Belgico: *De herstel-
de leeuw.*) Id. De pulmonibus. S. I. p. 19.

VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 844. T. II. p. 763.

LOSSI. Observation. L. II. o. 4.

BALLONIUS. L. II. Epidem. et Ephem. in Oper. T. I. p. 102.

Nov. Act. Nat. Cur. Vol. VI. o. 56. HEISTER. Observat. medic. o. 16.

DE HAEN. Rat. med. T. XV. S. I. C. I. p. 81.

interdum etiam post summum incendium. Pulmo niger, mollis, quasi solutus apparet, et involucrum facile mittit. Dissecatus, ichorem putridum fundit, et odorem fere sphacelosum spargit. Pulmones re vera gangræna corripui posse, quis infitias ibit, sed multi medici pulmones jam sphacellosos salutare videntur, simulac nigrescunt, absente vera illorum gangræna. Quem tamen colorem nigrum, nos, potius congestionis sanguinis, post mortem factæ, tribuere propensi sumus.

§ 17. *De aqua, aëre &c. in pulmonibus.*

Alius, quo invaduntur pulmones morbus, est *inundatio* substantiæ pulmonalis, sc. magna vis vesicularum, tam substantiæ internæ, quam externæ pulmonum superficiiei inhæret. Liquorem sæpius limpidum includunt, unde illarum pelluciditas: vasa tam aërifera quam sanguifera comprimentes, asthma et suffocationem gignunt. Aqua attamen etiam turbida, a pure vel sanguine videtur, ita ut vesiculæ colorem assumant rubeolum vel purulentum: huc forsan vomicæ, uti alii dicunt, sanguinolentæ, et vesiculæ pure repletæ referri debent, quæ partim in pulmonum parenchymate partim in externa illorum facie, progenitæ et tusi rejectæ sunt.

- PLENCIZ. Act. et observ. medic. p. 159.
 HAUTESIERCK. Recueil. T. I. p. 72. 77. 89. 94. 96.
 CULLEN. Anfangsgr. T. II. C. VI. §. 360.
 STORCK. Ann. medic. I. p. 117. 131. 152. II. p. 252. 273.
 FABRICII. Animadversion. p. 56. 58. 62.
 WILKINSON in London Medical Journal. Vol. IX. P. II. p. 130.
 L. ROUPPE. De morbis navigantium. L. B. 1764. p. 29. sq.
 SARCONE. Krankh. in Neapel. T. I. §. 189.
 C. L. HOFFMANN. Abhandl. von der Empfindlichkeit und Reizbarkeit. Mainz. 1792. p. 212. §. 444.
 SCHLERETH in BALDINGER. N. Magaz. T. X. P. V. p. 455.
 J. VEIRAC in Verhandel. van de Holl. Maatsch. T. XXV. p. 58. 73.
 TISSOT. Avis au peuple. l. c. §. 98.
 CHOMEL apud GRANT. Beobachtungen über die Fieber. p. 666.
 FRANK. De curand. homin. morb. §. 193. p. 148.
 WATSON in Philos. Transact. l. c. p. 239.
 PYL. Aufsätze. Fasc. VIII. S. I. p. 3.

sunt. (80) Quæ vesiculæ, vel vomicæ aquosæ dictæ, veræ sunt *hydatides*, (81) formatæ forsan ab aliqua contextus cellulosi parte, morbose expansa, ubi ob vasorum absorbentium debilitatem, aqua stagnavit. (82) An hæ vesiculæ animatæ sint ob rationes anatomicas assumere non possumus? Ex observationibus patet, hujusmodi hydatides varia forma, ad ovi gallinacei usque magnitudinem, per tracheam ejectas fuisse. Sed simulac attento animo, tam glottidis, quam hydatidum structuram et nexum perlustremus, istis observationibus adversari cogimur, rati, mucum tenacem gelatinosum, bullulis aëreis intermixtum, figuram vesicularum, hydatidum instar, facile accipere posse.

Ast alius cernitur status, ubi aqua, absente omni vesica, æqualis per pulmones distributa, contextum cellulosum opplet. (83) Quo casu pulmones pallent, languidi, laxi et

- (80) MORGAGNI. l. c. Ep. XX. a. 24. Act. Nat. Cur. Vol. V. o. 36.
 KLEIN. Interpr. clinic. p. 232. VOGEL. De vomica pulmon. §. XI. p. 21.
 ALIX. Observat. medic. Fasc. II. o. 23. PLENCIZ. Act. et obs. p. 159.
 Inter affines recenseri debet observatio, quam habet cl. GREDING. l. c. p. 642.
 (81) MORGAGNI. l. c. Ep. XVI. a. 33. 44. E. XXXVIII. a. 43. LXIX. 8.
 BONET. Sep. L. II. S. I. o. 33. L. IV. S. I. o. 14. §. 6.
 BARTHOLIN. De pulmon. S. II. p. 49. sq.
 EJ. Act. Hafn. Vol. III et IV. p. 143.
 HALLER. Elem. physiol. T. III. p. 172. PRISO. l. c. o. LIII. LVII.
 MALOËT. in Mem. de l'ac. R. d. Sc. A. 1732. p. 260.
 BARRERE. Observation. anatom. p. 109.
 BRENDL. De catarrho suffocativo. Goett. 1746. §. VIII. in Oper. cur.
 WRISBERG. T. II. p. 92. SCHENCK. Observat. medic. L. II. p. 249.
 J. COLLET. Case of Hydatids discharged by Coughing. in Medic. Transact. T. II. p. 486. N. D. FALCK. in Append. ad R. WILKES. Essay on the Dropsy. Lond. 1777. p. 441. §. 208. STOLL. Rat. med. T. III. p. 396.
 ALBERTINI in Comment. Bononiens. T. I. p. 393.
 BAILLIE. Anatomie. p. 44. PAITONI in Philos. Transact. A. 1765. P. IV. p. 79.
 D'APPLES in Act. Helv. Vol. IV. p. 68. J. VEIRAC. l. c. p. 512.
 ISENFLAMM. Ueber die Eingeweide. S. II. §. 49.
 CAMPER. De morb. pulmon. S. II. C. VIII. §. 2.
 DOUBLEDAY. in Medical Observat. and Inquir. Vol. V. p. 143.
 (82) PORTAL in Mem. de l'ac. R. d. Sc. A. 1771. p. 541. sq.
 (83) HIPPOCRATES. De internis adfectionibus. C. XXIV. Ed. HALLER. T. II. p. 434. Id. De morbis. L. II. C. XXIV. l. c. T. III. p. 83.
 MORGAGNI. l. c. Ep. XVII. a. 19. E. XXI. a. 33. XXX. 2. XXXIV. 18.
 P. SALIUS DIVERSUS. Opusc. medic. Amst. 1618. Tr. II. C. V. De Hydero pulmonis. p. 244. BONET. l. c. L. II. S. I. o. 73.

et spongiosi evadunt, et facta incisione, aquam fere puram respuunt. Minori gradu morbus ille *œdema*, majori vero, *hydrops pulmonum* nuncupatur. In respirationem et circulationem minorem vim nocivam exercet. Pulmones enim, sub inspiratione non debite expansi, aëris haustum minus parvum capiunt, qui itaque, sanguine multo repleti, munere suo rite fungi nequeunt, ac tandem mors strangulatoria contrahitur. Qua re hæc aqua omnino in hydrope pulmonum, respirationi et circulo sanguinis minori, multo magis inimica est, quam in hydrothorace, quod ex symptomatibus asthmaticis (84) elucescit, quibus vexantur ægroti.

Tandem in pulmonibus *lac* (85) aliquando accumulatum occurrit. Sed rarissimus est status, et multas observationes, lac in pulmonibus describentes, suspectas habemus.

Aër atmosphæricus pulmones suffercit, e viis aëriferis in substantiam non ingressus. Qui quidem, per contextum cellulosum æqualiter dispersus, ejus loculamenta non adimplevit solum, (86) sed membranam etiam pulmonum externam huc vel illuc extulit, et vesiculas formavit aëre impletas, (87) quas STOLL (88) vidit magnitudine ovi,
STOERCK

- RUYSCH. Observat. anatom. chirurg. o. LVI.
SCHENCK. Observat. medicin. L. II. p. 150.
VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 1320. T. IV. p. 140. Act. Nat. Cur. Vol. I. o. 78.
DE HAEN. Rat. med. T. XV. C. III. p. 105.
BREE. Prakt. Untersuch. über krankhaft. Athemhohlen. passim.
(84) BREE. l. c.
(85) VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 1329. T. IV. p. 611. RAULIN. Traité de la phthisie pulmonaire. S. V. C. V. p. 157.
PORTAL. Ueber die Lungenschwindl. p. 315.
(86) HALLER. De morb. pulmon. §. IV.
J. H. BRECHTFELD in BARTHOLIN. Act. Hafniens. Vol. II. o. 14.
W. WATSON. in Philos. Transact. A. 1764. Vol. LIV. p. 239.
W. HUNTER in Medic. Observat. and Inquir. Vol. II. p. 69.
STOERCK. Ann. medic. II. p. 243.
SARCONE. Krankh. in Neapel. T. II. §. 457.
MICHAËLIS. De angina polyposa. p. 79. 80. not. (z.)
(87) MORGAGNI. l. c. Ep. XXII. a. 12. RIDLEY. Observation. p. 217.
J. G. GMELIN in Epistol. ad HALLER. script. Vol. II. N°. 347. (in pulmonibus b. WEITBRECHT, phthisi extincti.)

STOERCK (89) vero pugni virilis. Hae vesicae acu pertusae aërem emittentes collapsae; et pulmones, cultro divisi, aërem etiam depellentes, subito flaccidi facti sunt. Non contingit, hanc conditionem expiscari: pulmones quidem sphacelosos et disolutos aërem extricare posse, intellectu facile est, unde vero in pulmonibus, ceteroquin sanis, emphysema pulmonale originem trahat, res altioris indaginis est, nec prompte enucleanda, nisi putemus, aërem e bronchiis in contextum cellulosum effluere.

§. 18. *De pulmonum calculis, &c.*

Pulmonibus cum aliis corporis nostri partibus *calculi* (90) communes sunt, quadruplo modo in illis proge-

- ni-
- ROEDERER. De phthisi infantum nervosa. Goett. 1762. p. 7.
 STOLL. Rat. med. T. VIII. p. 135.
 STOERCK. Ann. medic. I. P. 115. II. p. 242. sq.
 COTUNNI. De fedib. variolar. §. XXIII.
 BAILLIE. Anatomie. p. 42. 45. SÖMMERRING. ib. l. c. add. IV.
 CONRADI. Handbuch. p. 439. VOGEL. Beobachtungen. p. 2. 4. 38.
 JÖRDENS in HUFELAND. Journal. T. VIII. P. II. p. 161.
 (88) l. c.
 (89) l. c. A. II. p. 242.
 (90) MORGAGNI. l. c. Ep. XV. a. 18—22—26. E. XVII. a. 19. XXII.
 15. LXIX. 14. BONET. Sep. L. II. S. I. o. 42. 46. sq. S. VII. o. 79.
 LIEUTAUD. Histor. anat. L. II. S. I. a. XVII.
 HARDER. Apiar. o. 44. 45. Eph. Nat. Cur. D. II. A. III. o. 63.
 Act. Med. Berolin. Dec. I. Vol. II. p. 93. 94. not. (*) Vol. IV. p. 66.
 LOSSII. Observation. L. II. o. 3. BARTHOLIN. Act. Hafn. Vol. I. o. 99.
 EJ. Epistol. medic. Cent. III. e. 80. Histor. anatom. Cent. I. h. 33.
 ID. De pulmonib. p. 51. D. CORNARIUS. Observat. medicinal. C. XVIII.
 9. 34. ST. VAN DER WIEL. Observation. rarior. Cent. I. o. 28.
 HILDANUS. Observ. Cent. II. o. 29. Cent. VI. o. 22.
 RUYSCH. Catalog. rarior. p. 132. TIMMIUS. Observat. N°. VIII. p. 32.
 MORTON. Phthisiolog. L. III. C. VI. l. c. p. 101.
 VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 1205. T. IV. p. 59.
 SCHENCK. Observat. L. II. p. 246. 249.
 M. SCHURIG. Lithologia. &c. Dresd. et Lips. 1744. C. II. §. 20.
 HALLER. Commentar. in H. BOERHAAVE. Prælect. T. VI. §. 835.
 SCHRADER. Observat. anat. medic. Dec. I. o. 3.
 MARX. l. c. vel Commentar. de rebus. &c. T. XXVII. p. 83.
 DE HAEN. Rat. med. T. IX. C. I. p. 9.
 STOLL. Rat. med. T. IV. p. 58. T. VII. p. 75. Comment. Petropolit.
 T. VII. p. 227. GREDING. l. c. p. 649. CULLEN. Anfangsgr. T. II. p. 392.

niti. Elementum concretionum cum aura a pulmonibus excipitur, quod deinde in glandulas bronchiales allatum vidimus. (91) In nonnullis, huic causæ non expositis, in pulmonibus, eodem inexplicabili modo, uti in aliis corporis partibus, calculi concresecunt. Podagrici et arthritici non in articulis tantum, sed et in pulmonibus glomeros tophaceos foveant. (92) Quin immo, alii medicina periti, germinantem calculorum pulmonalium prolem statuerunt. (93) Quatenus tubercula, symbolam ad formandos calculos conferunt, in medio relinquimus. Multa nobis in calculis occurrunt discrimina. Variant magnitudine, quæ inde a fa-

bu-

- ROEDERER et WAGLER. De morb. mucos. S. I.
 SANDIFORT. Mus. anatomic. S. VI. p. 280. N°. IV.
 GILBERT. Adversar. p. 189. o. 7. HUXHAM. in Oper. T. I. p. 198. not. (*)
 GESNER in Epistol. ad HALLER. script. T. III. N°. 631.
 E. A. NICOLAI. Fortsetz. der Pathologie. T. III. §. 154. 155.
 CAMPER. De morbis pulmon. S. II. C. I. §. 8. not. (*)
 WRISBERG. Docimas. pulmon. §. 14. l. c. p. 95.
 VERZASCHA. Observat. p. 44. PROCHASKA. Annotation. academic. Fasc. III.
 BAILLIE. Anatomie. p. 44. SÖMMERRING. ib. Not. 86. p. 45. add. VII. not. 95.
 J. VEIRAC in Verhandelingen van het Zeeuwsch Genootsch. Vol. III. p. 505.
 METTERNICH. Vom Schaden der Brechmittel. p. 77.
 PALKOVIES. De calculis pulmonum. Bud. 1778.
 STARK. Klinische Bemerkungen. Fasc. I. p. 98.
 TRNKA VON KRZOWITZ in MOHRENHEIM. Beyträge. T. II. p. 173.
 WADSON in MICHAËLIS. Beyträge. T. I. p. 96.
 HENNING in HUFELAND. Journal. T. VII. P. II. p. 134.
 ANONYMUS. ib. T. IX. P. II. p. 180.
 PORTAL. Ueber die Lungenschwind. p. 235. 244.
 WEIGEL. Italien. Biblioth. T. IV. N°. 19. T. V. P. I. p. 212.
 E. G. BALDINGER. Prolusio, qua ostenditur, Aretæi ἀσθμα πνευμάτιος recentioribus non esse ignotum. Jen. 1772. recus. in cl. GRUNER. Delect. Disserat. Jenens. Vol. II. p. 1.
 J. WILLIAMS. Some Histories of Wounds of the Head. Falm. 1765 p. 49.
 J. KÄMPF. Abhandlung von den Krankheiten, die ihren Sitz im Unterleibe haben. &c. Leipz. 1786 Edit. sec. p. 44.
 A. RÖRING. Kongl. Vetenskaps Academiens nya Handlingar. &c. vel. vers. in L. CRELL. Chemische Annalen. A. 1785. Vol. II. p. 66. N°. XIII.
 (91) v. supra. §. 12. p. 122. §. 13. p. 132.
 (92) FORESTUS. Observat. L. XIV. o. 26. Schol.
 GMELIN in Epistol. ad HALLER. script. T. III. N°. 563. p. 286.
 GAUBIUS in Verhandel. van de Holl. Maatsch. T. IV. p. 312.
 PORTAL. Ueber die Lungenschwind. p. 242.
 (93) HULDENREICH. in Eph. Nat. Cur. D. I. A. VI. o. 221.

bulo parvo, usque ad ovum columbinum, et supra crescit. Figura gaudent admodum incerta: pauci rotundi, oblongi, glabri, plurimi inæquales, tuberculosi, eminentiis acutis armati, reperti sunt. HAGENDORN (94) illos ramosos, segmentorum corallinorum instar observavit. PORTAL incrustationem magis quam corpora figuræ constantis detexit. Vario colore reperiuntur, intra albidum, cinereum, flavidum, rubellum et nigrum multis modis variante. Consistentia non minus diversa est. Alii illos friabiles, cretaceos, tophaceos, alii calcareos, arenosos, spongiosos, filiceos vel marmoreos viderunt. Numerus non semper idem est: aliquando singuli soli, mox multi acervari prostant: grex illorum non raro frequens est. De quibusdam ægrotis constat, illos ante obitum, multos excreasse calculos, quos centuriantes, ut cimelium in arcula aservabant. Omnia pulmonum invadunt loca, ita ut hos tam in centro quam in superficie externa sepultos scimus. Calculi non semper nudi in pulmonum substantia latent, sed inclusi non raro prostant. HILDANUS (95) calculum, nucem juglandem magnitudine æquantem, in carnosa quadam capsula inclusum vidit. MEIBOM lapillum durum peculiari membrana obvolutum invenit. (96) DE HAEN (97) corpus glandulosum, lapidem friabilem sepientem, observavit. GREDING (98) in pulmone maniaci lapidem, membrana pergamenæ, quam dicunt, quoad colorem, crassitiem et tenacitatem simillima, obductum reperit.

Pulmonibus multis modis nocent; ut irritamentum agentes, sæpius tussim vere ferinam movent, in illis fortior, ubi multi calculi, pure non connexi, hærent. Partim calculi angulosi et cuspidati, pulmonum motu inter tusiendum a substantia divulsi, versus tracheam ducuntur,

- (94) DODONAEUS. Observat. C. XXIII.
 (95) HILDANUS. Observat. Cent. VI. o. 22.
 FERNELIUS. Patholog. L. V. C. X. in *Universa medicina*. p. 455.
 (96) MEIBOM. Observation. rarior. Gron. 1660. p. 9. art. XX. *recus. in*
 HALLER. Disfert. anatom. T. VI. p. 643.
 (97) l. c.
 (98) l. c.

tur, dilacerantes in hoc itinere pulmonum parenchyma, et inflammationem, hæmoptysin, ac tandem phthisin ulcerosam excitantes. Partim læves, minus acuti, irritando affluxum humorum versus pulmones producunt, et statum mox insequentem phthisicum, et ægrotus, obturatis viis aëriiferis, repente strangulant.

Utut omnes fere corporis humani partes, ita et pulmones succo osseo imbuti, *duritiem* fere *osseam* (99) adsumunt. Perraro hoc vitio magnæ pulmonum partes, rarissime lobus integer invaditur. Plerumque concrementa adfunt ossea, magnitudine lentis cicerisve, huc vel illuc in pulmonibus dispersa. STOERCK (100) pulmonis partem 3 poll. longam et $\frac{1}{4}$ poll. crassam ossificatam invenit. Medicus apud MORGAGNI (1) quidam curvum ossiculum, læve a cava parte, asperum a convexa tusi reddidit.

Tandem liceat nobis hic afferre, quod in metallifosforum pulmonibus, non illa solum *metalla*, cum quorum depuratione, illi, viventes, occupati erant, sed hæc viscera, veluti fumo *exsiccati* inventa sunt. (2)

§. 19.

- (99) MORGAGNI. l. c. Ep. XXII. o. 24. 25.
 BONET. Sepulchret. L. II. S. I. §. 6. (Ex Columbo.)
 BLANKAART. Coll. medic. physic. Cent. I. o. 56.
 FABRICII. Animadversion. p. 25. STOERCK. Ann. medic. II. Cadav. XI. p. 260.
 LIEUTAUD. Histor. anatomic. L. II. S. I. o. 280. sq.
 BÜTTNER. Anatomische Wahrnehmungen. C. XIV. p. 203.
 HAUTESIERCK. Recueil. S. I. p. 77.
 BIUMI. Observation. anatomic. Sect. X. l. c. p. 341.
 E. A. NICOLAI. Fortsetzung der Pathologie. §. 156.
 BAILLIE. Anatomie. p. 43. SÖMMERRING. ib. not. 85.
 PORTAL. Ueber die Lungenschwind. p. 84. (Cartilagin.)
 J. F. SCHREIBER in Nov. Commentar. Petropolit. T. III. p. 398.
 (100) l. c.
 (1) l. c.
 (2) SCHENCK in BARTHOLINI. Epistol. medic. Cent. IV. e. 72.
 BONET. Sepulchret. anatom. L. II. S. I. o. 44. 45.
 RAMAZZINI. De morbis opificum. C. I. in Oper. p. 480.
 D. SENNERTUS. De chymicorum cum Aristotelicis et Galenicis consensu ac dissensu. C. IX. in Oper. omn. Lugd. 1676. T. I. p. 208. a. Ej.
 Medicin. practic. L. II. P. II. C. II. p. 147.
 ZIMMERMANN. Von der Erfahrung. L. IV. C. V. p. 378.

§. 19. *De reliquis pulmonum vitiis.*

Interdum facile per tusim ejiciuntur quædam *carunculae*, (3) quæ, dum digitis conterantur, pultaceæ, graveolentes et flavidæ apparent. Unde hæ grandines, de quarum natura anatomia-pathologica nondum hactenus satisfecit? HIPPOCRATES easdem e pure formatas dicit. (4) Tantum valet, quod qui hujusmodi grandines quotidie fere exspuunt, in iis organa respiratoria debiliora sint, illisque a familia phthysicorum originem trahant. Nonne ex mucosæ arteriæ stagnante, et nimis diu in folliculis mucosis detento, paratæ sint, et amisâ parte aquosâ, tenaciores fiunt. Qua re mucus spissior redditus, ob aëris perpetuum aditum depravatus, male olet, et in putredinem quasi abit. Sed tenebræ hunc statum involventes, impediunt, quo minus de hoc rationem reddere possimus sufficientem.

In pulmonis superficie *tumores* (5) etiam et excrescentiæ propullulant, quæ non ad illius substantiam pertinentes, ut corpora inorganica peregrina habenda sunt. Mediante tela cellulosa, cum pulmonibus nectuntur, et varia consistentia, et magnitudine reperiuntur. SCHREIBER (6) notat, e superficie pulmonum, plurima, æque sat magna, surrexisse tubercula, materiem continentia calcaream. MALLOËT in pulmonum superficie concava, tumorem oblongum memorat, cujus diameter major, fere pedem dimidiam, minor 4 pol. æquaret. (6*) HALLER (7) pulmonem

- (3) C. H. A. BERGEN. Pentas observation. l. c. o. 4.
 KLEIN. Interpr. clinic. p. 315. Abhandlung der Academie zu Wien. T. I. p. 271. ZIMMERMANN. Von der Erfahrung. L. III. C. VIII. p. 222.
 PORTAL. Ueber die Lungenschwindl. T. I. p. 247.
 (4) De morbis. L. II. S. III. C. XVIII. Ed. HALLER. T. III. p. 72.
 (5) MORGAGNI. l. c. Ep. I. a. 2. E. LXVIII. a. 12.
 HALLER. De morb. pulmonum. §. IV.
 BARTHOLIN. Epistol. medic. Cent. III. e. 29.
 BAILLIE. Anatomie. p. 44. POUTEAU. Oeuvres posthumes. T. I. p. 462.
 (6) in Commentar. Petropolit. T. VII. p. 227.
 (6*) in Hist. de l'acad. R. d. Sc. A. 1732. Mem. p. 261.
 (7) Opuscul. pathologic. o. XV.

nem dextrum, steatomatibus duris obfitum, membranam ejus, ultra lineam crassam, reperit.

Cl. VAN GEUNS (8) sequentia, ob rei affinitatem a nobis huc referenda, memoriæ prodidit: *De linker long was aan haare buiten- en voorzyde, ook van binnen, daar zy de punt van 't hart omringt, met kleinere en grootere knobbels en plakken, dikker en dunner, als bekorst, in alles gelykende naar verharde eeltagtige vetklompjes.*

Exstat pulmonis *ruptura*, (9) quæ sine ulla thoracis contusione fracturave, a sola vi quadam externa progenitur. MORGAGNI (10) hujus rei exemplum memoratu dignum exposuit: *Puer sc. rusticus annos natu ad x. humi jacebat, et cum rotæ carri, super thoracem traductæ fuissent, intra horæ dimidium exspiravit. Sectione facta, in thorace effusum sanguinem observavit, et costas aliquas a sinistris depressas et fractas; a dextris autem pulmonis inferiorem lobum a tergo disruptum, id est, magno secundum longitudinem, profundoque hiatu apertum offensum fuisse.*

Pulmonum volumen ex diversis, quas jam perlustravimus causis, *decrescit*, (11) quibus etiam absentibus, illorum

- ta-
- (8) Over de belette doorzwelging. l. c. histor. II. p. 134.
 (9) BÜTTNER. Sechs feltne anatomische Wahrnehmungen. Königsb. 1774. p. 51.
 F. L. BANG. Auswahl. &c. vel Comment. de rebus. &c. T. XXXIV. p. 77.
 GOOCH. Medical and chirurgical Observat. p. 126.
 (10) l. c. Epist. LIII. a. 33.
 (11) DELEBOE SYLVIIUS. Prax. medic. L. I. C. XXII. §. XVI—XVIII.
 in Oper. med. p. 213. LIEUTAUD. Histor. anatom. L. II. S. I. a. 19.
 BARTHOLINI. Epistol. medic. Cent. III. e. 50. Cent. IV. e. 11.
 TACCONI in Commentat. Bononiens. T. VI. p. 65.
 SCHREIBER in Nov. Commentar. Petropolitan. Vol. III. p. 395.
 J. J. DE BERGER in Act. Havn. A. 1777. Vol. I. p. 184.
 MECKEL in Mem. de l'acad. de Berlin. A. 1759. p. 43. Tab. II. (D. E.)
 GREDING. l. c. p. 645.
 PORTAL in Hist. de l'ac. R. d. Sc. A. 1781. p. 640. A. 1789. p. 560.
 Id. Ueber die Lungenschwind. T. I. p. 19. 26. 85. 90.
 BERGER in Act. Helvet. Vol. VI. p. 162.
 MEDICUS. Beobachtungen. l. c. p. 43. 45. 68. 90.
 BAADER. Observation. N°. 14. STÖRCK. Ann. medic. I. p. 113.
 Abhandl. der Academie zu Wien. p. 265.
 LA PEYRE in Journ. de Medecin. T. LXV. p. 388.
 GAUBIUS in Verhandel. van de Holl. Maatsch. Vol. IV. p. 312.

tamen substantia morbose minuitur, salvo thorace, id quod ex numerosis cadaverum extispiciis in aprium venit.

Contracti, pugnum virilem, immo pomum Borsdorffensem non superantes, coriacei, veluti fumo exsiccati, apparuerunt. Quin lobus ipse in materiam sibi dissimilem deformatus, et adeo degeneratus erat, ut locus solummodo testatus est, hanc partem, ceteroquin non agnoscendam, lobum pulmonis esse verum. (12) Pulmonis sinistri e. gr. loco, STOERCK (13) observavit corpus rotundum, durum, colore cœruleum, magnitudine pugnum virilem vix adæquans; discissum hoc corpus penitus exsuccum, tenax et coriaceum erat.

Rursus pulmones *flaccidos*, (14) pallidos vel albicantes, laxos, quasi mucosos, extenuatos velut consumptos, singulis casibus nec purulentos, deprehenderunt observatores HALLER (15) sequens narrat specimen: *Horridior facies fuit in homine, cui alter pulmo non quidem purulentus, sed atramenti simili tabo diffluxit, qualem etiam materiam magnam non in cavea pectoris reperi.*

Ad ultimum tandem substantiæ pulmonalis vitium recensendum nunc tendimus. In viventium pulmonibus, non infesta solum vivent viventia, sed tusi etiam *vermes* (16) ejec-

(12) BLEGNY apud LIEUTAUD. Hist. anat. L. II. S. I. o. 392.

MORGAGNI. l. c. Ep. X. a. 19. E. XX. a. 55.

LOESEL. De renibus. l. c. p. 59. ISENELAMM. Von den Eingeweiden. S. II. §. 53.

PLENCIZ. Act. et Observat. medic. C. IX. S. V. p. 167.

FIELIZ. Wahrnehmungen. coll. in RICHTER. Chir. Bibl. T. VII. p. 780.

JÄGER. De phthisi. l. c. T. IV. p. 246.

DEASE. Practice of Surgery. p. 137.

G. WAUGH. in Medical Essays. Vol. II. p. 319.

GULBRAND in Act. Hafniens. A. 1779. Vol. II. p. 205.

(13) Ann. medic. l. p. 135.

(14) FANTONUS. Opuscul. p. 165. BAADER. Observation. N°. 18. 21. 42. 44. 47.

GRETING. l. c. p. 645. BERGER. Act. Helvetic. T. VI. p. 162.

TOLLE. Observation. p. 23. LENTIN. Beyträge. l. c. p. 475.

PORTAL. Ueber die Lungenschwindl. T. I. p. 218. 288.

(15) Opuscul. pathologic. o. XV.

(16) MORGAGNI. l. c. Ep. XIX. a. 41. E. XXI. a. 44.

SCHENCK. Observat. L. II. p. 249.

DIEMERBROECK. Anatom. L. II. C. XIII. p. 310.

ejecti sunt; quos e pulmonibus et trachea provenire testantur scriptores. Haud nihil ambigam de illarum fide; quarum enim observationum quantitas pro qualitate nedum spondet. Nam asperæ arteriæ superficies tanta prædita est sensilitate, ut ne guttulæ aquæ attactum feret, eo minus peculiare animalculorum irritamentum, tusim vel immo suffocationem gignens. Certo credimus, fallaciam in observationibus locum habuisse, illasve non satis securas expeditasque fuisse. Forsan vermes post obitum in viis aëri-feris reperti, etiam post mortem illic pervenerunt? Quam HALLER narrat observationem de lumbricis in trachea repertis, veritatis faciem non præ se fert. Sic in *Diario practico* cl. HUFELAND (18) observatio prostat de vermiculis, in sputis cujusdam phthifici præsentibus, præsertim si ægrotans, non procul a fornace calefacto, excreasset. Nonne hæc observatio ad præcedentis cœtus pertineret?

TREUTLER (19) vermem hamularium lymphaticum in glandulis bronchialibus reperit, delinearique curavit.

BARTHOLIN. *Histor. anatom.* Cent. I. h. 46.

Eph. Nat. Cur. D. III. A. III. o. 71. A. VII et VIII. o. 188.

M. DONATUS. *Libr. VI. De medica historia mirabili.* Venet. 1597. L. IV.

C. XXVI. p. 167. PANAROLUS. *Pentecoste observat.* Cent. IV. o. 29.

N. BOERNER. *Kinderarzt.* Frankf. 1752. p. 599.

POUPPE D'ESPORTES. *Hist. des maladies de St. Domingue.* Paris. 1770.

T. II. p. 248. PERCIVAL. *Essays.* T. II. p. 188.

VOGEL. *Beobachtungen.* p. 20.

P. S. PALLAS. *De infestis viventibus intra viventia.* L. B. 1760. *recus. in*

SANDIFORT. *Thes.* I. p. 250.

(17) l. c. o. IX.

(18) CONSERUCH. *ib.* T. IV. p. 599.

(19) *Observationes pathologico-anatomicæ, auctuarium ad Helminthologiam h. c. continentes.* Lips. 1793. p. 10. sq. Tab. II. Fig. 3-7.

C A P U T II.

DE VI VITALI SYSTEMATIS RESPIRATIONI DICATI MORBOSA.

§. 1. *De vi vitali.*

Physiologiam nunc aggredimur, doctrinam de vi vitali et de functionibus, quibus organa respiratoria inserviunt, considerandam nobis offerentem. Mens humana nimis circumscripta et coërcita impedit, quo minus singula, ut decet phænomena extricare, et ex effectu causam rationesque subducere possit. Quæ cum ita sese habeant, nil superest, quam quod phænomena ipsa exponemus. Cum series rerum, hoc in capite proponendarum, nimis magna sit, nec eundem in nostrum pensum influxum exerceat, acquiescimus in indigitandis illis momentis, quæ cum proposito nostro congruunt, reliquis æque gratisimis ac sublimioribus, invitus prætermisissis.

Si omnium organismum constituentium partium functiones præ oculis habeamus, variis tandem phænomenis ad punctum quoddam deducimur, cui inde a pristinis temporibus, varia imposita fuere nomina. Hinc originem repetunt illud *εὐγενεῖαν* HIPPOCRATIS, vel *impetum faciens* illius asseclarum, vel *Archæus*, vel *calidum innatum*, &c. quibus quidem nominibus, deinde commutatis et hodierno sæculi ingenio magis adæquatis, prodierunt vocabula, *irritabilitas*, *actuosum in toto corpore dispersum*, *incitabilitas*, *sensilitas*, *vita propria*, &c. quæ tamen pro dolor! rem et causam sufficientem nullo modo explicant, et mera verba sonant.

Rec-

Recte inquit HORATIUS. (20)

*Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque,
Quæ nunc sunt in honore, vocabula, si volet usus:
Quem penes arbitrium est, et jus et norma loquendi.*

Qua re accurate perpensa, principium aliquod, quo functiones imprimis efficiuntur, a nobis agnoscendum putamus. Quod quidem nomen *vis* seu *facultas vitalis* gerens omniaque corporis puncta permanens, (21) duplici modo actionem suam exercere videtur, unde illius præsentiam cognoscimus.

I. Ea sc. gaudet qualitate, ut stimuli externi, si adori-
antur, ad motus quosdam illam extollant. Videbis itaque,
potentiæ excitantis actionem, et hujus principii reactio-
nem. Quibus collisis, motus nascitur in organismo, etiam-
si subinde maxime obscurus et sensus effugiens. Igitur
irritamento deficiente, motus omnis deficit. Qua ducti
observatione, nuperioribus adfentiri, et a magno HALLE-
RO (22) discedere cogimur, qui vim reagendi nimis ar-
te inclusisse videtur. Quam irritabilitatem dicimus, a nu-
perorum incitabilitate fere non discrepantem.

II. Porro cuique perspicuum est, vim vitalem in qui-
busdam partibus ita agere, ut ab extus commotæ, hanc
impressionem propaget, et animam lenissime concutere
et mutare possit. Quæ animæ mutatio a nobis *sensus* vo-
catur, dispositionem vero partium, impetum accipiendi,
motumque ad animam transmittendi *sensibilitatem* dicimus.
Omnino, hoc phænomeno diligentius considerato, etiamsi
nervorum mobilitas vel sensibilitas nihil sit, nisi vera inci-
tabilitas; tamen, cum sensus ex hujus effectu promanat,
sensibilitatem ab incitabilitate summo jure distinguere li-
cebit.

§. 2.

(20) De arte poëtica. v. 70.

(21) H. D. GAUBIUS. Anfangsgründe der medicinischen Krankheitslehre.
Aus dem Lat. mit Anmerk. &c. von C. G. GRUNER. Berlin. 1791 §. 175.

(22) HALLER. Elem. Physiol. Tom. III. p. 170. §. 25. Tom. IV. p.
291. §. 11.

§. 2. *Argumentum continuatur.*

Hisce præceptis præmissis, ex lege observationum pathologicarum, non possumus quin statuamus: *Totum organum respirationi dicatum, vera incitabilitate ornatum esse: id est, qualitate, stimulo admoto, sese contrahendi et constringendi.* HALLER, ejusque doctrinæ sectatores, pulmones hac qualitate fraudant, dum ne minimam in experimentis sæpissime repetitis observarint incitabilitatem, nec fibras in dissectionibus anatomicis musculares. Nonne in aliis C. H. visceribus, motum insignem animadvertimus, nullis etiam fibris carnosis perspicuis? Nonne ille viget in vasis minoribus, secretioni dicatis, e. gr. in viis lacrymalibus, vel vesiculis spermaticis, qui sperma, propter vim sese contrahendi ejaculant, in vasis lacteis, &c.? Unde tusus repetendus, nisi ex potestate irritante, qua pulmonum incitabilitas exaltata, ad vehementem motum impellitur? Magis adhuc e tusi convulsiva elucescit. Quam ob rem ægrotus, per aliquod temporis spatium exspirare debet, antequam inspirare denuo audeat. Nonne pendet hoc phænomenon a violenti organorum respiratoriorum spasmu. Quare multi, a corpusculo peregrino, alias innocuo, e. gr. aqua, vaporibus mineralibus, (22*) pulverulentis, &c. in laryngem vel tracheam delapsis, adeo inopinate strangu- lati sunt? Ubi spasmus ibi incitabilitas.

Organa respirationi inservientia, etiam sensibilitate instructa esse, nullo pacto in dubium vocari potest, simulac sententia sit vera: *Partes, magna nervorum vi armatas, sensiles esse.*

SCARPA, insigne inter anatomicos lumen, in nuperrimis splendidissimisque *Tabulis neurologicis*, in anatomicorum manibus perpetuo versandis, in decursu paris vagi, de præsentia nervorum in dictis partibus summa cum dexterita-

(22*) G. HORSTII. Oper. medicor. T. II. cur. J. D. HORSTIO. Goudæ. 1661. L. VII. o. XXV. p. 353.

VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 824. T. II. p. 715.

tate veri studiosos edocuit. Unde notatu dignum est, suam, cuique organorum respiratoriorum parti, nervorum portionem esse, et minorem maioremque sensibilitatis gradum inde pendere. Larynx, parva licet totius pars, præ pulmonum parenchymate longe maiorem nervorum quantitatem possidet; unde argumentari licet, laryngem, quod nemo dubitare potest, maiore, pulmonibus incitabilitate instructam esse. Pathologia physiologiam informat, inflammationes, laryngem invadentes, dolores magis acutos, quam pulmonum, vix percipiendos, excitare. Igitur de abjudicanda laryngis sensibilitate nemo cogitat, multi vero de hac in pulmonibus dubitant. In mentis caligine versaturi, cæci essemus, si post WRISBERG, (23) SCARPÆ (24) et WALTER (25) indagationes, sensibilitatem e dictis partibus exfulare conaremur. Nonne status pulmonum inflammatorius vel suppuratorius huiusce qualitatis præsentiam arguit, licet gradu diversam? Quæ si quidem denegare nequeas, *organa respiratoria incitabilitate et sensibilitate imbuta esse* decernimus. Quæ sequuntur pathologica momenta, dictis auctoritatem conciliabunt.

§. 3. *De vi vitali in statu morbofo.*

Facultas irritamenta percipiendi potestatibus incitantibus fuscitur. Omnibus rite perpensis elucescit, qualicunque ratione incitamentum quoque agat, hanc facultatem, uti in toto corpore, ita et in partibus, respirationi dicatis, duplici modo vitiosam reddi, aut *exaltatam* deprehendi, aut *depressam*.

Incitabilitas exaltata est.

Virium vitalium forsan turgescentia adest, ita ut incita-

(23) in Prim. lin Physiol. Hallerianæ. not. (75)

(24) in Tabul. neurolog. p. 37. (b.) confer etiam WEIGEL. Italien. Bibl. T. II. P. II. p. 134.

(25) in Tabul. nervor. thoracis et abdominis.

tamentum, modo parvum, maximam incitationem et motum procreet, qui status duplex datur. Partim cum incitabilitate, altius evecta, robur totius organismi nuptum est, unde status proficiscitur, quem veteres medici *diathesin inflammatoriam*, nuperiores *stheniam* dicunt. Partim cum incitabilitate aucta, debilitas (26) corporis universalis animadvertitur, ita ut irritamentum parvum, incitationes atque motus impetuosiores quam in priori casu, gignet. Quem quidem statum antiqui, *summum mobilitatem solidorum*, vel *statum hystericum* muparunt. Nonne sit quædam species *debilitatis directæ* BRUNONIS? Simulac admotis in organa respiratoria incitamentis, in statu sano æquilibrium observes, potestates inter incitantes et facultatem irritamenta percipiendi, summo jure organismus respiratorius sanus et salvus nuncupatur. Incitabilitate vero exaltata, parva irritamenta magnam incitationem movere possunt. Qui e. gr. a natura habitu phthifico condonati sunt, per omnia puncta totius organismi, præsertim in termino pubertatis, majori incitabilitatis gradu præditi observantur. Corporis motus prompti agilesque sunt, animi pathemata effervescunt, et parva incitamenta vim majorem exserunt, immo vel febrim procreant. Si quædam e. gr. frigus, calor major, vinum &c. corpus adorianatur, pulmonum phlogosin et hæmoptysin facile provocant. Allato itaque stimulo levi, reactio major procreata videtur, morbum organismi constituens. Num venæsectiones parvæ et repetitæ, in dispositis ad phthisin, idcirco utiles sint, dum stheniam dissipent? (27) Num illæ eundem proferant effectum in foeminis gravidis et phthisi correptis, ubi hoc prophylactico remedio phthiseos terminus retinetur. (28)

Cum multis tussis speciebus simili modo incitabilitas auc-

(26) Hoc vocabulo *debilitatis* statum proprium solidorum denotare velimus, quem, ægrotorum lectulos adstantes, sensibus externis melius observare et concipere, quam verbis exprimere possumus.

(27) VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 1207. T. IV. p. 80.

(28) PORTAL. Ueber die Lungenschwind. T. I. p. 320.

aucta confociatur, quo fit, ut opii effectum in hoc statu adeo distincte et nitide explicare possimus. Cujus vim stimulantem si respiciemus, forsân juvat ad vim vitalem in pulmone abundantem, minuendam, vel ejus effectum, ad vim vitalem exaltatam deprimendam et sedandam. In catarrho incitabilitas simili modo aucta videtur; unde facile perspicendum est, quamobrem affectus catarrhales adeo frequenter pulmonum stheniam gignunt. Quæ præcipue aucta observanda est in catarrhis, post lenem refrigerationem, sæpe recidivis, quibus dispositi ad phthisin maxime obnoxii sunt. Huc, ni fallimur, asthma MILLARI, (28*) aliaque convulsiva symptomata recensenda sunt, quorum causa ex incitabilitate pulmone aucta repetenda est; nam pulmonibus illæsis, tum omne vitium in organismo, tum omnis pectoris dolor, vel fixus vel vagus, deest, neque quidquam aliud observamus, quam spasticam affectionem, mox urgentem mox evanescentem, ita ut pulmones, ut ita dicam, convulsivo modo contracti, aëris ingressum occludant, omniaque symptomata evolvant, quæ a respiratione et circulatione impedita testantur. (29) Huc referri debet tussis convulsiva, ubi, expiratione peracta, pulmones simili modo convulsive constringuntur. Nec dyspnœa hystericarum vel globulus hystericus hic omitendus est, qui, præ omnibus vitiis, statum horum organorum spasticum denotat. (30) In pulmonum inflammatione plurima occurrunt phænomena, hanc sententiam probantia, tussis e. gr. raro remittens, sanguinis diapedesis, sputorum retentio; hæc omnia motum solidorum vasorumque majorem produnt.

In-

(28*) MILLAR. On the asthma and hooping Cough. Lond. 1769.

WICHMANN. Ideen zur Diagnostik. T. II. p. 91.

(29) LEIDENFROST. De asthmate. §. 17. sq. in Opusc. Tom. I. p. 150.

J. P. EBERHARD. De morte subitanea, absque ullo manifesto læsionis in corpore signo. Hal. Magdeb. 1764. C. II. §. XVIII.

G. B. SCHAEFFER. De angina pectoris vulgo sic dicta. Goett. 1787. §. XIII.

(30) MORGAGNI. l. c. Ep. XLV. a. 23.

LEIDENFROST. De differentia passionis hystericæ, a morbis convulsivis reliquis. §. 10. in Op. T. III. p. 219. Id. De asthmate §. 21.

Incitabilitas depressa vel diminuta est.

Status est a perlustrato valde discrepans. Vigor deest, et vera debilitas corpus occupat. Cardio, in qua hæc asthenia vertitur, sine dubio in eo ponenda est, ut pulmones et partes, quibus prospiciunt, virium vitalium portionem debitam, non ea qua par est, copiam acceperint. Sed si de asthenia agas, elasticitas simul, quæ et vis mortua dicitur, nullo modo negligenda est. Cum illa asthenia, quæ quasi chronica est, forsan elasticitas morboſa apparet, quo facto, fibræ contractilitatem amiserunt. In plurimis morbis thoracicis hæc asthenia prædominat. Ubi, prægressa pulmonum inflammatione, gangræna oritur, hæc asthenia adest, ob incitabilitatem irritamento majori extinctam. Simili fere modo in phthisi pituitosa folliculorum mucosorum incitabilitas exhausta videtur, et muci secretio copiosior inſequitur. Etenim, in hoc statu muci major copia, quam in sano fecernitur. Plerumque asthenia hujusce secretionis morboſæ causam efficit, prægresso non raro catarrho, qui sthenicæ indolis est, quam asthenia excepit. Hanc astheniam, ex mente BRUNONIS directam vocandam esse nemo recusare potest; directam, ob copiam incitabilitatis debitam, sed absentiam potestatum incitantium. Quam sententiam veram non habemus. Nonne potius hæc conditio gradum astheniæ indirectæ mitiorem comprehendat, ita ut, potestatibus incitantibus etiam in promptu versantibus, vis vitalis debitum effectum non procreet, sed magis exaltanda sit, ne secundum BRUNONIS sententiam consumatur sed altius extollatur. (31) Sed difficile est conjecturam aliquam etiam probabilem proponere, simulac tot tantaque impenetrabilia superare cupiamus. Modulationes enim astheniæ veræ adeo di-

(31) Nonne remedia excitantia et spirituoſa ipsa, in hoc rerum statu adhibita, tantum valeant, ut principii vitalis defectum compensarent? Vinum e. gr. non ut potestas solum irritans agere, sed partem principii vitalis aliquam regenerare videtur.

diversæ sunt, ut impares simus, limites cujusvis indigare. Quæ simulac summum attigerit gradum, ita ut in sensus incidat, uno eodemque tempore phænomena explicat, quibus aperta nobis redditur; gradu vero non valde eminente, seducimur hanc, quia signa essentialia desiderantur, conditionem commutare. Nonne res ita sese habet cum paralyfi pulmonum, de qua SCHAEFFER (32) nonnulla ratiocinatus est? Quæ vero admodum difficilis a peripneumonia et ab asthmate MILLARI distinguenda videtur.

C A P U T III.

DE FUNCTIONIBUS HARUM PARTIUM MORBOSIS.

§. 1. *Generaliora quædam.*

Organorum respiratoriorum officia et munera, multa illaque magna sunt, dum in præparando sanguine, immutando chylo, per venam subclaviam sanguini instillato, et secernendis multis, corpori non prorsus proficuis rebus, negotium facescunt. Quæ sensibus capi possunt, in illis toti erimus, et quæ imperio pathologiæ subditæ sunt, solummodo tangere in animo habemus. Qua re nova chemicorum præcepta plane negligere debemus, licet multis experimentis, in laboratorio methodum demonstrent, quæ aër atmosphæricus in pulmonibus aget et decomponatur.

(32) in Salz. Medicin-chirurg. Zeitung. A. 1793. Beylage zu N°. 92.

tur. (*) Quorum tamen influxus adhuc fere nullus est in pathologia, semper signa postulante, e quibus status præternaturalis agnoscitur, quæque in chemia adhuc desiderantur. Quæ cum ita sese habeant, nihil disferendum est, de vitiosa harum partium absorptione. Quomodo enim evolvere velimus, num nimis magna vel parva oxygenii vel calorigi quantitas absorbeatur. Vocabulo *Oxygenii* utimur, secundum leges chemiæ novæ, licet negare non possimus, nomen *Pabulum vitæ* scholæ antiquæ, ab effectu hujus principii in corpus animale depromptum, nobis ut pathologis magis arridere, quam illud oxygenii, præcipue ab effectu hujus principii sub combustionem corporum, basi acidifiabili præditorum, mutuatum.

§. 2. *De secretionem et excretionem muci, harumque vitiis.*

In tota organorum respirationem famulantium superficie, e vasis exhalantibus humor aqueus exsudat. Sub expiratione vapor ille *aqueus*, cum principio azotico et calorigo nuptus, quod uno eodemque tempore e sanguine expensum fuit, e pulmonibus exsurgit. (33) Hisce permixtis, halitus sub expiratione calidus humidusque fit. Quod ad hanc secretionem pertinet, in pathologia observamus, in morbis quibusdam acutis, temperaturam halitus expiratorii non modicam, sed ardentem vel frigidam evahi. Quo *ardentior* (34) oris halitus, eo celerior est circulatio,

(*) A. YPEY. Aanmerkingen over de ademhaaling. in Verhand. van de Holl. Maatschappy. Vol. XX. P. II. p. 247. 248. 256.

HUFELAND. Von den Blattern. p. 308. not. (*)

(33) KAAU. Perspiratio dicta Hippocrati. §. 5. 18. 109. 110. 114-126. 561.

HALLER. Elem. physiolog. T. III. p. 353.

W. CRUIKSHANK. Abhandl. über die unmerkliche Ausdünstung und ihre Verwandtschaft mit dem Athemhohlen. &c. Aus. d. Engl. von C. F. MICHÆLIS. Leipf. 1798. Mit einer Kupfertafel.

REIL. Ueber die Erkenntnis und Cur der Fieber. Halle. 1799. T. II. C. XIII. §. 183. p. 467.

(34) HIPPOCRATES. Coac. prænotion. S. II. C. IX. Edit. HALLER. T. II. p. 164. De morbis. L. III. C. XIV. l. c. T. III. p. 106.

ARETAEUS. L. II. De causis et signis acutor. morbor. C. I. p. 18.

VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 826. T. II. p. 724. FRANK. De curandis hominum morbis. §. 186. p. 128.

tio, eo major sanguinis affluxus, et hujus materiæ secretio. Quæ omnia nobis veniam concedunt, pulmonum morbum statuendi, præsertim aliis signis præsentibus. Unde in peripneumonia animam æstuosam observamus, ob sanguinis congestiones versus dictas partes, qua secretio abundantior fit. Si inversa statuamus, halitus pulmonum nimis *frigidus* est et *siccus*, (35) unde concludimus, secretionem materialium sensim diminui, ob sanguinis circulationem tardam, et insequentem principii vitalis pedetentim extinctionem. In quibusdam morbis simul deprehendimus, non ea solum halitus ope evehi, quæ in statu naturali secundum secretionis leges ejicienda sunt, sed particulas quasdam alias extrudi. (36) In variolis e. gr. et morbillis peculiarem animadvertimus halitum, proprium malum odorem spargentem. Iste pendere videtur a particulis variolosis ipsis, e pulmonibus extrusis. Ita occurrit in febre miliari, scarlatina, scorbuto, phthisi, &c. In foetu aliqua humoris aquosi secretio eadem ratione adest, sed deficiente expirationis processu, hic vapor sub forma rosis et guttarum in aspera arteria colligitur, nuperrime proprio nomine *liquoris asperæ arteriæ* (37) condonati. Quidam ejus naturam aliam
 pu-

- (35) HIPPOCRATES. Coac. prænot. l. c.
 L. CHALMERS. Account of the Weather and Diseases of South-Carolina. Lond. 1776. Vol. II. p. 2.
 ZIMMERMANN. Von der Erfahrung. L. III. C. VI. p. 200.
 ACKERMANN. Bemerkungen. Fasc. II. p. 90. 106.
 SELLE. Medicina clinica. Berlin. 1797. p. 86.
 (36) PETIT in Hist. de l'acad. R. d. Sc. A. 1733. Mem. p. 1. sq.
 P. SCHEEL. Commentatio de liquoris amnii asperæ arteriæ foetuum humanorum natura et usu. Hafn. 1799. 8. *vel recens. in* Nordisches Archiv für Natur- und Arzneywissenschaft. Herausgegeben von PFAFF und SCHEEL. Kiel. 1799. T. I. P. I. p. 99. sq.
 (37) SÖMMERRING. De morbis vasor. aborb. §. X. p. 22.
 BICKER in Verhandl. van het Bataafsche Genootsch. T. IV. p. 252. 254.
 HOFMAN. Abhandl. von der Empfindlichkeit. &c. p. 213. §. 446.
 EJ. Abhandlung von den Pocken. Münst. u. Hamm. 1770. T. I. S. X. §. 164.
 HUFELAND. Von den Blattern. p. 46.
 C. G. GRUNER. Physiologische und pathologische Zeichenlehre. Jen. 1794. §. 108.
 J. F. C. PICHLER. Abhandlung über die ansteckenden Krankheiten. Ausd. Franz. Goett. 1796. §. 87. 134.

putarunt. Quem sumunt pro liquore amnii, per os et nares sursum in fauces, asperam arteriam et ventriculum illapso. Quamvis liquor iste asperæ arteriæ, non valde ab illo amnii discrepet, foetus tamen situs naturalis non finire videtur, verum liquorem amnii in hunc canalem adscendere, præsertim in asperam arteriam, peculiari sensibilitate præditam, quæ attactum nullius peregrini corporis, subinde cum meconio et vernice caseosa mixti, admittit, et liquores, in superficie sua elicitos, solummodo fert.

Majoris ponderis nostro penso est secretio *muci*, humoris ex innumeris fontibus muciparis, in superficie viarum aërearum interna hiantibus, scaturientis. In statu sano colore ex albo-flavescente vel albo-cæruleo tincto, valde blandus est, quæ qualitas majori etiam gradu postulatur, ob cutis internæ canalis spiritalis sensibilitatem, minimis incitamentis facile movendam. Multis modis hæc muci secretio depravata et morbosa redditur. Peccat quantitate, qualitate et modo.

Ratione quantitatis.

Secretio muci augetur (38) stimulo quodam in pulmones agen-

- (38) MORGAGNI. l. c. Ep. XX. a. 22. 24. E. XXII. a. 8. 14. LXIV. 12.
 KAAU. l. c. §. 247. HAGENDORN. Observation. Cent. I. o. 96.
 C. JENSENI. Observatio de fluore albo, silente per tussis humidæ periodum. in Prodom. prævert. cont. Act. med. Havn. p. 160.
 TULPIUS. Observat. L. I. C. 40.
 ROEDERER et WAGLER. De morbo mucoso. S. I. VI.
 HEISTER. Observation. medic. o. XV. p. 31.
 RICHTER. Bemerkungen. C. XX. p. 254.
 MURRAY. De phthisi pituitosa. in Opusc. T. I. p. 275.
 WICHELHAUSEN. De phthisi pituitosa. Goett. 1783.
 STOLL. Rat. med. T. II. p. 87. CHAMBON. Maladies des Enfants. T. II. C. 74.
 PORTAL. Von der Lungenschwind. p. 155.
 DEIMAN. Ueber den Schnupfen. l. c. p. 47.
 CAMPER. De morbis pulmonum. S. II. C. IX. §. 5. 6.
 LEIDENFROST. De asthmate. §. 14. 40.
 DE HAEN. Rat. med. T. I. p. 84. sq. T. II. p. 7. sq.
 MEDICUS. Beobachtungen. T. I. p. 315.

agente, vel idiopathico, vel consensuali. Ejus praesentia elucescit e tussi vehementi, e sensu doloris quodam in pectore et pulsu irritato. Negandum tamen non est, ex atonia folliculorum mucosorum hunc morbum etiam originem ducere posse, qui quasi nimis patentes et relaxati, muci secretionem magnam permittunt. Quo in morbo pulmones saepe valde flaccidi et quasi mucosi offenduntur; ita ut MACBRIDE (39) pulmones phthisi pituitosa defunctorum, cum pasta molli comparaverit. Hoc in casu affluxus humorum, ut ita dicam, non directe major est, sed vasa exhalantia et folliculi mucosi, quasi debilitati, majorem quam in statu sano locum habet muci copiam, effluere sinunt. Hinc in omnibus inflammationibus thoracis muci secretio augetur e. gr. in peripneumonia, angina faucium, polyposa, &c. ubi sputa morbi naturam denuntiant. Sic plerumque in tussi, sit vel idiopathica, vel consensualis, majorem muci excretionem observamus. Majori gradu haec muci aucta secretio tabem creat, et morbum phthificum e. gr. trachealem vel pituitosam format, partes etiam agens in phthisi ulcerosa, ubi mucus puri semper admixtus, veras puris ipsius notiones et characteres adeo difficiles reddit.

Muci secretio diminuitur. (40) Ubi haec constitutio morbosam locum tenet, orificia fontium mucum respicientium spasmu aliquo reclusa, nec ei pervia videntur. Causa hujus

- BURSERIUS DE KANILFELD. Institut. T. IV. C. III. §. LIV. (*)
 ZIMMERMANN. Von der Erfahrung. L. III. C. VIII. p. 221.
 POUTEAU. Oeuvres posthumes. T. I. p. 417. sq.
 FRANK. De curand. homin. morb. L. II. §. 188. p. 138. L. V. §. 510.
 p. 114. §. 511. p. 117. §. 513. p. 121.
 MACBRIDE. Methodical introduction to the theorij and practice of physic.
 p. 398. WATSON in Philos. Transact. Vol. LIV. A. 1764. p. 239.
 FERRIAR. Medical Histories. T. II. p. 18.
 REIL. Memorabil. clinic. Vol. I. Fasc. I. p. 6. 7.
 CHALMERS. Diseases of South-Carolina. T. II. p. 14. 72. 121. sq.
 (39) FRANK. l. c. §. 514. p. 138. POUTEAU. l. c. MACBRIDE. l. c.
 (40) MORGAGNI. l. c. Ep. XIII. a. 3. E. XX a. 5. 9. 22. 39. 55. XXI. 19.
 HUXHAM. De aëre et morbis epidemicis. in Oper. T. I. p. 198.
 C. T. HÄNEL in Epistol. ad HALLER. script. T. I. p. 263. N°. 120.
 PRINGLE. Diseases of the army. l. c. p. 171. MACBRIDE. l. c. p. 397.
 CHALMERS. Diseases of South-Carolin. T. II. p. 78.
 STOERCK. Ann. medic. l. p. 110. WEIKARD. Verm. medicin. Schrift. P. I. p. 37.

ius spasmi in irritamento quodam latet, hinc in multorum morborum stadio spastico vel primo, e. gr. in peripneumonia, anginis, &c. a medico observatur muci imminuta secretio. In morbo incipiente pulmonum inflammatorio, sanguinem cum pauxillo muci mixtum, ab ægrotis expulsum cernimus, et qua ratione sanguinis quantitas imminuitur, ea muci augetur. Ex organorum mucosorum spasmus oritur raucedo, vel aponia, (*) quo muci secretio in cavo laryngis impeditur, et ligamenta thyreo-arytænoidea non satis illinita et humida facta, munere suo rite fungi nequeunt. Hinc raucedo illa in catarrhis etiam adest, ubi irritamentum peculiare, forsitan aëri inhærens, folliculos contrahit. Incitamentum simile, vel sola harum partium concussio inter loquendum, apud concionatores et oratores, raucedinem procreare videtur. Unde etiam promanat sputorum et expectorationis suppressio in variis phthificis adeo verenda, ut dicterium sit: (41) Phthificum pectus sine tusi vitæ terminum annuntiat.

Ratione qualitatis et modi.

Omni ab organis remota ægitudine, mucus insipidus, inodorus, viscidus, fila trahens deprehenditur. Partibus vero morbo captis, muci qualitates diverso modo in pejus vertuntur.

Saporem induit *acidum*, (42) *salsum*, (43) præcipue *dul-*

(*) FRANK. l. c. §. 510. p. 115.

(41) KLAUNIG. Nosocom. charitat. p. 38. 39.

(42) MORGAGNI. l. c. Ep. XIV. a. 37. SCHURIG. Sialogog. p. 79. §. 18. A. NUCK. Sialographia. L. B. 1690. p. 49.

(43) HIPPOCRATES. Caoc. prænotion. C. XV. Ed. HALLER. T. II. p. 180. Id. De internis adfectionibus. C. XI. l. c. T. II. p. 416.

Id. De morbis. L. II. C. XVII. l. c. T. III. p. 71.

CAELIUS AURELIANUS. Morbor. chronicor. L. II. C. XIV. Ed. HALLER. p. 193. MORGAGNI. l. c. Ep. XVIII. a. 17. E. XXII. a. 31.

MORTON. Oper. T. I. p. 29. HUXHAM. De aëre et morb. epidemic. l. c. p. 197.

HARDER. Apiar. o. 44. BENNET. Tabidor. Theatr. p. 58.

A. NUCK. Sialograph. p. 49.

DELEBOE SYLVIVS. De phthifi. §. 118. in Oper. medic. p. 696. §. 141. l. c. p. 698. §. 149. l. c.

dulcem (44) in morbis phthificis. Quæritur, num chylus verus e sanguine in folliculos mucosos translatus, hujusce dulcedinis causam sistere possit? Id quod nonnulli præstantissimi viri contendentes, emaciationis causam evolvunt. (45) Quod vero longe secus nobis videtur, dum lubentius agnoscamus: statum hecticum et emaciationem oriri ab irritamento, in pulmonibus perpetuo, magna humorum jactura, et febre fere continua; dulcedinem vero, a secretionem quadam perversa; quare eandem in Diabete mellite deprehendimus. Sputa *amara* (*) sunt in multis morbis biliosis. In catarrhis incipientibus, sputa saporem singularem habent, ita ut ægrotus ipse hunc vix describere possit et cum sapore fabarum crudarum manducatarum comparet. Alii sputa observarunt vitrioli martis vel aluminis saporem æmulantia. (46)

Ratione odoris (47) observamus, mucum interdum olere, et

- VAN SWIETEN. Constitut. epidemic. T. II. p. 314. 317. 318.
 DE GORTER. Prax. medic. T. I. N°. 95. p. 59.
 J. B. DE FISCHER. De senio ejusque gradibus et morbis. Cum præf. A.
 E. BUCHNERI. Erf. 1754. §. 89.
 JÄGER. De phthisi. l. c. p. 209. 254. GILIBERT. Adversar. p. 295. o. 38.
 MURRAY. De phthis. pituitos. §. 7. TARANGET in Journ. de Medec. T. LXXVI. p. 411. GRUNER. Zeichenlehre. §. 27. BREE. Ueber Krankhaftes Athemböhlen p. 73. FRANK De curandis hominum morbis. L. V. §. 510. p. 114. §. 511. p. 117. MACBRIDE. l. c. p. 398.
 J. DACHS in Verhandelingen van de Natuur- en Geneeskundige Correspondentie Societeit. &c. T. I. S. II. a. p. 95.
 M. HERZ in HUFELAND. Journal. T. II. P. I. p. 4. WICHELHAUSEN. l. c. p. 23.
 (44) CAELIUS AURELIANUS. l. c. p. 192.
 HIPPOCRATES. Coac. prænotion. l. c. T. II. p. 176. 180. De morbis. l. c. p. 70. HUXHAM. De aëre. &c. l. c.
 SCHURIG. Sialog. p. 32. §. 17. KAAU. l. c. §. 247. NUCK. Sialograph. l. c.
 VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 1206. T. IV. p. 71.
 BENNET. Tabidor. theatr. p. 61.
 DE GORTER. Prax. medic. L. II. N°. 310. p. 43. V.
 MACBRIDE. l. c. p. 398. LEIGH. Phthisiolog. Lancastr. l. c.
 RICHTER. Bemerkungen. C. XX. o. 62. p. 250. JAEGER. l. c.
 MURRAY. l. c. BREE. l. c. FRANK. De curandis homin. morbis. L. V. §. 481. p. 59. §. 513. p. 122. WICHELHAUSEN. l. c. p. 23. 29.
 GRUNER. Zeichenlehre. §. 272.
 (45) MURRAY. De phthis. pituitos. l. c. LEIGH. Phthisiolog. Lancastrens. l. c.
 BRÜCKMANN in MURRAY. Medicin. prakt. Biblioth. T. III. P. II. p. 319.
 CHALMERS. Diseases of South-Carolina. T. II. p. 130.
 (45*) NUCK. Sialograph. l. c. DE GORTER. Prax. medic. T. II. N°. 320. p. 43. V.
 GRUNER. Zeichenlehre. l. c.
 (46) KLEIN. Interpr. clinic. p. 234. LEIGH. l. c. o. IX. p. 19.
 (47) ARETAEUS. De causis et sign. diuturnor. L. I. C. VIII. p. 68.

et pulmonum status corrupti indicia præbere, faucibus cæteroquin illæsis. In phthificis conclamatis, ut et in peripneumonia, in gangrænam mutata, sæpe foetidum spargit odorem. In phthisi hæc muci conditio aëre atmosphærico efficitur, illum corrumpente. Huc etiam carunculæ jam perlustratæ referri possunt, quæ digitis contritæ odorem maxime nauseosum mittunt.

Ratione consistentiæ mucus etiam mutatur. Nimis *spissus* et *tenax*, (48) vix asperam arteriam et laryngem egreditur, illarumque superficiem oblnit. Pars muci aquosa et liquefaciens, majori vi vasorum absorbentium abstrahitur, quam ob causam in morbis systematis respiratorii inflam-

ma-

- MORGAGNI. l. c. Ep. XX. a. 26. E. XXI. a. 32.
 HUXHAM. De aëre. l. c. p. 324. sq. De pleuritide. in Op. T. II. p. 170. 190.
 De angina maligna. l. c. T. III. p. 103.
 LEIGH. Phthisiolog. C. III. VAN SWIETEN. Commentar. l. c. p. 72.
 DE GORTER. Prax. medic. T. II. N°. 320. p. 43. IV.
 BARTHOLIN. Histor. Anatom. Cent. II. h. 14.
 Eph. Nat. Cur. D. I. A. I. o. 94.
 DELEBOE SYLVIVS. De phthisi. §. 6. in Oper. p. 689.
 M. SARCONE. Von den Kinderpocken. Aus dem Ital. von L. F. B.
 LENTIN. Goett. 1782. §. 36.
 GILIBERT. Adversar. p. 295. o. 38. p. 298. o. 43. 45.
 DE HAEN. Rat. med. continuat. T. II. p. 18. BREE. l. c. p. 36.
 POUTEAU. Oeuvres posthum. T. I. p. 434. GRUNER. Zeichenlehre. l. c.
 FRANK. l. c. L. II. §. 788. p. 138. L. V. §. 510. p. 114. §. 511. p. 117. §. 512. p. 120. §. 513. p. 124. 125.
 MACBRIDE. l. c. p. 398. HOFMAN. Geschichte einer Brustkrankh. l. c. p. 348. sq.
 J. HENDY. On the glandular Disease. p. 61.
 (48) MORGAGNI. l. c. Ep. XVII. a. 10. 14. E. XVIII. a. 25. XX. 26. 39. XLII. 2.
 HIPPOCRATES. De morbis. l. c. p. 82. HUXHAM. Oper. l. c. p. 82.
 LEIGH. Phthisiolog. Lancast. C. II. NUCK. Sialograph. l. c. et p. 54.
 BOERHAAVE. Histor. alter. p. 81.
 VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 69. T. I. p. 98. §. 1185. T. IV. p. 666. MENZEL in Eph. Nat. Cur. D. II. A. IV. o. 62. BENNET. Tabidor. Theatr. p. 50. DE GORTER. l. c. p. 43. VII. p. 44. VIII. J. WEITBRECHT. De pituita glutinosa laryngis. in Comment. Petropol. T. XIV. p. 207. RIDLEY. Observation. p. 81. o. 20. p. 84. o. 21.
 LUDWIG. Adversar. Vol. I. P. IV. p. 586.
 MURRAY. De phthisi pituitos. §. 7. STOLL. Rat. med. T. I. passim.
 WRISBERG. De variolis internis. §. 16. l. c. T. I. p. 73.
 POUTEAU. Oeuvres posthumes. T. I. p. 351. 427.
 BICKER in Verhand. van het Bataafsche Genootsch. T. IV. p. 252. 254.
 KREYSSIG. De peripneumon. nervos. p. 115.
 CHALMERS. Diseases of South-Carolina. T. II. p. 70.
 WEIKARD. Verm. medicin. Schrift. P. I. p. 38.
 MEDICUS. Beobachtungen. p. 346.
 M. J. MARX. Observata quædam medica. Berolin. 1772. p. 23.

matoriis, propter vim vasorum auctam, adest. Omnino in sanis nonnunquam tenacior est, praesertim tempore matutino, ubi inter respirationem nocturnam, partibus aquosis expulsis, mucus tali modo inspissatus evadit. Vitio plane opposito mucus laborans, nimis *tenuis* (49) est. Qua cum qualitate, quaedam acrimonia conjuncta est, plerumque effectus irritamenti cujusdam in viis aëriiferis, quo mucii secretio ita pervertitur, ut major quidem quantitas, sed sine debita consistentia praesto sit. Pars ejus aquosa tenuis abundat, et mucosa spissior deest.

Ratione coloris. (50) Quæ permutatio, peregrinis illi permixtis, uti puri, bili, lymphæ et sanguini tribuenda est. Non raro sputis pus vel materia puriformis admixta est, speciem veri puris præ se ferens, et in pulmonibus vel trachea effusa. Vix post tot tantaque peritisimorum medicorum opera mucum illum puriformem, a pure vero, secundum notiones quasdam, distinguere licet. Hic laudantur viri celeberrimi DARWIN, SALMUTH, BRUGMANS et GRASMEYER, qui, de diagnosi puris et vera puogeniæ theoria agentes, reliquis palmam præripuisse judicandi sunt. (51) Non raro *mucus flavescens* vel *luteus* (52) ejici-

(49) HIPPOCRATES. De morbis. L. II. Ed. HALLER. T. III p. 73.

MORGAGNI. l. c. Ep. XVII. a. 6. E. XXI. a. 30. XXII. 10.

Eph. Nat. Cur. D. II. A. IV. o. 108.

BENNET. Tabidor. theatr. p. 48. DE GORTER. l. c. p. 43. VII. p. 49. III.

FRANK. l. c. §. 190. p. 141. L. V. §. 510. p. 114. §. 511. p. 117.

STARK. Klinische Bemerkungen. p. 101.

WEIKARD. Verm. medicin. Schrift. P. I. p. 37.

(50) CAELIUS AURELIANUS. l. c. ARETAEUS. l. c.

HIPPOCRATES. Coac. l. c. p. 176. De morbis. l. c. p. 70. KAAU. l. c.

BENNET. l. c. p. 55. fq.

MORGAGNI. l. c. Ep. XX. a. 9. E. XXI. a. 32. XXII. 20.

DE GORTER. Prax. med. T. II. N°. 320. p. 45. III.

DELEBOE SYLVIVS. De phthisi. §. 6. in Oper. med. p. 689.

VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 1206. T. IV. p. 69.

EJ. Constitution. epidemic. T. I. p. 123. 266.

DE HAEN. Rat. med. continuat. l. c. p. 21.

GRUNER. Zeichenlehre §. 274. 275.

F. HOME. Principia medicinæ. Amst. 1766. p. 134.

BREE. l. c. p. 73. HENDY. On the glandular disease. p. 61.

citur, quæ vero deviatio ratione coloris, non semper bili tribuenda est, dum cuique notum sit, sputa crocea et cocta peripneumonicorum æque minus biliosa ac purulenta esse. Huc et color sputorum *flavescens* vel *viridescens* pertinet, quæ ab illis, qui phthisi pituitosa laborant, exscreantur. Quamvis, si colorem, consistentiam, aliaque signa colliges, a pure haud multum differat, tamen ille mucus ita mutatus secundum Præceptoris celeberrimi RICHTER (53) auctoritatem, secretioni tantummodo perversæ adscribendus est. Quæ a nobis expelluntur sputa, sæpe cum lymphâ coagulabili vel plastica conjuncta sunt, quam quidem conditionem quotidie animadvertere licet in sputis peripneumonicorum coctis et anginosorum, præsertim qui angina membranacea vexantur. Quæ minime medico practico placet sputorum qualitas est *color niger*, quem in illis deprehendimus, qui a gangræna pulmonum extinguuntur. Nam saniam subatram, foetidam et tenuem exspuunt. (54)

Sed

(51) E. DARWIN. Experiments establishing a criterion between mucaginous and purulent Matter. Lichf. 1780.

SALMUTH. De diagnosi puris. Goett. 1783.

S. J. BRUGMANS. De puogenia. Gron. 1785.

GRASMEYER. Abhandlung vom Eiter und den Mitteln ihn von allen ihm ähnlichen Feuchtigkeiten zu unterscheiden. Goett. 1790.

E. HOME. Abhandlung über die Eigenschaften des Eiters. in Samml. aus-erles. Abhandl. z. gebr. prakt. A. T. XII. P. IV. p. 653.

(52) HIPPOCRATES. Coac. l. c. p. 176.

MORGAGNI. l. c. Ep. XX. a. 3. 9. 39. E. XXXVI. a. 17.

BIANCHI. Hist. hepat. p. 274.

VAN SWIETEN. Comment. in H. BOERHAAVE. Aphorismor. §. 1205. T. IV. p. 58. Id. in Constitut. epidemic. T. I. p. 371. 409. 435. T. II. 77. 107. 136. 266. 313. BENNET. Tabidor. theat. p. 53.

HUXHAM. De aëre l. c. p. 324. 333. De pleuritide. T. II. p. 193.

BRENDEL. De pleuritide vernali. §. VII. VIII. in Opusc. T. III. p. 180.

NUCK. Sialograph. l. c. MACBRIDE. l. c. p. 398.

WENDT. De pleuritide. passim. POUTEAU. Oeuvres posthum. T. I. p. 334. et passim.

FRANK. De curand. homin. morb. §. 189. p. 140.

T. SIMSON. The case of a Woman who spit up, from her Lungs, a great Quantity of pure Bile. in Medical Commentaries. Vol. I. p. 94.

REIL. Ueber die Erkenntnis und Cür der Fieber. T. II. p. 501. Not. (*)

(53) Bemerkungen. p. 247. o. LXI. sq.

(54) VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 432. T. I. p. 764. § 848. T. II. p. 773. HUXHAM. De aëre. l. c.

Sed reticendum non est, multos etiam asthmaticos sputa fusca, livida et nigricantia tussi ejecisse, quorum tamen vita nihilominus satis diu protracta fuit. (55)

Denique *sanguis* sputis admiscetur, qua re sputa maxime tincta apparent. Statum hunc morbosum *Hæmoptysin* (56) appellamus, quem magni momenti morbum, hic qua-

- TISSOT. Avis au peuple. T. I. p. 85.
 TEICHMEYER. De gangræna et sphacelo. Jen. 1743.
 ZIMMERMANN. Von der Erfahrung. L. III. C. VIII. p. 222.
 v. supra. §. 16. p. 156.
 (55) R. BREE. l. c. p. 73.
 (56) HIPPOCRATES. Coac. prænot. l. c. p. 176. BONET. Sepulchret. L. II. S. V.
 FORESTUS. Observat. L. XVI. o. 11—23.
 MORGAGNI. l. c. Ep. XV. o. 22. 23. E. XVI. a. 28. XVIII. 30. XX. 28. 33. XXI. 19. XXII. 4. LIII. 14. 29. LIV. 39.
 TH. SYDENHAM. Observation. medicar. S. VI. C. III. in Oper. med. Genev. 1769. T. I. p. 163. Procesf. integr. l. c. p. 497.
 LOMMIUS. Observat. medic. p. 124. BENNET. Tabidor. theatr. p. 65.
 BURSERIUS DE KANILFELD. Institution. T. IV. C. II. p. 17.
 R. SEBIZIUS. De sanguinis expuitione. Arg. 1652.
 TULPIUS. Observation. L. II. C. XI.
 DE GORTER. Prax. medic. T. II. N°. 334. p. 61.
 VAN SWIETEN. Constitution. epidemic. T. II. p. 132.
 LUDWIG. Adversar. Vol. I. P. I. p. 162.
 DE HAEN. Rat. med. T. X. C. VI. §. V.
 STOLL. Rat. med. T. III. p. 10. et passim. T. IV. p. 520. T. VII. p. 164.
 A. E. BÜCHNER. De hæmoptysi, ut hæmorrhagia plerumque periculosa. Hall. 1762. Id. De hæmoptysi, sua sponte mortalibus eveniente. Hal. 1765.
 CULLEN. Anfangsgr. T. II. C. III. p. 313.
 BRENDL. De hæmoptysi. in Opusc. T. II. p. 112.
 P. G. SCHROEDER. De hæmoptysi in genere. in Opusc. T. II. p. 306.
 W. DAVIDSON. On the pulmonary system. C. II. p. 12.
 CAMPER. De morb. pulmon. S. II. C. IV. p. 303.
 JAEGER. De phthisi. l. c. p. 267.
 REIL. Memorab. clinic. Vol. I. Fasc. I. p. 202.
 KROCK. De hæmoptysi et subsequente pulmonum ulcere. Goett. 1782.
 PORTAL. Von der Lungenschwindl. T. I. p. 83. 256.
 SCHMUCKER. Verm. chir. Schrift. T. I. p. 51.
 T. G. SCHROEDER. De pleumonide. C. III. §. 16.
 VOGEL. Beobachtungen. p. 36. EJ. Praktisches Handbuch. T. V. C. III. p. 42.
 DE MEZA in Act. Havniens. T. III. p. 302.
 BOQUIS in Journ. de Medec. T. LXXIII. p. 39.
 TARANGET. ib. T. LXXVI. p. 407. 411.
 J. H. SCHNEIDER. Chirurg. Wahrnehm. in RICHTER. Chir. Bibl. T. VIII p. 728. WENDT. l. c.
 D. MONRO. Cases of aneurysms. in Essays and Observations physical and literary. Edinb. 1771. Vol. III. p. 200. KÄMPF. l. c. p. 50. 418. 430. 435.

quasi adumbrare liceat. Secretio sanguinis in pulmonibus, a statu naturali maxime abhorret. Nam in statu sano sanguis per hujusmodi viam nunquam egredi audet. Cum arteriarum pulmonalium fines in pulmonum substantia adeo tenues et incertae excurrant, quomodo sese habeant, si sanguis ex illis promanet, non facile divinare possumus. Consideratis vero causis occasionalibus, sanguis nobis duplici modo e vasis provenire videtur. Partim vasa exhalantia dilacerata, sanguinem in vesiculas pulmonales fundunt, *Diæresis*. Partim dicta vasa illorumque orificia ita sunt extensa, ut loco exhalabilis cujusdam incruenti, sanguini transitum permittunt, *Diapedesis*, absente omni continui solutione.

Quæ hæmoptysin efficiunt causæ, plerumque ita agunt, ut sanguis versus pulmones propulsus, in illis aggregetur, quas vero omnes hic enumerare, non hujus loci et propositi foret. Una solummodo, magni momenti, a clarissimis medicis ventilata, hic intacta prætermittenda non est. (57) Scil. proportio observatur inæqualis, inter vasa pulmonalia et cor. Vel ventriculus dexter majori vi sanguinem in pulmones impellit, vel venæ pulmonales ad sanguinem e pulmonibus rite derivandum capacitate debita non gaudent; ita ut in utroque casu sanguis in pulmonibus congestus accumuletur. Hæc idea veritati valde congrua videtur, dum constat, homines torosiores et validiores, ab omni dispositione phthifica longe remoti, sub diæta stricta sæpe sanguinem e pulmonibus expuere. Hæc vero causa ante mortem non detegitur, nec sperare licet, nostram incertitudinem de hac conditione morbosa, brevi remoturam esse. Remittente hæmoptysi, sanguinis color ruber in atrum degenerat, quo facto mucus

STARK. Klinische Bemerk. p. 73. 74. 91.

POUTEAU. Oeuvres posthumes. T. I. p. 451. et passim.

BONNAURE. De hæmoptysi. Monsp. 1783.

CLOSSY. Observations. p. 35. 61. l. c. p. 800.

(57) LANCISIUS. De motu cordis. p. 60.

PORTAL in Hist. de l'ac. R. d. Sc. A. 1781. p. 640.

Id. in Abhandl. über die Lungenschwindl. T. I. p. 83.

nigricans sputis expellitur, cui sputorum colori sanguinis particula, in vesiculis pulmonalibus coagulata et retenta, et interdum sub forma massularum quarundam carnosarum ejecta, occasionem præbent. Nonne frustum pulmonis, quod cl. TULPIUS tussi ejectum refert, tale sanguinis coagulum fuerit. (58)

Ad secretionem pulmonum perversas quoque pertinet illa *puris veri*, (59) cujus magna vis interdum in pulmonibus, viisque aëriiferis deponitur. Quæ quidem partes simili ac ceteræ corporis conditione morbosæ evadunt. Vasa eodem prorsus modo in aliqua pulmonum regione pus fundunt, quo facto quasi organon novum fecernens fingitur, hanc materiam pluens. Pulmonare vero pus, ob aëris assiduum attactum, citius acre et corrosivum redditum, mox pulmones consumit. Sputa purulenta phthysicorum multis obnoxia sunt mutationibus, quas breviter, ne quid desit, collegisse juvabit.

Peccant *quantitate* (60) plane incredibili, ita ut ea puris quantitas in nycthemero secreta fuerit, ut vix comprehendatur, unde natura, absque majori corporis morbose decremento, elementa pro tanta hujus liquoris copia depromferit. cl. JÄGERI noverca intra decem annos, sc. inde ab anno 1760—1770, per diversa colutoria, D. ff. puris ejecit. Neque minus sputa purulenta *qualitate* peccant. Differunt diversis rationibus *coloris*: pus fit vel purum vel mixtum, ita ut ex virore pallescens, vel albido-flavescens, vel album, fuscum, vel ferrugineum, cinereum, vel viride, lividum vel cœruleum, vel atrum reperiatur.

Utut pus ceteroquin *inodorum* nec nauseosum, olidissimum fere putridum olet. In statu phthysicos incipiente

(58) TULPIUS. Observation. medic. L. II. o. 14. Tab. V.
HOFFMANN. Medicin. rational. et systemat. T. III. C. XVI. p. 365. *Citatur ab ill.* VAN SWIETEN in Comment. §. 1198. T. IV. p. 23.

Act. Nat. Cur. Vol. V. o. 74.

WATSON in LESKE. Außerlesene Abhandl. T. II. p. 45.

J. L. SCHAPER. An veritate nitatur? Dasß ein Schwindfüchtiger Leber und Lunge aushusten könne, und dasß man die Lungen könne wieder wachsend machen. &c. Rost. 1712.

(59) v. supra. S. II. C. I. §§. 5. 9. 15. pp. 73. sq. 96. sq. 144. sq.

insapidum, conclamato morbo putridum, falsum et dulce sapit.

Blandum pus sæpe in acre corrodensque mutatur, quod citius pulmones consumit, et nonnunquam sanguine permixtum ejicitur. Consistentia etiam aliqua prædita sunt sputa. Lata, rotunda, dura, glutinosa, diffluentia recenset ARETÆUS, (61) dum HIPPOCRATES (62) illos phthificos cito periri augurat, quorum sputa in aquam falsam missa ad fundum tendunt. Pus granulosum ab auctoribus observatum est, unde cl. VOGEL (63) diagnosin vomicæ, in pulmone latentis et maturæ depromsit. Monendum tamen ducimus, non omne pus quod pulmones fundunt in illis præparari. Fontes remotas unde ante obitum sputa purulenta, illæsis pulmonibus, promanarunt, jam supra (S. II. C. I. §. 15.) indigitatas, repetet harum rerum cupidus.

§. 3. De vitiosa respiratione.

Dum inspiratio et expiratio exerceantur, mutationes quædam in pectore et pulmonibus locum habent. Inspirationis præsentiam agnoscimus e thoracis sublevatione et aëris in pulmones ingresso; quæ ad mechanismum hujusce functionis pro nostro proposito pertinent. Observamus,

- (60) MORGAGNI. l. c. Ep. XX. a. 11. 20.
 VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 863. T. H. p. 751. SALMUTH. Observat. o. 14.
 DE HAEN. Rat. med. T. III. C. V. o. 186. T. VIII. C. II. p. 88. T. IX. C. I. p. 49. T. XII. C. VI. p. 246.
 JAEGER. De phthisi. l. c. p. 262. 271. 272. 281.
 Eph. Nat. Cur. D. I. A. I. o. 94. p. 223.
 ELVERT. Bin. observation. p. 15. 22.
 L. E. SCHNEIDER. Chirurg. Gesch. T. VI. hist. 29.
 J. H. SCHNEIDER. Chirurg. Wahrnehm. l. c. T. VIII. p. 728.
 M. J. DE MAN in Handelingen van Servandis Civibus. T. II. p. 157.
 CLARK. On the Diseases in hot Countries. p. 273. 276. 278. 279.
 (61) l. c. p. 68.
 (62) Coac. prænot. S. II. C. XVI. l. c. T. II. p. 182.
 KLEIN. Interpr. clinic. p. 234.
 (63) VOGEL. De vomica pulmonis. l. c. §. 3.
 JAEGER. De phthisi. l. c. p. 212. 263. 266.

mus, costas sursum trahi, sternum forsan aliquantulum a spina dorsi removeri, diaphragma versus abdomen premi, et pulmones non longiores solum, sed in omnibus dimensionibus latiores extendi. Simul bronchia, vasaque sanguinem vehentia etiam prolongantur, et vesiculæ inflantur, qua re pulmonum color mutatur. Expiratione vero insequente, prioribus fere opposita fiunt. Costæ cum sterno deorsum tendunt, diaphragma altiora petit, quo facto thoracis cavum in arctiores limites includitur. Cum hæc in thorace accidant, pulmones etiam constringuntur, quorum vesiculæ quasi disparent, et vasa, tam sanguifera, quam aërifera, compressa evadunt. Inspiratione facta, aër atmosphæricus in pulmonum recessus profundiores penetrans, illicque sanguinem quasi tangens, (63*) secundum quasdam leges chemicas decomponitur, ita ut aliæ partes a sanguine quasi absorbeantur, aliæ e sanguine extrusæ, cum aëre atmosphærico abiente, vi expirationis propellantur. (64) Supervacaneum foret, e chemicorum sententiis

re-

(63*) J. PRIESTLEY. Observations on Respiration and the use of the Blood. in Philosoph. Transact. A. 1776. Vol. LXVI. P. I. p. 226. sq.

(64) HALLER. Element. physiolog. T. III. S. III.

A. MICHELITZ. Disquisitio physiologica causarum respirationis. Prag. 1783.

BLUMENBACH. Institution. physiologic. S. VIII. §. 148.

E. GOODWYN. Connexion of Life with Respiration. Lond. 1788. 8. In linguam Franco-gallicam transtulit J. N. HALLÉ. Paris. A. V. (1797.) 8vo.

A. VERRYST. Genees. en Natuurkundige Verhandeling van de Ademhaaling. in Kweekschool der Ontleedkunde. T. II. Coll. II. p. 1. sq.

YPEY. Aanmerkingen over eenige eigenschappen der Ademhaaling. in Algem. Vaderl. Letteroeffening. A. 1797. p. 152. 193.

H. G. ROUPPE. Diss. de respiratione. L. B. 1791. Belgic. Harl. 1793. vel Algemeen letterkundig Magazyn. Haarl. 1794. N°. II. p. 150.

R. MENZIES. De respiratione. Edinb. 1790. Confer Annales de Chimie. T. VIII. p. 211. vel L. VON CRELL. Chemische Annalen. A. 1794. T. II. p. 33.

TH. BLAIR. De respiratione. Edinb. 1792.

G. RUSSELL. De respiratione. ib. 1793.

R. RANDOLPH. De respiratione. ib. 1799.

B. R. FABRE. Sur la respiration. Paris. A. VI. (1798.) vel recens. in Algem. Litteratur Zeitung. A. 1799. N°. 83. p. 662.

SEGÜIN et LAVOISIER. Premier Memoire sur la respiration des animaux. in Hist. de l'ac. des Sc. A. 1789. p. 566. sq.

repetere, quæ, quoad respirationis processum et effectum, ab illis ventilata sunt. Nam simulac istum naturæ processum bene evolvere cupias, videbis, densas tenebras indagantium oculos caligare. Quum pathologia nullas fruges ex hac disquisitione recentiorum chemica excerpere possit, hæc omnia, quasi nobis inutilia, silentio tegimus. Respiratio in statu sano placida et quieta est: plerumque deprehendimus, inspirationem expiratione tardiolem fieri, unde concludimus, pulmones debitam aëris quantitatem complecti posse. Pulmonibus tali inspiratione gaudentibus, muscoli tantummodo intercostales et diaphragma ad motum ciendum requiruntur, dum sub expiratione thorax, sensim sensimque cadens, a musculis abdominalibus, qui modice contracti apparent, coarctetur. Quotiescunque altera alteram excipit, aër sine sono et strepitu, facile, lente et adeo tranquille intret et abeat necesse est, ut vix thoracis mobilitas oculis incurret. Inter singulam inspirationem et expirationem momentum quietis intercedit, et cum singula respiratione conveniunt quatuor cordis pulsationes. Sub corporis motu respiratio immutata manet, qui, etiamsi auctus, in respirationis processum haud magnum exercere debet influxum, et sub mox insequente corporis quiete, respiratio lenta redeat oportet. In situ corporis quieto, respiratio semper æqualis, nunquam interrupta, flagitatur. Præmissis hisce de respiratione sana et tranquilla generalioribus, vitiosa hujus functionis vitalis conditio ex allatis quasi derivari potest, et parvo opere eo pervenimus, ut discrimen inter physiologiam et pathologiam sentiamus. Singula nunc vitia perlustrantur.

Agmen ducat illud vitium, quo sæviante, omnis respiratio cesfat, et status insequitur, quem *Apnoeam seu Suffocationem* (64*) vocamus. Ne minimum pectoris motum

(64*) MORGAGNI. l. c. Ep. XV. a. 13. XVIII. 28. XIX. XXI. 32. XXII. 4. 24. XXVIII. 9. 10. 12. LIII. 26. BONET. Sepulchr. L. II. S. II. DE FISCHER. De senio. §. 95. LOSSIUS. Observation. L. II. o. 12. GUERARDI. De causis repentinæ mortis. Duisb. 1767. HEISTER. Observat. medic. o. 15. WALTHER. Suffocationis historia. l. c.

tum oculatissimus medicus animadvertit, nec ullum auræ pulmonalis exitum, quem in asphyxia præcipue observat, vel sit effectus vitiorum corporis, quæ circuli sanguinis motum liberum turbant, vel status paralyticus musculorum inspirationi inservientium, (*) vel corporum asperæ arteriæ lumen claudentium, vel vitiosi aëris atmosphærici, haud probe permixti status. Huic apnœæ adscribitur etiam ob ejus symptomata, catarrhus suffocativus, ubi subito respiratio cesfat, ex causis jam supra commemoratis, accedente simul spasmo.

Respiratione vero, minori gradu interrupta, hunc statum morbosum, in acutis *Dyspnœam*, in chronicis *Asthma* dicimus. Ubi ægrotus vero, corpore et cervice erecta, spiritum trahere debet, morbum *Orthopnœam* vocamus. (65) In omni respirationis vitiosæ casu, quodcunque etiam

- QUEYE. De syncope. l. c. p. 296.
 BRENDÉL. De catarrho suffocativo. in Opusc. T. II. p. 88.
 BOERHAAVE. Hist. alter. p. 86.
 MECKEL in Mem. de l'ac. de Berlin. A. 1750. p. 165.
 DE GORTER. Prax. medic. T. II. N°. 332. p. 58.
 DELEBOE SYLVIVS. Prax. medic. L. I. C. XXII. §. IV. sq. in Oper. med. p. 212. PORTAL in Hist. de l'acad. R. des Sc. A. 1775. p. 492.
 BUQUET in Hist. de la Soc. de Medec. T. I. p. 177.
 GODART in VAN DER MONDE. Recueil. T. XIV. p. 401.
 LE ROUX. Observations sur les pertes de sang des femmes en couche. Dyon. 1776.
 BAADER. Observation. N°. 33. WATSON in Philos. Transact. l. c.
 BICKER in Verhand. van het Bat. Genootsch. l. c. p. 263.
 PYL. Auff. Fasc. IV. S. I. p. 23.
 (65) ARETAEUS. Diuturnor. L. I. C. XI. l. c. p. 75.
 C. AURELIANUS. Morb. chron. L. III. C. I. l. c. p. 203.
 CELSUS. De medicina. L. IV. C. IV. a. 2.
 SCHENCK A GRAFENBERG. Observat. L. II. p. 257. sq.
 BAGLIV. De asthmate. in Oper. L. I. C. IX. p. 103. sq.
 FORESTUS. Observation. L. XVI. o. 7-10.
 PISO. Observation. S. III. C. IV. p. 212.
 BRENDÉL. De valetudine ex hypochondriis. §. V. in Opusc. T. III. p. 50.
 DE GORTER. Prax. medic. T. II. N°. 329-331. p. 52-58.
 RIDLEY. Observat. de asthmate. p. 119. o. 26. p. 125. o. 27. p. 144. o. 28.
 KLEIN. Interpr. clinic. p. 28. DE FISCHER. De senio. §. 93.
 HAGENDORN. Observation. Cent. I. o. 90-92.
 VERZASCHA. Observation. p. 94. 101. 258.
 MUSGRAVE. Lectures. N^o. I. p. 1. sq.
 J. FLOYER. Treatise of the Asthma. Lond. 1745.

etiam nomen feligas, inspirationem expiratione laboriosiorrem semper contemplamur. Plerumque, inspiratione facta, sibilum sonorem audimus, cum strepitu pectoris et tusi, et sputis raris vel copiosis nuptum, simul difficulter et per intervalla loquuntur. Vitia tum thoracis, tum pulmonum organica, jam absoluta, hosce morbos evolvunt, ad quæ benevolum lectorem remittimus, ne jam cocta denuo recoquantur. Veniam vero petimus, dictis aliqua addendi, ut vitiosæ respirationis ætiologia absolvetur. Quas idiopathicas dicimus causæ, ex proposito indigitatæ, in decursu opelli jam in conspectum proveniunt; igitur recensendæ sunt, quas ordini consensualium subjungimus. (65*) Conspiciuntur vitia hepatis, præcipue inflam-

FORDYCE. Fragment. chirurg. et medic. p. 10.

P. A. BOEHMER. De asthmate. Hall. 1774.

BURSERIUS DE KANILFELD. Institution. T. IV. C. VI. §. CXCIV.

LEIDENFROST. De asthmate. l. c.

WICHMANN in HUFELAND. Journal. T. I. P. I. p. 1.

J. MILLAR. Observations on the asthma, and on the whooping cough. Lond. 1769.

RUSH. Dissertation on the spasmodic asthma of children: in a Letter to

Dr. MILLAR. Lond. 1770.

P. C. MEYER De asthmate ejusque speciebus. Goett. 1779.

R. BREE. Ueber krankhaftes Athemböhlen. l. l. c. c.

M. W. DE NEUFVILLE. Von der Sympathie des Verdauungs Systems.

Goett. 1786. p. 83. M. AKENSIDE in Medic. Transact. Vol. I. p. 93.

SELLE. Medicin. clinic. p. 429.

TH. WITHERS. Treatise on the asthma. Lond. 1786.

TH. BEDDOES. Letters from Dr. WITHERING, Dr. EWART, Dr. THORNTON and Dr. BIGGS on asthma, &c. Brist. 1793.

M. RYAN. Observations on the history and cure of the asthma. Lond. 1793.

LENTIN. Von der Engbrüstigkeit der Alten. l. c. p. 159.

STARK. Klinische Bemerkungen. p. 34. 36. 95.

VOGEL. Beobachtungen. p. 1. 5.

SCHEIDEMANTEL. Fränkische Beyträge zur Arzneygelahrtheit. &c. Desfau. 1783. p. 36. sq.

CHALMERS. Diseases of South - Carolina. T. II. p. 76. 153.

(65*) MORGAGNI. l. c. Ep. XVI. a. 4. RUYSCH. Observation. o. 69.

LANCISIUS. De motu cordis. p. 137.

MEDICI URATISLAVIENSES. l. c. p. 16. 24. 189. 201. 381. 432. 460. 467.

VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 1198. T. IV. p. 18.

STOLL. Rat. med. T. VII. p. 294. KÄMPF. l. c. p. 50. 430. 432.

Histor. constitut. epidemic. verminos. p. 373.

MUZELL. Med. und chir. Wahrnehmung. P. II. p. 32.

ELLIOT in DUNCAN. Medic. Commentaries. D. II. Vol. VII. p. 495.

mationes et suppurationes. Hepar phlogosi correptum, pressionem diaphragmatis sub inspiratione ægre fert, quam ob causam ægrotus hujus musculi descensum profundum retinere studet, unde dyspnœa. Ex altera parte, si vomica hepatis parenchymati inhæreat, et in magnam molem abeat, diaphragma sursum elatum impedit, quo minus pulmones expandi possint. Eadem accidunt si animadver-
tamus vitia ventriculi, lienis, renum, pancreatis, intesti-
norum, phthises varias, ex abdomine ortas, hydropes, tam universales, quam partiales, graviditatem tam uterinam, quam abdominalem vel tubariam, saburram primarum via-
rum biliosam vel verminosam, sanguinis circulum turba-
tum, tam e vitiis cordis ipsius, quam ex abdominalibus repetendum, exanthemata retrogressa, &c. quæ omnia his-
ce egregie adumbrat verbis cl. HEBENSTREIT. (66).

*Asthmata consensu fiunt cum parte remota,
Foemina convulsæ spasmō matricis anhelat,
Guttura, nervorum consensu, stricta laborant,
Ventriculi vitio, quem lentus prægravat humor,
Intestinorum vitio, si flatibus illa
Forte tument, durisve tument hypochondria nodis.
Sæpe prior morbus thoracem reddit anhelum,
Transversine dolor septi pleuræne dolores
Auræ pauperiem faciant et pectora stringant,
An mala materies, postquam de sede remota
Retrogressa fuit, sese pulmone recondat.
Sicut, ubi retro cesserunt rheumata quondam,
Transfuga si scabies, si transfuga forte podagra
Arthritisque fuit, tunc stringunt asthmata pectus.*

In.

FINKE. Abhandl. von den anomalischen Gallenkrankheiten. Aus dem Lat. Frankf. 1791. p. 273.

Richtiger Gebrauch des Bleijextrakts. Halle. 1783. vel recens. in RICHTER. Chir. Bibl. T. VII. p. 17.

(66) v. cl. viri Carmen de homine sano et ægroto. Lips. 1753. P. II. C. XVII. §. 2.

In hisce tam idiopathicis quam consensualibus vitiis non musculorum solum inspirationem quietam famulantium actio augetur, sed in auxilium etiam multi alii vocantur, capitis extremitatumque superiorum motus absolventes.

Alius modus, quo reciproca placida inspiratio et exspiratio turbatur, *Tussis* (66*) vocatur, quæ proprie est ve-

he-

- (66*) ARETAEUS. l. c. C. XIII p. 79. SCHENK. l. c. PISO. l. c. C. III. p. 199. HALLER. Element. physiolog. T. III. §. 35. p. 300.
 Id. De tussi. Goett. 1749. Ej. Experiment. quæd. in vivis animalib. præcipue circa tussis organa exploranda, instituta. Goett. 1751.
 DE GORTER. Medicina dogmatica. L. B. 1741. C. III.
 HAGENDORN. Observation. Cent. I. o. 82. 83. 84. Cent. II. o. 31.
 KLEIN. Interpr. clinic. p. 283.
 HUFELAND. Von den Blattern. p. 74. 145. 151. 156.
 KÄMPF. l. c. p. 418. VERZASCHA. Observation. p. 101. 258.
 WALTHER. De tussi stomachali. Traj. 1760.
 PFLÜGER. De tussi hydropicorum ancipitem morbi eventum prænunciante. Hal. 1763. FRANK. l. c. §. 514. p. 136. sq.
 WILLIAMS. Some Histories. p. 49. RIDLEY. l. c. p. 81. o. 20.
 BURSERIUS DE KANILFELD. l. c. T. IV. C. I.
 STOLL. Rat. med. T. I. p. 205.
 CHALMERS. Diseases of South-Carolina. p. 161.
 MUSGRAVE. l. c. RICHTER. De tussi. in Opusc. Vol. I. p. 343.
 CAMPER. De morbis pulmonum. S. I. C. IV. §. 7.
 Histor. constitut. epidemic. verminos. p. 372. et passim.
 BICKER in Verhandel. van het Bataafsch Genootsch. T. IV. p. 254. 263.
 Geneesk. Verhandeligen van den Kinkhoest. Door J. VEIRAC, J. T.
 VAN DE WYNPERSE en A. J. s'GRAEUWEN. Utr. 1792.
 JÄGER. l. c. p. 269. T. G. SCHROEDER. De tussi pleumonicon. p. 5.
 HARRISON. De pertussi. Goett. 1793.
 VAN SWIETEN. Constitution. epidemic. T. II. p. 113.
 N. ROSÈN. De tussi. Pars. prior theoretica. Ups. 1739. Id. De tussi. Pars posterior practica. ib. 1741. recens. in HALLER. Coll. disert. pract. T. II. p. 51. 71. DE FISCHER. De senio. §. 89.
 DE NEUFVILLE. l. c. p. 84. sq. VOGEL. De cogn. et curand. c. h. affect. §. 509.
 C. WEBER. Observation. medicar. Fasc. I. Cell. 1764. p. 29.
 C. J. MELLIN. Von dem Keichhusten der Kinder. F. u. Leipz. 1770.
 SCHEIDEMANTEL. l. c. p. 93.
 BELL. in DUNCAN. Medic. Commentar. D. II. Vol. IV. p. 307.
 DOUGLAS in Medic. Observat. and Inquir. Vol. VI. p. 163.
 C. BISSET. Medic. Esfays and Observat. p. 173. vel recens. in SANDF-
 FORT. Geneesk. Bibl. Vol. VII. p. 127.
 TH. FORBES. De tussi convulsiva. Edinb. 1754. recens. in HALLER. Coll. disert. pract. l. c. p. 97.
 CLARK. On the Diseases in hot Countries. p. 270. 273. 278.
 SELLE. Medicin. clinic. p. 425.

hemens aëris cum sono e pulmonibus expulsio. Tussi accedente, primo inspirationem profundam præmittimus, qua diaphragma detruditur, abdomen intumescit, thorax fortius elevatur et pulmones magnam aëris copiam recipiunt. Tum abdominis carnes constringuntur, nec vero uno momento, sed brevibus intervallis, quo fit, ut aër subsultim cum sono, quodam expellatur, mucī quandam copiam secum ducens. Cujus mucī absentia, superficieī internæ viarum aërearum ariditatem vel ficcitatem prodit. Interdum vero mucus adeo tenax est, ut violentia tussis conquassantis, ne quidem extrudi potest. Plerumque inter tusiendum inspiratio et exspiratio modo jam dicto plurimis vicibus sese excipiunt: quod interdum variat, dum nonnunquam ægrotus inter tusiendum per longum temporis intervallum in statu exspirationis perseveret, nec facile inspirationem novam aggredi queat. Ubi res sese ita habent, tussim istam convulsivam appellamus. Semper irritamentum adest, quod præ ceteris respirationi dicatis partibus laryngem invadit; perinde est, num hæc materia irritans in organis respiratoriis vel loco remoto sedem teneat, (67) num idiopathice vel consensualiter effectum in dictas partes exerceat. Si incitamentum præternaturale in laryngem agit, ex consensu nervorum, simul in omnes reliquas respirationi inservientes partes impetum facit, illasque ad motus fortiores impellit, quo facto phænomenon producitur tussis nuncupatum. Qua quidem circulatio sanguinis ac celeratur, et latex ille ruber, majori vi versus caput impellitur, aucto totius corporis calore.

Respiratio placida, alia ratione aberrare potest, sub nomine *Sternutationis*. (67*) Antequam homo sternutat, si-

(67) BRENDÉL. De valetudin. ex hypochondr. §. V. l. c.

VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 1364. T. IV. p. 714.

FINKE. Von den Gallenkrankh. p. 79. 263.

(67*) HIPPOCRATES. Coac. prænot. l. c. p. 178.

MORGAGNI. l. c. Ep. XIV. a. 27. E. XXVII. a. 28.

HUXHAM. De pleuritide. in Oper. T. II. p. 189.

HALLER. Elem. physiol. T. III. p. 302. §. 36.

KLEIN. Interpr. clinic. p. 276.

mili modo ut in tusſi, inſpirationem facimus profundam, ſed ſub exſpiratione muſculi abdominales fortiores contrahuntur, et aër magna cum vi e pulmonibus expellitur, eo vero discrimine, ut inter tuſſiendum aër ex ore, inter ſternutandum plerumque e naribus egrediatur. E conſenſu membranæ pituitariæ Schneiderianæ cum organis reſpiratoriis, ſternutatio fit. Irritamentum effectum vel idiopathice vel conſenſualiter in membranam exſerit, quo organa ad talem motum impelluntur.

Singultus (68) etiam excipitur a reſpiratione bona et regu-

- VOGEL. De cognosc. et curand. c. h. affect. §. 506.
 DE GORTER. Prax. medic. T. II. N°. 295. p. 13.
 CAMPER. Demonſtration. L. I. C. II. p. 8. a.
 Hiſtor. conſt. epidem. verminos. p. 373. BICKER. l. c. p. 251. 254.
 HUFELAND. Von den Blattern. p. 74. 82. 151.
 GRUNER. Zeichenlehre. §. 123.
 HANSA. Geſchichte eines heftigen Singultus. in HUFELAND. Journal. T. VI. p. 853.
 (68) HIPPOCRATES. Aphorism. S. V. VI. VII. paſſim.
 HALLER. Element. phyſiolog. T. III. p. 309. §. 39.
 BARTHOLIN. Hiſt. anatom. Cent. II. h. 4.
 KLEIN. Interpr. clinic. p. 269.
 MORGAGNI. l. c. Ep. XXIX. a. 1. 2. 3.
 VAN SWIETEN. Conſtitut. epidemic. T. I. p. 416. ſq. T. II. p. 29. 220.
 DE GORTER. Prax. medic. T. II. N°. 333. p. 59.
 LOSSIUS. Obſervation. L. III. o. 21.
 A. E. BUCHNER. Conſideratio pathologico-practica ſingultus. Hall. 1767.
 VOGEL. De cogn. et cur. c. h. affect. §. 529.
 G. F. H. BRUNING. Singultus morbus, ſijmptoma, ſignum. Traject. 1758.
 Hiſtor. conſt. epidem. verminos. p. 373.
 FRANK. De circumscribendis morborum hitoriis. in Delect. Vol. X. p. 372.
 Id. De curand. homin. morb. §. 210. p. 181.
 DE NEUFVILLE. l. c. p. 88. SELLE. Medicin. clinic. p. 434.
 FINKE. Von den Gallenkrankh. p. 79. 277.
 WEIKARD. Verm. medic. Schrift. P. I. p. 280. ſq.
 MONRO. Caſes of aneurysms. l. c. p. 202.
 KÄMPF. l. c. p. 419. GRUNER. l. c. §. 126. HUFELAND. l. c. p. 76. 82.
 GRAMBERG in VOGEL. Handbuch. T. III. C. VII. p. 288.
 JAURION in Recueil periodique de la Soc. de Medic. de Paris. T. III. N°. XVII. Pluvioſe. A. VI.
 Genees-heel-ontleed- en natuurkundige Courant. Amſt. 1767. N°. XXIX. p. 234.
 M. J. DE MAN. Abhandl. über das böſartige Faulſieber. in D. COLLENBUSCH. Merkwurd. Abhandl. Holländiſcher Aerzte. Leipz. 1794. Vol. I. P. I. p. 126.

gulari, et in motu diaphragmatis morbofo, celeri et vehementi confiftit, quo pulmo fortius concuffus, feſe contrahit, et ſonus peculiaris editur, quem ſub ſingultus nomine percipimus. Hoc autem ſono deficiente, maxima aëris pars in pulmonibus detinetur, rima glottidis ſponte clauſa. Quæ diaphragmatis convuſio, plerumque ut morbus conſenſualis irritamentiſ remotis adſcribitur, quæ ventriculo, pulmonibus et cerebro inhærere poſſint.

Ad reſpirationem perverſam etiam *Suſpirium* (69) et *Oſcitatio* (70) pertinet; in utroque caſu major aëris quantitas in pulmones recipitur, ſub inſpiratione profunda, quam ſenſim exſpiratione tarda permutamus.

Pulmones ſub exſpiratione, ope laryngis, voci formandæ inſerviunt, cujus vitia (71) nunc pro loco a nobis explicanda ſunt. Simulac in ſtatu ſano tonus procreandus ſit, rima glottidis ſecundum leges, a natura illi præſcriptas, coarctari debet. Per relictum rimæ ſpatium aër atmosphericus egreditur; et pulmonum atque trachææ vi expulſus, ligamenta thyreo-arytænoïdea concutit. Quæ quidem hoc impulſu in motum oscillatorium coacta, hunc aëri adſcendenti communicant, unde ſonus formatur. Hiſce collectis eluceſcit, partim certum incitabilitatis gradum ad procreandam vocem in dictis partibus ponendum eſſe, ut vox rite et apte moduletur; partim illas etiam muco il-
liniendas, ut omnes mutationes facile ſubeant.

Humore illo quo irrigantur deficiente, ſtatus vocis difficili-

(69) HALLER. Element. phyſiol. T. III. p. 292. §. 30.

(70) HALLER. l. c. p. 293. §. 31.

A. F. WALTHER. De oſcitatione. Lipſ. 1738.

A. E. BUCHNER. Diſſ. de oſcitatione. Hall. 1758.

(71) HIPPOCRATES. Coac. C. VIII. l. c. T. II. p. 162.

BONET. Medicina ſeptentrionalis. Genev. 1684. L. II. S. XVIII. p. 445. ſq.

DE GORTER. Prax. medic. T. II. N°. 314. p. 32.

M. ETTMULLER. De vitiis vocis. in Oper. med. T. II. p. 460.

GRUNER. Zeichenlehre. §. 164.

WEILER. De eloquio ejusque vitiis. Erl. 1792.

REIL. De vocis et loquelæ vitiis. Hal. 1793.

facilis et præternaturalis oritur: hoc in casu *Raucedinem* (72) adesse dicimus, ob vocem debilem et impuram. Ut plurimum illæ partes copia muci debita egent, vel mucus tenacior redditus est, ita ut ligamenta et tunica laryngis interna non inungantur. Multis occasionibus hæc conditio morbosa apparet, e. gr. post refrigerationem et inhalationem vaporum irritantium; variæ indolis irritamenta etiam laryngem occupant, et stimulo suo organorum mucum secernentium orificia spastico modo claudunt; in variolis, morbillis, syphilitide, aliisque morbis, materia ipsa, irritando fontes muciparos obturat. Simul laryngis vitia organica, rimæ destructio, vel tunicæ degeneratio, raucedini ansam præbent, ut et exhausta laryngis incitabilitas. Huic debilitati forsan raucedo in phthisi et febribus acutis adscribenda est, ubi tale symptoma malum augurat omen.

Vox

- (72) ARETÆUS. De causis et sign. diuturnor. L. I. C. X. 1. c. p. 75.
 MORGAGNI. l. c. Ep. XIV. o. 33.
 Act. Medicor. Berolin. Dec. I. Vol. IV. p. 64.
 HILDANUS. Observat. Cent. VI. o. 22.
 BRÉDEL. De valetudine ex hypochondr. §. V. l. c.
 VAN SWIETEN. Constitution. epidemic. T. I. p. 266. 426. T. II. p. 68, 107. 129. 130. 136. 284. 349.
 DE GORTER. Prax. medic. T. II. N°. 317. p. 39.
 KLEIN. Interpr. clinic. p. 249.
 LOSSIUS. Observation. L. I. o. 5. 6.
 BOERHAAVE. Histor. alter. p. 82. KORTUM. De scrofulis. T. II. p. 252.
 SCHEIDEMANTEL. Beiträge. p. 107. FINKE. Von den Gallenkrankh. p. 275.
 VERZASCHA. Observation. p. 162. REIL. Memorabil. clin. Vol. II. Fasc. I. p. 74.
 R. WHYTT in Essays and Observations physical and literary. p. 375. sq.
 ROEDERER. De raucitate. Goett. 1759.
 SARCONI. Krankh. in Neapel. T. I. §. 187.
 Id. Von den Kinderpocken. §. 36.
 CAMPER. De morbis pulmon. S. III. C. I. §. 15. (*)
 STOLL. Rat. med. T. VI. p. 93.
 HUFELAND. Von den Blattern. p. 74. 82. 145. 152. 154. 156. 164. 166.
 SELLE. Medicin. clinic. p. 424.
 PORTAL in Mem. de l'ac. R. d. Sc. A. 1780. p. 327. sq.
 FRANK. l. c. L. V. §. 510. p. 114. §. 514. p. 134. 135.
 MARX. Observat. p. 23.
 BICKER in Verhand. van het Bataafsch Genootsch. T. IV. p. 254.
 WEIKARD. Verm. medicin. Schrift. P. I. p. 33.
 G. THOM. Erfahrungen und Bemerkungen aus der Arznei- Wundarznei- und Entbindungswissenschaft. Frankf. a. M. 1799. p. 88. sq.

Vox porro a naturali decedens, fortis quidem, sed valde *mutata* profertur. Sub varia conditione hoc vitium auribus percipitur. Sic in hysteria, mania, cynanche spasmodica cl. RUSH, melancholia, hydrophobia, vocem adeo perversam observamus, ut ægroti varios animalium mugitus vel latratum imitari videantur. (73) Sic in tussi convulsiva, ægrotantes tonum quasi singultientem edunt, ob quem Franco-Galli morbum istum *coqueluche* nominant. In angina membranacea vox ita mutata est, ut pipitum galli junioris fere exprimet. In ægroto, vermes in intestinis alente, b. PATER (74) vocis modulationem prorsus singularem observavit, ita ut adolescens verminosus clamorem tolleretur, illi picæ simillimum.

Omnis tandem vocis expressio deest, *Aphonia*. (75)

La-

- (73) FRANK. De circumscribendis morborum histor. l. c. p. 366.
 PORTAL in Mem. de l'ac. R. d. Sc. A. 1780. p. 331. sq.
 ID. Observations sur quelques maladies de la voix. in Mem. de la Soc. medic. d'Emulation. A. 1797. p. 80.
 RUSH in Medical Observations. *vel recens.* in BLUMENBACH. Biblioth. T. III. P. III. p. 461. SELLE. Medicin. clinic. p. 378.
 HENSCHEL in HUFELAND. Journal. Vol. VIII. P. IV. p. 149.
 (74) in Histor. const. epidem. verminos. p. 316. Confer etiam LÜTZELBERGER in HUFELAND. Journal. Vol. VIII. P. IV. p. 61.
 (75) MORGAGNI. l. e. Ep. XXII. a. 22.
 Eph. Nat. Cur. D. I. A. II. o. 145 D. II. A. VI. o. 25. D. III. A. IV. o. 8.
 HIPPOCRATES. Coac. l. c. HILDANUS. Observation. Cent. I. o. 12.
 BARTHOLIN. Ac. Hafniens. A. 1671. o. 7. 85. 87.
 M. DONATUS. De historia medica mirabili. L. VII. C. I. p. 648.
 SCHURIG. Chylolog. p. 205. HAGENDORN. Observation. Cent. I. o. 14.
 39. 41. 42. 43. Cent. II. o. 72. 79. KLEIN. Interpr. clinic. p. 13.
 TULPIUS. Observat. L. I. C. 39. 40. STOLL. Rat. med. T. IV. p. 435.
 VAN SWIETEN. Constitut. epidemic. T. I. p. 27. 108. 123. T. II. p. 59.
 142. 311. PORTAL. l. c.
 WRISBERG. De ganglio plexuque semilunari. §. 1. in Comment. T. I. p. 242.
 CAMPER. De morbis pulmonum. S. I. C. I. §. 9.
 J. H. RAHN. Mirum inter caput et viscera abdominis commercium. Goett. 1771. §. XXVII. G. COOPMANS. Neurologia. Franeq. 1789. §. 300.
 FRANK. De curand. homin. morb. §. 510. p. 115. §. 514. p. 134.
 FOURNIER in Hist. de la Soc. de Montpellier. T. II. hist. p. 161.
 Genees-heel-ontleed- en natuurk. Courant. No. IV. p. 29.
 WEIKARD. l. c.

Laryngis incitabilitas tota consumpta videtur, et omnes hujus affabræ machinæ partes, tam muscoli et cartilagine, quam ligamenta officio male funguntur. Causa morbi idiopathica vel consensualis est. Idiopathicae sunt omnia jam pertractata laryngis vitia organica, quibus simul adnumeranda sunt, compressio laryngis vehemens, (76) vel vitia nervi recurrentis. Ita TARIN (77) in homine, qui paullo ante mortem vocis usu privatus erat, truncum nervi vagi, paululum supra originem recurrentis, tumore compressum observavit, qui e membrana duplici compositus, materiam gelatinosam includebat. Consensualiter aphonia oritur, dum materia irritans impetu suo paralyseos harum partium speciem producat, quam insequi scimus a bile, (78) scarlatina, (79) vermibus, (80) peritonitide puerperali, (81) hysteria, (82) variolis, (83) sudoris vel mensium suppress-

- (76) LITTRE *in* Hist. de l'ac. R. d. Sc. A. 1705. hist. p. 53.
 SMYTH *in* Medical Communications. Vol. II. p. 488.
 (77) Encyclopedie. Tom. VII. s. voc. Ganglion. p. 467.
 HILDANUS. Observat. Cent. I. o. 11.
 (78) FINKE. Von den Gallenkrankh. p. 43. 79. STOLL. Rat. med. T. VI. p. 93.
 SCHEIDEMANTEL. Beiträge. p. 102. sq. KÄMPF. l. c. p. 50.
 ZIMMERMANN. Von der Erfahrung. L. IV. C. XI. p. 497.
 H. F. PAULIZKY. Medicinisch-practische Beobachtungen. Frankf. a. M. 1784. Fasc. I. p. 68. VOGEL. Praktisches Handbuch. T. I. p. 323.
 (79) J. J. WEDEMEIER. Historia scarlatinæ nuper Göttingæ grassatæ. Göt. 1785. §. 5. p. 15.
 (80) F. HOFFMANN. Medicinæ rationalis systematicæ. T. IV. S. I. C. III. o. 4. epicr. p. 42. HEISTER. Wahrnehmungen. N°. 372. p. 614. sq.
 VAN SWIETEN. Commentar. in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 1364. T. IV. p. 714. WEPFER. Observation. o. 123. p. 569. (E. Zacuto Lusitano.)
 C. CRAMER. De paralyfi et fetaceorum adversus eam eximio usu. Goett. 1760. *recus. in* SANDIFORT. Thes. I. p. 139.
 Histor. constit. epidem. verminos. p. 369. sq.
 FRANK. l. c. §. 514. p. 134. KÄMPF. l. c. p. 481. sq.
 HUFELAND. Von den Blattern. p. 162. 464.
 A. GEISCHLÖGER *in* HUFELAND. Journal. Vol. X. P. I. p. 153. sq.
 (81) FRANK. l. c.
 (82) ARETAEUS. De causis et sign. acutor. L. II. C. XI. l. c. p. 44.
 ETTMULLER. Oper. T. IV. o. 288. p. 394.
 CHALMERS. Diseas. of South-Carolina. T. I. p. 195.
 J. VAN DER HOUT *in* Handeligen van Servandis Civibus. T. V. p. 199.
 (83) HUFELAND. Von den Blattern. p. 83.

pressionem, (84) vitiis cerebri, (85) ebrietate, (86) apoplexia, etc. obortam.

Balbutiem silentio tegimus, quia minus a vitiis laryngis, quam a vitiosa lingua et labiis pendere videtur.

Ne ulla pro scopo nostro idonea intacta relinqueremus, restat, ut nonnulla *de consensu partium*, respirationem administrantium, dicenda sint. Sc. observamus, consensum vel ita agere, ut systemate respiratorio morbo afflicto, in remotiores partes nova appareant phaenomena, vel si in his morbus quidam saeviat, pectus ejusque contenta denuo pati. Igitur duplex datur influxus. Vitia pulmonum e. gr. talem in praeparandum sanguinem vim habent, ut qualitatem ei debitam adimant, unde nutritio vitiosa et emaciatio propullulat. Eodem fere modo in caput impetum faciunt, et congestiones sanguinis versus cerebrum, ophthalmiam atque apoplexiam, evolvunt. Neque minus ciborum digestio et sanguinis circulatio impediuntur. Altera ex parte, reliquae organismi partes systema pulmonare mutant et commovent. Cutis efflorescentiae e. gr. si evanescant, in pulmones vim exercent, vel utcunque sit, materia evoluta et extricata, ad pulmones reapse dilata, illos immediate irritare potest, vel recentiorum idea nobis suadere studet, tale vitium nequaquam a materia morbifica in pulmonibus saeviente, sed a mutata morbi forma, originem trahere, i. e. propriam cutis debilitatem evanescere, et denuo in pulmonibus exsurgere. In affecto intesti-

(84) ARETAEUS. l. c. p. 45. WEPFER. Observat. medicar. o. 32. p. 62.

SALMUTH. Observat. medic. S. III. o. 28. p. 124.

VOGEL. Praktisches Handbuch. T. I. p. 153.

N. FRIBORG. Aponia a suppressis menstruis. in Collect. Soc. med. Havn. Vol. II. p. 183.

(85) MORGAGNI. l. c. Ep. IV. a. 7. 15.

WEPFER. Observation. p. 254. o. 75.

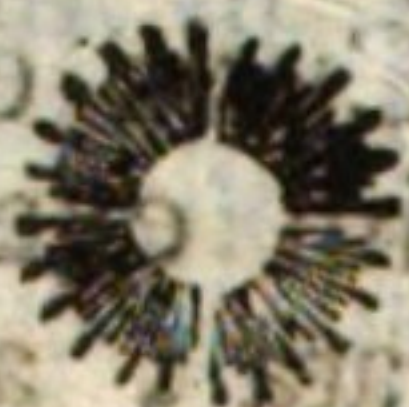
(86) HIPPOCRATES. Aphorism. S. V. a. 5. l. c. T. I. p. 480.

MORGAGNI. l. c. Ep. XIV. a. 35. E. LXIII. a. 13.

J. A. REYMANN. De aponia ebriorum. in Act. Nat. Cur. Vol. V. o. 1.

minorum tractu, id quod experientia confirmat, tussis, asthmatis vel immo inflammationis pulmonalis et phthiſeos pituitosæ causæ latent, dum debilitas tractus intestinorum topica, sensim sensimque fines dilatans, totum corpus occupat.

Quamvis nostrum esset, numerosa, quæ harmoniam intimam perspicue probare possent phænomena, hic exponere et recensere, tamen academica temporis brevitats vetat et impedit, quo minus laborem nostrum, ut decet, prolixius explicare queamus. Igitur, qui jucundiori otio fruitur, huic tale pensum lubenter demandamus, enixe cupientes, illum, huiusmodi argumentum gravissimum, pro dignitate sua, elaboraturum esse.

- (64) ABRAMUS. I. c. p. 44. WERBER. Observationes medicæ. p. 44.
 SALMUTER. Observationes medicæ. III. c. 28. p. 104.
 YOGEL. Fiskisches Handbuch. I. p. 123.
 N. FRISCH. Aphorismi a suppreſſis mensuris. in Collect. Soc. Med. Havn. Vol. II. p. 183.
 (65) MORICENI. I. c. Ep. IV. c. 15.
 (66) MORICENI. Observationes medicæ. p. 44. c. 28. p. 104.
 (67) MORICENI. Aphorismi. I. c. Ep. IV. c. 15.
 (68) MORICENI. I. c. Ep. XIV. c. 15. p. 123.
 J. A. REYNAUD. De aphonia epistola. in Act. Nat. Cur. Vol. V. c. 1.

C O R R I G E N D A.

Pag.	1.	Not.	1.	Lin.	1.	lege musculorum	
—	16.	Lin.	3.	l.	finibus <i>ib.</i> l. 33.	l. pulmonum	
—	18.	—	11.	l.	inflammatione,		
—	20.	—	8.	l.	aortæ		
—	22.	—	22.	l.	columnam		
—	26.	—	24.	l.	adplicatur		
—	35.	—	14.	l.	est,		
—	46.	Not.	2.	l.	5.	l. Farther	
—	49.	Lin.	1.	l.	dehiscunt		
—	51.	Not.	18.	l.	12.	l. Farther remarks.	
—	59.	Lin.	12.	l.	rarisfima,		
—	65.	Not.	74.	l.	1.	l. anatomia	
—	84.	—	49.	l.	12.	l. mediche.	
—	85.	—	51.	l.	6.	l. Ann. med. II.	
—	113.	Lin.	19	et	20.	l. omnem	
—	116.	—	1	et	2.	l. Zusammengedrückt,	
—	127.	Not.	100.	l.	6.	l. ROEDERER	
—	132.	—	21.	l.	13.	l. phthisi <i>ib.</i> l. 23.	l. KIRKLAND.
—	156.	Lin.	28.	delet.	interdum		
—	166.	—	15.	l.	observatores.		
—	172.	—	30.	l.	retinetur?		
—	173.	—	13.	l.	pulmonis		
—	175.	—	1	et	2.	l. indigitare.	
—	191.	Not.	(64*)	Lin.	13.	add. (*) VAN SWIETEN. Commentar, in H. BOERHAAVE. Aphorism. §. 1062. T. III. p. 366.	

Bosch, Cornelis J. van den

Commentatio medica exhibens anatomiam systematis respirationi inservientis
pathologicam ...

Harlemum 1801

4 Anat. 199 m

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10331195-8